

2025 წელს
განხორციელებული
სამეცნიერო-კვლევითი
საქმიანობის

ანგარიში

ანგარიშის ერთიანი ფორმა

უნივერსიტეტების, სსიპ სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებებისა და უნივერსიტეტებთან და სხვა უწყებებებთან არსებული სამეცნიერო-კვლევითი ერთეულებისათვის

სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის ანგარიში

(2025 წელი)

გიორგი ჩუბინაშვილის სახელობის ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრი

ს-კ. ერთეულის ხელმძღვანელი:

მარიამ გაჩეჩილაძე, დირექტორის მოვალეობის შემსრულებელი

ს-კ. ერთეულის სტრუქტურა:

ადმინისტრაცია

ძველი ქართული ხელოვნების განყოფილება

ახალი და თანამედროვე ქართული ხელოვნების განყოფილება

მატერიალური კულტურის ძეგლთა აღნუსხვის განყოფილება

საარქივო-საბიბლიოთეკო სექტორი

სერგო ქობულაძის სახ. ხელოვნების ძეგლთა ფოტო-ფიქსაციის ლაბორატორია

ინფორმაციული ტექნოლოგიების სამსახური

ს-კ. ერთეულის სამეცნიერო შემადგენლობა (სტრუქტურებისა და თანამდებობების მიხედვით):

ძველი ქართული ხელოვნების განყოფილება

განყოფილების გამგე

დავით ხოშტარია - მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი

მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი:

1. ხუსკივაძე ლეილა
2. მაჩაბელი კიტი
3. დიდებულისძე მარიამი
4. ჭიჭინაძე ნინო
5. ელიზბარაშვილი ირინე
6. ოქროპირიძე ასმათი
7. გომელაური ნინო
8. ხუნდაძე თამარი

9. ყენია მარინე
10. სურამელაშვილი მანანა
11. ჩაჩხუნაშვილი ციციხო
12. მიქელაძე ქეთევანი
13. ჯანჯალია მზია
14. ბულია მარინე
15. დევდარიანი ფლორი

უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი:

1. კვაჭატაძე ეკატერინე
2. გედევანიშვილი ეკატერინე
3. გაბაშვილი მარიამი
4. ჭანიშვილი გიორგი
5. ნაცვლიშვილი ნათია

მეცნიერ თანამშრომელი:

1. აბაშიძე ქეთევანი
2. ხოშტარია თინათინი
3. პატაშური გიორგი
4. დადიანი თამარი
5. ლილუაშვილი მანონი
6. ციციშვილი ნინო
7. ჩიხლაძე დავითი
8. მანია ირინე
9. ჩიტიშვილი ნატალია
10. საბაშვილი ქრისტინე
11. ხოსროშვილი თამთა
12. არონიშიძე ნოდარი
13. ედიშერაშვილი ეთერი

ახალი და თანამედროვე ქართული ხელოვნების განყოფილება

განყოფილების გამგე

მარიამ გაჩეჩილაძე - მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი

მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი:

1. ლეჟავა სამსონ
2. ხოშტარია გიორგი
3. მეძმარიაშვილი მარინა
4. გერსამია თამაზი
5. ანდრონიკაშვილი ლალი
6. მანია მაია
7. თუმანიშვილი ელენე

8. ბელაშვილი თამარი
9. ოკლეი მარიანა

უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი:

1. ჩიხრაძე მზია
2. ტაბატაძე თეა
3. კილაძე ცისია
4. ყიფიანი ნანა
5. ჩიტორელიძე სოფიო
6. ჭოღოშვილი ნინო

მეცნიერ თანამშრომელი:

1. ლებანიძე დალი
2. ქანთარია-ჯაბადარი თეიმურაზ
3. ყარსელიშვილი ეკატერინე
4. ჭინჭარაული ნინო
5. მიქაძე მარიამი

ძველი ქართული ხელოვნების განყოფილება

I.1. სახელმწიფო ბიუჯეტის პროგრამული დაფინანსებით გათვალისწინებული მრავალწლიანი სამეცნიერო-კვლევითი პროექტი/პროექტების ჩამონათვალი

ეს პუნქტი ეხება მხოლოდ *სსიპ სამეცნიერო-კვლევით, უნივერსიტეტებთან და სხვა სტრუქტურებთან არსებულ დამოუკიდებელ სამეცნიერო-კვლევით ერთეულებს, რომლებიც კვლევას აწარმოებენ პროგრამული დაფინანსებით.*

№	პროექტის დასახელება	მეცნიერების დარგი და სამეცნიერო მიმართულება	პროექტის შესრულების ვადები (დაწყებისა და დამთავრების წლები)	შემსრულებლები (პროექტში როლის მითითებით)
1	მელქისედეკ კათალიკოსის სვეტიცხოველი: არქიტექტურა და მისი კულტურულ-ისტორიული კონტექსტი	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	დავით ხოშტარია ძველი ხელოვნების განყოფილების გამგე, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი

2	საუფლო დღესასწაულები შუა საუკუნეების ქართულ ჭედურ და მინანქრულ ხელოვნებაში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	ლეილა ხუსკივაძე, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
3	ირანული კულტურის ანარეკლი ადრექრისტიანულ ქართულ რელიეფებზე	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025	კიტი მაჩაბელი, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
4	ყინცვისის წმ. ნიკოლოზის ტაძრის მე-13 ს-ის კედლის მხატვრობა (განახლებული კვლევის ჩატარება და მონოგრაფიის მომზადება გამოცემისთვის)	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	მარიამ დიდებულიძე, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
5	თბილისის ტერიტორიაზე მიმდინარე კულტურულ- ისტორიული პროცესები, წინაქრისტიანულ ხანაში, აქ აღმოჩენილი მხატვრული ნაკეთობების მიხედვით	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2023-2025	ნინო გომელაური, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
6	ქართული ხელოვნების სახვითი ენის თავისებურება და მისი მიმართებანი	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2023-2025	ასმათ ოქროპირიძე, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
7	სვანური ფერწერული სკოლა XV-XVII საუკუნეებში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2027	მარინე ყენია, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი

8	გარეჯის მოხატული ტაძრების სააფსიდო პროგრამები (XI – XIII სს.)	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	მარინე ბულია, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
9	კულტურული იდენტობის ნიშნულები შუა საუკუნეების ქართულ საეკლესიო მხატვრობაში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2022-2025	მზია ჯანჯალია, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
10	გვიანი შუა საუკუნეების საქტიტორო პორტრეტის ზოგი თავისებურება	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2023-2026	ქეთევან მიქელაძე, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
11	ძელი ცხოვლის თაყვანისცემის პრაქტიკა შუა საუკუნეების საქართველოში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025	ნინო ჭიჭინაძე, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
12	შუა საუკუნეების ქართული ციხე სიმაგრეების სივრცით-კომპოზიციური განვითარება	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2028	ირინე ელიზბარაშვილი, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
13	აღმოსავლეთ საქართველოს ზოგიერთი ქალაქის საცხოვრებლის განვითარება შუა საუკუნეებიდან ახალ დროზე გარდამავალ პერიოდში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2027	ციცინო ჩაჩხუნაშვილი, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
14	თბილისური საცხოვრებლის არქიტექტურულ-სტრუქტურული გადაწყვეტის	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2023-2025	მანანა სურამელაშვილი, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი

	სახეცვლა გვიანი შუა საუკუნიდან XX ს-მდე			
15	ქალთა სახეები შუა საუკუნეების ქართულ რელიეფებზე	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2027	თამარ ხუნდაძე, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
16	საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიების მუნიციპალიტეტის (ცხინვალი, ყორნისი) ეკლესიებში შემონახული კედლის მხატვრობის ძეგლები	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	ფლორ დევდარიანი მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
17	მხატვრულ-კულტურული ინტერაქციები: კოლხურ-იბერიული ლითონ-მქანდაკეობა ჩრდილოკავკასიურ და ევრაზიულ კონტექსტში (ძვ.წ. I ათასწლეული - ახ.წ. I-III სს.)	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2023-2025	მარიამ გაბაშვილი, უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
18	ქართული თანამედროვე საეკლესიო ქვის რელიეფური ქანდაკება (XX-XXI სს.)	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2023-2025	ეკატერინე კვაჭატაძე, უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
19	იკვის წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიის მოხატულობა	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2022-2027	ეკატერინე გედევანიშვილი, უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
20	ალავერდის სამონასტრო კომპლექსი	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2025	გიორგი ჭანიშვილი, უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი

21	ბოტანიკური ბაღები საქართველოში: ისტორია და ლანდშაფტის დიზაინი	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	ნათია ნაცვლიშვილი, უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
22	XII და XIII სს-ის ზოგიერთი ტაძრის დათარიღების საკითხისათვის - კირანცის ტაძრის ეროვნული სახის ძიებისათვის (არქიტექტურული ნაწილი)	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2027	ქეთევან აბაშიძე, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
23	საკუთხეველის გვერდითი სათავსების დანიშნულების საკითხი შუა საუკუნეების ქართულ საეკლესიო არქიტექტურაში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	ნატალია ჩიტიშვილი, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
24	ისლამური ხელოვნების გავლენის შემცველი საეკლესიო ხელნაწერების მიმოქცევის ისტორიის და მათი მომხატველ- გადამწერების ვინაობის დაზუსტებისათვის (XV-XVIII სს)	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2025	ნინო ციციშვილი, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
25	ბოზნევის წმ. იოანე მახარებლის ტაძრის მოხატულობა (XVII საუკუნის ქართული მონუმენტური მხატვრობის ისტორიიდან)	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2027	თინათინ ხოშტარია, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი

26	საზოგადოებრივი ბაღები საქართველოში 1801- 1918 წლებში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2025	მანონ ლილუაშვილი, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
27	დავით გარეჯის კლდეში ნაკვეთი მონასტრების მთავარი ეკლესიების განვითარების ხაზის დაზუსტების მცდელობა ძველი მონაცემების გადააზრებისა და ახალი მასალის დამატების მეშვეობით	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	დავით ჩიხლაძე, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
28	საეკლესიო მონუმენტური მხატვრობა 1801-1850 წლებში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	თამარ ხოსროშვილი, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
29	საიმპერატორო ინსიგნიები შუა საუკუნეების ქართულ მონეტებზე წარმოდგენილ მეფეთა გამოსახულებებზე	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2023-2025	ქრისტინე საბაშვილი, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
30	საქტიტორო გამოსახულებები ტაო- კლარჯეთის ქვის ქანდაკებაში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	თამარ დადიანი, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
31	ისტორიული ლაზეთის რეგიონის კულტურული მემკვიდრეობა	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	ნოდარ არონიშვილი, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი

32	კუმურდოს ტაძრი X საუკუნის II ნახევრის ქართული არქიტექტურის კონტექსტში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025	თამარ დოლიძე, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
33	ფსალმუნი H 1665-ის მხატვრობა: პრობლემატიკის მიმოხილვა და კვლევის პერსპექტივა	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2025	ეთერ ედიშერაშვილი მეცნიერი თანამშრომელი

I.2. დასრულებული პროექტი/პროექტები (იმ შემთხვევაში, თუ პროექტი/პროექტები დასრულდა საანგარიშო წელს)

№	პროექტის დასახელება	მეცნიერების დარგი და სამეცნიერო მიმართულება	პროექტის შესრულების ვადები (დაწყებისა და დამთავრების წლები)	შემსრულებლები (პროექტში როლის მითითებით)
1	ირანული კულტურის ანარეკლი ადრექრისტიანულ ქართულ რელიეფებზე	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025	კიტი მაჩაბელი, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: ნაშრომში ადრექრისტიანული ქართული ხელოვნების კონკრეტული ქმნილებების მაგალითზე ნაჩვენებია სხვადასხვა კულტურული მოდელების შერწყმა შუა საუკუნეების ქართულ რელიგიურ გამოსახულებებში. განიხილება, როგორ მონაწილეობდა სასანური ვიზუალური ელემენტებისა და სქემების ინტეგრაცია და კულტურულ „ნასესხობათა“ ადაპტაცია თვითმყოფადი მხატვრული ენის შემუშავებაში. შედეგი: ნაშრომში გამოკვლეული მასალა (უპირატესად ტაძრების რელიეფური დეკორი და ქვაჯვარების რელიეფური კომპოზიციები) გვეხმარება ტრანსკულტურული დინამიკის ნიუანსირებულ გაგებაში, ადრექრისტიანულ და ახლოაღმოსავლურ ხელოვნებათა ურთიერთობათა სწორად გააზრებაში.				
2	თბილისის ტერიტორიაზე მიმდინარე კულტურულ-ისტორიული პროცესები, წინაქრისტიანულ	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2023-2025	ნინო გომელაური, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი

	ხანაში, აქ აღმოჩენილი მხატვრული ნაკეთობების მიხედვით			
ანოტაცია: თბილისი საუკუნეთა განმავლობაში საქართველოსა და მთლიანად სამხრეთკავკასიაში გავრცელებულ განსხვავებულ არქეოლოგიურ კულტურათა არეალში იყო მოქცეული. არანაკლებ საგულისხმოა აქ აღმოჩენილ მასალებში ასახული წინა აზიიდან თუ ეგეოსური სამყაროდან შემოსული კულტურული ნაკადებიც. განსხვავებულ კულტურათა გადაკვეთები კი ქმნიდა ამ ნაკეთობათა თავისთავადობასა და ორიგინალობას.				
შედეგი: განხილული მასალის, ძირითადად, ამა თუ იმ ეპოქისათვის ნაკლებად ტიპური მხატვრული ძეგლების ანალიზის შედეგად გამოიკვეთა მათი თავისებურებები. კერძოდ, დადასტურდა, რომ ადრე ბრინჯაოს, შუა და შუადახლო გვიანბრინჯაოს ხანაზე გარდამავალი პერიოდის კერამიკული ნაწარმი გამორჩეული თავისი ორნამენტული მორთულობით და გვიანბრინჯაო-ადრერკინის ხანის ბრინჯაოს ნაკეთობები მეზობელ რეგიონებთან ურთიერთობებსა და გარე გავლენებს ათვალსაჩინოებს.				
3	ქართული ხელოვნების სახვითი ენის თავისებურება და მისი მიმართებანი	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2023-2025	ასმათ ოქროპირიძე, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: უპირველეს ყოვლისა, განხილულია, ქართული საეკლესიო არქიტექტურის განუმეორებლობა. იგი შედარებულია ბერძნულ-ბიზანტიურ არქიტექტურასთან. თავისებურებათა, ხშირ შემთხვევაში ტრადიციების ურთიერთდაპირისპირებულობის ახსნისთვის მოხმობილია გეოგრაფიული გარემო, რომლის ვიზუალური მახასიათებლები მნიშვნელოვანწილად განაპირობებს ხუროთმოძღვრული ფორმათქმნის განუმეორებლობას. კვლევის ამგვარმა მეთოდოლოგიამ შესაძლებელი გახდა განსახილველად შემოგვეტანა აგრეთვე სომხური არქიტექტურა, რომელიც ბევრ საერთო ნიშნებს ავლენს ქართულთან, მაგრამ გეოგრაფიული გარემოს მკაფიო განსხვავებულობა, შესაბამისად იძლევა განსხვავებულ, ხშირად, რადიკალურად დაპირისპირებულ მხატვრულ ტენდენციებსაც კი. ანალიზის გზით მოპოვებული სახელოვნებათმცოდნეო დასკვნები, თავის მხრივ, გვეხმარება, ავხსნათ ქართული პარადიგმის გამუმეორებლობა - ცენტრალურობა სიცოცხლის ხისა, მიწისა და ცეცხლის სტიქიათა დომინირებულობა და ა.შ. ხუროთმოძღვრების მხატვრული ენის თავისებურებათა გავლენა, კერძოდ საეკლესიო მონუმენტურ მხატვრობაში კედლის სიბრტყის მნიშვნელობა, ლაქობრივ-ხაზობრივი მანერის გვარობა, რასაც ფართო პარალელი ეძებნება ქართულ პლასტიკურ ხელოვნებაში, განსაკუთრებით კი - სატაძრო ხელოვნებაში, სადაც წამყვანი სწორედ ლაქობრივ-ხაზობრივი ენაა, რაც ბადებს კითხვას, თუ ამ მხატვრულ ნიშანთა ძლიერი გამოვლენა				

რაგვარ მსოფლშეგრძნებით ესთეტიკურ კონცეპტს იძლევა. ამავე კონტექსტში შემოდის საერო პლასტიკაც. კერძოდ მრგვალი ქანდაკება, რომელიც გვიჩვენებს სრულად სპეციფიკურ ტენდენციას, რაც თავის მხრივ, დასაბამს იღებს გეოგრაფიული გარემოს განუმეორებლობიდან, რასაც ათასწლეულთა მანძილზე გაედევნება თვალი.				
შედეგი: თემა აგრძელებს გიორგი ჩუბინაშვილის სახელოვნებათმცოდნეო სკოლის ერთ-ერთ კარდინალურ საკითხს: ქართული თვითმყოფადობის წარმოჩენას, ამასთანავე, მიზნად ისახავს სკოლის მონაპოვართა შემდგომ გაღრმავებას. კვლევის მეთოდოლოგია ეყრდნობა, ძირითადად, ფორმის ანალიზს, რომლის შედეგი გააზრებულია ფართო კულტურული ასპექტით.				
4	ძელი ცხოვლის თაყვანისცემის პრაქტიკა შუა საუკუნეების საქართველოში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025	ნინო ჭიჭინაძე, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: შუა საუკუნეების საქართველოში ჯვრის კულტი სხვადასხვა ფორმით არის გაცხადებული. ეთ-ერთი ნიშანდობლივი ფორმა გოლგოთის ჯვრის ნაწილების თაყვანისცემა გვევლინება. კვლევით პროექტში განხილულია შუა საუკუნეების განმავლობაში საქართველოში რელიგიურ პრაქტიკაში გოლგოთის რელიკვიის ადგილი და როლი. აღნიშნული საკითხი მრავალ კულტურულ და სოციო-პოლიტიკურ ასპექტს მოიცავს და მულტიდისციპლინურ მიდგომას მოითხოვს.				
შედეგი: დღეისათვის შემორჩენილი არც თუ მრავალრიცხოვანი წერილობითი და ვიზუალური მასალის განხილვა შესაძლებლობას გვაძლევს გარკვეულწილად აღვადგინოთ გოლგოთის ჯვრის წმინდა ნაწილთა თაყვანისცემის მნიშვნელობა და სოციალური კონტექსტი.				
5	კულტურული იდენტობის ნიშნულები შუა საუკუნეების ქართულ საეკლესიო მხატვრობაში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2022-2025	მზია ჯანჯალია, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: ნაშრომში განხილულია მოხატულობათა შინაარსობრივი და მხატვრული თავისებურებები, რომლებიც ქართული მასალის ბიზანტიურ და ზოგადად ქრისტიანულ კონტექსტში განხილვისა და შედარებითი ანალიზის საფუძველზე იდენტობის ნიშნულებადაა გამოკვეთილი. შედეგებისა და არსებული მეთოდოლოგიური პრობლემების საილუსტრაციო თვალსაჩინო მაგალითად განხილულია მეფის მხატვარ თევდორეს მოხატულობები და მათი თავისებურებები. ყურადღება არის გამახვილებული ხელოვნების საისტორიო კვლევებში მყარად დამკვიდრებული ცენტრი - პერიფერიის სამეცნიერო მოდელის გამოყენების შედეგებსა და მეთოდოლოგიურ პრობლემებზე.				
შედეგი: შედარებითი ანალიზის საფუძველზე, გამოიკვეთა მოხატულობათა ის შინაარსობრივი და მხატვრული თავისებურებები, რომელთა იდენტობის ნიშნულებად				

განხილვაც რელევანტურია. საქართველოში გავრცელებული იკონოგრაფიული მოტივებისა და მხატვრულ-სტილური თავისებურებების ბიზანტიური და ზოგადად ქრისტიანული სამყაროს ნიმუშებთან შედარებითი ანალიზის საფუძველზე გამოიკვეთა ის მოტივები და მხატვრული ნიშნები, რომლებიც სიახლისა და ტრადიციულის ურთიერთმიმართების მოხელთების საშუალებას იძლევა. კვლევის საანგარიშო ეტაპზე შეირჩა და გაანალიზდა კვლევის შედეგების წარმოჩენისა და არსებული მეთოდოლოგიური პრობლემების წამოჭრისთვის შესაბამისი კომპლექსური ნიმუში - მეფის მხატვარ თევდორეს მოხატულობები. გამოიკვეთა არა მხოლოდ შუა საუკუნეების ქართული ხელოვნების, არამედ, პირველყოვლისა, ბიზანტიის კვლევებში ფართოდ დამკვიდრებული ცენტრი-პერიფერიის მოდელის სამეცნიერო შედეგები და მეთოდოლოგიური პრობლემები.

მეფის მხატვარ თევდორეს მაგალითი მკაფიოდ აჩვენებს მრავალფეროვნებათა გაფერმკრთალების იმ რისკებს, რაც შუა საუკუნეების ნიმუშთა პროგრესულობისა და კონსერვატიულობის, დედაქალაქურისა და პროვინციულის თანამედროვე სტანდარტებით აღქმას ახლავს. კვლევის შედეგების გათვალისწინება მნიშვნელოვანი იქნება არა მხოლოდ შუა საუკუნეების ქართული კულტურული იდენტობის კვლევებისთვის, არამედ უფრო ფართოდაც - ორთოდოქსული და მედიევალური კულტურული იდენტობების პრობლემების გადასაჭრელად.

კვლევის შედეგების საფუძველზე მომზადდა და წლის ბოლოს გამოქვეყნდება ორი სამეცნიერო სტატია ქართულ და ინგლისურ ენებზე (იხ.: პუბლიკაციები).

6	თბილისური საცხოვრებლის არქიტექტურულ- სტრუქტურული გადაწყვეტის სახეცვლა გვიანი შუა საუკუნიდან XX ს- მდე	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2023-2025	მანანა სურამელაშვილი, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
---	--	---	-----------	---

ანოტაცია: თემის დამუშავებამ საშუალება მოგვცა თვალი გაგვედევნებინა თბილისური საცხოვრებლის არქიტექტურულ-სტრუქტურული გადაწყვეტის სახეცვლისთვის გვიანი შუა საუკუნეებიდან XX ს-ის დამდეგამდე.

შესწავლის პროცესში ყურადღება მიიქცია გ. *აბესაძის ქ. №21* (XVII ს.) და გ. *ჯიბლაძის ქ. #3* (XVIII ს.) სახლების სარდაფის სართულში შემორჩენილი ძველი საცხოვრებლის შედარებით უკეთ მოღწეული ნიმუშების გეგმარების თვალსაჩინო მსგავსებამ. მშენებლობის განსხვავებული პერიოდის მიუხედავად, ორივე ეს საცხოვრებელი წარმოადგენს იმთავითვე დიდწილად მიწაში ჩამჯდარ ნაგებობას, რომელიც შედგება არაერთი ნიშით და კამარის ზედა არეში განთავსებული სარკმლებით აღჭურვილი დიდი, გრძელი, საკუთრივ საცხოვრებელი სადგომისგან და მასზე წინა მხრიდან მოდგმული, მიწაში მეტად ჩაღრმავებული დამხმარე დანიშნულების მცირე

ზომის ოთახისგან, სადაც კიბით ხდება ჩასვლა. მშენებლობის პერიოდების შესაბამისად, განსხვავებულია ინტერიერის დამუშავება: თუ გ. აბესაძის №21-ის შემთხვევაში კამარა, ნიშები და თაღები შეისრული მოხაზულობისაა, გ. ჯიბლაძის ქ. #3-ში ნიშებს და კამარასაც ნახევარწრიულთაღოვანი მოხაზულობა ჰქონდა. აღნიშნულ ნაგებობათა საერთო გეგმარებამ, შემადგენელ სადგომთა პროპორციულმა თანაფარდობამ, იატაკის დონეთა გარკვეულმა სხვაობამ და ინტერიერის დამუშავების საერთო ხასიათმა განსაზღვრული ტიპოლოგიის ძველი თბილისური საცხოვრებლის არსებობაზე დაგვაფიქრა, მით უფრო, რომ საკვლევ უბანში ანალოგიური, თუმცა არასრულად, ან მცირე სახესხვაობით მოღწეული სხვა ნიმუშებიც იძებნება.

გარდა ამისა, გამოიკვეთა დროთა განმავლობაში განვითარებული ნაგებობათა სტრუქტურული ცვლილების შემთხვევები, რის ერთ-ერთ მაგალითად, კვლავ ზემოხსენებული გ. ჯიბლაძის ქ. #3 შეიძლება მოვიყვანოთ, რომლის ნგრევისას (რაც ინჟინერ-კონსტრუქტორების მიერ მდგომარეობის ავარიულად შეფასების საფუძველზე განხორციელდა) გამოჩნდა დიდი სადგომის გრძივი კედლებისა და კამარის ერთმანეთისგან დამოუკიდებელი აგურის წყობა ბმის გარეშე. ეს აჩვენებდა თავდაპირველი ბრტყელჭერიანი სადგომის შემდგომ გადაკეთებას კამაროვნად. სტრუქტურული ტრანსფორმაციის საინტერესო შემთხვევა გამოვლინდა შ. დადიანისა და ლ. ასათიანის ქქ. #34/17 სახლის ქვედა შენობაში, სადაც, სავარაუდოდ, XVIII ს-ის მიწურულს მომხდარა თავდაპირველი ძველი დარბაზის ჯერ ორსადგომიან, კამარით დასრულებულ, ერდოიან სარდაფად გადაკეთება, შემდეგ, – XIX ს-ის I ნახევარში მის ერთ ნაწილზე ერთსართულიანი ბანიანი სახლის დაშენება, ხოლო შემდგომ, – XIX ს-ის მიწურულს, მასზე მეორე სართულის დაშენება ისე, რომ ბანის კონსტრუქცია შეუნარჩუნებიათ და არ მოუშლიათ.

შედეგი: განხილულმა ნიმუშებმა დაგვანახა გვიანი შუა საუკუნეების თბილისური საცხოვრებლის ეტაპობრივი ტრანსფორმაცია. ძველ ნაგებობებზე დაშენებულ, XIX ს-იდან უკვე ნათლად ჩამოყალიბებულ თბილისურ სახლებში, რომელთა გეგმარებაში გამოიყოფა ძირითადი საცხოვრებელი ბლოკი და მასთან მართი კუთხით დაკავშირებული დამხმარე ფლიგელი, ლოგიკური კავშირი ჩანს მათ ძირში დაცული ზემოაღწერილი ორსადგომიანი სარდაფების ტიპთან, რომლის ერთიან, გრძელ სადგომზე დაშენებული ძირითადი სივრცე ანფილადურად განლაგებულ ოთახებად დაუტიხრავთ, ხოლო გარედან მოდგმული, დამხმარე მცირე სათავსის ზემოთ დამხმარე ფლიგელი განუთავსებიათ.

7	მხატვრულ-კულტურული ინტერაქციები: კოლხურ-იბერიული ლითონ-	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2023-2025	მარიამ გაბაშვილი, უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
---	--	---	-----------	--

მქანდაკებლობა ჩრდილოკავკასიურ და ევრაზიულ კონტექსტში (ძვ.წ. I ათასწლეული - ახ.წ. I- III სს.)			
ანოტაცია: ძვ.წ. I ათასწლეულიდან (გვიანბრინჯაო–ადრერკინის ხანა) ახალი წელთაღრიცხვის პირველი საუკუნეების პერიოდის განმავლობაში სამხრეთ კავკასიაში ლითონმქანდაკებლობის უამრავი ნიმუში შეიქმნა. საქართველოში, კერძოდ კი მთიანი კოლხეთისა და ლიხს აქეთ მდებარე გეოგრაფიულ არეალებში აღმოჩენილი არტეფაქტები კოლხურ–იბერიული კულტურების წრეშია შექმნილი. სხვადასხვა ტიპოლოგიური, იკონოგრაფიული და სტილური ნიშნებით მსგავსი ან განსხვავებული ეს ძეგლები ძირითადად მცირე პლასტიკის ან დეკორატიულ–გამოყენებითი ხელოვნების ნიმუშებს წარმოადგენენ. მათ შორის არის ასევე სარიტუალო და უტილიტარული დანიშნულების ნივთებიც. აღნიშნული კვლევის სამწლიანი ეტაპი მოიცავდა ისეთ სამუშაოებს, როგორიცაა ამ ძეგლების თავმოყრა, მათი კლასიფიცირება ზემოაღნიშნული ნიშნების მიხედვით, ასევე სახელოვნებათმცოდნეო მეთოდების გამოყენებით მათი გააზრება როგორც სინქრონულ ისე დიაქრონულ ჭრილში, სადაც მხატვრულ–სტილური ანალიზისა და კომპარატიული ხერხებია გამოყენებული. მასალა წმინდად არქეოლოგიურია და საჭირო გახდა დიდი არქეოლოგიური კულტურების ან/და ლოკალური კულტურული ფენების განშრევა, და მათი შესწავლა იმ კონტექსტის ფარგლებში სადაც კონკრეტული არტეფაქტები იყო დაფიქსირებული. სამუშაოების შემდეგი ფაზა ეთმობა სამეცნიერო ლიტერატურის მოძიებასა და დამუშავებას. ისინი ადგილობრივი და უცხოური (მათ შორის რუსულენოვანი) გამოცემებით შემოიფარგლება. ნაშრომების უმეტესობა არქეოლოგიურია. ცალკე ადგილი ეთმობა კამერალურ სამუშაოებს რომელიც გულისხმობს ფოტოგრაფირებას, სკანირებას, ქსერო და გრაფიკული ასლების გადაღებასა და მომზადებას. კვლევისას გამოიყო საქართველოში სხვადასხვა ეპოქებში რასებული ლითონის მხატვრული დამუშავების ცენტრები. ასევე გამოვლენილია კონკრეტული გეოგრაფიული არეალები სადაც ლითონი მოიპოვებოდა და ან სადაც ლითონის მხატვრული დამუშავების ცენტრები მოქმედებდა. ნაშრომში მნიშვნელოვანი ადგილი ეთმობა ლითონის ინდუსტრიის როლს როგორც საკუთრივ აღმოსავლეთ და დასავლეთ საქართველოს ტერიტორიაზე, ისე მის ფარგლებს გარეთ, განსაკუთრებით კი ჩრდილო კავკასიაში.			
შედეგი: სამეცნიერო წრეებისთვის კარგადაა ცნობილი კავკასიაში და მათ შორის, სამხრეთ კავკასიაში მეტალურგიული ინდუსტრიის განვითარების ეტაპები და მისი მნიშვნელობა მეტალურგიული პროცესების აღმავლობისა და დახვეწის საქმეში. ათასწლეულების განმავლობაში წარმატებით მიმდინარეობდა სამთამაძნო საქმიანობა დასავლეთ კავკასიის მთიან რეგიონებშიც, რომელიც პირდაპირ იყო დაკავშირებული ჩრდილო კავკასიის ისეთ უძველეს კულტურებთან და კერებთან, როგორიც ყოზანური კულტურა			

და მასთან დაკავშირებული ქვეკულტურები (მაგ., ლიზგორი, ფასკაუ), ასევე ცალკე გამოიყოფა დიგორის კულტურა, რომელიც მთის რაჭაში არსებული ბრილისა და შოშეთის სამაროვნებში მოპოვებული მასალების მიხედვით ერთ კულტურულ წრეშია მოაზრებული. ამას ემატება აღმოსავლეთ საქართველოში, კერძოდ, შიდა ქართლის მთიან რეგიონებში აღმოჩენილი საგულისხმო მასალა, რომელიც ლიხის ქედის ორსავე მხარის ერთგვარი კულტურული მაკავშირებელი რგოლი აღმოჩნდა. უკვე ახალი წელთაღრიცხვის პირველ საუკუნეებში, იბერიულ კულტურულ წიაღში აღმოცენდება ინდივიდუალური მხატვრული თვისებებით გაჯერებული არტეფაქტები, სადაც საუკუნეთა განმავლობაში ჩამოყალიბებული ფორმებისა და სტილის ერთგვარი ტრანსფორმაცია იგრძნობა. მათ შორის მნიშვნელოვანი როლი ეკისრება ბრინჯაოს ჭვირულ ბალთებს, რომელიც აღმოჩნდა ლითონმქანდაკეობის განვითარების ვრცელი ისტორიული პროცესების დამაგვირგვინებელი მხატვრული ჯგუფი.

კვლევისას ასევე დიდი ყურადღება დაეთმო საკვლევ ქრონოლოგიურ ფაზაში, ევრაზიაში ფართოდ გავრცელებულ სკვითურ-სარმატულ ლითონმქანდაკეობის ნიმუშებს. ისინი სხვადასხვა ტიპოლოგიის, მხატვრული სტილის, ფუნქციის და კონტექსტების შემცველია. მიუხედავად მათი მდიდარი და მრავალფეროვანი მემკვიდრეობისა, მათთან გარკვეულწილად აღინიშნება პირდაპირი თუ ირიბი კავშირები როგორც კოლხურ-იბერიულ ნაწარმთან, ისე ჩრდილო კავკასიურ ნიმუშებთან.

საერთო ჯამში ასეთი სურათი იხატება: სამხრეთ კავკასიური, კერძოდ კი კოლხურ-იბერიული ლითონმქანდაკეობის ნაწარმი ისახება და არსებობს დამოუკიდებლად, თუმცა მათში გარკვეული იმპულსებით შემოდის სხვა კულტურებისთვის დამახასიათებელი მხატვრულ-სტილური თავისებურებები, ესენია ჩრდილო-კავკასიური და ევრაზიული, კერძოდ, სკვითურ-სარმატული გავლენები. მაგრამ მით უფრო მნიშვნელოვანი და ხაზგასასმელია ის, რომ მთიანი რაჭის, ზემო იმერეთის (ყვირილას ზემო წელი), ლიხს აქეთ კი შიდა ქართლის მთიანი ზონების ადგილობრივ კულტურულ ფენებში აღმოჩენილი არტეფაქტები იმგვარ სტილურ ნიშნებს შეიცავს, რომელიც პირიქით, გავლენას უნდა ახდენდეს როგორც ჩრდილოკავკასიურ, ისე სკვითურ-სარმატულ მხატვრულ ჯგუფებზე. ასევე, ხანგრძლივი კვლევებით უკვე დადასტურებულია, ლითონის ექსპორტი ორსავე რეგიონში. განსაკუთრებით კი ჩრდილო კავკასიის კულტურები სარგებლობენ მთიანი კოლხეთის, მნიშვნელოვანწილად კი, მთიან რაჭაში არსებული უხვი საბადოებით და მათგან გამოსული მადნეულით.

ამრიგად, მასალა, თავისი სრული კონტექსტით საკმაოდ მდიდარი და მრავალფეროვანია. ის საჭიროებს სამომავლო კვლევასაც, რაც უკვე სერიოზული მონოგრაფიული ნაშრომის საფუძველი შეიძლება გახდეს.

8	ალავერდის სამონასტრო კომპლექსი	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2025	გიორგი ჭანიშვილი, უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
---	--------------------------------------	---	-----------	---

ანოტაცია: ტექნიკური დავალების მოთხოვნა იყო 2024 წელს სტიქიური მოვლენის შედეგად გამოწვეული ალავერდის საეკლესიო არქიტექტურული კომპლექსის

სხვადასხვა ნაგებობათა დაზიანებების აღმოფხვრა და მცირე სარეაბილიტაციო პროექტების დამუშავება მონასტრის შემდგომი უსაფრთხო ფუნქციონირებისათვის. ძირითადად დაზიანებული იყო ნაგებობათა. გადახურვები: კერძოდ: წმ. გიორგის ეკლესიის გუმბათისა და დასავლეთი სტოასი; სამრეკლო-კარიბჭის; სატრაპეზოს და საეპისკოპოსო სამყოფის; ბერთა სენაკების; ფეიქარ-ხანის სასახლის; მარნის და აღმოსავლეთი გალავნის სამხრეთი ფლანგის ერთ-ერთი მონაკვეთის.				
შედეგი: მოხდა კომპლექსის შესწავლა დავალების შესატყვისად და დამუშავდა რეკომენდაციები ამ მიმართებით. ზოგადად დადგინდა, რომ პროექტმა უნდა მოიცვას ძეგლების არსებული მდგომარეობის გამოსწორების აუცილებელი ყველა ღონისძიება. რეაბილიტაციის შედეგად სრულად უნდა შენარჩუნდეს ნაგებობათა ისტორიული სახე. ჩასატარებელმა სამუშაოებმა უნდა უზრუნველყოს ძეგლის არსებული მდგომარეობის გამოსწორების აუცილებელი ყველა ასპექტი. ჩასატარებელი სამუშაოები მოითხოვს გამორჩეულად ფაქიზ მიდგომას, კარგად გამართულ მეთოდოლოგიურ ხელმძღვანელობას, სწორ კონსტრუქციულ და მაღალპროფესიულ მხატვრულ გადაწყვეტას.				
9	ისლამური ხელოვნების გავლენის შემცველი საეკლესიო ხელნაწერების მიმოქცევის ისტორიის და მათი მომხატველ-გადამწერების ვინაობის დაზუსტებისათვის (XV-XVIII სს)	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2025	ნინო ციციშვილი, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: პროგრამული დაფინანსებით გათვალისწინებული კვლევა ითვალისწინებდა XV-XVIII საუკუნეების იმ ნიმუშების მოხილვას, რომელთა მხატვრულ გაფორმებაში ისლამური აღმოსავლეთის ხელოვნების ელემენტები გვხვდება და, რომლებმაც ამავედროულად მომხატველის და/ან გადამწერის ვინაობა შემოინახეს. ნიმუშთა ქრონოლოგიური დიაპაზონის გათვალისწინებით, კვლევის ჩატარება 2 ეტაპად განისაზღვრა: 2024 წელს განხორციელდა საკვლევი მასალის მოკრება, ქრონოლოგიზაცია, სისტემატიზაცია. სამუშაოს მეორე ეტაპზე მოკრებილ და დამუშავებულ იქნა შესაბამისი სამეცნიერო ლიტერატურა და საბოლოოდ შეჯერდა არსებული ინფორმაცია. დადგინდა, რომ სპარსულ-ოსმალური სამყაროდან შეთვისებული მხატვრული ფორმების შემცველი ის რელიგიური დანიშნულების ხელნაწერები, რომლებიც შეიცავს ცნობებს ოსტატების შესახებ, უმრავლეს შემთხვევაში გვაწვდის ინფორმაციას გადამწერების ვინაობაზე, ხოლო მომხატველების სახელები ან არაა გამჟღავნებული, ან მათზე ირიბი მინიშნება ხდება, რაც რიგ შემთხვევაში მკვლევრებს გარკვეული ვარაუდების გამოთქმის საშუალებას აძლევს,				

მაგ: გ. ჟღენტმა ივარაუდა, რომ ყანჩაეთის ჟამნ-გულანის (1674 წ. ხეც H-1452) დამკვეთი, ურბნელი ეპისკოპოსი ევდემოზ რატიშვილი, ამავე კოდექსის ძველალექსისეული მინიატურების ავტორია. მკვლევრის მოსაზრება ანდერძში ევდემოზის ხელნაწერის „მამკობელად“ მოხსენიებას ეფუძნება. საგულისხმო მინიშნებაა მოცემული ხეც. A-1454 კრებული (1746 წ.) გადამწერის - ნიკოლოზ სიონის დეკანოზის შვილის ანდერძშიც, სადაც იგი თავის თავს ამ ხელნაწერის „ზოდიაკითა და ყოვლითა გამშვენებლითა“ შემამკობლადაც მოიხსენიებს. ცნობილია ისიც, რომ მხატვრულად აფორმებდა ხელნაწერებს ნიკოლოზის ძმაც, ამ პერიოდის კიდევ ერთი სახელგანთქმული კალიგრაფი ამვროსიც. ეს კი გარკვეულ მინიშნებებს იძლევა კალიგრაფების განსწავლულობის და მათი პროფესიული უნარების შესახებ, რომელთა ფართე გამოყენება კონკრეტული ნიმუშის შექმნისას, შესაძლოა დამკვეთის სურვილს და/ან დაკვეთის მნიშვნელოვნების ფაქტორსაც უკავშირდებოდეს. ზოგადად, დამკვეთის გემოვნებითი პრეფერენციები საგულისხმო და გასათვალისწინებელია, რაც როგორც მასალაზე დაკვირვებამ აჩვენა კიდევ, ზოგადკულტურულ პროცესებთან და ისტორიულ კონტექსტთან ერთად, მნიშვნელოვან როლს თამაშობს რელიგიური დანიშნულების ხელნაწერების გაფორმებაში სპარსულ-ოსმალური ორნამენტული ფორმების (უნვანისებრი თავსართები, მცენარეული ორნამენტის მოტივები, ტექსტის მომსაზღვრელი ფერადხაზოვანი ჩარჩო) გაჩენა-დამკვიდრებისას (ამ კუთხით, განსაკუთრებით საყურადღებოა XV-XVI სს-ების ჯაყელთა საფეოდალო სახლთან დაკავშირებული ნიმუშები: ხეც A 351 ფსალმუნი, 1494 წ.; ქსიმ K 375 სახარება, 1502 წ.; ხეც Q 921 სახარება, 1504 წ.; ხეც A 401 ვალეს ოთხთავი, 1514 წ.; ქსიმ K 362 სახარება, ხეც A 685b სახარება, ხეც Q 84 სახარება - ყველა XVI საუკუნის დასაწყ.).

არანაკლებ მნიშვნელოვანი ის საკითხები, რომლებიც მასალის მოხილვისას იჩენს თავს, იქნება ეს ისლამური ხელოვნების ნიშნების შემცველი სასულიერო ხელნაწერებისა და თანადროული ხელოვნების სხვა დარგების ურთიერთმიმართება, თავად სპარსული და ოსმალური მხატვრული ფორმების ხანგრძლივი ტრადიციის არსებობა სწორედ სასულიერო ხელნაწერებში პოსტბიზანტიური თუ მოგვიანოდ დასავლეთევროპული ხელოვნებისადმი გაჩენილი ინტერესის პარალელურად, ოსტატების სამოქმედო არეალი და დამკვეთებთან - საერო თუ სასულიერო არისტოკრატის წარმომადგენლებთან მათი ურთიერთობა და სხვა. ამდენად, კვლევისას განხილული საკითხები ავსებს ცოდნას შუა საუკუნეების სასულიერო დანიშნულების ხელნაწერი წიგნის მხატვრობის ისტორიის შესწავლისას.

შედეგი: თავი მოეყარა და კლასიფიცირდა XV-XVIII საუკუნეების სასულიერო დანიშნულების ის ხელნაწერები, რომელთა მხატვრული გაფორმება სპარსულ-ოსმალური ხელოვნების გავლენებს შეიცავს და რომელთაც გადამწერის და/ან მომხატველის ვინაობა შემოგვინახეს.

გამოიკვეთა, რომ ნიმუშთა უმეტესობამ შემოგვინახა კალიგრაფების სახელები, ხოლო მხატვრები ან უცნობია, ან ანდერძ-მინაწერებში ერთგვარი მინიშნებაა იმის შესახებ, რომ გადამწერი ამავედროულად კოდექსის გაფორმებაზეც ზრუნავს. ეს ფაქტი ავსებს ცოდნას თავისი დროის სახელგანთქმული კალიგრაფების განსწავლულობის, მათი საქმიანობის

და უნარ-ჩვევების სხვადასხვა ნიმუშში განსხვავებულად - კონკრეტული მოთხოვნების შესაბამისად, გამოყენების შესახებ. დადგინდა რიგ ოსტატთა ვინაობა და კავშირი დამკვეთებთან, რამაც გარკვეული ნიმუშების თარიღის დაზუსტებაც შესაძლებელი გახადა. კვლევის შედეგების მიხედვით დაგეგმილია პუბლიკაციის მომზადება.				
10	საზოგადოებრივი ბალები საქართველოში 1801-1918 წლებში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2025	მანონ ლილუაშვილი, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: ევროპული ტიპის საზოგადოებრივი ბალები საქართველოში, რუსეთის იმპერიის მიერ ქართლ-კახეთის დაპყრობის შემდეგ, უკვე XIX საუკუნის შუა ხანიდან ჩნდება. თუმცა, რა თქმა უნდა ისინი ურბანული და არქიტექტურული მასშტაბით ბევრად უფრო მოკრძალებულია, ვიდრე იმპერიის სხვა ქალაქების საზოგადოებრივი პარკები. თავდაპირველად ბალები დაარსდა ქუთაისსა და თბილისში. შემდგომ კი თანდათანობით სხვა ქალაქებსა (ფოთი, ბათუმი, გორი, თელავი...) და დაბებშიც (ხონი, სამტრედია, სენაკი, ცხინვალი, სურამი, ონი და სხვა). როგორც საგაზეთო ცნობებიდან ჩანს, მათ ხშირად ბულვარს უწოდებდნენ. რეგულარულ გეგმაზე გაშენებული ბალები ხშირად გამწვანებული იყო ეგზოტიკური ფლორით, მოიცავდა სასეირნო ბილიკებს, შადრევნებს და სხვა საპარკო ინფრასტრუქტურას. ისინი ადგილობრივი პუბლიკის თავშეყრისა და „სულის მოსაბრუნებელი“ მთავარი სივრცე იყო ზაფხულის მცხუნვარე დღეებში. ამ ბალებში ხშირად ეწყობოდა საქველმოქმედო ხასიათის სეირნობები და სხვადასხვა გასართობები. თითოეული ბაღი განსხვავებულია თავისი სტრუქტურით, ფორმით, მცენარეულობითა თუ გარეგნული სახით და მრავალფეროვან და საინტერესო სურათს გვიხატავს.				
შედეგი: საზოგადოებრივი ბალების საფუძვლიანმა კვლევამ, რომელიც არსებითად დაეყრდნო სხვადასხვა სახის წერილობით წყაროებს (საგაზეთო წერილები, საარქივო მონაცემები, მოგზაურთა ჩანაწერები, სამეცნიერო პუბლიკაციები), ძველ ფოტოსურათებსა და სხვა საფუძველზე, აჩვენა და დააზუსტა არა მხოლოდ მათი დაარსების თარიღები, ინიციატორი პირები, ლანდშაფტის არქიტექტორები და მებაღეები, არამედ გამოკვეთა მათი სოციალური, ეკონომიკური და კულტურული როლი XIX საუკუნესა და XX საუკუნის დასაწყისის საქართველოში.				
11	საიმპერატორო ინსიგნიები შუა საუკუნეების ქართულ მონეტებზე წარმოდგენილ მეფეთა გამოსახულებებზე	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2023-2025	ქრისტინე საბაშვილი, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი

ანოტაცია: კვლევის საგანს წარმოადგენდა შუა საუკუნეების მონეტებზე გამოსახული სამეფო პორტრეტები და მასზე ასახული სამეფო თუ საიმპერატორო ინსიგნიები. ასეთ მონეტებს მიეკუთვნება დავით აღმაშენებლის, გიორგი III-ის, ლაშა-გიორგის, დავით ნარინისა და დავით ულუს მონეტები.

გარდამავალი თემის პირველ ეტაპზე შესრულებული სამუშაოები მოიცავდა სამუზეუმო და საარქივო აქტივობას, წყაროების და ლიტერატურის დამუშავებას, პარალელური მასალის გაცნობას, ასევე, სხვა დისციპლინებში არსებული საჭირო ინფორმაციის მოძიებას და დამუშავებას. კვლევის შედეგი სტატიის სახით გამოქვეყნდა ყოველწლიურ ჟურნალში „საქართველოს სიძველენი“, რომელშიც განხილულია დავით IV-ის და გიორგი-IV ის სამეფო გამოსახულებიანი მონეტები.

გარდამავალი თემის მეორე ეტაპი მოიცავდა გიორგი III, დავით ნარინის, დავით ულუს მონეტებზე არსებული გამოსახულებების კვლევას და მათი სახელოვნებათმცოდნეო კუთხით განხილვას შესაბამისი მოეთოდების გამოყენებით.

შედეგი: პირველად შესრულდა სახელოვნებათმცოდნეო კვლევა მონეტებზე არსებულ სამეფო გამოსახულებებზე. კომპლექსურად იქნა შესწავლილი და გაანალიზებული სამეფო გამოსახულებები და მათი ატრიბუტები. ფორმის და სტილის ანალიზით, ასევე პარალელური მასალის ჩართვით კვლევაში და კომპარატივისტული მეთოდის გამოყენებით აშკარა გახდა და გამოიკვეთა ის პოლიტიკური თუ კულტურული კონტექსტები და გეზი, რაც ამა თუ იმ მეფის მმართველობის დროს ქვეყანას ჰქონდა.

გარდა ამისა, აღნიშნული ნიმუშების კვლევა და აქედან გამომდინარე მისი შედეგები ფრიად საჭირო დამხმარე მასალას წარმოადგენს შუა საუკუნეების ვიზუალურ ხელოვნებაში არსებულ სხვა სამეფო გამოსახულებებთან მიმართებით, რაც კვლევას შედარებით ფართო კონტექსტში ღირებულს ხდის.

12	კუმურდოს ტაძარი X საუკუნის II ნახევრის ქართული არქიტექტურის კონტექსტში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025	თამარ დოლიძე, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
----	---	---	------	---

ანოტაცია: კუმურდოს ტაძარი ქართული ხუროთმოძღვრების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი და გამორჩეული ძეგლია და იგი არაერთმა მკვლევარმა შეისწავლა სხვადასხვა კუთხით. ჩემი კვლევის მიზანი იყო კუმურდოს ტაძრის ხუროთმოძღვრული თავისებურებების შესწავლა და გამორკვევა თუ რამ განაპირობა მისი ინდივიდუალური და ორიგინალური გეგმარება. ასევე როგორ მიემართება კუმურდოს ტაძრის არქიტექტურა X საუკუნის II ნახევრის ხუროთმოძღვრულ ტენდენციებს, ხუროთმოძღვართა სტრუქტურულ ძიებებს, როგორ ვლინდება მასში ეპოქალური და რეგიონალური ნიშნები.

შედეგი: მიუხედავად იმისა, რომ კუმურდოს ტაძრის გეგმასა და სივრცობრივ-მოცულობით სტრუქტურას უშუალო ანალოგი არ ეძებნება არც საქართველოში და არც მის გარეთ, მთელი რიგი ასპექტებით ტაძარი კავშირს ამჟღავნებს სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს X საუკუნის II ნახევრის ნაგებობებთან. იგივე ითქმის მისი სამშენებლო ტექნიკის, კონსტრუქციული თავისებურებებისა და ქვაში ნაკვეთი დეკორის შესახებაც.

განსაკუთრებით საყურადღებოა კუმურდოს ტაძრის დეკორატიული ელემენტების პარალელები ჯავახეთის თანადროულ არქიტექტურაში.				
13	ფსალმუნი H 1665-ის მხატვრობა: პრობლემატიკის მიმოხილვა და კვლევის პერსპექტივა	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2025	ეთერ ედიშერაშვილი მეცნიერი თანამშრომელი
ანოტაცია: კორნელი კეკელიძის სახელობის საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში დაცული ე.წ. ჯრუჭის ფსალმუნის (H 1665) მხატვრობა არაერთ კითხვას ბადებს. მისი მინიატურები შუა საუკუნეების ქართული სახვითი ხელოვნების გამორჩეული ნიმუშია, რომლის მიმართ მკვლევართა ინტერესი დღემდე არ განელეზულა (დ. ბაქრაძე, ნ. კონდაკოვი, ე. თაყაშვილი, ლ. შერვაშიძე, ე. მაჭავარიანი, მ. კარანაძე, ნ. ქავთარია). ფსალმუნის მინიატურებზე დაგროვილი სამეცნიერო ცოდნა მნიშვნელოვან საფუძველს ქმნის თანამედროვე კონტექსტში საკითხების ხელახალი გააზრებისა და ხელნაწერის კვლევითი პერსპექტივების გაფართოებისთვის. კვლევის ფარგლებში აქამდე განხილული პრობლემატიკა ახალი საკითხებით შეივსო, რომელთა კომპლექსურმა, ინტერდისციპლინურმა გაანალიზებამ ნათლად წარმოაჩინა ხელნაწერთან დაკავშირებული ასპექტების მასშტაბურობა და მათი სიღრმისეული კვლევის აუცილებლობა. კოდიკოლოგიური მონაცემების, ასევე მხატვრობის იკონოგრაფიული და სტილური ნიშნების ირგვლივ დაგროვილი კითხვები ნიუანსურ მიდგომას მოითხოვს: რა დროით თარიღდება მხატვრობა (მხატვრობები)? სად ან ვის მიერ შეიქმნა იგი? ერთ ხელნაწერს ეკუთვნოდა ეს მინიატურები თუ რამდენიმე ხელნაწერის ნაწილს წარმოადგენს? ამ კითხვების კვლევა წლიური სამეცნიერო მუშაობის ფარგლებში სხვადასხვა ტიპის საქმიანობას მოიცავდა: ხელნაწერთან დაკავშირებული სახელოვნებათმცოდნეო, ისტორიული და ფილოლოგიური ლიტერატურის მოძიებასა და დამუშავებას, ხელნაწერის ფიზიკური მდგომარეობისა და დაზიანებების აღნუსხვას, მხატვრული გაფორმების სისტემის აღწერას, ასევე წარწერებსა და მხატვრობას შორის ურთიერთმიმართების გამოკვეთას. მინიატურების აღწერილობის პარალელურად განხორციელდა თემატური დაჯგუფება, რის შედეგადაც გამოიკვეთა ქართული სახვითი ხელოვნებისთვის იშვიათი იკონოგრაფიული სიუჟეტები და ის სიმბოლიკა, რომლის ორიგინალური თავისებურებები საგულისხმოა ბიზანტიური ხელოვნების კვლევისთვისაც. ამ საფუძველის გარეშე შეუძლებელი იქნებოდა მხატვრობის გააზრება, რომელიც ქრისტიანული და ისლამური აღმოსავლეთის კულტურული სინთეზის შედეგად გამოირჩევა როგორც შუა საუკუნეების ქართული, ისე ბიზანტიური ხელოვნების კონტექსტში.				
შედეგი: ფსალმუნის კოდიკოლოგიური, მასალასთან დაკავშირებული (ქაღალდი, ძვირფასი პიგმენტები), იკონოგრაფიული და სტილური მახასიათებლების განხილვამ კიდევ ერთხელ დაადასტურა ხელნაწერის არაერთგვაროვანი და კომპლექსური ბუნება. იგი შუა საუკუნეების ქართული ხელნაწერი კულტურის დინამიკური პროცესების				

თვალსაჩინო ნიმუშია, რომელიც აერთიანებს ძველი ხელნაწერის (ან ხელნაწერების) მხატვრობას, გვიან შუა საუკუნეებში შექმნილ ახალ ხელნაწერს და, ასევე, როგორც თანადროულ, ისე მოგვიანო მინაწერებს. ამდენად, ხელნაწერი ერთგვარ მატთანედ ყალიბდება და მნიშვნელოვან ცნობებს გვაწვდის არა მხოლოდ თავად ჯრუჭის ფსალმუნის, არამედ ზოგადად შუა საუკუნეების ქართული მინიატურის შესასწავლადაც.

I.3. მრავალწლიანი სამეცნიერო-კვლევითი პროექტის/პროექტების საანგარიშო წელს შესრულებული სამუშაოები

№	პროექტის დასახელება	მეცნიერების დარგი და სამეცნიერო მიმართულება	პროექტის დაწყებისა და დამთავრების წლები	შემსრულებლები (პროექტში როლის მითითებით)
1	მელქისედეკ კათალიკოსის სვეტიცხოველი: არქიტექტურა და მისი კულტურულ-ისტორიული კონტექსტი	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	დავით ხოშტარია ძველი ხელოვნების განყოფილების გამგე, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი

ანოტაცია: კვლევის მიზანია მცხეთის სვეტიცხოვლის ტაძრის XI საუკუნის არქიტექტურის შესწავლა ფართო ისტორიულ ფონზე, რაც მოიცავს პოლიტიკურ, იდეოლოგიურ, ეკონომიკურ, კულტურულ და ლიტურგიულ კონტექსტს.

საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: საანგარიშო წელს კვლევა ძირითადად კონცენტრირებული იყო სვეტიცხოვლის ტაძრის არქიტექტურის გეგმარებით, სტრუქტურულ და ფუნქციურ ასპექტებზე. შესწავლილ იქნა ტაძრის საშენი მასალა და სამშენებლო ტექნიკა, კონსტრუქციები, არქიტექტურული ელემენტების ურთიერთმიმართება.

შედარებით კონტექსტში განხილულ იქნა XI საუკუნის პირველი ნახევრის ქართული არქიტექტურის გეგმარებითი მრავალფეროვნება და გარემოებები, რომელთაც მოჰყვა დაახლოებით 1050 წლის შემდეგ ქართული გუმბათიანი ეკლესიის გეგმისა და აგებულების სტერეოტიპიზაცია სამთავისისა და სამთავროს ეკლესიების სტრუქტურულ თარგზე.

საანგარიშო წელს ასევე შესწავლილი იქნა, თუ როგორ დაიგეგმა სვეტიცხოვლის ტაძრის საკრალური სივრცე და როგორ ფუნქციონირებდა ის, როგორც ლიტურგიული ქმედების არქიტექტურული გარემო. საგანგებო ყურადღება დაეთმო კონსტანტინოპოლური რიტის შემოღებას საქართველოში დაახლოებით 1000 წლის ახლოს, რაც აისახა ლიტურგიული გეგმარებაზე.

შუალედური შედეგები: დაკვირვებამ ტაძრის გეგმაზე და სტრუქტურულ ელემენტებზე საშუალება მოგვცა გადაგვესინჯა ტრადიციული შეხედულება სვეტიცხოვლის

მშენებლობის ისტორიის ცალკეულ საკითხებზე, კერძოდ წარმოგვეჩინა თუ რამდენად მოახდინა გავლენა მელქისედეკ კათალიკოსის მიერ ჩატარებულ მშენებლობაზე მეხუთე საუკუნის ბაზილიკის ნაშთებმა და როგორ მოხდა მათი ინკორპორირება XI საუკუნის შენობაში. კვლევის მიმდინარე ეტაპზე ასევე გამოჩნდა, რომ კონსტანტინოპოლური რიტის შემოღებას საქართველოში საკრალური სივრცის გეგმარების თვალსაზრისით გარკვეული ცვლილებები მოჰყვა, თუმცა მათი მნიშვნელობა სამეცნიერო ლიტერატურაში ზოგჯერ გადაჭარბებულად ფასდება. ეს ცვლილებები არსებითი ხასიათისა არ ყოფილა.				
2	საუფლო დღესასწაულები შუა საუკუნეების ქართულ ჭედურ და მინანქრულ ხელოვნებაში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	ლეილა ხუსკივაძე მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: 2025 წელს საკვლევ თემად განისაზღვრა საუფლო დღესასწაულთა სცენების შესწავლა შუა საუკუნეების ქართულ ჭედურ ხელოვნებაში. მინანქრთან შედარებით, ამა თუ იმ საუფლო დღესასწაულის სცენის შემცველი ჭედური ხატები რიცხოვნობადაც მეტია და უფრო მრავალფეროვანია. გარდა იმისა, რომ არის ხატები ცალკეული სცენების გამოსახულებით, არის ისეთებიც, სადაც მთელი ციკლია წარმოდგენილი. საუფლო დღესასწაულთა სცენებს გამოსახვდნენ ხატების მოჩარაჩოებებზე, კარედის ფრთებზე, თუ გარე მოჭედილობაზე, საკურთხეველისწინა ჯვრებზე.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: 2025 წელს შესწავლილ იქნა X-XI საუკუნეების ხატები, რომლებზეც გამოსახულია საუფლო დღესასწაულთა ციკლი, კერძოდ, საღვთისმშენის ღორფინები, რომლებიც, თავის დროზე, როგორც ჩანს, ერთი დიდი ჭედური ნაწარმოების შემდაგენელი ნაწილი იყო, შემოქმედის და მოწამეთას ჭედური ფირფიტები, ზარზმის ღვთისმშობლის ხატი და სხვა.				
შუალედური შედეგები: ზემოხსენებული ძეგლების ანალიზის შედეგად გამოვლინდა საუფლო სცენათა მთელი რიგი იკონოგრაფიული რედაქციები, კომპოზიციური და მხატვრული მიდგომები, ეპოქისთვის დამახასიათებელი სტილური ნიშნები.				
3	განახლებული კვლევის ჩატარება და მონოგრაფიის მომზადება გამოცემისთვის: ყინცვისის წმ. ნიკოლოზის ტაძრის XIII ს-ის კედლის მხატვრობა	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	მარიამ დიდებულიძე მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: ყინცვისის წმ. ნიკოლოზის ტაძრის XIII საუკუნის დამდეგის კედლის მხატვრობა შუა საუკუნეების ქართული მხატვრობის ერთ-ერთი გამორჩეული ნაწარმოებია მრავალი თვალსაზრისით: ბრწყინვალე მხატვრული შესრულება; მოხატულობის პროგრამის რთული და ღრმა საღვთისმეტყველო შინაარსი; გამორჩეული ისტორიული კონტექსტი. პირველი ეტაპის კვლევითი სამუშაოები განხორციელდა 2004-2006 წლებში, თუმცა მაშინ მონოგრაფიის მომზადება და პუბლიკაცია ვერ მოხერდა.				

პროექტი ითვალისწინებს ამ ხნის განმავლობაში მეცნიერებაში დაგროვილი ახალი მასალის მოძიებას, შესწავლას, ანალიზს და უკვე არსებული ტექსტის სათანადო გადამუშავებას. ასევე ტექნიკური კვლევის ახალი მონაცემების გათვალისწინებას. პროექტის მიზანია მომზადდეს ყველა თვალსაზრისით გამართული მაკეტი ყინცვისის წმ. ნიკოლოზის ტაძრის XIII საუკუნის დამდეგის მოხატულობის მაღალ დონეზე პუბლიკაციისთვის.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: 2025 წლის განმავლობაში ჩატარდა არსებული მასალის ანალიზი; დამუშავდა კვლევაში დასმულ საკითხებთან დაკავშირებული ბოლო წლებში გამოქვეყნებული ახალი სამეცნიერო ლიტერატურა; დაგროვდა და გადაირჩა საილუსტრაციო მასალა, როგორც ფოტო-ასახულობანი, ასევე გრაფიკული დოკუმენტაცია. ჩატარდა მხატვრობაში არსებული წარწერების გაშიფრვა და დაზუსტება. მოეწყო რამდენიმე საველე გასვლა ძეგლზე დამატებითი ფოტო-მასალის მოსაპოვებლად და ცალკეული დეტალების დასაზუსტებლად.				
შუალედური შედეგები: მოგროვდა ძირითადი მასალა მონოგრაფიისთვის და იდენტიფიცირებულ იქნა მომავალ წელს დასაზუსტებელი საკითხები.				
4	სვანური ფერწერული სკოლა XV-XVII სს-ში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2027	მარინე ყენია მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: ნაშრომი მიზნად ისახავს გვიანა ხანის ზემო და ქვემო სვანეთის მოხატულობათა ანალიზს, კერძოდ, ზემო სვანეთში - ლეხთაგის ლამარიას (XV ს.), უღვალის ჯგრაგის (XV ს.), მაცხვარიშის თარინგზელის (XVI ს.), ჩაჟაშის მაცხოვრის (XVII ს.) და ქვემო სვანეთში - საყდრის ჯგრაგის (XV ს., მრავალგზისი გვიანი გადაწერა-განახლებით), ჩიხარემის ოქონ დაბიშის (XVII ს.), ჩუკულის (XVII ს.) ეკლესიათა მოხატულობების იკონოგრაფიული თუ სტილური მახასიათებლების განხილვას და საქართველოს სხვა კუთხეებში მათ თანადროულ მოხატულობებთან შედარებას.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: წლევანდელი კვლევა დაეთმო განსახილველ მოხატულობათა პროგრამებში შეყვანილი საქტიტორო პორტრეტების ანალიზს, მათ თავისებურებათა გამოვლენას და სვანური ფერწერული სკოლის განვითარების წინარე ეტაპებზე დადასტურებულ ნიშან-თვისებებთან მათი მიმართების ანალიზს. შესწავლილ იქნა ეკლესიათა ინტერიერში გამოსახულ საერო პირებთან თუ მათ საგვარეულოსთან ასოცირებულ ოჯახებთან დაკავშირებული ისტორიული საბუთები.				
შუალედური შედეგები: კვლევამ აჩვენა, ზოგ შემთხვევაში, გარკვეული ცვლილებები ინტერიერში საერო პირთა პორტეტების განთავსების ადგილის, ისევე როგორც მათი რაოდენობის გაზრდის თვალსაზრისით (ლეხთაგი, სადაც ჯაფარიძეთა საგვარეულო საოჯახო პორტრეტების „გალერეა“ ეკლესიის მთელს ქვედა რეგისტრს მოიცავს; ჩიხარემის ოქონ-დაბიშში, ყიფიანთა საგვარეულოს წარმომადგენელთა პორტეტების განფენა მთელს ინტერიერში); სხვა შემთხვევებში, ქტიტოროთა ტრადიციულად $\frac{3}{4}$ ბრუნში (უღვალი) გამოსახვის პარალელურად, თვალშისაცემი გახდა უპირატესობის ფრონტალურად წარდგენისთვის (საყდარი, ჩიხარემის ოქონ-დაბიში) მინიჭება.				

აღსანიშნავია აგრეთვე, ზოგად-ეპოქალურ ტენდენციათა ასახვა საქტიტორო პორტეტებში, რაც, კიდევ ერთხელ ადასტურებს გვიანა ხანაშიც სვანეთში მიმდინარე შემოქმედებითი პროცესების გაუწყვეტელ კავშირს საქართველოს მონუმენტური მხატვრობის საერთო განვითარების გეზთან.				
5	გარეჯის მოხატული ტაძრების სააფსიდო პროგრამები (XI – XIII სს.)	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	მარინე ბულია, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: დავითგარეჯის მონასტრების დიდი და მცირე ტაძრების როგორც ძირითადი სივრცის, ისე გვერდითა სათავსების საკუთხეველის მოხატულობათა პროგრამები, ადგილობრივი მხატვრობის განვითარების ყოველ ეტაპზე, ერთი შეხედვით, იკონოგრაფიულ თემათა შერჩევის ტრადიციულობით, ამასთან კი, მათი განმეორებადობით ხასიათდება. თუმცა, გვხვდება ისეთი პროგრამებიც, რომლებით არა მხოლოდ მათი შემადგენელი, საკუთრივ იკონოგრაფიული თემების იშვიათობით, არამედ სააფსიდო პროგრამაში ამ თემების კომბინირების უნიკალურობითაა გამორჩეული. კვლევის მიზანია გარეჯის ტაძრების სააფსიდო პროგრამების შესწავლა თანადროული ქართული, ბიზანტიური და ზოგადად, აღმოსავლეთქრისტიანული მხატვრობის კონტექსტში; ამა თუ იმ იკონოგრაფიული თემის და მთლიანობაში პროგრამის როგორც ტრადიციული, ისე ადგილობრივი ნიშნების გამოვლენა; პროგრამების თავისებურებების განხილვა როგორც სათავსების ფუნქციასთან, ისე ტაძართა მოხატულობების ერთიან პროგრამასთან მიმართებით.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: კვლევის 2025 წლის ეტაპი გულისხმობს იმ მონასტრების ტაძართა სააფსიდო პროგრამების კვლევას, რომლებიც ადრეული, „ფერწერული სკოლის“ განვითარების პირველი ეტაპის - IX-X საუკუნეების მოხატულობებითაა შემკული. ასეთია: საბერეების, ნათლისმცემლის წამებულის, დოდორქის და თეთრი უდაბნოს მონასტერთა ეკლესიები.				
შუალედური შედეგები: IX-X საუკუნეების ტაძართა ძირითადი სივრცის საკუთხეველში, უმრავლეს შემთხვევაში, ერთი იკონოგრაფიული თემა - სხვადასხვა რედაქციით გამოსახული, წინასწარმეტყველთა ხილვების ელემენტების შემცველი, ქრისტეს დიდება-ამაღლებაა გამოსახული. ქრისტიანული აღმოსავლეთის მოხატულობებში ეს თემა ამ პერიოდშიც გვხვდება, თუმცა უფრო ფართოდ V-VII საუკუნეების მოხატულობებშია გავრცელებული. საყურადღებოა, რომ მეზობელ სომხეთში ის სწორედ ადრეულ, VII საუკუნეების მხატვრობის ნიმუშებშია შემორჩენილი. შესაძლოა, გარეჯის მოხატულობებში მისი რამდენადმე გვიანია გამოჩენა, ისევე როგორც გეგმაზომიერი განმეორებადობა, არა მხოლოდ დროის ტენდენციებთან, არამედ ტაძართა ფუნქციასთანაც იყოს დაკავშირებული. როგორც მიიჩნევა, ამ სათავსთა უმრავლესობაში სამარხები იყო განთავსებული. ასევე IV-VII საუკუნეების აღმოსავლეთქრისტიანულ ნიმუშებში გვხვდება თეთრი უდაბნოს ტაძრის საკუთხეველის კონქში გამოსახული სცენის - ჯვარი სამოთხის წიაღში				

- მსგავსი გამოსახულებებიც. როგორც საკუთრივ ამ სცენას, ისე სააფსიდო პროგრამაში მის კომპონირებას მირქმის კომპოზიასთან, პარალელი არ ეძებნება არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ ზოგადად, მთელ აღმოსავლეთქრისტიანულ მხატვრობაში. როგორც ჩანს, ეს პროგრამა ადგილობრივად, საგანგებოდ იქნა შედგენილი და გარეჯის ფარგლებს გარეთ არ გავრცელებულა.

საყურადღებოა, რომ კონსტანტინოპოლური, პროგრესული ტენდენცია, რომელიც X-XI საუკუნის საეკლესიო რეფორმის შემდეგ, საქართველოს ეკლესიათა მოხატულობების უმრავლესობაში საკონქო გამოსახულებად საყდარზე დაბრძანებული ან ფეხზე მდგომი ღმრთისმშობელის სხვადასხვა იკონოგრაფიული ტიპის გამოხატულებებს გულისხმობს, IX-X საუკუნეების გარეჯული ტაძრების მხოლოდ გვერდით სათავსებში ჩნდება, რაც გარეჯში ამ სააფსიდო სქემის ჩამოყალიბების ეტაპის მანიშნებელი უნდა იყოს.

6	ქალთა სახეები შუა საუკუნეების ქართულ რელიეფებზე	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2027	თამარ ხუნდაძე, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
---	--	---	-----------	--

ანოტაცია: შუა საუკუნეების ქართულ რელიეფურ ქანდაკებაში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს ისტორიულ პირთა გამოსახულებებს, რომელთა შორის ხშირად გვხვდება ქალთა ფიგურები. ქართული ქვის პლასტიკისთვის დამახასიათებელი სახვითი ენის პირობითობის მიუხედავად, ქალები საცნობნი არიან მამაკაცთა გამოსახულებებისაგან განსხვავებული სამოსის, მათი აუცილებელი ატრიბუტის - თავსაბურის (მანდილის), განმარტებითი წარწერებისა თუ სხვა სპეციფიკური ნიშნების (მაგ., ზოგჯერ, გვერდზე გადახრილი თავით, გრაციოზული მოძრაობით) მეშვეობით. ქალები ყოვლადწმინდა მარიამისა და ქალ წმინდანთა დარად, კოჭებამდე დაცემული, გრძელი და ფართო სამოსითა და თავდაბურული წარმოგვიდგებიან. ქალთა ამგვარი შემოსვის წესი თანადროული ისტორიული და ლიტერატურული (აგიოგრაფია) წყაროებითაც დასტურდება (წესი იყო, რომ ქალს თავი დაბურული ჰქონოდა - ივ. ჯავახიშვილი, ქართველი ერის ისტორია, წიგნი 1, თბ., 1951, გვ. 282).

ქალები ზოგ შემთხვევაში ოჯახის წევრებთან - ქმართან და შვილებთან ერთად, ზოგჯერ კი, ცალკე, როგორც ქტიტორები, ეკლესიის მოდელით ხელში, ან ლოცვა-ვედრების პოზაში არიან გამოსახულნი, რაც იმდროინდელ საქართველოში ქალთა სოციალურ-საზოგადოებრივი აქტიურობის ვიზუალურ დადასტურებას წარმოადგენს. გვხვდება როგორც მაღალი სახელისუფლო წოდების (მაგ., ქართლის დედოფალი გურანდუხტი კუმურდოს ტაძარში), ისე დაბალი სოციალური ფენის (მაგ., ქოროლოს ეკლესიის მშენებლობის ამსახველი რელიეფური ფრიზის ქალის ფიგურა) წამომადგენელთა გამოსახულებანი. ისევე, როგორც ქართულ ისტორიულ თუ აგიოგრაფიულ თხზულებებსა და ეპიგრაფიკაში, ქვაზე კვეთილ რელიეფებზეც ქალები გვევლინებიან არა მხოლოდ საერო ხელისუფალთა მეუღლეებად და დედებად, არამედ დამოუკიდებელ მმართველებად და ტაძართა მამულებად-მომგებლებად, რაც იმდროინდელი საქართველოს პოლიტიკურ და რელიგიურ ცხოვრებაში ქალთა აქტიურ მონაწილეობაზე მეტყველებს.

საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: შეგროვდა ვიზუალური მასალა, მოხდა მათი ფოტოფიქსაცია, შესრულდა ჩანახატები და სქემები; მოძიებულ და გაანალიზებულ იქნა ისტორიულ წყაროებში დაფიქსირებული ცნობები ქალთა პოლიტიკური და ქტიტორული აქტივობების შესახებ.

მომზადდა წინასწარული კვლევები საქართველოში არსებულ ქალთა გამოსახულებების ყველაზე ადრეული ნიმუშების შესახებ, რომლებიც V-VII სს-ის ქვაჯვარებზე გვხვდება. ესენია ბრდამორის მცირე სტელა, სადაც მანდილოსანნი უხვად არიან წარმოდენილნი, უკანგორის ქვაჯვარა, სამწევრისის ფილა, კატაულას ქვასვეტი, უდეს სტელა და სხვ. აღიწერა და განისაზღვრა ამ ნიმუშებზე გამოკვეთილი ქალთა გამოსახულებების იკონოგრაფიული, შინაარსობრივი მახასიათებლები, შესამოსელისა და ატრიბუტების თავისებურებანი; ნაწილობრივ მოძიებულ იქნა პარალელური მასალა სომხეთის, სასანური ირანისა და ბიზანტიის ხელოვნებიდან.

შუალედური შედეგები: ამ ეტაპზე წარმოებული კვლევის შედეგად, გამოიკვეთა, რომ ქალთა გამოსახულებებს მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავთ შუა საუკუნეების ქართულ რელიეფურ ქანდაკებაში, რაც თანხვედრაშია ქართული ისტორიული ქრონიკებისა თუ აგიოგრაფიული თხულებების და ასევე, ლაპიდარილი წარწერების ტექსტებთან, სადაც ქალები ხშირად იხსენიებიან როგორც პოლიტიკური მოღვაწენი და ტაძართა მაშენებელნი. არსებული მასალის მიხედვით ნათლად გამოჩნდა თუ რაოდენ უხვად და მრავალფეროვნადაა წარმოდგენილი განსხვავებული სოციალური სტატუსის მქონე ქალთა სახეები ადრეული შუა საუკუნეების ქართულ ვიზუალურ ხელოვნებაში. მანდილოსანთა გამოსახულებების სიმრავლით ქართული რელიეფები პარალელს მხოლოდ ადრექრისტიანულ ხელოვნებაში - კატაკომბების მხატვრობასა და სარკოფაგების რელიეფებში პოულობს.

7	გვიანი შუა საუკუნეების საქტიტორო პორტრეტის ზოგი თავისებურება	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2023–2026	ქეთევან მიქელძე, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
---	---	--	-----------	--

ანოტაცია: სამეცნიერო თემის მიზანია გვიანი შუა საუკუნეების ქართულ კედლის მხატვრობაში შემორჩენილი ისტორიულ პირთა პორტრეტებთან დაკავშირებული ცალკეული საკითხების კვლევა. 2025 წელს საკვლევ თემად განისაზღვრა XVI საუკუნის იმერეთისა და კახეთის მეფეთა პორტრეტები. შესწავლილია ბაგრატ III–ისა და გიორგი II–ის და მათი ოჯახის წევრთა პორტრეტები გელათის მონასტრის ღვთისმშობლისა და წმ. გიორგის ეკლესიათა მოხატულობებში და კაწარეთის სამების ნეკრესის, ალვანისა და გრემის ეკლესიებში შემორჩენილი კახეთის მეფეების ლევანისა და ალექსანდრეს გამოსახულებები. პორტრეტების შესაწავლის შედეგად გამოვინდა თითოეული მათგანის იკონოგრაფიული და სტილური მახასიათებლები. ერთ პერიოდში შექმნილი იმერეთისა და კახათის მეფეთა პორტრეტების შედარებითი ანალიზის შედეგად, ეპოქალურ საზიარო ნიშნებთან ერთდ, გამოიკვეთა ამ ორი რეგიონის პორტრეტების განსხვავებული მხატვრული მიდგომები და ტენდენციები. გელათის შემთხვევაში, პორტრეტებს პალეოლოგოსთა ხანიდან დამკვიდრებული კომპოზიციები უდევს საფუძვლად, ამავე

დროს, აშკარაა პოსტპალეოლოგუსრი ხელოვნების დამახასიათებელი ნიშნები და აღმოსავლური კულტურის გავლენებიც. კახეთის მეფეთა გამოსახულებებში ტრადიციულთან ერთად (მაგ. ალვანი) ახლებური კომპოზიციური გადაწყვეტებიც გვხვდება (ნეკრესი), მკაფიოდ გამოიხატება პოსტიზანტიური მხატვრობის, ათონური ფერწერული სკოლის ნიშნები. განხვავებაა იმერეთისა და კახეთის მეფეთა კოსტიუმშიც.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: 1. იმერეთის მეფეთა პორტრეტული გამოსახულებების შესწავლა გელათის მონასტრის ღვთისმშობლისა და წმ. გიორგის ეკლესიათა მოხატულობებთან მაგალითზე (XVI ს.); 2. კახეთის მეფეთა პორტრეტების შესწავლა კაწარეთის სამების ნეკრესის, ალვანისა და გრემის ეკლესიათა მოხატულობებში (XVI ს.).				
შუალედური შედეგები: საქართველოს სხვადასხვა რეგიონის (იმერეთი, კახეთი) კედლის მხატვრობაში შემორჩენილი მეფეთა პორტრეტების შესწავლამ თითოეული გამოსახულების იკონოგრაფიული და სტილური მახასიათებლების გარდა, ერთი ეპოქის – იმერეთისა და კახეთის მეფეთა პორტრეტების ინდივიდუალური მახასიათებლებიც გამოავლინა. ეს, თავის მხრივ, წარმოაჩენს რამდენად მრავალფეროვანი იყო გვიანი შუა საუკუნეების ისტორიულ პირთა პორტრეტების იკონოგრაფიული თემები თუ მხატვრული მიდგომები.				
8	შუა საუკუნეების ქართული ციხე-სიმაგრეების სივრცით-კომპოზიციური განვითარება	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2028	ირინე ელიზბარაშვილი, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: საქართველოში, ისევე, როგორც მსოფლიოს მრავალ სხვა ქვეყანაში საზღვრებსა და ისტორიულ გზების გაყოლებაზე უძველესი დროიდან გვიანი შუასაუკუნეების ჩათვლით ციხე-სიმაგრეები შენდებოდა. მიუხედავად იმისა, რომ საფორტიფიკაციო ნაგებობების ძირითადი დანიშნულება დაცვაში მდგომარეობს, განსხვავებულია ამ ნაგებობათა სტრუქტურა, სივრცით-კომპოზიციური გადაწყვეტა, დაცვის ფორმაც კი შეიძლება მრავალწახნაგოვანი იყოს. ეს ყველაფერი დამოკიდებულია როგორც ქრონოლოგიურ მონაკვეთზე, ასევე ადგილმდებარეობასა, რეგიონალურ თავისებურებასა და ისტორიულ ვითარებაზე. ნაშრომის მთავარი ამოცანა მდგომარეობს საქართველოში არსებული ციხე-სიმაგრეების შესწავლის საფუძველზე მხატვრულ-სტილისტური, სივრცით-კომპოზიციური თავისებურებების წარმოჩენა რეგიონალური და აგების დროით შექმნილ განსხვავებათა გამოკვეთა და ამ არქიტექტურული ტიპის განვითარების ერთიანი სურათის შექმნა. საქართველოში, ისევე, როგორც მსოფლიოს მრავალ სხვა ქვეყანაში საზღვრებსა და ისტორიულ გზების გაყოლებაზე უძველესი დროიდან გვიანი შუასაუკუნეების ჩათვლით ციხე-სიმაგრეები შენდებოდა. მიუხედავად იმისა, რომ საფორტიფიკაციო ნაგებობების ძირითადი დანიშნულება დაცვაში მდგომარეობს, განსხვავებულია ამ ნაგებობათა სტრუქტურა, სივრცით-კომპოზიციური გადაწყვეტა, დაცვის ფორმაც კი შეიძლება				

მრავალწახნაგოვანი იყოს. ეს ყველაფერი დამოკიდებულია როგორც ქრონოლოგიურ მონაკვეთზე, ასევე ადგილმდებარეობასა, რეგიონალურ თავისებურებასა და ისტორიულ ვითარებაზე. ნაშრომის მთავარი ამოცანა მდგომარეობს საქართველოში არსებული ციხე-სიმაგრეების შესწავლის საფუძველზე მხატვრულ-სტილისტური, სივრცით-კომპოზიციური თავისებურებების წარმოჩენა რეგიონალური და აგების დროით შექმნილ განსხვავებათა გამოკვეთა და ამ არქიტექტურული ტიპის განვითარების ერთიანი სურათის შექმნა.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: 2025 წლის მანძილზე ჩატარებული იყო საარქივო-ბიბლიოგრაფიული კვლევა. გარდა დღემდე არსებული სპეციალური ლიტერატურისა ციხე-სიმაგრეების შესახებ, მოძიებული და შესწავლილი იყო საარქივო მასალაც, არსებული ფოტო და გრაფიკული დოკუმენტაცია.				
შუალედური შედეგები: ჩატარებული სამუშაოს საფუძველზე გამოიკვეთა ის ობიექტები, რომლებიც ჯერაც შეუსწავლელია და ფუნდამენტურ კვლევას საჭიროებს. ასევე, შემუშავდა იმ ნიმუშების სია, რომლებზედაც ციხე-სიმაგრეების სივრცით-კომპოზიციური გადაწყვეტის თავლსაზრისით დამატებითი კვლევაა ჩასატარებელი. და ბოლოს, მოძიებული მასალის საფუძველზე შემუშავდა სამომავლო გეგმა.				
9	ქალაქური საცხოვრებლის განვითარების ზოგადი მიმართულებები შუა საუკუნეებიდან ახალ დროზე გარდამავალ პერიოდში საქართველოში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	ციცინო ჩაჩხუნაშვილი, მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: ძველი ქალაქების ურბანულ სახეს არაერთი ფაქტორი განსაზღვრავდა. გარდა მდებარეობის და რელიეფის თავისებურებისა აქ გადამწყვეტ როლს თამაშობდა, ისტორიული მოვლენების ცვალებადობა, რომლის ფონზე გადამწყვეტ როლს თამაშობდა რამდენად იყო შესაძლებელი სამშენებლო ტრადიციის გაგრძელება.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: მთავარ საკვანძო პრობლემად განისაზღვრა იმის დადგენა, თუ რამდენად მოქმედებს ისტორიული მოვლენების ცვალებადობა ძველი ქალაქის ურბანულ სახეზე. ამ დროს შეიძლება თუ არა წარმოიშვას საცხოვრებლის თვითმყოფადი ტიპი, რომელიც ერთი მხრივ, აგრძელებს სამშენებლო ტრადიციას და მეორე მხრივ, შემოაქვს განვითარების ახალი შესაძლებლობები.				
შუალედური შედეგები: როგორც გამოკვლევები აჩვენებს, თბილისის 1795 წლის დარბევამ ვერ შეაჩერა საცხოვრებლის განვითარება და მიუხედავად რუსული მმართველობის მიერ შემოღებული ახალი წესებისა, XIX ს-ის 20-30 -იანი წლებიდან მოყოლებული უკვე ჩამოყალიბდა სამეცნიერო ლიტერატურაში „თბილისურ სახლად“ წოდებული განსაკუთრებული ტიპი, როდესაც არაერთი საინტერესო ნიმუში შეიქმნა. დროში ჩამორჩენით, მაგრამ იგივე ტენდენციები იგრძნობა საქართველოს იმ ისტორიულ ქალაქებში, რომლებმაც ახალ დროშიც შეინარჩუნა მნიშვნელობა.				
10	საქართველოს ოკუპირებული	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი.	2025-2026	ფლორ დევდარიანი,

	ტერიტორიების მუნიციპალიტეტის (ცხინვალი, ყორნისი) ეკლესიებში შემონახული კედლის მხატვრობის ძეგლები	ხელოვნების ისტორია		მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: ქართლის მთიანეთში შემონახული კედლის მხატვრობის ძეგლები სხვა რეგიონების მოხატულობებთან შედარებით არის შესწავლილი. სამეცნიერო ლიტერატურაში ცალკეულ სპეციფიკურ საკითხებთან კავშირში უმთავრესად განიხილავენ ადრეული პერიოდის - VIII, X, XI საუკუნეების - ძეგლებს (არმაზი, წირქოლი, ყანჩაეთი). ჩვენი მიზანია, ორი მუნიციპალიტეტის - ცხინვალი, ყორნისი - მხატვრობის ძეგლთა შესწავლა, რაც გულისხმობს: სტილის და იკონოგრაფიის თავისებურებების დადგენას, მოხატულობის შესრულებასთან დაკავშირებული ისტორიული ცნობების მოძიებას, საერთო მხატვრული ტენდენციების წარმოჩენას, რომელიც ქართლის მთიანეთის მოხატულობებს აკავშირებს მათთან ქრონოლოგიურად დაახლოვებულ საქართველოს სხვა რეგიონების ძეგლებს.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: შესწავლილ იქნა არმაზის, წირქოლის, ყანჩაეთის კაბენის და თირის მოხატულობები. გაანალიზდა თითოეული მოხატულობის იკონოგრაფიული პროგრამა, ეკლესიის ინტერიერში კომპოზიციათა და ცალკე მოცემულ გამოსახულებათა განაწილება და არქიტექტურასთან მისი კაშირის თავისებურება, ნახატის, ფერადოვანი ზედაპირის დამუშავების და კოლორიტის სპეციფიკური ნიშნები. ცალკეულ შემთხვევაში გამოსახულებათა იდენტიფიკაცია განისაზღვრა შემონახული ქართული ასომთავრული წარწერების საფუძველზე.				
შუალედური შედეგები: განხილულ ძეგლებში, ისევე როგორც მათ თანადროულ, სხვა რეგიონების მოხატულობებში, ჩანს მსგავსი მხატვრული ტენდენციები, რომლებიც მოწმობს ქართული კედლის მხატვრობის განვითარების ერთიანობას. ქართლის მთიანეთის მონუმენტური მხატვრობის ძეგლები შუა საუკუნეების ქართული ხელოვნების განუყოფელი ნაწილია.				
11	ქართული თანამედროვე საეკლესიო ქვის რელიეფური ქანდაკება (XX-XXI სს.)	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2029	ეკატერინე კვაჭატაძე, უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: ქართული თანამედროვე მართლმადიდებლური საეკლესიო ხელოვნების განსაკუთრებულ აღმავლობას XX საუკუნის 70-იანი წლებიდან დღემდე გაედევნება თვალი. თითქმის ორსაუკუნოვანი წყვეტილის შემდეგ თავს იჩენს საეკლესიო ხუროთმოძღვრებისა და სახვითი ხელოვნების დარგების გამოცოცხლება-აღორძინების რთული და მრავალმხრივი პროცესი, რაც განსაკუთრებით თვალსაჩინო 2000-იანი წლებიდან ხდება. სიძნელეებით აღსავსე ამ გზაზე თანდათან გამოიკვეთა მთელი რიგი				

პრობლემებისა, რომელიც უკავშირდება ქართული მრავალსაუკუნოვანი, თითქმის მივიწყებული ხუროთმოძღვრული და სახვითი ტრადიციების აღდგენას, ამავდროულად, შუა საუკუნეების ქრისტიანული ცოდნის განახლებისა და თანამედროვე საეკლესიო ხელოვნების ახალი, ეპოქისმიერი „სამეტყველო ენის“ შექმნის მცდელობას. ტრადიციის აღდგენა-შენარჩუნების სურვილმა შუა საუკუნეების ქრისტიანული ხელოვნების, მით უფრო, ღირსშესანიშნავ ქართულ ძეგლთა განუხრელი მიბაძვა-განმეორება და ასლთა მომეტებული სიმრავლე განაპირობა. გამოაშკარავდა საეკლესიო ხელოვნების შემდგომი განვითარების გეზის განსაზღვრისა და ცოცხალი შემოქმედებითი ძიებების გარდაუვალი აუცილებლობაც.

თანამედროვე საეკლესიო რელიეფური ქანდაკებაც, ცხადია, ამ პროცესის თანაზიარია. ანტირელიგიური, ტოტალიტარული საბჭოთა სახელმწიფოს დაღმავლობის ეპოქაში თანდათან ფეხს იკიდებს საეკლესიო აღმშენებლობა, რა დროსაც გვხვდება ტაძართა და საეკლესიო სივრცეთა რელიეფური ქანდაკებებით გამშვენების პირველი ნიმუშებიც.

შუა საუკუნეების ქრისტიანული ხელოვნების სახე-ხატები, სახისმეტყველება და იკონოგრაფია, სიმბოლიკა, შინაარსი და თემატიკა თანამედროვე მოქანდაკეებისთვისაც შთაგონების წყაროდ და შეუცვლელ სააზროვნო სივრცედ იქცა. საგულისხმო და ნიშანდობლივია ოსტატთა განსაკუთრებული სწრაფვა კვეთის მხატვრული და ტექნიკური სრულყოფისკენ, რომელიც დედნისა და პირველსახეთა ზედმიწევნითი მიმსგავსების სურვილითაც არის ნაკარნახევი.

თანამედროვე ქართული საეკლესიო ქანდაკების შემოქმედებითი პოტენციალის აღორძინება წარმოადგენს როგორც კულტურული მემკვიდრეობის ტრადიციების შენარჩუნებისა და განმტკიცების, ისე ახალი მხატვრული ღირებულებების შექმნის აუცილებელ პირობას. ქართული მართლმადიდებლური საეკლესიო ქანდაკების შემდგომი წინსვლისთვის არსებითი მნიშვნელობისაა შემოქმედებითი ძიებების იმგვარი გეზის არჩევა და გაძლიერება, რომელიც ხელს შეუწყობს უფრო თავისუფალი და ორიგინალური ფორმების, კომპოზიციების, მრავალფეროვანი იკონოგრაფიული სახეებისა და სიუჟეტების დაბადებას. სასურველია კლიშეებისა და სტერეოტიპებისგან გათავისუფლება და ბუნებრივი, დაუძაბავი, პირველსახის პირდაპირი ზემოქმედებისაგან დამოუკიდებელი სახე-ხატების შექმნა, რომელთაც საფუძვლად დაედება შუა საუკუნეების ქართული სახვითი ხელოვნების ტრადიციები, ქრისტიანული მსოფლმხედველობა, სემანტიკა, სახისმეტყველება და ფორმათგრძნობა.

საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: XX-XXI საუკუნეებში შესრულებული საეკლესიო რელიეფური ქანდაკების ნიმუშთა და ავტორთა მოძიება, მასალის თავმოყრა, ავტორთა დიდ ნაწილთან ინტერვიუს ჩაწერა, რელიეფურ კომპოზიციათა ფოტოფიქსაცია.

შუალედური შედეგები: ამ თემაზე საკონფერენციო მოხსენების მომზადება და წარდგენა გ. ჩუბინაშვილის ცენტრში.				
12	ბოტანიკური ბაღები საქართველოში: ისტორია და ლანდშაფტის დიზაინი	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	ნათია ნაცვლიშვილი, უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: სამეცნიერო პროექტის მიზანია საქართველოს ხუთი ბოტანიკური ბაღის: თბილისის, ქუთაისის, ბათუმის, სოხუმისა და ზუგდიდის ბაღების დაარსების ისტორიის შესწავლა, ასევე მათი ლანდშაფტის დიზაინის ანალიზი გეგმარებითი თავისებურებების და ძველი მცენარეული საფარის ტიპის გამოვლენისათვის.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: 2025 წელს დავამუშავე ვრცელი ბიბლიოგრაფია და საქართველოს ეროვნული არქივის საისტორიო ცენტრალურ და ქუთაისის ცენტრალურ არქივებში ჩავატარე საარქივო კვლევა თბილისის, ქუთაისის, ბათუმის, ზუგდიდისა და სოხუმის ბოტანიკური ბაღების შესახებ. ვიმყოფებოდი თბილისისა და ქუთაისის ბოტანიკურ ბაღებში მათი ისტორიული მცენარეული საფარისა და გეგმარებითი თავისებურებების ადგილზე შესასწავლად.				
შუალედური შედეგები: ჩატარებული სამუშაოს საფუძველზე დასრულებულია კვლევა თბილისის, ქუთაისისა და სოხუმის ბოტანიკური ბაღების შესახებ.				
13	იკვის წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიის მოხატულობა	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2022-2027	ეკატერინე გედევანიშვილი, უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: თემა მიზნად ისახავს XII საუკუნის I ნახევრის მონოგრაფიულ შესწავლას, მის იკონოგრაფიულ-სტილისტურ ანალიზს ფართო კონტექსტში. სამეცნიერო ლიტერატურაში იკვის პირველი ფენის ქრონოლოგიად უმთავრესად მე-12 საუკუნის დასაწყისი სახელდება (თ. ვირსალაძე, ნ. ალადაშვილი, ე. პრივალოვა), ხოლო დასავლეთი მკლავის მოხატულობა XIII საუკუნით თარიღდება. აქ გამოსახული დღე განკითხვის პროგრამა უმთავრესად მეორე ფენის მოხატულობადაა დასახელებული, ისე რომ მისი შემადგენელი კომპოზიციები დიფერენცირებული არ არის. თემაზე მუშაობა 2026 წელს დასრულდება, ხოლო 2027 წელი მიეძღვნება ნაშრომის წიგნად გამოცემას.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: XII საუკუნის სხვა ძეგლებთან მიმართებით ჩატარებული დეტალური ანალიზის საფუძველზე, მოხატულობის თარიღი XII საუკუნის შუა წლებით განისაზღვრა, ასევე გამოიყო, როგორც XIII საუკუნის ფენა, ისე XII საუკუნის მოხატულობის ნაწილი, რომელიც მეტად განსხვავდება წმ. გიორგისა და საუფლო სცენების მოხატულობისგან. ფენათა ამგვარ დიფერენციაციას ეთანხმება გიორგი ჩუბინაშვილის ცენტრში დაცული თინათინ ვირსალაძის, ეკა პრივალოვას საარქივო მასალა, რომელიც 2025 წელს დამუშავდა, ხოლო რენე შმერლინგის საარქივო				

მასალამ, რომელიც აქვეა დაცული და ამავე წელს დამუშავდა, არაერთ საინტერესო ისტორიულ გარემოებას მოჰყვინა ნათელი.

განსაკუთრებული ადგილი დაეთმო წმ. გიორგის ცხოვრების ამსახველი ციკლების კვლევას და მათ ფონზე იკვში გავრცობილი ციკლის მიმართების განსაზღვრებას. გამოიკვეთა ციკლის ინდივიდუალობა; განიმარტა აქ ასახული უნიკალური სცენების საღვთისმეტყველო-ისტორიული კონტექსტები. განსაკუთრებული ადგილი დაეთმო ქართულ ხელოვნებაში მეტად პოპულარული სცენების - ყრმის გამოსხნისა და ლასია ქალაქის სასწაულის - ასახულობას და ამ სცენათა იკონოლოგიურ კვლევას. ეს ორი სცენა იკვში ერთმანეთთანაა დაწყვილებული, რაც იკვის მომხატველის ორიგინალურ გადაწყვეტად შეიძლება დასახელდეს.

საგანგებო ყურადღება დაეთმო იკვის გუმბათის შემკულობის პროგრამას, რომელიც მეტად უჩვეულო სცენებს შეიცავს. აქ არსებითად დიდი პარასკევისა და დიდი შაბათის მსახურების ამსახველი ვნების სცენებია თავმოყრილი - ჯვარცმა, გარდამოხსნა და დატირება, რაც გუმბათის ყელის შემკულობისთვის მეტად უნიკალურია. ამ სცენათა ინტერპრეტაცია ლიტურგიკული ტექსტების კვლევის კონტექსტში მოხდა. გუმბათის შემკულობის პროგრამის ინდივიდუალობა ბიზანტიური და ქართული სატაძრო შემკულობის კონტექსტშია წარმოდგენილი.

ასევე საგანგებოდაა განხილული საკურთხეველის პროგრამაში ჩართული ხელთუქმნელი ხატის გამოსახულება, რომელიც ამ ეპოქაში ქართული ეკლესიის პალადიუმად ჩნდება. ამდენად მისი მნიშვნელობის გათვალისწინებით, პირი ღმრთისას სახვითი ისტორია და მისი სიმბოლურ-საღვთისმეტყველო შინაარსია წარმოჩენილი. კვლევის შედეგად გამოიკვეთა იკვის მოხატულობის სავარაუდო ქტიტორებიც - სახელგანთქმული თორელთა ფეოდალური სახლი, რომელთა კვალი საორბისის წმ. გიორგის მოხატულობაშიც იკვეთება და, როგორც ჩანს, რკონის ეგვტერის აქამდე XIII საუკუნისად მიჩნეულ მოხატულობაშიც ჩანს. ეს მხატვრობები მეტად ახლოსაა ერთმანეთთან, რაც იკვის მოხატულობის ისტორიულ კონტექსტს კიდევ უფრო აფართოვებს.

შუალედური შედეგები: 2025 წელს ჩატარებული სამუშაოს შედეგად: მოხატულობის სტილისტური და იკონოგრაფიული კვლევის საფუძველზე დაზუსტდა მოხატულობის ფენების ქრონოლოგია, განიცრცო ნაშრომის იკონოგრაფიული ანალიზი, იკონოლოგიური კვლევა, გამოიკვეთა მოხატულობის სავარაუდო ქტიტორთა ვინაობა, განისაზღვრა იკვის მოხატულობის ადგილი ზოგადად XII საუკუნის ქართულ კედლის მხატვრობაში.

14	საკურთხეველის გვერდითი სათავსების დანიშნულების საკითხი შუა საუკუნეების ქართულ საეკლესიო არქიტექტურაში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	ნატალია ჩიტიშვილი, მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
----	---	---	-----------	---

ანოტაცია: შუა საუკუნეების ქართულ საეკლესიო არქიტექტურაში სამნაწილიანი საკურთხეველი მისი განვითარების ადრეულ ეტაპზე, მეხუთე საუკუნის ბოლოდან

უკვე გვხვდება და მას შემდგომ აქტიურად გამოიყენებოდა როგორც უგუმბათო ასევე გუმბათიან არქიტექტურაში. საკურთხევლის გვერდითა სათავსების ფუნქციების განსაზღვრა წარმოადგენს ამ საკითხის ყველაზე რთულ თემას არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ ქრისტიანული სამყაროს სხვა რეგიონებშიც, სადაც ხდებოდა ამ სათავსების მოწყობა. გვერდითა სათავსებმა სამკვეთლოსა (ჩრდილოეთი) და სადიაკვნის (სამხრეთი) მკაცრად განსაზღვრული ფუნქცია მხოლოდ გვიან შუა საუკუნეებში მიიღო, მანამდე კი მას სხვადასხვა დამხმარე დანიშნულებისთვის იყენებდნენ. ამ სათავსების ზუსტი ფუნქციის განსაზღვრის სირთულე მდგომარეობს ძირითადად იმაში, რომ, უმეტესწილად, არ გვაქვს მათ ფუნქციაზე მიმათითებელი რაიმე სახის არქეოლოგიური თუ წერილობითი წყარო. თემის მიზანია არსებულ მასალაზე დაკვირვებით, ქრისტიანული სამყაროს სხვა რეგიონების საეკლესიო არქიტექტურასთან მათი შედარებითი ანალიზის საფუძველზე მოხდეს თუნდაც ცალკეულ შემთხვევებში მათი სავარაუდო ფუნქციის განსაზღვრა, არქეოლოგიური მასალის მაქსიმალური მოძიება, მისი გაანალიზება და ასევე წერილობითი წყაროებთან ერთობლივ კონტექსტში მათ ინტერპრეტაცია.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: მიმდინარე წელს, კვლევის პირველ ეტაპზე, შესრულდა შემდეგი სამუშაოები: (1) დამუშავდა არსებული სამეცნიერო ლიტერატურა, რომელიც ეხება სამნაწილიანი საკურთხევლების ფორმირებასა და მათი ფუნქციის განსაზღვრას ბიზანტიური სამყაროს სხვადასხვა რეგიონში, (2) დამუშავდა თემასთან დაკავშირებით არსებული ლიტერატურა კონკრეტულად ქართულ სამნაწილიან საკურთხევლებთან და მათ ფუნქციასთან დაკავშირებით, (3) მოძიებულ იქნა საკვლევი თემისთვის მნიშვნელოვანი ძეგლების საილუსტრაციო მასალა (ფოტოები და ნახაზები).				
შუალედური შედეგები: ჩატარებული კვლევითი სამუშაოს შედეგად, არსებული ქართულენოვანი და ასევე უცხოენოვანი სამეცნიერო ლიტერატურის დამუშავებამ, შესაბამისი წერილობითი და არქეოლოგიური მასალის მოგროვებამ, მყარი საფუძველი შექმნა კვლევის შემდგომ ეტაპზე ამ წერილობითი და არქეოლოგიური მასალის დამუშავების, შეჯერების, გაანალიზებისა და ინტერპრეტაციისთვის.				
15	საეკლესიო მონუმენტური მხატვრობა 1801-1850 წლებში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	თამარ ხოსროშვილი, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: ამ თემაზე მუშაობისას ჩემი მთავარი პრიორიტეტია აღნიშნულ პერიოდში შექმნილი მოხატულობების პოსტკოლონიალურ კონტექსტში შესწავლა. შესაბამისად, ნაშრომში სახელოვნებათმცოდნეო ანალიზს მთავარ ხაზად გასდევს იმ მოვლენების ანალიზი, რომლებიც უშუალოდ უკავშირდება ამ მოხატულობების შესრულებას და				

ნათლად წარმოაჩენს იმ ისტორიულ-კულტურულ მდგომარეობას, რომელშიც იმ დროს იმყოფებოდა რუსეთის გუბერნიად წოდებული საქართველო.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: საანგარიშო წელს კვლევის ძირითად საგანს წარმოადგენდა თბილისის სიონის, ქვაშვეთისა და ანჩისხატის ტაძრების 1801-1850-იან წლებში შესრულებული მოხატულობები. ამ კვლევისთვის ჩატარდა სიონის და ანჩისხატის მოხატულობების ფოტოფიქსაცია (მხოლოდ ამ ორის, ვინაიდან ქვაშვეთის ჩემს მიერ შესასწავლი პერიოდის მოხატულობა აღარ არსებობს). დამუშავდა ვრცელი საარქივო მასალა და ამ სფეროში არსებული საკმაოდ მწირი სამეცნიერო ლიტერატურა.				
შუალედური შედეგები: საარქივო მასალაზე დაყრდნობით მოხდა ამ მოხატულობების შესრულების თარიღების, ქტიტორების, მხატვრების გამოვლენა ან დაზუსტება, კერძოდ: თბილისის სიონი - 1803-1805, 1826, 1837, 1853-1856; ანჩისხატი - 1814; ქვაშვეთი - 1817-1818, 1824-1826.				
16	ისტორიული ლაზეთის რეგიონის კულტურული მემკვიდრეობა	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	ნოდარ არონიშიძე, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: წინამდებარე კვლევა მიზნად ისახავს ისტორიული ლაზეთის არქიტექტურული მემკვიდრეობის კომპლექსურ მეცნიერულ ანალიზს, რომელიც მოიცავს რეგიონში სხვადასხვა ეპოქასა და კულტურულ გარემოზე ასაკრეფად ჩამოყალიბებულ სამშენებლო პრაქტიკებს, ტიპოლოგიურ სისტემებსა და სივრცით სტრუქტურებს. ლაზეთის არქიტექტურა, როგორც გეოგრაფიულად მერყევ, ეთნოკულტურულად მრავალშრიანი და მრავალრელიგიური გარემოს მატერიალური ანარეკლი, გამოირჩევა სტრატეგიულად განლაგებული ციხესიმაგრეების, ადრექრისტიანული და შუასაუკუნეების ეკლესია-მონასტრების, ოსმალური პერიოდის მეჩეთების, აგრეთვე მცირე ინფრასტრუქტურული ობიექტების – მოკლე ვიუსის მქონე თაღოვანი ქვის ხიდების – მდიდარი კონცენტრაციით. კვლევაში განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა არქიტექტურულ-ინჟინერული მეთოდების, კონსტრუქციული მოდელების, მასალათმცოდნეობრივი თავისებურებებისა და ლანდშაფტთან ინტეგრაციის პროცესების შესწავლას. ხელმძღვანელ პრინციპად განისაზღვრება რეგიონში ჩამოყალიბებული ადგილობრივი სამშენებლო ტრადიციების, გეომეტრიულ-სტრუქტურული დაგეგმვის, ტექტონიკური გადაწყვეტებისა და სივრცითი ფუნქციონირების საწყისების რეკონსტრუქცია. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი კვლევის მიმართულებაა მცირე ზომის თაღოვანი ხიდების ანალიზი, რომლებიც ხშირად ბუნებრივი მცენარეულობითაა დაფარული და წარმოადგენენ ადგილობრივი ინჟინერიის, ქვის სახურავის ტექნიკისა და მოძრაობის ქსელების განვითარების მნიშვნელოვან საბუთს. პარალელურად განხილულია ლაზეთის რელიგიური არქიტექტურა, რომლის ფენოვან სტრუქტურაში ასახულია როგორც ადრექრისტიანული მანერების ინტერფერენცია, ისე ოსმალური პერიოდის სტილისტიკური ტრანსფორმაციები. ციხესიმაგრეების სტრატეგიული და ტიპოლოგიური კვლევა ასახავს სამხედრო-				

ინფრასტრუქტურული სისტემების მრავალსაუკუნოვან დინამიკას და რეგიონის დაცვის სტრატეგიულ მოდელებს. სამეურნეო და საცხოვრებელი არქიტექტურის კვლევა კი საშუალებას იძლევა გამოიკვეთოს ლაზური სივრცის სოციალური ორგანიზაცია, მასალების გამოყენების ლოკალური პრინციპები და გარემო-არქიტექტურული ადაპტაციის მექანიზმები. ნაშრომის საბოლოო მიზანია ლაზეთის არქიტექტურის, როგორც ინტეგრირებული კულტურულ-ისტორიული სისტემის მეცნიერული დეკონსტრუქცია: ინდივიდუალური ობიექტების დოკუმენტაცია, მათი ქრონოლოგიურ-ტიპოლოგიური დიფერენციაცია, კონსტრუქციული ანალიზი, ლანდშაფტთან ურთიერთქმედების კვლევა და არქიტექტურული მემკვიდრეობის ინტერდისციპლინური მნიშვნელობის დასაბუთება. შესწავლილი მასალა განიხილება, როგორც რეგიონული იდენტობის მატერიალური მატარებელი და სამხრეთ შავიზღვისპირეთის არქიტექტურული განვითარების მნიშვნელოვანი კომპონენტი.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: წინამდებარე ფართომასშტაბიანი კვლევის ფარგლებში შესრულდა მხოლოდ ერთიანი სეგმენტი – ისტორიული ლაზეთის რეგიონის თაღვანი ქვის ხიდების არქიტექტურულ-საინჟინრო ანალიზი. მუშაობა მოიცავდა ხიდების ტიპოლოგიურ კლასიფიკაციას, კონსტრუქციული სტრუქტურებისა და სტრატეგრაფიული ფენების აღწერას, მასალათმცოდნეობრივ შეფასებებსა და ლანდშაფტთან მათი ინტეგრაციის შესწავლას. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმო ლაზურ სამშენებლო ტრადიციების, ადგილობრივი ინჟინერიის თავისებურებებისა და ისტორიულ-სივრცითი ქსელების რეკონსტრუქციას. კვლევა წარმოადგენს ლაზეთის ხიდთა არქიტექტურის სიღრმისეულ, სისტემურ და რეგიონულ სპეციფიკაზე დაფუძნებულ სამეცნიერო ანალიზს. კვლევის ეს ნაწილი შესრულებულია 2025 სამუშაო წლის მანძილზე.				
შუალედური შედეგები: შუალედური შედეგის სახით წარმოდგენილია სამეცნიერო სტატია საერთაშორისო რეფერირებად ჟურნალში: <i>ისტორია, არქეოლოგია, ეთნოლოგია</i>, N16. სტატია გადაცემულია დასაბეჭდად და გამოქვეყნდება 2026 წლის ივნისში.				
17	ბოზნევის წმ. იოანე მახარებლის ტაძრის მოხატულობა (XVII საუკუნის ქართული მონუმენტური მხატვრობის ისტორიიდან)	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2027	თინათინ ხოშტარია, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: XVII-XVIII საუკუნეების ქართული მონუმენტური კედლის მხატვრობა არაერთგვაროვანი და რთული ხასიათისაა, პოლიტიკურ-ეკონომიკური კეთილდღეობის დაქვეითების ფონზე, იგი განსხვავებული მხატვრული ტენდენციების თანაარსებობით ხასიათდება. ბოზნევის წმ. იოანე მახარებლის ეკლესიის მოხატულობა ამ ეპოქის ქართული კედლის მხატვრობის ერთ-ერთი საინტერესო ნიმუშია და კვლევის მიზანიც მისი მონოგრაფიული შესწავლა წარმოადგენს.				

საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: კვლევის ამ ეტაპზე პრიორიტეტულ ამოცანად განისაზღვრა პარალელური მასალის მოძიება, საარქივო მასალის მოძიება, ფოტო მასალის მოპოვება, ექსპედიციების ორგანიზება.				
შუალედური შედეგები: კვლევის შედეგად გამოიკვეთა ბოზნევის მოხატულობასთან ყველაზე ახლოს მდგომი ნაწარმოებები, რომლებიც საქართველოს ცენტრალურ ნაწილში მოიპოვება. ესენია: ა. მცხეთის სვეტიცხოვლის ტაძრის სვეტის მოხატულობა, რომელიც კათალიკოს ნიკოლოზის (ამილახვარი) დაკვეთით, გრიგოლ გურჯავარაშვილის მიერაა შექმნილი; ბ. სოფელ წინარეხის მახლობლად არსებული ღმრთისმშობლის ეკლესიის XVII საუკუნის მოხატულობა, რომელიც სვეტიცხოვლის ქადაგმან ნიკოლოზ მაღალაიძემ 1677 წელს შეასრულა. გარდა კედლის მხატვრობის ნიმუშებისა, მხატვრული სტილის თვალსაზრისით, ბოზნევის მოხატულობა გარკვეულ სიახლოვეს ამჟღავნებს XVII საუკუნის ქართული მინიატურული მხატვრობის ნიმუშებთანაც, როგორცაა: ა. ქართლში შექმნილ, 1681 წლის ანჩისხატის გულანის კრებულში შესული რვა მინიატურა, რომლებიც მიქელას მიერ არის შესრულებული; ბ. ქართლში აღმოჩენილი ხელნაწერის „ღმრთისმშობლის აკათისტოს“(H-98) მინიატურები, რომელიც 1681 წლით თარიღდება.				
18	დავით გარეჯის კლდეში ნაკვეთი მონასტრების მთვარი ეკლესიების განვითარების ხაზის დაზუსტების მცდელობა ძველი მონაცემების გადააზრებისა და ახალი მასალის დამატების მეშვეობით“ „დავით გარეჯის კლდეში ნაკვეთი მონასტრების მთვარი ეკლესიების განვითარების ხაზის დაზუსტების მცდელობა ძველი მონაცემების გადააზრებისა და ახალი მასალის დამატების მეშვეობით	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	დავით ჩიხლაძე, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: დავით გარეჯის კლდეში ნაკვეთი მონასტრების არქიტექტურაში, თავისი მნიშვნელობითა და გამომსახველობით განსაკუთრებული ადგილი უკავია ე.წ. მთვარი ეკლესიების თემას. ამ თემამ თავისი წამყვანი ადგილი დაიკავა გარეჯის უდაბნოების ისეთი მეცნიერიების კვლევებში, როგორებიც არიან გიორგი ჩუბინაშვილი და დიმიტრი თუმანიშვილი. ამასთან მათი კვლევების შემდგომ დაგროვდა დიდი რაოდენობის ახლად მიკვლეული ან ახლებურად იდენტიფიცირებული ეკლესიების საკმაოდ დიდი რაოდენობა. შესაბამისად, ჩნდება საჭიროება მთავარი ეკლესიების განვითარების ხაზში მათთვის ადგილის მოძიება-დაზუსტების. ამასთან, ჩვენის აზრით, ამ მასალაზე				

დაკვირვება იძლევა საშუალებას, ახლებულად შევხედოთ როგორც აღნიშნულ განვითარების ხაზს, ისე, ზოგადად, გარეჯის მონასტრების ისტორიისა და ცხოვრების სხვადასხვა ასპექტებს.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: წლის ძირითად ამოცანებად ჩამოყალიბდა კვლევის საგანზე არსებული შეხედულებების გადასინჯვა და სხვადასხვა ასპექტებიდან ახალი ძეგლების განხილვა. პროექტის პირველ ეტაპზე შეგროვებულ მასალაზე დაყრდნობით, ასევე, შეძლებისდაგვარად, ძეგლებზე ადგილზე დაკვირვების მეშვეობით, კრიტიკულად განვიხილეთ წინა მკვლევრების მეთოდოლოგიური მიდგომები და მათი კვლევის შედეგები. განსაკუთრებული მნიშვნელობა მივანიჭეთ ახალ ძეგლებზე მრავალმხრივ დაკვირვებას და კერძოდ სახასიათო ნიშნების გამიჯვნას, რამაც მათი უკეთესად წარმოდგენის და შემდგომი კვლევისთვის მოსახერხებლად წარმოჩენის საშუალება მოგვცა.				
შუალედური შედეგები: ძირითად შუალედურ შედეგად შეიძლება ჩაითვალოს ის გარემოება, რომ როგორც უკვე გამოკვლეული, ასევე ახლად გამოვლენილი და ამ ჯგუფში დასამატებელი ძეგლების დეტალური და მრავალმხრივი შესწავლის შემდეგ, ჩვენი წარმოდგენით, დაიდგინა ის წინაღობები, რომლებიც ძეგლების ამ ჯგუფებს უწყვეტად განვითარებული მთლიანობის სახის წარმოდგენის საშუალებას აფერხებდა.				
19	XII და XIII საუკუნეების ზოგიერთი ტაძრის დათარიღების საკითხისათვის	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2027	ქეთევან აბაშიძე მეცნიერი თანამშრომელი
ანოტაცია: კვლევის მიზანია XII და XIII საუკუნეების ზოგიერთი ქართული და სომხური ეკლესიის (ბეთანია, წულრულაშენი, თედორეწმიდა, ფიტარეთი, კოჯრის კაბენი, ჰნევანქი, კირანცი) მხატვრული და სტრუქტურული თავისებურებების განხილვა და მათი აგების პერიოდის შესახებ სამეცნიერო ლიტერატურაში დამკვიდრებული თვალსაზრისის გადახედვა.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: საანგარიშო წელს კვლევა ძირითადად კონცენტრირებული იყო ჩრდილოეთ სომხეთში მდებარე კირანცის ეკლესიის არქიტექტურაზე. შესწავლილი იქნა მისი გეგმა, სივრცულ-მოცულობითი სტრუქტურა, კონსტრუქციები, არქიტექტურული ელემენტების ურთიერთმიმართება, პროპორციები, საფასადო დეკორი და მისი ცალკეული ელემენტები.				
შუალედური შედეგები: კვლევამ აჩვენა, რომ კირანცის ეკლესიაში თავს იჩენს სხვადასხვა არქიტექტურული ტრადიციის თანაარსებობა - ერთი მხრივ, მას აქვს სომხურ საეკლესიო არქიტექტურაში გავრცელებული ე. წ. კუპელჰალეს ტიპის გეგმა და, მეორე მხრივ, ქართული ჯვარგუმბათოვანი ეკლესიისთვის დამახასიათებელი სივრცულ-მოცულობითი გადაწყვეტა. ტაძრის პროპორციები, კერძოდ გუმბათქვეშა სივრცის სიმაღლის გუმბათის სიმაღლესთან შეფარდება ქართული არქიტექტურაში ამ პერიოდში				

დამკვიდრებულ პროპორციულ შეფარდებებს წარმოგვიდგენს. ასევე, ფასადების მხატვრულ-დეკორატიული გაფორმება ქართული ეკლესიების დეკორატიული გაფორმების სისტემის მსგავსია.				
20	საქტიტორო გამოსახულებები ტაო- კლარჯეთის ქვის ქანდაკებაში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	თამარ დადიანი მეცნიერი თანამშრომელი
ანოტაცია: 967 და 973 წლებს შორის აგებული წმ. იოანე ნათლისმცემლის სახ. ტაძრის ისტორიქართველ მეფეთა, ბაგრატიონთა, დინასტიასთან მჭიდროდაა დაკავშირებული. ისტორიული “ქართველთა სამეფო”, აკადემიურ ლიტერატურაში ცნობილი როგორც ტაო-კლარჯეთი (ამჟამად თურქეთის რესპუბლიკის პროვინციები არდაჰანი, ართვინი, ერზურუმი) სამხრეთიდან–დასავლეთიდან ესაზღვრებოდა ბიზანტიას, რომელიც დიდ როლს თამაშობდა სამეფოს პოლიტიკურ და კულტურულ ცხოვრებაში. ბაგრატიონები, რომლებმაც VIII საუკუნის ბოლოს საქართველოს შუაგულში არაბთა მიერ თბილისის ხალიფათის შექმნის გამო ტაო-კლარჯეთს შეაფარეს თავი, მაშინვე ძლიერ მეზობელს დაუკავშირდნენ საერთო მტრის წინააღმდეგ ბრძოლაში. ამავდროულად, მათ გეოგრაფიულად და ეკონომიკურად ხელსაყრელ ადგილას მდებარე რეგიონი საქართველოს კულტურულ და სულიერ ცენტრად გადააქციეს. ბიზანტიის იმპერიის ზეგავლენის არეალში მყოფი ტაო-კლარჯეთის მმართველებს, ასევე საკუთარი დინასტიური ძალაუფლების ხაზგასმა სურდათ, რის შედეგად საქართველოს სულიერი ცენტრისაგან – მცხეთისაგან – დაშორებულ რეგიონში ახალი სამეფო იდეოლოგია შემუშავდა. რაც შეეხება მეფეთა ოფიციალურ იკონოგრაფიას - ის ემყარებოდა როგორც ბიზანტიურ კულტურას, ასევე ქართლის (იბერიის) სამეფოს უძველეს ტრადიციებს. გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ტაო-კლარჯეთი მნიშვნელოვანი სავაჭრო გზების გადაკვეთაზე იყო დაფუძნებული და აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის მიმდინარე კულტურულ დიალოგში აქტიურად იყო ჩართული. ყველა ეს ტენდენცია ნათლადაა წარმოდგენილი ოშკის ტაძრის რელიეფებში, რომლებიც კულტურულ ერთიერთმიმართებათა დინამიკის მშვენიერი მაგალითია. ოშკის მრავალრიცხოვანი რელიეფები თემატური და სტილური თვალსაზრისით რამდენიმე ჯგუფად იყოფა. ესაა სამეფო გამოსახულებები, ქრისტიანული სიუჟეტები, სამხრეთ სტოას 8-წახნაგა ბურჯის რელიეფები და ზოომორფული გამოსახულებები. ტაძრის აღმშენებელთა დავით მაგისტროსისა (შემდგომ კურაპალატისა) და მისი ძმის ბაგრატ ერისთავთ-ერისთავის “პორტრეტები” ოშკის სკულპტურულ მორთულობაში სამჯერაა გამოვლენილი. პირველ საქტიტორო სცენაში მეფეები სამფიგურიანი “ვედრების” ორსავ მხარეს არიან გამოსახულნი ეკლესიის მოდელებით ხელში. “ვედრების” საკრალურ სივრცეში საერო პირთა ჩართვა უჩვეულოა ბიზანტიური იკონოგრაფიისათვის. ნ. ალადაშვილისა და თ. ხუნდაძის მოსაზრებით ბაგრატიონთა ღვთიურ წარმომავლობის ხაზგასმასა და კურთხევას განასახიერებს.				

მეფეთა კიდევ ორი საზეიმო, ამჯერად წელზევითი “პორტრეტი” სამხრ.-დას. გუმბათქვეშა ბურჯის ნიშის ორსავე მხარესაა განთავსებული. ვ. ჯობაძის აზრით, ბურჯის ნიშაში იდგნენ მეფეები ლიტურგიის დროს. ნიშის სიღრმეში ამჟამად ძალიან ცუდად განირჩევა, სავარაუდოდ, მაცხოვრის ფერწერული გამოსახულების ფრაგმენტი. იქვე, მეფეთა ფიგურებთან, წითელი საღებავით შესრულებულ წარწერებში ღმრთისმშობლისა და იოანე ნათლისმცემლის სახელებია მოხსენიებული, რაც “ვედრების” კიდევ ერთ ინტერპრეტაციას გვთავაზობს. ოშკის ტაძრის სამეფო გამოსახულებები ბიზანტიელ იმპერატორთა ძალაუფლების ამსახველი ფორმულის ერთგვარი ადაპტაციაა. თუმცა ტაძრის იკონოგრაფიაში, საყოველთაოდ აღიარებული და კარგად საცნობი სიმბოლოების გვერდით, “ქართველთა სამეფოს” იდენტობისა და თბილისურ-მცხეთური მემკვიდრეობითი ტრადიციის, ქართლის მოქცევის თემებიცაა გაჟღერებული. საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: საანგარიშო პერიოდში შესწავლილ და გაანალიზებულ იქნა ტაო-კლარჯეთის უდიდესი კათედრალის - ოშკის რელიეფები. კვლევის დროს გამოყენებული იყო 2019 წლის ექსპედიციის მასალები (ფოტოები, ნახაზები, ჩანაწერები). შუალედური შედეგები: ოშკის ტაძრის რელიეფების აღწერა და ანალიზი ეპოქის ისტორიული კონტექსტის გათვალისწინებით.

II. სამეცნიერო საგრანტო პროექტები

II.1. ეროვნული დაფინანსებით:

II.1.ა. დასრულებული პროექტი/პროექტები (იმ შემთხვევაში, თუ პროექტი/პროექტები დასრულდა საანგარიშო წელს)

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი	წამყვანი ორგანიზაცია	მონაწილე პერსონალის რაოდენობა	მონაწილენი ამ სტრუქტურულიდან პროექტში როლის მითითებით
1	კულტურის შემსწავლელი მეცნიერება ახალგაზრდებში SPG-23-381 2024-2025	შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ეროვნული კვლევითი ცენტრი	3 (სამი) ნოდარ არონიშიძე, პროექტის ხელმძღვანელი; თემურ ქანთარია-ჯაბადარი, პროექტის კოორდინატორი;	ნოდარ არონიშიძე, პროექტის ხელმძღვანელი; თემურ ქანთარია-ჯაბადარი, პროექტის კოორდინატორი;

				დავით ნიორაძე, ძირითადი პერსონალი	
ანოტაცია: პროექტის ფარგლებში მარნეულის, ბოლნისისა და დმანისის სხვადასხვა სოფელში ადგილობრივი სკოლის მოსწავლეებისთვის, ჩატარდა შემეცნებითი ლექცია-მასტერკლასები, რომელთაც ჰქონდა ინტერაქტიული ხასიათი და მაქსიმალურად იყო გათვლილი, ერთი მხრივ, დარგისა და მეცნიერების პოპულარიზაციაზე, მეორე მხრივ კი, მოსწავლეების აქტიურ ჩართულობაზე ძეგლის შესწავლის პროცესში. მნიშვნელოვანია, რომ ამ მასტერკლასების ფარგლებში ბავშვებმა შეისწავლეს, უკეთ გაიცნენ და განსხვავებული კუთხით დაინახეს ძეგლების ის ისტორიულ-კულტურული ღირებულებები, რაც მათთანაა სოფელში, ან იქვეა მახლობლად და უკვე დიდი ხანია უყურებენ. თუმცა მეცნიერის მიერ დანახული, აღქმული და გაანალიზებული მოვლენა რამდენად განსხვავებულია, რამდენად ბევრი იცოდნენ თავად ამ ყოველივეს შესახებ ან რამდენად ღირებულია ეს ერთი ძეგლი, მთლიანად ქართული ხელოვნებისთვის, იყო მთავარი აქცენტი, რამაც მათ ინტერესი აღუძრა, როგორც ზოგადად ქართული ხელოვნების, ასევე მთლიანად ხელოვნების ისტორიის მიმართ. პროექტი გულისხმობს მარნეულის, ბოლნისისა და დმანისის მუნიციპალიტეტების სოფლებში გამართულ შეხვედრათა ციკლს, რომლის ფარგლებშიც განხორციელდება ორი მიმართულების „მასტერკლასები“. მოცემულობიდან გამომდინარე, რომელიც გულისხმობს სკოლის მოსწავლეთა ჩართულობას, იმფორმირებასა და აქტიურ თანამონაწილეობას ქართული კულტურის შემსწავლელ მეცნიერებებში, მიზანშეწონილად ჩაითვა „კომბინირებული“ ლექცია-მასტერკლასების გამართვა. აღნიშნულიდან გამომდინარე, პირველ ეტაპზე მოხდა „სამიზნე ჯგუფის“ თეორიული მომზადება, წინასწარ შემუშავებული პრეზენტაციით, რომლის ფარგლებშიც ახალგაზრდები გაეცნენ იმ ძირითად ტერმინებს, ელემენტებს და ხუროთმოძღვრების შემადგენელ კონსტრუქციულ თუ სიმბოლურ ნაწილებს, რომლის საფუძველზეც შესაძლებელი გახდა მათი უშუალო ჩართვა „საველე საექსპედიციო“ მასტერკლასებში. „ექსპერიმენტული ექსპედიციების“ ფარგლებში მოსწავლე-ახალგაზრდების ჯგუფმა ერთი მხრივ, განაახლა საკუთარი უნარები და შეისწავლა ძეგლის აზომვითი სამუშაოების უმთავრესი და უპირველესი მოცემულობები, ხოლო მეორე მხრივ, უკვე მიღებული თეორიული და პრაქტიკული ცოდნის საფუძველზე შეეცადადნენ ძველი არიტექტურული ნიმუშების დათარიღებას.					
2	წმ. მეომართა კულტი და გამოსახულება შუა საუკუნეების ქართულ კულტურაში FR-19-10194	შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ეროვნული კვლევითი ცენტრი გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ეროვნული კვლევითი ცენტრი	5 (ხუთი) ეკატერინე გედევანიშვილი, პროექტის ხელმძღვანელი; ნიკოლოზ ალექსიძე, ირმა მამასახლისი,	ეკატერინე გედევანიშვილი, პროექტის ხელმძღვანელი; თამარ დადიანი ნიკოლოზ ალექსიძე, ირმა მამასახლისი,

				ქეთევან მამასახლისი, თამარ დადიანი	ქეთევან მამასახლისი,
ანოტაცია: პროექტი გულისხმობს ინტერდისტიპლინარულ მონოგრაფიულ კვლევას, რომელიც ორენოვანი (ქართულ და ინგლისურ ენებზე) პუბლიკაციის სახითაა წარმოდგენილი. ნაშრომი მოიცავს ხუთ თავს და ლიტურგიკული კალენდრის დანართს. მონოგრაფიაში ცალკე თავადაა წარმოდგენილი წმ. გიორგის, წმ. თევდორეებისა და წმ. ევსტათეს სახვითი ისტორია. საგანგებოდაა აქცენტირებული ქართულ საეკლესიო მხატვრობაში დამკვიდრებული ადგილობრივი ტრადიციები და მათი შესაძლო ინტერპრეტაციები. მონოგრაფია უხვადაა ილუსტრირებული.					

II.1.ბ. მრავალწლიანი სამეცნიერო-კვლევითი პროექტის/პროექტების საანგარიშო წელს
შესრულებული სამუშაოები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი	წამყვანი ორგანიზაცია	მონაწილე პერსონალის რაოდენობა	მონაწილენი ამ სტრუქტურის დან პროექტში როლის მიითითებით
1	ლანდშაფტის გეგმარება და საპარკო ხელოვნება საქართველოში (1801-1918) FR-22-6782 2023-2026	შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ეროვნული კვლევითი ცენტრი	3 (სამი) დავით ხოშტარია, პროექტის ხელმძღვანელი; მანონ ლილუაშვილი, პროექტის კოორდინატორ ი; ნათია ნაცვლიშვილი, ძირითადი პერსონალი	დავით ხოშტარია, პროექტის ხელმძღვანე ლი; მანონ ლილუაშვი ლი პროექტის კოორდინატ ორი; ნათია ნაცვლიშვი ლი ძირითადი პერსონალი
ანოტაცია: გეგმა-გრაფიკის შესაბამისად, 2025 წელს მუშაობა მიმდინარეობდა ორ კვლევით საკითხზე: „ზღვისპირა ბულვარები: ბათუმი და სოხუმი“ და „სასახლეებისა და ქალაქგარე რეზიდენციების პარკები: წინანდალი, ზუგდიდი, სალხინო, გორდი, გორაბერეჟოული, გაგრა					

და ლიკანი“. ჩასატარებელი სამუშაო მოიცავდა ვრცელი პირველადი ლიტერატურის (მოგონებები, ანგარიშები, მოგზაურობის ჩანაწერები, საგაზეთო პუბლიკაციები და სხვა) გაცნობას, საარქივო მასალის დამუშავებას და საველე კვლევას.

საანგარიშო წელს ჩატარებული კვლევა ეხებოდა სხვადასხვა არქიტექტორებისა და მებაღეების მიერ შექმნილ ბაღებს, რომლებიც გაშენდა სხვადასხვა მიზნით და განსხვავდება ერთმანეთისაგან ფუნქციით, ზომით, ფორმითა და სტილით. მათი შემქმნელები იდეებსა და მეთოდებს ევროპიდან იღებდნენ, მაგრამ ცდილობდნენ დაგეგმარებისა და დიზაინის ევროპული კონცეფციები მოერგოთ ახალი ამოცანებისათვის დასავლეთ ევროპისაგან განსხვავებულ კულტურულ და გეოგრაფიულ გარემოში. კვლევამ აჩვენა, რომ აღნიშნული პერიოდის საპარკო ხელოვნების ისტორიის შესწავლა, გარდა თავისთავადი ღირებულებისა, მნიშვნელოვანია უფრო ფართო საკითხების გასააზრებლად. ბაღები და პარკები გვიჩვენებს მრავალფეროვან სურათს, რომელიც ცოცხლად ასახავს XIX საუკუნესა და XX საუკუნის დასაწყისში საქართველოში მიმდინარე პროცესებს. მათი კვლევა შუქს ჰფენს მათს კულტურულ, სოციალურ, ეკონომიკურ და პოლიტიკურ კონტექსტს და ზოგადად, ხელს უწყობს საქართველოს ისტორიის უკეთ გაგებას.

2	სამეფო ატრიბუტიკა ქართულ ვიზუალურ ხელოვნებაში FR-21-5352. 2022-2026	შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ეროვნული კვლევითი ცენტრი	6 (ექვსი): თამარ ხუნდაძე, პროექტის ხელმძღვანელი; ქრისტინე საბაშვილი, პროექტის კოორდინატორ ი; მარიამ გველესიანი, მკვლევარი; ანა კლდიაშვილი, მკვლევარი; ქეთევან მიქელაძე, მკვლევარი; თამარ დადიანი, მკვლევარი	თამარ ხუნდაძე, პროექტის ხელმძღვანე ლი; ქრისტინე საბაშვილი, პროექტის კოორდინატ ორი; ქეთევან მიქელაძე, მკვლევარი; თამარ დადიანი, მკვლევარი
---	---	--	--	---	---

ანოტაცია: მოცემულ საანგარიშო პერიოდში, ძირითადად მიმდინარეობს პროექტის ფარგლებში გამოსაცემი წიგნის (ელექტრონული ვერსია) ტექსტებზე მუშაობა - „წინაქრისტიანული ხანის საქართველოს სახელისუფლებო ინსტიტუტები“- მარიამ გველესიანი, „უმაღლეს საერო ხელისუფალთა ატრიბუტიკა შუა საუკუნეების ქართულ ქვაზე კვეთილ

რელიეფებზე“- თამარ ხუნდაძე, „სამეფო ატრიბუტიკა შუა საუკუნეების ქართულ ჭედურ ხელოვნებაში“ - თამარ დადიანი, „მეფეთა გამოსახულებანი და მათი ატრიბუტიკა შუა საუკუნეების ქართულ კედლის მხატვრობაში“ - ქეთევან მიქელაძე, ანა კლდიაშვილი, „სამეფო ინსიგნიები შუა საუკუნეების ქართულ ნუმიზმატიკაში“ - ქრისტიანე საბაშვილი.

პროექტის განხორციელების ამ ეტაპზე მოეწყო ერთი სამეცნიერო ექპედიცია დმანისში - ნაქალაქარზე არსებული ტაძრის ფრესკების, რელიეფებისა და მუზეუმში დაცული მასალის შესასწავლად. გამოქვეყნდა მარიამ გველესიანის სტატია - „სახელისუფლო ძალაუფლების სასაზღვრო სიმბოლოები წინაქრისტიანულ და ადრექრისტიანულ ქართულ ხელოვნებაში“, თამაზ ბერაძის სახ. ქართველოლოგიის ინსტიტუტის საქართველოს უნივერსიტეტის მესამე საერთაშორისო კონფერენციის მასალები, თბილისი, 2025, გვ. 283-305.

3	პეტრიწონის მონასტრის ქართული მემკვიდრეობა FR-24-4988 2025-2028	შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ეროვნული კვლევითი ცენტრი	4 (ოთხი) მზია ჯანჯალია, პროექტის ხელმძღვანელი; ეთერ ედიშერაშვილი, პროექტის კოორდინატორ ი; მარინე ბულია, მკვლევარი; გიორგი გაგოშიძე, მკვლევარი	მზია ჯანჯალია, პროექტის ხელმძღვანე ლი; ეთერ ედიშერაშვი ლი, პროექტის კოორდინატ ორი; მარინე ბულია, მკვლევარი
---	---	--	--	---	---

ანოტაცია: „ქართველთა მონასტერი პეტრიწონისა“, რომელიც დღეს ბაჩკოვოს სახელითაა ცნობილი და ბულგარეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის საკუთრებაა, ერთ-ერთ უდიდეს და უმნიშვნელოვანეს ქართულ რელიგიურ ცენტრს წარმოადგენდა უცხოეთში. მონასტერი 1083 წელს ბიზანტიის საიმპერატორო კარის დიდმა მოხელემ, ყოვლისა დასავლეთის დიდმა დომესტიკოსმა, სევასტოსმა და იმპერატორ ალექსი I კომნენოსის პირადმა მეგობარმა და თანამებრძოლმა, ტაოელმა დიდებულმა გრიგოლ ბაკურიანის ძემ დააფუძნა. ქართველთა სავანედ ის XIV საუკუნემდე რჩებოდა. პეტრიწონთან დაკავშირებით, დღემდე ისტორიკოსებისა და ენათმეცნიერების კვლევის მთავარი საგანი გრიგოლ ბაკურიანის ძის მიერ მონასტრისთვის შედგენილი ტიპიკონი იყო, როგორც ბიზანტიის, საქართველოსა თუ ბულგარეთის ისტორიის უმნიშვნელოვანესი წყარო. მონასტრის თავდაპირველი არქიტექტურა და მხატვრობა, როგორც შუა საუკუნეების ქართული კულტურის ნაწილი, რომელიც საქართველოსა და სამართლმადიდებლოს რელიგიური ვიზუალური კულტურის მნიშვნელოვან პრობლემებს უყრის თავს, ინტერესის საგანი არასდროს გამხდარა. ასე მაგალითად, შეუსწავლელია პეტრიწონის მემკვიდრეობაში კულტურული იდენტობისა და კულტურული ტრანსფერის თუ ქართულ-ბიზანტიური ურთიერთობებისა და დამკვეთის

როლის საკითხები, ისევე, როგორც - პეტრიწონის როლი შუა საუკუნეების ქართული ხელოვნებისა და არქიტექტურის ტენდენციების განვითარებისთვის.

საანგარიშო წელს განხორციელდა პროექტით განსაზღვრული სამუშაოები:

საკვლევ თემასთან დაკავშირებული სამეცნიერო პუბლიკაციების და საარქივო მასალების მოძიება და დამუშავება; საძვალის ხუროთმოძღვრებისა და მხატვრობის ფენების სტარატიგრაფიის განსაზღვრა და ფოტო-ფიქსაცია; მონასტრის საეკლესიო სიძველეების დამუშავება და ფოტო-ფიქსაცია; მონასტრის სამუზეუმო კოლექციის დამუშავება; ქართული წარწერების მოძიება და იდენტიფიკაცია; მონასტრის ტერიტორიისა და ასენოვგრადში შემორჩენილი, ქართველთა მოღვაწეობის დროინდელი, ხუროთმოძღვრების ნაშთებისა და მხატვრობის ფრაგმენტების მოძიება, იდენტიფიკაცია და ფოტოფიქსაცია.

4	საქართველოს ტერიტორიაზე არსებული ისლამური არქიტექტურის ძეგლებში წარმოდგენილი კედლის მხატვრობისა და დეკორატიული ელემენტების კვლევა და დაცვის რეკომენდაციების შემუშავება FR-24-26235 2025-2028	შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ა(ა)იპ „მემკვიდრეობის კონსერვაციის ლაბორატორია“	4 (ოთხი) მ. სურამელაშვილი, პროექტის ხელმძღვანელი; ი. ელიზბარაშვილი, კვლევითი ჯგუფის წევრი; გ. ფოცხიშვილი, კვლევითი ჯგუფის წევრი; ნ. პაპიაშვილი, კვლევითი ჯგუფის წევრი	მ. სურამელაშვილი, პროექტის ხელმძღვანელი; ი. ელიზბარაშვილი, კვლევითი ჯგუფის წევრი;
---	--	---	---	---	--

ანოტაცია: პროექტის საწყის ეტაპზე, მიმდინარე წელს ჩატარებული ექსპედიციების შედეგად აღირიცხა სამცხესა და მთიან აჭარაში არსებული ისლამური არქიტექტურის ძეგლები, მოხდა მათი კლასიფიკაცია მხატვრულ-ისტორიული ღირებულებისა და ფიზიკური მდგომარეობის გათვალისწინებით.

5	ძველი თბილისის უცნობი ურბანული მემკვიდრეობა FR-21-1210 2022-2026	შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ეროვნული კვლევითი ცენტრი	4 (ოთხი) ც. ჩაჩხუნაშვილი, პროექტის ხელმძღვანელი; მ. სურამელაშვილი, პროექტის	ც. ჩაჩხუნაშვილი, პროექტის ხელმძღვანელი; მ. სურამელაშვილი,
---	--	---	---	---	--

				კოორდინატორი; ნ. ცინცაბაძე, ძირითადი პერსონალი, მ. სულხანიშვილი ძირითადი პერსონალი	პროექტის კოორდინატორი;
<i>ანოტაცია:</i> მიმდინარე საანგარიშო წელს შესრულდა კოლაბორაციული სამუშაოები მრავალდისციპლინარული საპროექტო ჯგუფის მონაწილეებს შორის, რის შედეგადაც დაზუსტდა გამოსაცემი წიგნის სტრუქტურა, სადაც ფოტოები და გრაფიკული მასალა მიყვება ტექსტს. წიგნში წარმოდგენილი იქნება ძველი თბილისის უკიდურესი ჩრდილო-დასავლეთი ნაწილის დღემდე უცნობი შუა საუკუნეების და XIX საუკუნის საცხოვრებელი სახლები; შუა საუკუნეების საცხოვრებლების ფრაგმენტები; საარქივო სამუშაოების დროს მოძიებული პროექტები, მათი ადგილის იდენტიფიკაციით და დღევანდელი მდგომარეობის შეფასებით. დასრულდა აგრეთვე პროექტით გათვალისწინებული ისტორიული ქალაქების (გორი, ახალციხე, სიღნაღი) კვლევა.					
6	ტრადიციული საცხოვრისი აღმოსავლეთ და სამხრეთ საქართველოში FR-23-569 2023-2026	შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ეროვნული კვლევითი ცენტრი	5 (ხუთი) ეკატერინე კვაჭატაძე, პროექტის ხელმძღვანელი; ნოდარ არონიშვიძე, პროექტის კოორდინატორი; სამსონ ლეჟავა, ძირითადი მონაწილე; გოგოთურ მისრიაშვილი, ძირითადი მონაწილე; ელდარ ნადირაძე, ძირითადი მონაწილე	ეკატერინე კვაჭატაძე, პროექტის ხელმძღვანელი; ნოდარ არონიშვიძე, პროექტის კოორდინატორი; სამსონ ლეჟავა, ძირითადი მონაწილე

<i>ანოტაცია:</i> განხორციელდა ათეულობით სამეცნიერო ექსპედიცია აღმოსავლეთ საქართველოში (ქართლ-კახეთი, ხევი, ფშავ-ხევსურეთი, მთიულეთი) ტრადიციული საცხოვრებელი სახლების მოძიების მიზნით, მოხდა მიკვლეული სახლების ფოტოფიქსაცია, ზოგიერთი მათგანის აზომვა, ანოტირებული ნუსხის შედგენა; პროექტის ფარგლებში მომზადდა ორი სამეცნიერო სტატია.					
7	სამეკლესიოანი ბაზილიკის არქიტექტურული ტიპის გენეზისისა და განვითარების საკითხები PHDF-24-114 2024-2026	შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ინდივიდუალური	1 (ერთი)	ნოდარ არონიშიძე, პროექტის ხელმძღვანელი, მკვლევარი ნოდარ არონიშიძე, პროექტის ხელმძღვანელი, მკვლევარი
<i>ანოტაცია:</i> წინამდებარე კვლევის მიზანია შეიქმნას ქართული ქრისტიანული ხუროთმოძღვრების, მსოფლიოს მასშტაბით უნიკალური ჯგუფის, „სამეკლესიოანი ბაზილიკისადმი“ მიძღვნილი გამოკვლევა, რომლის ზოგადი ქრონოლოგიური ჩარჩოც საქართველოში VI-XVII საუკუნეებს მოცავს, თუმცა მისი ძირითადი გავრცელების პეროიდი ადრეულ შუა საუკუნეებს (VI-VII) განეკუთვნება. ამდენად, კვლევის ზოგად მიზანს წარმოადგენს, საერთო-საქრისტიანო, მსოფლიო აღმშენებლობაში ქართული „მაკრო-მოდელის“ ე.წ. სამეკლესიოანი ბაზილიკის თავისთავადობის წარმოჩენა მისი სრულფასოვანი და მრავალმხივი შესწავლის საფუძველზე. მიუხედავად წარმოდგენილი ჯგუფის ცალკეული ძეგლების შესახებ მოცემული გამოკვლევებისა და მცირერიცხოვანი ლიტერატურის არსებობისა, აღსანიშნავია, რომ ჯერ კიდევ ვერ განხორციელდა მათი სრული კლასიფიკაცია, დათარიღებათა ერთიანი სისტემის შემუშავება და სრულფასოვან მონოგრაფიულ გამოკვლევაში მათი თავმოყრა. ამასთანავე, აღსანიშნავია ისიც, რომ როგორც ქართულ, ისე უცხოენოვან სამეცნიერო ლიტერატურაში სრულებით განსხვავებული ხედვები გამოითქვა ტაძართა მოცემული ჯგუფის წარმოშობის, ფუნქციის, ლიტურგიკული მოწყობის და პირველწყაროების, ცალკეულ შემთხვევებში დათარიღებისა და საერთო კლასიფიკაციის შესახებ. ყოველივე ამის გათვალისწინებით ცხადია თუ რამდენად აქტუალურია მოცემული სამეცნიერო კვლევის განხორციელების აუცილებლობა, რომელიც უკვე „მრავალი წელია ელის დღის შუქს“. მნიშვნელოვანია, რომ პროექტი თავისი სამეცნიერო სიახლითა და კვლევის ინტერდისციპლინური მეთოდოლოგიური მიდგომით მრავალი კუთხითაა საყურადღებო - მათ შორის, კვლევით დისციპლინათა მარავალფეროვნებით, რადგან თანაბარმნიშვნელოვნად მოიცავს არქეოლოგიას, ლიტურგიკას, არქიტექტურას, კედლის მხატვრობას, ისტორიას, წყაროთმცოდნეობას, პალეოგრაფიას, რელიეფურ ქანდაკებას და ა.შ. სწორედ რომ აღნიშნულ დისციპლინათა თანაბარი ჩართულობა კვლევის პროცესში უზრუნველყოფს მისი მაღალ დონეს და სამეცნიერო სიახლის შედეგიანობას.					

მიმდინარე წლის განმავლობაში განხორციელდა პროექტის გეგმა-გრაფიკით გათვალისწინებული შემდეგი სამუშაოები: ბიბლიოგრაფიის მოძიება და დამუშავება; კახეთითის რეგიონში არსებული ძეგლების ნაწილის ადგილზე შესწავლა – მათი ანაზომების მომზადება, სამეცნიერო აღწერა-ანალიზი, გაბარიტული ზომების დადგენა; სააქრივო სამუშაოები – ძეგლთა დაცვის ეროვნული სააგენტოს, ეროვნული არქივისა და ჩუბინაშვილის ცენტრის არქივში არსებული საარქივო მასალის მოძიება-თავმოყრა; ანოტირებული ნუსხის შეგენა.					
8	შუა საუკუნეების ქართული ჭედური ორნამენტი (მონგრაფიის გამოსაცემად მომზადება) 2025-2026	საქართველოს კულტურის სამინისტრო	გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ეროვნული კვლევითი ცენტრი	ლეილა ხუსკივაძე, პროექტის ხელმძღვანელი	ლეილა ხუსკივაძე, პროექტის ხელმძღვანელი
ანოტაცია: შუა საუკუნეების ქართული ხელოვნების ორი, თავისთავადობითა და უწყვეტი განვითარებადებით გამორჩეული დარგი – ხუროთმოძღვრება და ოქრომჭედლობა მეტად ფასეულ მასალას იძლევა და მნიშვნელოვნად ამდიდრებს მსოფლიო ორნამენტის ისტორიას. ორნამენტული დეკორი შუა საუკუნეების ქართული ხელოვნების ის სფეროა, რომელშიც მთელი სისრულით გამოვლინდა ქართველ შემოქმედთა დეკორატიული მისწრაფებები. შუა საუკუნეების ქართული ჭედური ძეგლები – ხატები, ჯვრები, ბარძიმები, სამწერობლები, სახარების ყდები უხვად არის შემკული ორნამენტით; ორნამენტით მორთულია ხატების მოჩარჩოება, ფონები, ჯვრების სახელურები, უკანა მხარე, ფიგურული გამოსახულებების შარავანდები, სამოსის ცალკეული დეტალი და კომპოზიციების სხვა ელემენტები. ორნამენტი დიდი მრავალფეროვნებით გამოირჩევა. ორნამენტის ფუნქცია მხატვრულ-ესთეტიკურ ზემოქმედებასთან ერთად, უპირველეს ყოვლისა, მისი სიმბოლიკით განისაზღვრება. მას შეუძლია ნებისმიერი რთული ცნების გადმოცემა. ჭედურ ორნამენტთან დაკავშირებული ცალკეული საკითხები განხილულია შუა საუკუნეების ქართულ ჭედური ხელოვნებისადმი მიძღვნილ სხვადასხვა გამოკვლევებში, მაგრამ დღემდე არ შექმნილა სპეციალური მონოგრაფია, რომელშიც ერთიანად და სისტემურად არის შესწავლილი ქართული ჭედური ორნამენტის განვითარების მთელი ისტორია, რასაც მიზნად ისახავს პროექტი. ის შუა საუკუნეების ქართული ჭედური ორნამენტის მონოგრაფიული კვლევის პირველ ცდას წარმოადგენს. ამ ეტაპზე შესრულდა პროექტით გათვალისწინებული სამუშაო: ქართული ტექსტის რედატირება, ვრცელი რეზიუმეს ინგლისურად თარგმნა, საილუსტრაციო მასალის მოძიება. ნაშრომი შედგება შემდეგი თავებისგან: შესავალი; 1. ორნამენტულ-დეკორატიული ჭედური ნაწარმოებები; 2. გეომეტრიული ორნამენტი; 3. მცენარეული ორნამენტის					

რეპერტუარიდან; 4. XI–XIII საუკუნეების ორნამენტი, 4.1. ცაგერის ღვთისმშობლის ხატისა და მისი ჯგუფის ხატების ორნამენტი, 4.2. მღვიმევის ხატები, 4.3. ორნამენტის ევოლუციური ცვლილებები XII–XIII საუკუნეებში, 5. XIV–XV საუკუნეების ჭედური ორნამენტი, 6. XVI საუკუნის ჭედური ორნამენტი, 7. XVII საუკუნის ჭედური ორნამენტი, 8. დასკვნა; დანართი: XVIII–XIX საუკუნეების ჭედური ორნამენტი.

9	პრეისტორიული ხანის საქართველო ევრაზიის კონტექსტში ბრინჯაოს მცირე პლასტიკის მიხედვით 2025-2026	საქართველოს კულტურის სამინისტრო	გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ეროვნული კვლევითი ცენტრი	ნინო გომელაური, ტექსტის ავტორი ნიკოლოზ ვახანია, კომპიუტერული მომსახურება	ნინო გომელაური, ტექსტის ავტორი; ნიკოლოზ ვახანია კომპიუტერული მომსახურება
---	---	---------------------------------	---	--	--

ანოტაცია: პროექტი წარმოადგენს არქეოლოგიური გათხრების შედეგად საქართველოს ტერიტორიაზე გამოვლენილი, გვიანბრინჯაო-ადრერკინის ხანის, ბრინჯაოს მცირე ზომის ქანდაკებათა სახელოვნებათმცოდნეო კვლევას. ეს ქანდაკებები განეკუთვნება სხვადასხვა არქეოლოგიურ კულტურას, რომელთაგან ზოგის ტერიტორიული გავრცელება იფარგლება აღმოსავლეთ საქართველოთი, ზოგი კი მთლიანად მოიცავს ცენტრალურ სამხრეთ კავკასიას. ამიტომ ნაშრომში გათვალისწინებულია სამხრეთ კავკასიაში აღმოჩენილი ნაკეთობებიც, პარალელურ მასალად კი განხილულ ძეგლთა წინარე, თანადროული და მომდევნო პერიოდის ევრაზიის მხატვრული ძეგლები, რომელთა ქრონოლოგიური დიაპაზონი ფართო პერიოდს, ძვ.წ. III-I ათასწ. მოიცავს. ამდენად, ეს მასალები განხილულია ძველი სამყაროს უძველეს კულტურებთან კავშირში და განსაზღვრულია მათი ადგილი სამხრეთკავკასიურსა და ევრაზიულ სივრცეში.

მასალა განხილულია ნივთთა სახეობების მიხედვით. მისი სისტემატიზაციისათვის გამოყენებულია ნივთთა ტიპოლოგიური დაჯგუფების მეთოდი, მხატვრული ფორმის განვითარების განსხვავებული ეტაპების საჩვენებლად კი მოხმობილია ფორმის სტილური ანალიზი, რის საფუძველზედაც წარმოჩენილია მასალის შედარებითი ქრონოლოგია. შესწავლილია სკულპტურათა გენეზისი, გამოყოფილია მათი წარმოების მხატვრული კერები, დაზუსტებულია ამ კერათა გავრცელების საზღვრები, გამოკვეთილია ქანდაკებათა რეგიონალური თავისებურებები. ამასთან, გამოკვლეულია ქანდაკებათა სიმბოლიკა. ფართო პარალელურ მასალათა ფონზე დადგენილია სტილური მიმართებები როგორც საქართველოსა და სამხრეთკავკასიის, ასევე წინა აზიის წინარე თუ თანადროულ ძეგლებთან, გამოვლენილია ასევე კულტურული კავშირები ევრაზიის ცალკეულ რეგიონებთან.

II.2. უცხოური დონორი ორგანიზაციების დაფინანსებით:

II.2.ა. საანგარიშო წელს დასრულებული პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი	წამყვანი ორგანიზაცია	მონაწილე პერსონალის რაოდენობა	მონაწილენი ამ სტრუქტურულიდან პროექტში როლის მითითებით
1	Hidden Mural Journey 2024-2025	აშშ საელჩო საქართველოში	ICOMOS საქართველოს ეროვნული კომიტეტი	6 (ექვსი) ნ. ცინცაბაძე, პროექტის ხელმძღვანელი მ. ყენია, სამეცნიერო ხელმძღვანელი ლ. ბოკუჩავა, საპროექტო ჯგუფის წევრი ნ. კორძაძია, საპროექტო ჯგუფის წევრი მ. თევზაძე, საპროექტო ჯგუფის წევრი ლ. ნინოშვილი, საპროექტო ჯგუფის წევრი	მ. ყენია, სამეცნიერო ხელმძღვანელი
ანოტაცია: პროექტით გათვალისწინებული აქტივობების ფარგლებში, ჩემს მიერ შედგენილ იქნა ანოტაციები ინგლისურ ენაზე, პროექტის ფარგლებში შექმნილ ვებ. გვერდზე განსათავსებლად, ზემო სვანეთის 9 თემის წინასწან შერჩეულ შემდეგ ეკლესიათა მოხატულობებზე: 1. ლატალის თემი: მაცხვარიშის მაცხოვარი (1140 წ.), მაცხვარიშის თარიღზელი (XVI ს.), იფხის ჯგრაგი (ინტერიერი - X ს., ფასადი - XII-XIII ს.), იენაშის იანი (XIII-XIV ს.); 2. ლენჯერის თემი: ნეზგუნის მაცხოვარი (საკურთხეველი - IX-X სს. დარბაზი - XII ს-ის II ნახ.), მხერი (XIV ს-ის შუახანა), ლაშთხვერის თარიღზელი (საკურთხეველი - XIV ს-ის შუახანა, დარბაზი და ფასადები - XIV-XV სს-ის მიჯნა); 3. მესტია: ლალამის მაცხოვარი (ქვედა ეკლესია - I ფენა, XI ს-ის დასაწყისი, II ფენა, XII ს-ის II ნახ., ზედა ეკლესია - ინტერიერი და ფასადები, XIV ს-ის შუახანა); 4. მულახის თემი: ჩვაბიანის მაცხოვარი (საკურთხეველი - X ს., დარბაზი - გვიანა ხანა), ჩვაბიანის თარიღზელი (XII ს-ის II ნახ.); 5. იფარის თემი: ნაკიფარის ჯგრაგი (1130 წ.), წვირმის მაცხოვარი (XII ს-ის I ნახ.), წვირმის ჩობან-თარიღზელი (XII ს.), წვირმის ჯგრაგ-ჩობანი (XII ს.), წვირმის თარიღზელ-ზაგარი (XIII ს.), იფარის თარიღზელი (1096 წ.), ჰადიშის					

მაცხოვარი (XII-XIII სს.), ჰადიშის ჯგრაფი (XI-XII სს.), ჰადიშის თარინგზელი (XII ს.); 6. კალას თემი: ლაგურკა (წმ. კვირიკეს ეკლ., 1112 წ.), ხეს ბარბალი (XIII ს.); 7. უშგულის თემი: ჟიბიანის ლამარია (I ფენა - X ს., II ფენა - XIII ს.), ჩაჟაშის მაცხოვარი (ინტერიერი და ფასადი - XVII ს.), მურყმელის მაცხოვარი (XII ს.); 8. ბეჩოს თემი: ჭოხულდის მაცხოვარი (XIII ს.); 9. ფარის თემი: სვიფის ჯგრაფი (ინტერიერი - I ფენა, X ს., II ფენა, XIV ს-ის მიწურული. ფასადი - XII ს.).

II.2.ბ მრავალწლიანი სამეცნიერო-კვლევითი პროექტის/პროექტების საანგარიშო წელს შესრულებული სამუშაოები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი	წამყვანი ორგანიზაცია	მონაწილე პერსონალის რაოდენობა	მონაწილენი ამ სტრუქტურულიდან პროექტში როლის მითითებით
1					
ანოტაცია:					

III. სამეცნიერო პუბლიკაციები

III.1. პუბლიკაციები საქართველოში:

(ივსება სამეცნიერო/სასწავლო ერთეულის პერსონალის ანბანური სიის მიხედვით. დუბლირებული პუბლიკაციები დატოვეთ ერთ ეგ ზემპლარად. პუნქტი, რომელიც არასრულად იქნება შევსებული, არ ჩაითვლება.).

III.1.ა. მონოგრაფია/წიგნი:

№	ავტორ(ებ)ი	სათაური	გამომცემლობა	ISBN (არსებობის შემთხვევაში)	გვერდები ს რაოდენობა
1	ნოდარ არონიშიძე, თეიმურაზ ხუციშვილი, ანა იმედაშვილი, შალვა კოლუაშვილი, ლევან წიქარიშვილი, ბებურ გოზალიშვილი	სპერის კულტურის ძეგლების საკვლევო ექსპედიციის ანგარიში (ქართულ და ინგლისურ ენებზე) გადამცემულია დასაბეჭდად			155

ანოტაცია: შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ გამოცხადებული კონკურსის: „სახელმწიფო გრანტი საქართველოში და საზღვარგარეთ არსებული ქართული მატერიალური და სულიერი მემკვიდრეობის სამეცნიერო კვლევისათვის 2018“ ფარგლებში, კავკასიის უნივერსიტეტის ბაზაზე კავკასიის კულტურისა და ტურისტული რესურსების კვლევის ცენტრმა დაფინანსება მოიპოვა პროექტისთვის: „თურქეთში მდებარე ისტორიული მხარეების – სპერის, ბაიბურთისა და ლაზეთის ქართული კულტურის ძეგლების ბეჭდური და ონლაინ კატალოგი (სპელაბა)“. ექსპედიციაში მონაწილეობდნენ: ბებურ გოზალიშვილი, შალვა კოლუაშვილი, ანა იმედაშვილი. ექსპედიციის ანგარიში მოამზადეს: პროფესორმა თეიმურაზ ხუციშვილმა (ხელმძღვანელი), ბებურ გოზალიშვილმა, ანა იმედაშვილმა, შალვა კოლუაშვილმა, პროფესორმა დავით მაისურაძემ, ლევან წიქარიშვილმა, ნანა ხუსკივაძემ. კონსულტანტები: ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი კახა შენგელია; ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი თეიმურაზ ჯოჯუა; არქეოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი სამი პატაჯი (თურქეთი); ხელოვნებათმცოდნე ნოდარ არონიშიძე.

პროექტის მიზანი იყო დღევანდელი თურქეთის ტერიტორიაზე არსებული ისტორიული საქართველოს მხარეების – სპერის, ბაიბურთისა და ლაზეთის ყველა სოფელსა და მათ შემოგარენში არსებული ქართული ისტორიულ-არქიტექტურული ძეგლების ან მათი ნაშთების მაქსიმალური მოძიება. პროექტის ფარგლებში განხორციელებული ექსპედიციების დროს დაფიქსირდა ძეგლების ზუსტი მდებარეობა (GPS კოორდინატებით) და მათი თანამედროვე მდგომარეობა, მოხდა მათი ფოტოფიქსაცია, აღწერა, აზომვა. პროექტის ფარგლებში დაგეგმილი იყო ანგარიშების მომზადება და საბოლოო შედეგების სახით მაქსიმალურად სრული ორენოვანი, ონლაინ ელექტრონული და ნაბეჭდი კატალოგების მომზადება. 2018 წლიდან მოყოლებული მომზადდა ანგარიშები, ხოლო ამჟამად გამოდის სპერის კულტურის ძეგლების ორენოვანი კატალოგი, სადაც თავმოყრილია რეგიონის ყველა კულტურის ძეგლი.

2	ნოდარ არონიშიძე, თეიმურაზ ხუციშვილი, ანა იმედაშვილი, შალვა კოლუაშვილი, ლევან წიქარიშვილი, ბებურ გოზალიშვილი	ბაიბურთის რეგიონის კულტურის ძეგლების საკვლევი ექსპედიციის ანგარიში (ქართულ და ინგლისურ ენებზე) გადაცემულია დასაბეჭდად			130
---	---	--	--	--	-----

ანოტაცია: საკვლევი ექსპედიცია ჩატარდა შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ 2018 წელს გამოცხადებული სახელმწიფო სამეცნიერო საგრანტო კონკურსში – “საზღვარგარეთ არსებული ქართული მატერიალური და სულიერი

მემკვიდრეობის სამეცნიერო კვლევის“ – გამარჯვებული პროექტის – „თურქეთში მდებარე ქართული ისტორიული მხარეების, სპერის, ბაიბურთის და ლაზეთის ქართული მატერიალური კულტურის ძეგლების კატალოგი“ [NHE-18-1109] – ფარგლებში. პროექტი ხორციელდება კავკასიის უნივერსიტეტის მიერ, საქართველოს კულტურისა და ტურისტული რესურსების კვლევის ცენტრის მონაწილეობით. ექსპედიციაში მონაწილეობდნენ: ბებურ გოზალიშვილი, შალვა კოლუაშვილი, ანა იმედაშვილი. ექსპედიციის ანგარიში მოამზადეს: პროფესორმა თეიმურაზ ხუციშვილმა (ხელმძღვანელი), ბებურ გოზალიშვილმა, ანა იმედაშვილმა, შალვა კოლუაშვილმა, პროფესორმა დავით მაისურაძემ, ლევან წიქარიშვილმა, ნანა ხუსკივაძემ. კონსულტანტები: ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი კახა შენგელია; ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი თეიმურაზ ჯოჯუა; არქეოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი სამი პატაჯი (თურქეთი); ხელოვნებათმცოდნე ნოდარ არონიშიძე. ანგარიში იბეჭდება შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის დაფინანსებით. მასალა დალაგებულია აღწერილი ძეგლების დასახელების მიხედვით, ანბანური რიგით. ფოტოსურათები, რომლებზეც არ არის მითითებული კუთვნილება ან ავტორი, გადაღებულია საექსპედიციო სამუშაოების დროს. ავტორთა ჯგუფის მიერ 2012-2018 წლებში ჩატარებული 28 ექსპედიციის ანგარიშები ქვეყნდებოდა 2015 წლიდან.

ამჟამად მომზადდა ხსენებული ექსპედიციების ანგარიშების ერთიანი კატალოგი, რომელიც ორენოვანი სახით იქნება წარმოდგენილი. საკვლევი ექსპედიცია ჩატარდა შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ 2018 წელს გამოცხადებული სახელმწიფო სამეცნიერო საგრანტო კონკურსში – “საზღვარგარეთ არსებული ქართული მატერიალური და სულიერი მემკვიდრეობის სამეცნიერო კვლევის“ – გამარჯვებული პროექტის – „თურქეთში მდებარე ქართული ისტორიული მხარეების, სპერის, ბაიბურთის და ლაზეთის ქართული მატერიალური კულტურის ძეგლების კატალოგი“ [NHE-18-1109] – ფარგლებში. პროექტი ხორციელდება კავკასიის უნივერსიტეტის მიერ, საქართველოს კულტურისა და ტურისტული რესურსების კვლევის ცენტრის მონაწილეობით. ექსპედიციაში მონაწილეობდნენ: ბებურ გოზალიშვილი, შალვა კოლუაშვილი, ანა იმედაშვილი. ექსპედიციის ანგარიში მოამზადეს: პროფესორმა თეიმურაზ ხუციშვილმა (ხელმძღვანელი), ბებურ გოზალიშვილმა, ანა იმედაშვილმა, შალვა კოლუაშვილმა, პროფესორმა დავით მაისურაძემ, ლევან წიქარიშვილმა, ნანა ხუსკივაძემ. კონსულტანტები: ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი კახა შენგელია; ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი თეიმურაზ ჯოჯუა; არქეოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი სამი პატაჯი (თურქეთი); ხელოვნებათმცოდნე ნოდარ არონიშიძე. ანგარიში იბეჭდება შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის დაფინანსებით. მასალა დალაგებულია აღწერილი ძეგლების დასახელების მიხედვით, ანბანური რიგით. ფოტოსურათები, რომლებზეც არ არის მითითებული კუთვნილება ან ავტორი, გადაღებულია საექსპედიციო სამუშაოების დროს. ავტორთა ჯგუფის მიერ 2012-2018 წლებში ჩატარებული 28 ექსპედიციის ანგარიშები ქვეყნდებოდა 2015 წლიდან.

ამჟამად მომზადდა ხსენებული ექსპედიციების ანგარიშების ერთიანი კატალოგი, რომელიც ორენოვანი სახით იქნება წარმოდგენილი.					
3	ნოდარ არონიშიძე	სოფელ ხახაბოს ისტორიული განაშენიანება გადაცემულია დასაბეჭდად			191
ანოტაცია: ნაშრომი დაფუძნებულია საარქივო, ბიბლიოგრაფიულ და საველე სამუშაოებზე. კვლევა განხორციელდა სოფელ ხახაბოს არქიტექტურული კომპლექსების ადგილზე საგანგებო შესწავლის საფუძველზე. კვლევა რამდენიმე თავისგან შედგება, სადაც ცალკეულ თავებად გამოტანილია მითოლოგია, ეთნოგრაფია, პოეზია, რელიგია, საკულტო და საერო არქიტექტურა. ასევე ცალკეა წარმოდგენილი ვერცელი ბიბლიოგრაფიული მიმოხილვა, რომელიც მოიცავს პრესის საფუძვლიან ანალიზს. გარდა ზოგადი კვლევითი ტექსტისა, ნაშრომში წარმოდგენილია ვერცელი ანალიზი და დახასიათება, როგორც სოფლის, ისე მისი ცალკეული უბნებისა თუ ციხე-სახლების. სოფელ ხახაბოში შემორჩენილია 50 მეტი დიდი თუ მცირე ნაგებობა, რომლებიც საერთო სახით გაერთიანებულია ცალკეულ კომპლექსებად. სოფელი განთავსებულია რთულ რელიეფზე და დაყოფილია სამ უბნად, საიდანაც ცალკეული არქიტექტურული ჯგუფები სხვადასხვა დაცულობით ხასიათდება. აღსანიშნავია, რომ გარდა საცხოვრებელი კომპლექსებისა, შემორჩენილია საკულტო დანიშნულების არქიტექტურული კომპლექსები, რომლებიც გადანაწილებულია ასევე სამ უბნად. საერო და საკულტო ნაგებობებთან ერთად გვხვდება ცაკლე მდგომი სათავდაცვო ფუნქციის კოშკი. ნაშრომში თავმოყრილია სრული ბიბლიოგრაფია, ხოლო არქიტექტურისა და სხვა მიმართულებათა კვლევის შედეგად მიღებული დასკვნების საფუძველზე წარმოდგენილია სოფლის ისტორია.					
4	ეკატერინე გედევანიშვილი თანავტორებთან ერთად. იხ. ანოტაცია	წმინდა მეომრები შუა საუკუნეების ქართულ ხელოვნებაში ქართულ და ინგლისურ ენებზე	გამოცემაში მითითებული არ არის	ISBN 978- 9941-8-7415-4	480
ანოტაცია: ნაშრომი მოიცავს ხუთ თავს და ლიტურგიკული კალენდრის დანართს. მონოგრაფიაში ცალკე თავებადაა წარმოდგენილი წმ. გიორგის, წმ. თევდორე ტირონისა და წმ. თევდორე სტრატელატის და წმ. ევსტათეს სახვითი ისტორია. საგანგებოდაა აქცენტირებული ქართულ საეკლესიო მხატვრობაში დამკვიდრებული ადგილობრივი ტრადიციები და მათი შესაძლო ინტერპრეტაციები. მონოგრაფია უხვადაა ილუსტრირებული. მონოგრაფიის ძირითად ტექსტუალურ ნაწილში ავტორთა მონაწილეობა შემდეგია: შესავალი. წმ. მეომრების კულტის ფორმირება და ადრეული ისტორია - ნ. ალექსიძე; თავი I. წმ. მეომრების იკონოგრაფია და სახვითი ტრადიცია					

საქართველოში - ე. გედევანიშვილი; თავი II. წმ. გიორგი - ე. გედევანიშვილი; თავი III. წმ. დიმიტრი თესალონიკელი - ე. გედევანიშვილი; თავი IV. წმ. თევდორე ტირონი და წმ. თევდორე სტრატილატი - თ. დადიანი; თავი V. წმ. ევსტათე პლაკიდა - ე. გედევანიშვილი, ირ. მამასახლისი; დანართი. წმ. მეომრები ქართულ ლიტურგიკულ და ჰაგიოგრაფიულ ძეგლებში - ნ. ალექსიძე, ქ. მამასახლისი.					
5	ნინო ჭიჭინაძე	შუა საუკუნეების საქართველოს ჯვრის სანაწილეებიშუა საუკუნეების საქართველოს ჯვრის სანაწილეები	ფავორიტი	ISBN 978-9941-8-8243-2978-9941-8-8243-2	151
ანოტაცია: წიგნი ეხება შუა საუკუნეების საქართველოს სხვადასხვა დროს შექმნილ ჯვრის სანაწილეებს, რომლებიც განსხვავებული ფრომით წარმოაჩენენ ქრისტიანობის მთავარი სიწმინდის, გოლგოთის ჯვრის კულტს. გამოკვლევაში განხილულია ჯვრის რელიკვიების თაყვანისცემის რელიგიური და სოციო-პოლიტიკური განზომილება. დღეისათვის შემორჩენილი სანაწილეები და შესაბამისი წერილობითი წყაროების მოწმობები საშუალებას გვაძლევს აღვადგინოთ შუა საუკუნეების საქართველოში გოლგოთის ჯვრის ნაწილთა თაყვანისცემის პრაქტიკა და სანაწილეთა შექმნის მრავალსაუკუნოვანი ტრადიცია.					

III.1.ბ. სახელმძღვანელო:

№	ავტორ(ებ)ი	სათაური	გამომცემლობა	ISBN (არსებობის შემთხვევაში)	გვერდები ს რაოდენობა
1					
ანოტაცია:					

III.1.გ. სტატია:

№	ავტორ(ებ)ი	სათაური	DOI (არსებობის შემთხვევაში)	ჟურნალის დასახელება, გამომცემლობა, ISSN	ჟურნალის ნომერი, გვერდები
1	ნოდარ არონიშვიძე	„ვარდისუბნის“ ორი ნაგებობის დათარიღების მცდელობა და მათი ურთიერთმიმართების საკითხი		ისტორია, არქეოლოგია, ეთნოლოგია, ISSN: 2449-285X	N15, 26 გვერდი

		(ხრამის ხეობის მატერიალური კულტურის ისტორიიდან) გადაცემულია დასაბეჭდად			
ანოტაცია: სტატია იკვლევს ხრამის ხეობის სოფელ ვარდისუბანში (თანამედროვე ბედიანი) მდებარე ორი საკულტო ძეგლის დათარიღებისა და ურთიერთმიმართების საკითხს და ეხება მათ ქრონოლოგიასთან, ტიპოლოგიასთან და ლოკალიზაციასთან დაკავშირებულ ხანგრძლივ გაურკვევლობებს. ავტორი აერთიანებს ძლიერ ფრაგმენტულად წარმოდგენილ სამეცნიერო ცნობებსა და მიმოხილულ ცნობებს სახელოვნებათმცოდნეო და ისტორიულ-გეოგრაფიულ ლიტერატურაში და განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობენ უმეშობელ „უმაღლო საყდრის“ ეკლესიას და ღვთისმშობლის შობის დიდი, სამეკლესიიანი ბაზილიკის ნაგებობას, რომლებიც ერთმანეთისგან მცირე დაშორებით მდებარეობს. ნაჩვენებია, რომ არსებული გაურკვევლობანი ნაწილია როგორც ვახუშტი ბატონიშვილის მიერ ისტორიული ტოპონიმის – „ვარდისუბნის“ – აღწერის ინტერპრეტაციიდან, ისე ძეგლთა დათარიღების ურთიერთგამომრიცხავი ვერსიებიდან, რომლებიც XIV საუკუნიდან XVII საუკუნემდე მერყეობს. ექვთიმე თაყაიშვილის, ლეო რჩეულიშვილის, ვახტანგ ბერიძის, დევი ბერძენიშვილისა და სხვა მკვლევართა ნაშრომების კრიტიკული გააზრების საფუძველზე, სტატია ახდენს აღნიშნული ნაგებობების ტიპოლოგიური თავისებურებებისა და არქიტექტურული თვისებების ხელახალ შეფასებას. მეთოდოლოგიურად კვლევა მოქცეულია ინტერდისციპლინურ კონტექსტში, რომელიც აერთიანებს ისტორიული გეოგრაფიის, წერილობითი წყაროების კვლევის და სახელოვნებათმცოდნეო ანალიზის მონაცემებს საველე დაკვირვებასთან, გეგმარებით-პლანიმეტრულ შესწავლასთან და, შესაძლებლობის ფარგლებში, პალეოგრაფიულ მასალასთან. განსაკუთრებული ყურადღებაა გამახვილებული სამეკლესიიანი ბაზილიკის ტიპის განვითარების ისტორიისა და მისი გვიანდელი გამოვლინებების საკითხზე ქვემო ქართლის სივრცეში, მათ შორის – მთავარი ნავისა და გვერდითი სივრცეების პროპორციულ და სივრცით ურთიერთმიმართებაზე, ასევე ბედიანის ბაზილიკის ყურადღების მიმქცევ სიმარტივესა და სტილისტური დეგრადაციის ნიშნებზე, რომლებიც მკაფიოდ განასხვავებს მას X-XIII საუკუნეების კლასიკური ნიმუშებისგან. ანალიზის შედეგად კეთდება დასკვნ, რომ მცირე ეკლესია გარდამავალ ხანას – IX-X საუკუნეებს – უნდა მიეკუთვნებოდეს, ხოლო ზედა, დიდი ბაზილიკა, რომლის გეგმა, როგორც ჩანს, გარკვეულწილად „შთაგონებულია“ ქვედა ნაგებობის სხეულით, XV საუკუნის აღმშენებლობად უნდა ჩაითვალოს; ამ მოსაზრებას მხარს უჭერს ბალავრის ქვის წარწერის დ. ბერძენიშვილისეული წაკითხვა, რომელიც მას შემწირველის ტექსტად მიიჩნევს და XV საუკუნიით ათარიღებს. მიუხედავად ამისა, საჭიროა საკითხის სრულფასოვანი კომპარატივისტული შესწავლა, ისევე როგორც პალეოგრაფიული და საარქივო მასალის უფრო ამომწურავი კვლევა – ეს საკითხი მომავალ ამოცანად რჩება.					

სტატია გვთავაზობს ქრონოლოგიური პოზიციის, ტიპოლოგიისა და რეგიონის სატაძრო არქიტექტურის განვითარების კონტექსტში ამ ორი ნაგებობის მნიშვნელობის სინთეზურ და კრიტიკულად გააზრებულ სურათს.					
2	ნოდარ არონიშიძე	ხინოწმინდის იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიის რესტავრაციის სამი ეტაპი (განხორციელებული პროექტი და სარესტავრაციო მეთოდოლოგიის რამდენიმე საკითხი)		ACADEMIA, N11, ISSN 1512-0899	გვ. 139- 162
ანოტაცია: სტატია ეხება ხინოწმინდის იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიის სარესტავრაციო ისტორიის სამ ეტაპს და ამ პროცესში გამოვლენილი მეთოდოლოგიური, თეორიული და პრაქტიკული პრობლემების კრიტიკულ შეფასებას. ავტორი ჯერ მიიჩნევს საჭიროდ ნაგებობის ისტორიული განვითარების მოკლე მიმოხილვას, თუმცა ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ მისთვის ცენტრალური არ არის არქიტექტურულ-სახელოვნებათმცოდნეო ანალიზის სრული რეკონსტრუქცია; კვლევის მიზანია სხვადასხვა დროს შესრულებული სარესტავრაციო პროექტების კონცეფციების, არგუმენტების, მეთოდებისა და შედეგების შეფასება. ტექსტი ეფუძნება როგორც საარქივო, ისტორიულ და სახელოვნებათმცოდნეო წყაროებს, ისე სამივე პროექტის დოკუმენტაციას, მათ შორის განმარტებით ბარათებს, რეკომენდაციებსა და მეთოდოლოგიურ დასკვნებს. სტატიაში სიღრმისეულად არის განხილული ძეგლის სამშენებლო ფენების ისტორიული განშრევების საკითხი, IX–X საუკუნეების თავდაპირველი სამნავიანი ბაზილიკიდან მოყოლებული მოგვიანო გადაკეთებებამდე, რომლებიც XI და XV საუკუნეებში ხორციელდებოდა. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა იმას, თუ როგორ აისახა ეკლესიის მრავალგზის ისტორიული დაზიანება, ოსმალთა განმეორებითი თავდასხმები, XVIII საუკუნის მიწისძვრა, XIX–XX საუკუნეების უნებლიე ან განზრახ ჩარევები და ბუნებრივი დაზიანებები დღევანდელ მდგომარეობაზე. სწორედ ეს კონტექსტი განსაზღვრავს იმ დილემებს, რომლებიც სარესტავრაციო ჯგუფებს სხვადასხვა ეტაპზე ჰქონდათ – აღდგენის შესაძლებლობის, მასშტაბისა და ზღვრის საკითხებს. 2007 წლის პროექტი ითვალისწინებდა ტაძრის თითქმის სრულად აღდგენას, პარალელური მასალების ანალოგიებზე დაყრდნობით, თუმცა ფართომასშტაბიანი არქეოლოგიური კვლევების არგატარების გამო მისი განხორციელება გაუმართლებლად მიიჩნევა. 2014–2019 წლების პროექტი მკვეთრად განსხვავებული იყო: მიზნად ისახავდა მხოლოდ კონსერვაციას, ძირითადი არქიტექტურული მოცულობის აღდგენის შეუძლებლობასა და კვლევების ნაკლოვანებაზე დაყრდნობით. მესამე, 2021 წელს					

დაწყებული პროექტი კი უკვე გამოეთიშა, როგორც პირვანდელი ნაშთის, ისე კვლევითი და ეთიკური ნორმების პატივისცემის საკითხებს. ავტორი კრიტიკულად აფასებს „ახალშენის“ კონცეფციას, რომელიც ძეგლის ავთენტურ მასას რკინა-ბეტონისა და თანამედროვე სამშენებლო მასალებში აქცევს, რის შედეგადაც ისტორიული შრეები პრაქტიკულად იშლება და ცოცხალი მემკვიდრეობა „ფასადურ“ დეკორაციად გარდაიქმნება.

3	თამარ დოლიძე	ხანძთის ტაძარი სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს X საუკუნის არქიტექტურის კონტექსტში ხანძთის ტაძარი სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს X საუკუნის არქიტექტურის კონტექსტში <i>გადაცემულია დასაბეჭდად</i>		საქართველ ოს სიძველენი, 28, 2025 ISSN 1512- 1321	21 გვერდი
---	--------------	---	--	---	--------------

ანოტაცია: სტატიაში განხილულია ისტორიულ კლარჯეთში მდებარე (ამჟამად თურქეთის ტერიტორია), X საუკუნის I სახევარში აგებული „ჩახაზული ჯვრის“ ტიპის ხანძთის ტაძრის ხუროთმოძღვრული თავისებურებები კლარჯეთის არქიტექტურის კონტექსტში. კლარჯული ტენდენციებიდან და ხანძთის ტაძრის ინდივიდუალური თავისებურებებიდან გამომდინარე, ვფიქრობ, რომ „ჩახაზული ჯვრის“ არქიტექტურული ტიპის გამოყენება ხანძთაში ჯვრული ნაგებობის დამატებითი სივრცეებით გართულებას უნდა უკავშირდებოდეს. ფორმის საწყისი კუთხის სათავსების კედლების თაღებით გახსნა უნდა იყოს. კვლევაში განხილულია ასევე ხანძთის ეკლესიის ზოგიერთი ელემენტი, როგორცაა ქოლგისებრი სახურავი, შეკიდული მოკლე პილასტრები, ტრომპული სისტემა და სხვა არქიტექტურული თავისებურებები.

4	მანონ ლილუაშვილი	მუშტაიდის პარკი <i>გადაცემულია დასაბეჭდად</i>		საქართველ ოს სიძველენი, 28, 2025 ISSN 1512- 1321	14 გვერდი
---	---------------------	--	--	---	--------------

ანოტაცია: ძველი თბილისის ქალაქგარე ბაღებიდან აღსანიშნავია მუშტაიდის ბაღი, რომლის სოციალური და კულტურული როლი განსაკუთრებით ძლიერი იყო XIX საუკუნის მეორე ნახევარში, მას შემდეგ რაც იგი საზოგადოებრივ პარკად გადაკეთდა. თავდაპირველად აქ ხეხილის ბაღი 1828 წელს თბილისში ჩამოსახლებულმა ირანელმა

მოჯთაჰედმა აყა მირ ფათაჰმა საკუთარ საცხოვრებელ სახლთან გააშენა. ბაღის სახელწოდება „მუშტაიდი“ მომდინარეობს ბაღის დამაარსებლის სასულიერო წოდების - მოჯთაჰედის - დამახინჯებული ფორმიდან.

1858 წელს მეფისნაცვალ ალექსანდრ ბარიატინსკის ბრძანებით ბაღი საზოგადოებრივ პარკად გადააქციეს. ამ დორს დარგეს აქ იშვიათი დეკორატიული მცენარეები და ბაღის მთავარი სასეირნო ნაწილი, სავარაუდოდ სანიმუშო პროექტის მიხედვით რეგულარული გეგმით დაიკვალა. მხატვრული დიზაინით გამოირჩეოდა ხუთი სწორკუთხა უჯრედი, რომლებიც ერთმანეთის მსგავსი პრინციპით იყო დაგეგმარებული - შუაგულში მრგვალი და მის გარშემო განლაგებული თარგებით, რომლებსაც გარს უვლიდა სხვადასხვა ფორმის ხეივანი. მოსეირნეთა გასართობად მოეწყო მუსიკალური სცენა, საცეკვაო პავილიონი, „ვოკსალი“ და დუქანი. მტკვართან ახლოს გაშენებული ვრცელი ბაღი, თავისი ჩრდილითა და სივრცით შესაფერისი ადგილი იყო სეირნობის, გართობისა და მოღბენისათვის. ამდენად, იგი ძალიან სწრაფად გადაიქცა ქალაქის ყველა სოციალური ფენისათვის ერთ-ერთ ყველაზე პოპულარულ ურბანულ სივრცედ.

1887-1894 წლებში მუშტაიდის ბაღში მოეწყო კავკასიის მეაბრეშუმეობის სადგური, რამაც შეამცირა ბაღის ფართობი და შეიწირა ნარგავები. ბაღის ურბანიზაციის პროცესი მერეც გაგრძელდა. 1908 წელს მატყლის სართავი და სამღებრო სახელოსნოს გასამართად ბაღის ნაწილი გადაეცა კავკასიის კუსტარულ კომიტეტს. 1918 წელს ბაღი ქალაქის დაქვემდებარებაში გადავიდა. 1919 წლის 30 ოქტომბრიდან კი ქალაქის თვითმმართველობამ გარკვეული პირობებით ბაღი არენდით გადასცა რკინიგზის კავშირს. საბჭოთა დროიდან მოყოლებული დღემდე ბაღმა არსებითად იცვალა სახე. ბაღის ძველი დეკორატიული გეგმა აღარ იკითხება, შემცირებულია ბაღის ფართობი და გაღარიბებულია ეგზოტიკური ფლორა. ამასთან, ბაღის დიდი ნაწილი საბავშვო ატრაქციონებს აქვს დათმობილი.

5	კიტი მაჩაბელი	ივანე ჯავახიშვილი და ქართული ხელოვნება გადაცემულია დასაბეჭდად		ქრონოსი N 6, 2025	15 გვერდი
ანოტაცია: სტატიაში განხილულია ივ ჯავახიშვილის ღვაწლი ქართული ხელოვნების ისტორიის კვლევის საქმეში, მისი დამსახურება ძველი ქართული ხელოვნების სხვადასხვა დარგის შესწავლაში, განსაკუთრებული ყურადღება ხუროთმოძღვრების ისტორიისადმი. მეცნიერი განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებდა წერილობით წყაროებში ხელოვნებასთან დაკავშირებული ძველი ტერმინების მოძიებას და ხელოვნების ძეგლების შესწავლაში მათ გამოყენებას. გაანალიზებულია ქართული მატერიალური კულტურის სხვადასხვა სფეროსადმი მიძღვნილ მისი ნაშრომები. ხაზგასმულია ხელოვნებისადმი მიძღვნილი ივ. ჯავახიშვილის ნაშრომების აქტუალობა.					
6	კიტი მაჩაბელი	შუა საუკუნეების ქართული წერილობითი		საქართველ ოს სიძველენი,	11 გვერდი

		წყაროები ლითონმქანდაკებლ ობის შესახებ გადაცემულია დასაბეჭდად		28, 2025 ISSN 1512- 1321	
ანოტაცია: სტატია ეძღვნება შუა საუკუნეების ქართულ წერილობით წყაროებში ოქრომჭედლობასთან, ძვირფასი ლითონის ნაკეთობებთან დაკავშირებულ ცნობებს. (სამონასტრო ტიპიკონები, ისტორიული საბუთები, ანდერძები, სგელ-გუჯრები), რომლებიც გვაწვდის ინფორმაციას ძველი ქართული ჭედური ხელოვნების ნაწარმოებთა შესახებ, გვაცნობს მათ ფუნქციას რელიგიურ რიტუალებში. ძვირფასი ლითონი ნივთები წარმოგვიდგება მათ დამკვეთთა სოციალური სტატუსის მნიშვნელოვან მარკერებად.					
7	ნათია ნაცვლიშვილი	საეკლესიო ხმანობის ინსტრუმენტები საქართველოში: სარეკელი და ზარი გადაცემულია დასაბეჭდად		მეათე საერთაშორ ისო კონფერენც იის „არქივთმც ოდნეობა, წყაროთმცო დნეობა - ტენდენციე ბი და გამოწვევებ ი“ მასალები	11 გვერდი
ანოტაცია: სტატიაში განხილულია შუა საუკუნეების ქართული საეკლესიო ხმოვანი გარემოს განვითარების ისტორია და ამ გარემოს შემქმნელი ინსტრუმენტების ზოგადი მიმოხილვა. როგორც ცნობილია, ლათინურ დასავლეთში ზარები სულ ცოტა მეექვსე საუკუნიდან გამოიყენებოდა, მაშინ როცა აღმოსავლური ეკლესია ღვთისმსახურებაზე მლოცველთა მოსახმობად უპირატესობას ანიჭებდა სემანტრონს, ხის დაფას ან ძელს, რომელზეც ხისავე ჩაქუჩით ურტყამდნენ. ჰაგიოგრაფიული ნაწარმოებებითა და სამონასტრო ტიპიკონებით დასტურდება, რომ ადრეული შუა საუკუნეების ქართულ მონასტრებში მისდევდნენ საერთო აღმოსავლურ საეკლესიო პრაქტიკას და სემანტრონს იყენებდნენ. აღმოსავლურ საეკლესიო პრაქტიკაში ზარის რეკვის წესის შემოტანა ლათინებს მიეწერებათ. უფრო ზუსტად, ამ ტრადიციის გაჩენა უკავშირდება მეოთხე ჯვაროსნულ ლაშქრობას და 1204 წელს კონსტანტინოპოლის დაცემას. ბოლო წლებია, ეს მოსაზრება თანამედროვე სამეცნიერო წრეებში გადაიხედა. ცალკეული წერილობითი წყაროები მიუთითებს, რომ ზოგიერთ აღმოსავლეთ ქრისტიანულ მონასტერში ზარებს ჯვაროსნების მიერ კონსტანტინოპოლის დაპყრობამდე რამდენიმე ათეული წლით ადრე უკვე იყენებდნენ. ზოგადად მსგავსი მდგომარეობაა კავკასიაშიც. ითვლება, რომ					

ქართველებმა საეკლესიო პრაქტიკაში ზარების გამოყენება მეცამეტე საუკუნიდან დაიწყეს. ზარებისა და სამრეკლოების გაჩენას ქართულ საეკლესიო ლანდშაფტში სენსორული ცვლილებები მოჰყვა, რამაც მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია როგორც ნაშენ, ისე ხმოვან გარემოზე.					
8	ქრისტინე საბაშვილი, ნოდარ არონიშვილი	ქოროლოს არქიტექტურული კომპლექსი – განხორციელებული სამუშაოების ქრონოლოგია და მიმდინარე პროექტის შეფასება გადაცემულია დასაბეჭდად		საქართველ ოს სიძველენი, 28, 2025 ISSN 1512- 1321	42 გვერდი
ანოტაცია: სტატია ეძღვნება ხადის ხეობაში მდებარე ქოროლოს არქიტექტურული კომპლექსის – განსაკუთრებით კი ღმრთისმშობლის ეკლესიის, „ზურგიანი კოშკის“ და მასთან დაკავშირებული სტრუქტურების – სარესტავრაციო ისტორიისა და თანამედროვე „რეაბილიტაციის“ პროექტის კრიტიკულ ანალიზს. ნაშრომი ორი ძირითადი ბლოკისგან შედგება: 1) ისტორიულ-გეოგრაფიული და არქიტექტურულ-ტიპოლოგიური კონტექსტის რეკონსტრუქცია; 2) 1950-1970-იან წლებში განხორციელებული გამაგრებითი სამუშაოებისა და 2019 წლის შემდეგ დაწყებული პროექტის სამართლებრივი, მეთოდოლოგიური და პროფესიულ-ეთიკური შეფასება. ხადის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული სივრცე განხილულია, როგორც სამხედრო-სტრატეგიულად და კულტურულად განსაკუთრებული რეგიონი, სადაც საცხოვრებელი, სამეურნეო, სათავდაცვო და საკულტო არქიტექტურა ორგანულ კომპლექსებად ერთიანდება. ამ კონტექსტში ქოროლოს კომპლექსი – ღმრთისმშობლის დარბაზული ეკლესიით, „ზურგიანი კოშკით“, მცირე სამლოცველოთი, გალავნითა და სამოსახლო ფრაგმენტებით – იკითხება, როგორც ხევის/მთიულეთის არქიტექტურის საკვანძო ნიმუში. ტექსტის ერთ-ერთი მთავარი ღერძი ეყრდნობა 1953–1954 და 1970-იანი წლების საარქივო მასალას (გაზომვები, ნახაზები, ფოტოფიქსაცია, სტრუქტურული დასკვნები) და აჩვენებს, რომ იმდროინდელი ქმედებები მიჰყვებოდა „გამაგრება-კონსერვაციის“ ღია, მინიმალური ჩარევის პრინციპს, რომელიც მნიშვნელოვნად ახლოს დგას ვენეციის ქარტიის (1964) საბაზისო დებულებებთან: ავთენტური მასალის მაქსიმალური შენარჩუნება, ახალი ჩარევების გამიჯვნა, არქეოლოგიურ-ისტორიული კვლევის უპირობო პრიორიტეტი. ამ ფონზე, 2019 წლიდან დაწყებული „რეაბილიტაციის“ პროექტი წარმოჩენილია, როგორც ამ პრინციპების სისტემური უგულებელყოფა: X საუკუნის „ზურგიანი კოშკის“ პრაქტიკულად სრული დანგრევა „საფრთხის“ მოტივით და მის ნაცვლად ახალშენებლობის დაგეგმვა; სამხრეთი მინაშენის დემონტაჟი ადეკვატური კვლევის					

გარეშე; უნიკალური ქანდაკებითი რელიეფების (სამფიგურიანი კომპოზიცია, კაპიტელისა და სვეტის ფიგურები) სტიქიური დემონტაჟი და უპატრონოდ დატოვება ნანგრევებში; ეკლესიის ინტერიერში და ექსტერიერში ფრაგმენტული, არაკვალიფიციური „შელესილობა“, რომელიც არღვევს ავთენტურ მხატვრულ იერსახეს და არ პასუხობს არც საერთაშორისო ქარტიებს, არც საქართველოს „კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ“ კანონით განსაზღვრულ ნორმებს.

ხაზგასმულია არა მხოლოდ პროექტის შემმუშავებელთა მეთოდოლოგიური შეცდომები (სარესტავრაციო დოკუმენტაციის არასაკმარისი კვლევა, არქივის იგნორირება, არასწორი არგუმენტაცია 1950-1970-იანი წლების გამაგრებით ჩარევებზე), არამედ სახელმწიფოს პასუხისმგებელ სტრუქტურათა (კულტურის სამინისტრო, ძეგლთა დაცვის ეროვნული სააგენტო) ინსტიტუციური უმოქმედობა: კომისიური შენიშვნების უგულვებელყოფა, ნებართვების არათანმიმდევრული გაცემა და პროფესიული დასკვნების შეუთავსებლობა რეალურ გადაწყვეტილებებთან.

სტატია, შედეგად, გვთავაზობს ქოროღოს კომპლექსის, როგორც უნიკალური არქიტექტურის „რეაბილიტაციის შემთხვევას“, სადაც ერთ მხარეს დგას 1950-1970-იან წლებში ჩამოყალიბებული საკონსერვაციო სკოლა, ხოლო მეორე მხარეს – ბოლო წლების „რეაბილიტაციის“ პრაქტიკა, რომელიც ავტორების შეფასებით უახლოვდება „ახალმშენებლობასა“ და ისტორიული ლანდშაფტის ფალსიფიკაციას.

9	მარინე ყენია	სვანეთის მოხატულობათა აფსიდალური სქემები (XIII-XIV სს.) გადაცემულია დასაბეჭდად		საქართველ ოს სიძველენი, 28, 2025 ISSN 1512- 1321	28, 2025 26 გვერდი
---	--------------	---	--	---	--------------------------

ანოტაცია: წერილში განხილულია სვანეთის ეკლესიების XIII საუკუნისა და ე.წ. პალეოლოგოსთა ხანის საკურთხევლის მოხატულობათა სქემები; წარმოჩენილია მათთვის დამახასიათებელი როგორც ზოგადი ნიშნები, ისე ინდივიდუალური თავისებურებები.

XIII საუკუნის ნიმუშებში ნაკლებად ჩანს ახალ გადაწყვეტათა ის მრავალფეროვნება, რომელიც ფერწერული სკოლის აყვების ხანის მხატვრობაში გვხვდება. უმთავრესად, იმ დროის ოსტატები, იშვიათი გამონაკლისით, უკვე ცნობილი, ტრადიციული სქემების მოხმობით თუ ახლებური კომბინირებით იფარგლებიან.

პალეოლოგოსთა ხანის საკურთხევლის მოხატულობათა სქემები გარკვეული ინდივიდუალური თავისებურებების მიუხედავად, რიგი პრინციპულად საერთო ნიშნებით ხასიათდება. მათ შორისაა, მხატვრობის საერთო თეოლოგიური საზრისის გართულება, რაც საკურთხევლის მოხატვის პრინციპშიც აისახება. ტრადიციული სქემების გამოყენების გვერდით, ყურადღებას იპყრობს დამატებითი გამოსახულებების შემოტანა პროგრამაში, როგორც საკუთრივ საკურთხეველში, ისე მის ფარგლებს გარეთ, დარბაზის ზედა, "ზეციურ" ზონაში, რომლებიც, საკურთხეველთან ერთობლიობით, გარკვეულ იდეურ მახვილებს ქმნის და ერთგვარ "გასაღებად" იქცევა მთელი მოხატულობის საერთო თეოლოგიური იდეის ამოსაკითხად.

XIII საუკუნის მოხატულობებში ყოველი სქემა მოიცავს როგორც ტრადიციულ ნიშნებს, რომლებიც წინა ეპოქიდან მომდინარეობს და შემდგომშიც განაგრძობს არსებობას, ისე თავისებურებებს, რომლებიც ამ დროის შემდეგ აღარ გვხვდება. ამ პერიოდის სქემებისთვის დამახასიათებელია ძველი მოტივების ახლებური გამოყენებაც; ასევე მიდგომები, რომლებიც XIII საუკუნეში ჩნდება და შემდგომ ხანაშიც მეორდება, ან მხოლოდ ამ დროისთვისაა დამახასიათებელი.

ე.წ. პალეოლოგოსთა დროის საკურთხევლის მოხატულობათა სქემებისთვის დამახასიათებელია როგორც ნიშნები, რომლებიც წინა ეპოქიდან მომდინარეობს, ისე გადაწყვეტები, რომლებიც ამ დროს ჩნდება და შემდგომშიც განაგრძობს არსებობას. განსაკუთრებით აღსანიშნია თავისებურებები, რომლებიც მხოლოდ ამ ეპოქისთვისაა დამახასიათებელი.

განხილული მასალა აჩვენებს, რომ სვანური ფერწერული სკოლის განვითარების ამ ეტაპებზეც, თავისებური სახით, მაგრამ მაინც შენარჩუნებულია ამ სკოლისთვის ზოგადად დამახასიათებელი, ასე ვთქვათ, კონსტანტური თავისებურებები – ძველის, ტრადიციულის ერთგულება და ამ "სამირკველზე" გარკვეულ სიახლეთა დაშრეკება.

10	თამარ ხოსროშვილი	ფერმწერიდან „ხატწერის მაესტრომდე“ - იტალიელი მხატვარი ლუიჯი ლონგო საქართველოში	https://doi.org/10.52340/academia.2025.11.03	ACADEMIA ISSN 1512- 0899	11, 2024-2025 გვ. 35-49
----	---------------------	--	---	--------------------------------	-------------------------------

ანოტაცია: მეცხრამეტე საუკუნის ბოლოს და მეოცე საუკუნის დასაწყისში, საქართველოში იტალიელი მხატვარი ლუდვიგ ლონგო ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა. მის შესახებ დღემდე საკმაოდ მწირი ინფორმაცია მოგვეპოვება. იგი დაახლოებით 70-იანი წლებიდან ცხოვრობდა თბილისში და მხატვრობის პარალელურად პედაგოგიური საქმიანობითაც იყო დაკავებული. ლუდვიგ ლონგომ საქართველოში განსაკუთრებულად საეკლესიო მონუმენტურ მხატვრობაში დაიმკვიდრა თავი. მის თანადროულ ერთ-ერთ საგაზეთო სტატიაში დანანებითაც კი აღნიშნავს ავტორი ლონგოსგან დიდი მოლოდინები გვქონდა მაგრამ იგი ხატმწერის პროფესიაზე ჩამოქვეითდაო. მას იმ დროს ხატმწერის მათესტროდაც მოიხსენიებდნენ.

თბილისის საისტორიო არქივში რამდენიმე დოკუმენტია დაცული, რომლებშიც ლონგოს შესახებ დღემდე გამოუქვეყნებელი მასალაა თავმოყრილი მის მიერ რესტავრირებული მხატვრობების თუ ეკლესიების მოხატვების შესახებ. ლუდვიგ ლონგოს ჩაუტარებია 1870-იან წლებში სიონის მხატვრობის რესტავრაცია, თანაც ორჯერ. ასევე მარტყოფის ეკლესიის მოხატულობის რესტავრაციაც, 1890-იან წლებში კი ლონგომ ჯერ თბილისის სამების ეკლესია მოხატა, შემდეგ კი, თბილისის ალექსანდრე ნეველის სამხედრო ტაძარი.

სტატიაში განხილულია საეკლესიო მხატვრობაში შესრულებულ რამდენიმე მასშტაბური პროექტი, რომელთა კვლევა ძირითადად საქართველოს საისტორიო არქივსა და პერიოდიკაში არსებული მასალის საფუძველზე განხორციელდა.

11	მზია ჯანჯალია, მარინე ბულია	მეფის მხატვარ თევდორეს მოხატულობები. სამეცნიერო მიდგომების საკითხისთვის გადაცემულია დასაბეჭდად		საქართველ ოს სიძველენი, ISSN 1512- 1321	28, 2025 16 გვერდი
----	-----------------------------------	---	--	---	--------------------------

ანოტაცია: სვანეთის მაღალმთიან რეგიონში შემოჩენილი იფრარის, ლაგურკისა და ნაკიფარის ეკლესიათა მოხატულობების წარწერებმა არა მხოლოდ მხატვრობის შესრულების ზუსტი დრო და დამკვეთთა წრის რაობა შემოინახა, არამედ - მხატვრის ვინაობა და მისი სოციალური სტატუსი. საგულისხმოა, რომ მოხატულობები, რომლებიც მეფე დავით აღმაშენებლის კარის მხატვარს ეკუთვნის, სამეცნიერო პუბლიკაციებში რეგიონული პროვინციული კონტექსტის ნაწილადაა დამკვიდრებული. სტატიის მიზანს წარმოადგენს თევდორეს მემკვიდრეობის გადააზრება და მისი ადგილის ფართო ქრისტიანული კონტექსტში ჩვენება, რაც ბიზანტიის იმპერიის თანადროულ ტენდენციებთან და ქრისტიანული აღმოსავლეთის ტრადიციებთან ამ მოხატულობათა შედარებითი ანალიზის გზით განხორციელდა.

III.2. პუბლიკაციები უცხოეთში:

III.2.ა. მონოგრაფია/წიგნი:

№	ავტორ(ებ)ი	სათაური	გამომცემლობა, გამოცემის ადგილი	ISBN (არსებობის შემთხვევაში)	გვერდები ს რაოდენობა
1					
ანოტაცია:					
2					
ანოტაცია:					
n					
ანოტაცია:					

III.2.ბ. სტატია:

№	ავტორ(ებ)ი	სათაური	DOI (არსებობის შემთხვევაში)	ჟურნალის დასახელება, გამომცემლობა, გამოცემის ადგილი, ISSN	ჟურნალის ნომერი, გვერდები
1	ეკატერინე გელევანიშვილი	<i>Exaltatio Crucis – the Medieval Georgian Façade Decoration and Its Historical and Religious Contexts</i> გადაცემულია დასაბეჭდად		საერთაშორისო კონფერენციის Spaces, Landscapes and Social Lives of the Cross in Medieval Armenia and Georgia მასალების კრებული, ფრიბურგის უნივერსიტეტი	44 გვერდი
ანოტაცია: ნაშრომში განხილულია საქართველოში ჯვრის თაყვანისცემის ტრადიციის ასახულობა, საკუთრივ, საფასადო შემკულობა, რომლის მკაფიოდ გამოხატულ თავისებურებათა საფუძველზე, წარმოჩენილია ჯვრის განდიდების თემატიკაში გამოხატული „ეროვნული“ საზრისები. გოლგოთის ჯვრის ზოგად-კოსმიურ სიმბოლიკასთან ერთად, განხილულია ქართლის მოქცევის ისტორია, კერძოდ, წმ. ნინოსა					

და წმ. მირიანის მიერ ჯვრების აღმართვის ეპიზოდი. ამასთან ერთად კი, განსაკუთრებული ადგილი ეთმობა ქართული ეკლესიის გამორჩეულ სიწმინდეებს - მცხეთის ჯვრის ტაძარსა და სვეტიცხოველს. ჯვრის დიდების სცენის დომინირებული მნიშვნელობა საქართველოში უშუალოდ უნდა იყოს დაკავშირებული მცხეთის ჯვრის ეკლესიასთან, რომელიც საუკუნეთა მანძილზე ქართული ეკლესიის მართლმორწმუნეობის სიბოლოდ იქცევა და ქართული-სომხური დაპირისპირების „მონაწილედ“ ჩნდება (ზაზა ალექსიძე). ნაშრომში გაშლილია ამ საუკუნოვანი კამათის ისტორია, რომელიც უდაოდ საქართველოში გავრცელებული იკონოგრაფიული ვერსიების ინსპირაციად შიძლება მივიჩნიოთ. ასევე საგანგებოდაა განხილული წმ. ნინოს ჯვრის რელიკვია და მისი როლი საქართველოს სულიერ ისტორიაში.

2	ეთერ ედიშერაშვილი	Late Medieval and Early Modern Georgian Illuminated Documents: State of Study and Research Perspectives <i>გადაცემულია დასაბეჭდად</i>		Rivista di Storia della Miniatura	30, 2026 15 გვერდი
---	----------------------	---	--	--------------------------------------	-----------------------

ანოტაცია: მოხატული ისტორიული დოკუმენტები სახელოვნებათმცოდნეო თვალსაზრისით ქართული შუა საუკუნეების ხელოვნების ერთ-ერთ ყველაზე ნაკლებად შესწავლილ ნიმუშებს მიეკუთვნება. დიდი ხნის განმავლობაში მათ მიმართ გამოვლენილი სამეცნიერო ინტერესი, ძირითადად დოკუმენტების ისტორიულ და წყარომცოდნეობით ჭრილში შესწავლას გულისხმობდა.

ჩვენამდე მოღწეული ქართული მოხატული სიგელები XV–XIX საუკუნეებით თარიღდება და მათი უმრავლესობა ქართველი მეფეებისა და დიდებულების მიერაა გაცემული.

ისტორიული დოკუმენტების მამკობი მინიატურები და ჰერალდიკური სიმბოლიკა მკაფიოდ ასახავს იმ ისტორიულ და პოლიტიკურ პროცესებს, რომლებმაც საბოლოოდ, თანადროული საქართველოს შემოქმედებით იმპულსებზეც იქონიეს გავლენა. მოხატული დოკუმენტები მდიდარ მასალას გვაწვდის შუა საუკუნეების საქართველოს საერო ხელოვნების ტენდენციების შესასწავლად. მათი კვლევა მიუთითებს საერო და საეკლესიო ხელოვნების ურთიერთკავშირზე. ამავე დროს, საკვლევი ნიმუშების შედარებითი ანალიზი საშუალებას იძლევა გამოიკვეთოს ქართული ხელოვნების რეგიონული თავისებურებები. შესაბამისად, მათი კვლევა შუა საუკუნეების საქართველოს საერო კულტურის შესახებ ჩვენს ცოდნაში არსებული ხარვეზების შევსების ერთ-ერთ საგულისხმო გასაღებს წარმოადგენს. მხატვრულად გაფორმებული დოკუმენტები წარმოაჩენს არისტოკრატიის მსოფლმხედველობის სხვადასხვა ასპექტს, ქმნის წინაპირობებს ხელნაწერი მემკვიდრეობის განსხვავებული მეთოდოლოგიით

კვლევისთვის და ზოგადად, შუა საუკუნეების კულტურული იდენტობის მახასიათებლების ხელახლა გააზრებისთვის.					
3	ნათია ნაცვლიშვილი	Central Garden in Kutaisi: the Unrealized Project of François Duvalliers <i>გადაცემულია დასაბეჭდად</i>		Historia Urbana, Romanian Academy Publishing, Bucharest, 221-650X	10 გვერდი
ანოტაცია: 1868 წელს, დასავლეთ საქართველოს სამხედრო გენერალ-გუბერნატორმა ვლადიმირ ლევაშოვმა რეგიონის ადმინისტრაციული ცენტრის, ქუთაისის ცენტრალური ბაღის რეკონსტრუქცია გადაწყვიტა. ბაღის პროექტი მან თავისი დროის წარმატებულ ბელგიელ ლანდშაფტის არქიტექტორს, ფრანსუა ჟოზეფ დიუვიიერს დაუკვეთა. ამგვარი მასშტაბური წამოწყება, რომელიც ღარიბი ქალაქისაგან მნიშვნელოვან ფინანსურ სახსრებს მოითხოვდა, რამდენიმე მიზეზით იყო განპირობებული. ვ. ლევაშოვი თანამედროვეთა თვალში პროგრესულ ფიგურად მიიჩნეოდა. ის დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა ქუთაისში მეჯლისებისა და თეატრალური წარმოდგენების გამართვას. მისი ინიციატივით, სამხედრო ორკესტრმა ცენტრალურ ბაღში სისტემატიურად დაიწყო დაკვრა, ხოლო სამხედრო მოხელეებს საჯარო სივრცეში ფორმით გამოჩენა დაევალიათ. ლევაშოვს სურდა პროვინციულ დასახლებას ევროპული იერი მიეღო და ამასთან შეექმნა ისეთი გარემო, რომელიც განვითარებული ქალაქის მისეულ ხედვას შეესაბამებოდა. ლევაშოვის სურვილი თანხვედრაში იყო XIX საუკუნის რუსი ბიუროკრატების იმდროინდელ მისწრაფებებთან საპარკო ხელოვნების მიმართ — ამ მოხელეებს, თანამდებობის დაკავებისთანავე, თითქმის მოვალეობად მიაჩნდათ თითოეულ პროვინციულ ქალაქში ბაღის ან პარკის მოწყობა. ეს ტენდენცია დაცივნის საგნადაც კი აქცია ცნობილმა რუსმა მწერალმა ნიკოლაი გოგოლმა რომანში „მკვდარი სულები“. სწორედ თანამედროვე ტენდენციებმა გაუჩინა სამხედრო გუბერნატორს ქუთაისის ცენტრალური პარკის, იგივე ბულვარის ფართომასშტაბიანი რეკონსტრუქციის სურვილი. საინტერესო ჩანაფიქრისა და გარკვეული სამუშაოების ჩატარების მიუხედავად ინიციატივამ კრაზი განიცადა და ფ. დიუვიიერის პროექტი სრული სახით არ განხორციელდა.					
4	თამარ ხოსროშვილი	Sundials in Medieval Georgian Architecture <i>გადაცემულია დასაბეჭდად</i>		Tempus et Regula, vol. 1, edited by Mario Arnaldi, Public on Demand	11 გვერდი
ანოტაცია: შუა საუკუნეების მზის საათები საქართველოს დღემდე შესწავლილი არ ყოფილა. წინამდებარე ნაშრომი ამ საათების ერთად თავმოყრის მცდელობაა. შუა საუკუნეების მზის საათები სხვადასხვა კუთხესა და სხვადასხვა დროს აგებული ეკლესიების სამხრეთ ფასადებზეა განთავსებული. მათგან ორი რუსეთის მიერ					

ოკუპირებულ ქართლში აღმოჩნდა, ერთიც საქართველოს უწინდელ, ახლა კი, თურქეთის ტერიტორიაზე. ორი საათი, სომხეთში მდებარეობს, იმ ტერიტორიაზე, რომელიც რაღაც პერიოდში საქართველოს მმართველობის ქვეშ იმყოფებოდა. ჩვენთვის ცნობილი ყველაზე ადრინდრეული საათი მეცხრე-მეათე საუკუნის მიჯნას განეკუთვნება, ყველაზე გვიანდელი კი, მეთვრამეტე საუკუნეშია შექმნილი. ზოგიერთი მათგანმა საკმაოდ კარგად მოაღწია დღემდე, ზოგი დაზიანებულია, ერთი დაუმთავრებელია, ერთი კი, საერთოდაც გაქრა კედლიდან.

თითოეული ეს საათი ჰორიზონტალური ხაზის ქვემოთ, ნახევარწრეში ჩახაზულ თორმეტსახივან გამოსახულებას წარმოადგენს, თუმცა, ყოველი მათგანი განსხვავდება ერთმანეთისგან. რამდენიმე ძალზე სადაა, ზოგიც დეკორატიული. ზოგიერთი მათგანი ქართული ასომთავრული ასოებითაც არის დანომრილი, რომელნიც ძველად ციფრების ფუნქციასაც ითავსებდა, ერთი სომხურით, ერთიც არაბული ციფრებით არის დანომრილი.

ნაშრომში, ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით ცხრამეტი მზის საათია წარმოდგენილი.

5	დავით ხოშტარია, ნათია ნაცვლიშვილი	Russian Imperialism and the Restoration of the Manglisi Cathedral in Georgia, 1851-1862 <i>გადაცემულია დასაბეჭდად</i>		Inherited Empire in East European Architectural Conservation: A ppropriating Ottoman, Habsburg and Russian/Soviet Past, edited by C. Minea and K. Jõekalda, Amsterdam University Press	14 გვერდი
---	---	---	--	---	-----------

ანოტაცია: მეცხრამეტე საუკუნის დასაწყისში რუსეთის იმპერიის მიერ საქართველოს დაპყრობას ქვეყნის ცხოვრების ყველა სფეროში მნიშვნელოვანი ცვლილებების მოჰყვა. იმპერიის დამპყრობლური პოლიტიკა შუა საუკუნეების რელიგიური ძეგლებისადმი დამოკიდებულებზე, მათი განახლებისა და რესტავრაციის პრაქტიკაზეც აისახა. სტატიაში ფართო პოლიტიკურ და კულტურულ კონტექსტში განხილულია მეცხრამეტე საუკუნის არქიტექტურული რესტავრაციის მეთოდოლოგიური და იდეოლოგიური ასპექტები. ძველი ქართული საეკლესიო არქიტექტურის ძეგლებზე გამოყენებული სარესტავრაციო მიდგომები მეტ-ნაკლებად ეხმიანებოდა ევროპაში იმხანად დამკვიდრებულ ტენდენციებს, თუმცა ზოგჯერ შეიცავდა სპეციფიკურ ელემენტებსაც, რომლებიც იმპერიისადმი ლოიალობის გამოხატვას ემსახურებოდა. ამის ყველაზე თვალსაჩინო

მაგალითს წარმოადგენს მეთერთმეტე საუკუნის მანგლისის ტაძრის 1850-იან წლებში შესრულებული რესტავრაცია, რომელიც რუსი ოფიცრების ინიციატივითა და მხარდაჭერით განხორციელდა და რომლის შედეგადაც ტაძრის ფასადზე რუსეთის იმპერიის გერბისა და სხვა სიმბოლოების შემცველი რელიეფები განთავსდა.					
6	თამარ ხუნდაძე	Cross on Royal Insignias in Medieval Georgian Sculpture <i>გადაცემულია დასაბეჭდად</i>		საერთაშორისო კონფერენციის Spaces, Landscapes and Social Lives of thee Cross in Medieval Armenia and Georgia მასალების კრებული, ფრიბურგის უნივერსიტეტი	17 გვერდი
ანოტაცია: ჯვარი, როგორც ქრისტიანობის უნივერსალური სიმბოლო, მუდმივად გამოისახება ქრისტიანული სამყაროს მატერიალური კულტურის ძეგლებზე - ჯვრის ფორმა საფუძვლად უდევს ქრისტიანული ტაძრების გეგმებს და ცალკე, ღია სივრცეში აღმართულ ქვის სტელებს; ჯვრის გამოსახულება გვხვდება ეკლესიათა ფასადების რელიეფებსა და ინტერიერების კედლის მხატვრობაში, ფერწერულ თუ ჭედურ ხატებზე, ხელნაწერთა მინიატურებში, კერამიკულ თუ საიუველირო ნაკეთობებზე. ჯვრის გამოსახულებას მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს ქრისტიან ხელისუფალთა ატრიბუტიკაშიც - გვირგვინი, კვერთხი (სკიპტრა), შესამოსელი და სხვა სამეფო ინსიგნიები დიდწილად ჯვრის გამოსახულებითაა დამშვენებული. ამგვარ ინსიგნიებს ვხვდებით შუა საუკუნეების საქართველოს სამეფო გამოსახულებებზეც, მათ შორის ქვის რელიეფებზე, სადაც უფრო აქტიურად ჩანს სამეფო ძალაუფლების გამომხატველი მნიშვნელოვანი ინსიგნია - ჯვრით დაგვირგვინებული ე.წ. „ჯვრისებრი სკიპტრა“. სტატიაში განხილულია ადრეული შუა საუკუნეების ქართულ რელიეფურ სკულპტურაში წარმოდგენილი საერო ხელისუფალთა ჯვრით დამშვენებული ინსიგნიები; წარმოჩენილია ამ ატრიბუტიკის სიმბოლური საზრისი, იდეური, რელიგიურ-პოლიტიკური დატვირთვა და მხატვრულ-სტილური შესრულების ხასიათი. ქართული მასალა განხილულია ფართო - ზოგადქრისტიანულ კონტექსტში, მეზობელი ქრისტიანული ქვეყნების (ბიზანტია, სომხეთი) ხელოვნებასთან კავშირში.					
7	მზია ჯანჯალია, მარინე ბულია	Rethinking the labels. Wall paintings by royal	https://doi.org/10.2298/ZOG2448027J	Zograf ISSN 2683-3867 eISSN 2406-0755	48, 2024 გვ. 27-52

		painter Tevdore in the Georgian highlands გადაცემულია დასაბეჭდად		Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia	
ანოტაცია: მეფის მხატვარ თევდორეს მოხატულობებს განსაკუთრებულ აქტუალურობას შუა საუკუნეების კულტურულ იდენტობათა მოსახელთებლად მნიშვნელოვანი მეთოდოლოგიური საკითხები ანიჭებს, ისინი მკაფიო თვალსაჩინოებას წარმოადგენს შუა საუკუნეების კულტურაში სიახლეებისა და ტრადიციების მიმართების პრობლემის განხილვისთვის. თევდორეს მხატვრობის მაგალითი მკაფიოდ აჩვენებს მრავალფეროვნებათა გაფერმკრთალების იმ რისკებს, რაც შუა საუკუნეების ნიმუშთა პროგრესულობისა და კონსერვატიულობის, დედაქალაქურისა და პროვინციულის თანამედროვე სტანდარტებით აღქმას ახლავს. კვლევის შედეგების გათვალისწინება მნიშვნელოვანი იქნება არა მხოლოდ შუა საუკუნეების ქართული კულტურული იდენტობის კვლევებისთვის, არამედ უფრო ფართოდაც - ორთოდოქსული და მედიევალური კულტურული იდენტობების პრობლემების გადასაჭრელად.					
8	მზია ჯანჯალია	Conservation Management Challenges at the Gelati Monastery, Georgia Conservation Management Challenges at the Gelati Monastery, Georgia		World Heritage Watch Report, ISBN 978-3-00-082952-9 World Heritage Watch e.V., Berlin	2025, გვ. 33-38
ანოტაცია: გელათის პრობლემების არსი მდგომარეობს პროცესის პროფესიული მართვის არარსებობაში, რაც თანაბრად აისახება როგორც მთელ საკონსერვაციო პროცესსა და მის შედეგებზე, ასევე -ცალკეული მიმართულებების განვითარებასა და დეტალებზე. მართვისა და მეთოდოლოგიური პრობლემების გამოსწორების ერთადერთ გზას არსებული ცენტრალიზებული სისტემის რევიზია და ე.წ. ღია მმართველობის ჩამოყალიბება წარმოადგებს, რაც ეროვნულ დონეზე პროცესის დამოუკიდებელი მონიტორინგისა და სამეცნიერო ჩართულობის საშუალებას შექმნის.					

IV. სამეცნიერო ფორუმებში მონაწილეობა:

IV.1. საქართველოში:

№	ავტორ(ებ)ი, მომხსენებელი (ეს უკანასკნელი გაამუქეთ)	მოხსენების სათაური	ფორუმის დასახელება	სტატუსი: ადგილობრივი/საერთაშორისო	თარიღი, ადგილი
1	კიტი მაჩაბელი	სასანური მოდელები და ადრექრისტიანული ქართული პლასტიკა	ქართული ხელოვნება: ტრადიცია და პერსპექტივები	საერთაშორისო კონფერენცია	10-12.12.2025 თბილისიგ. ჩუბინაშვილი ს ცენტრი
2	ასმათ ოქრპირიძე	მინანქარი, მოზაიკა და მიწათმოქმედების ფენომენი	არქივთმცოდნეობა, წყაროთმცოდნეობა ტენდენციები და გამოწვევები	საერთაშორისო კონფერენცია	25-27.09.2025 თბილისი საქართველოს სახელმწიფო არქივი
3	ეკატერინე გედევანიშვილი	წმ. გიორგის სარკინოზთა სასწაული და მისი სიმბოლური მნიშვნელობა	არქივთმცოდნეობა, წყაროთმცოდნეობა ტენდენციები და გამოწვევები	საერთაშორისო კონფერენცია	25-27.09.2025 თბილისი საქართველოს სახელმწიფო არქივი
4	ეკატერინე გედევანიშვილი	წმინდა დიმიტრი თესალონიკელის ხატი ლაჰილის საგანძურიდან	რუსუდან ქოჩქიანისადმი მიძღვნილი კონფერენცია	ადგილობრივი კონფერენცია	26-29.11.2025 მესტია
5	ეკატერინე გედევანიშვილი	დავით ნარინის ილორის წმ. გიორგის დაკარგული ხატი	ქართული ხელოვნება: ტრადიცია და პერსპექტივები	საერთაშორისო კონფერენცია	10-12.12.2025 თბილისიგ. ჩუბინაშვილი ს ცენტრი
6	ეკატერინე კვაჭატაძე	ქართული თანამედროვე საეკლესიო ქვის რელიეფური ქანდაკება	ქართული ხელოვნება: ტრადიცია და პერსპექტივები	საერთაშორისო კონფერენცია	10-12.12.2025 თბილისიგ. ჩუბინაშვილი ს ცენტრი

7	თამარ ხოსროშვილი	On the Dating of the Saint Nino Reliquary	Christian Relics and Reliquaries from Late Antiquity to Post-Byzantine Time: Perception and Interpretation	საერთაშორ ისო კონფერენც ია	18-19.10.2025 თბილისიილ იას სახელმწიფო უნივერსიტე ტი
8	ნოდარ არონიშვილი	თანამედროვე ქართული რესტავრაციის რამდენიმე ნიმუშის გამო: ტენდენციები და გამოწვევები	სტუდენტთა VIII საერთაშორისო კონფერენცია	საერთაშორ ისო კონფერენც ია	23.05.2025. ბათუმი, ბათუმის უნივერსიტე ტი
9	ნოდარ არონიშვილი	კიდევ ერთხელ სამეცლესიიანი ბაზილიკის ფუნქციის საკითხისთვის	არქივთმცოდნეობ ა, წყაროთმცოდნეობ ა ტენდენციები და გამოწვევები	საერთაშორ ისო კონფერენც ია	25- 27.09.2025 . თბილისი საქართველო ს სახელმწიფო არქივი
10	ნოდარ არონიშვილი	იშხნის სამონასტრო კომპლექსის ახლადგამოვლენილი ერთი ნაგებობის ტიპოლოგიისა და თარიღის დადგენისთვის	თსსა რესტავრაციის, ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტის საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია	საერთაშორ ისო კონფერენც ია	3-5. 12.2025. თბილი სი, თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია
11	ნოდარ არონიშვილი	სამეცლესიიანი ბაზილიკის ტიპოლოგიური თავისებურების რამდენიმე საკითხისთვის	საქართველო და კავკასია – წარსული, აწმყო, მომავალი	საერთაშორ ისო კონფერენც ია	თბილისი საქართველო ს უნივერსიტე ტი
12	თამარ დოლიძე	წინასწარი მოსაზრებები ზედა თმოგვის ბაზილიკის სამშენებლო	ქართული ხელოვნება: ტრადიცია და პერსპექტივები	საერთაშორ ისო კონფერენც ია	10-12.12.2025 თბილისიგ. ჩუბინაშვილი ს ცენტრი

		ფენებისა და ხუროთმოძღვრების შესახებ			
--	--	---	--	--	--

IV.2. უცხოეთში:

№	ავტორ(ებ)ი მომხსენებელი (ეს უკანასკნელი გამუშევე)	მოხსენების სათაური	ფორუმის დასახელება	თარიღი, ადგილი
1	მზია ჯანჯალია	Conservation Management Challenges at the Gelati Monastery, Georgia	World Heritage Watch Annual Forum	12- 13.05.2025, Berlin, <i>Online</i>

ახალი და თანამედროვე ქართული ხელოვნების განყოფილება

I. სახელმწიფო პროგრამით (ბიუჯეტით) დაფინანსებული თემა/თემები (საანგარიშო წლისათვის):

ეს პუნქტი ეხება იმ სამეცნიერო ერთეულებს, რომლებიც კვლევას აწარმოებენ
ოფიციალურად დამტკიცებული სამუშაო გეგმით (პროგრამული დაფინანსებით) ანუ სსიპ
სამეცნიერო-კვლევით და უნივერსიტეტებთან და სხვა სტრუქტურებთან არსებულ
დამოუკიდებელ სამეცნიერო-კვლევით ერთეულებს

№	პროექტის დასახელება	მეცნიერების დარგი და სამეცნიერო მიმართულება	პროექტის შესრულების ვადები (დაწყებისა და დამთავრების წლები)	შემსრულებლები (პროექტში როლის მიითითებით)
1	1960-70-იან წლებში გამოცემული ჟურნალების მხატვრული გაფორმება	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	მარიამ გაჩეჩილაძე, ახალი ხელოვნების განყოფილების გამგე, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი

2	ცენტრის ახალი და თანამედროვე ხელოვნების განყოფილებაში დაცული მხატვარ ვახტანგ ჯაფარიძის არქივის დამუშავება	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2025	მარიამ გაჩეჩილაძე, ახალი ხელოვნების განყოფილების გამგე, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
3	ძიებები ნიკო ფიროსმანის შემოქმედების სრულყოფილი აღქმა-შეფასებისათვის	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2025	გიორგი ხოშტარია მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
4	საქართველოში კინოთეატრების არქიტექტურის ისტორიიდან	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2023-2025	თამაზ გერსამია, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
5	ვეფხვაძეების ოთხი თაობა ვეფხვაძეების ოთხი თაობა	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025	მარინა მეძმარიაშვილი, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
6	მოსე თოიძის შემოქმედება	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2025	სამსონ ლეჟავა, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
7	ქართული სათეატრო მხატვრობის ძირითადი ტენდენციები (1930-1940 წწ.)	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2025	ელენე თუმანიშვილი, მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
8	ავანგარდული წიგნი ტფილისში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2023-2025	თეა ტაბატაძე, უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
9	ქართული ხელოვნებისა და კულტურის ინსტიტუციონალიზაციის გზა მე-19 საუკუნის	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2025	მზია ჩიხრაძე, უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი

	ბოლოსა და მე-20 საუკუნის დასაწყისში			
10	სივრცის პრობლემა 1910-იანი - 1920-იანი წლების ქართულ მოდერნიზმში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2025	ნანა ყიფიანი, უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
11	ქართული მოდერნისტული მხატვრობა ევროპული მოდერნიზმის კონტექსტში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2022-2027	ცისია კილაძე, უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
12	უცხოელი მხატვრები საქართველოში - XIX-XX სს.	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025 - 2026	ნინო ჭოდოშვილი, უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
13	XX საუკუნის დეკორატიულ გამოყენებითი ხელოვნება - მხატვრული მინა	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	ნინო ჩიტორელიძე, უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
14	ქართული ფერწერის დარგის განვითარება 1950-იანი წლებიდან XXI საუკუნის დასაწყისამდე	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2022-2026	დალი ლებანიძე, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
15	გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ეროვნულ კვლევით ცენტრში დაცული მხატვარ სერგო ქობულაძის არქივის დამუშავება	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	დალი ლებანიძე, მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
16	სტალინური პერიოდის სახვითი ხელოვნების გამოფენები: ინსტიტუციური ჩარჩო, დანიშნულება, მიზნები	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	ნინო ჭინჭარაული, მეცნიერი თანამშრომელი, მკვლევარი
17	საბჭოთა ქართული ქანდაკება 1920-1950-იანი წლების შუალედში. ფორმა და სოციო-	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2023-2025	თემურ ქანთარია-ჯაბადარი, მეცნიერი თანამშრომელი, მკვლევარი

	პოლიტიკური კონტექსტები			
18	გიორგი ჩუბინაშვილის ეროვნულ კვლევით ცენტრში დაცული სერგო ქობულაძის არქივის დამუშავება	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	ეკატერინე ყარსელიშვილი, მეცნიერი თანამშრომელი, მკვლევარი
19	სამხრეთკავკასიურ- სელჩუკური კულტურული ურთიერთობები არქიტექტურაში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2029	ეკატერინე ყარსელიშვილი მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
20	გიორგი ჩუბინაშვილის ეროვნულ კვლევით ცენტრში დაცული სერგო ქობულაძის არქივის დამუშავება	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	მარიამ მიქაძე, მეცნიერი თანამშრომელი, მკვლევარი
21	აბსტრაქცია როგორც სულიერი და ტრანსცენდენტული გამოცდილების ვიზუალური ენა ახალ და უახლეს ქართულ ხელოვნებაში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2027	მარიამ მიქაძე მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
22	ფორმალიზმსა და ნატურალიზმში დადანაშაულებული ქართველი მხატვრები - დავით კაკაბაძე, ლადო გუდიაშვილი	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	თამარ ბელაშვილი მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
23	ქალი შემოქმედნი თანამედროვე ქართულ სახვით ხელოვნებაში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	მარიანა ოკლეი მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
24	კალისტრატე ცინცაძის ქუჩის # 9-ში მდებარე საცხოვრებელი სახლისა და მისი მიმდებარე ურბანული გარემოს	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2027?	მაია მანია მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი

	კვლევა არქიტექტურული თვალსაზრისით			
24	XX საუკუნის დეკორატიულ გამოყენებითი ხელოვნება - „მხატვრული მინა“	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	სოფიო ჩიტორელიძე მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი

I.2. დასრულებული პროექტი/პროექტები (იმ შემთხვევაში, თუ პროექტი/პროექტები დასრულდა საანგარიშო წელს)

№	პროექტის დასახელება	მეცნიერების დარგი და სამეცნიერო მიმართულება	პროექტის შესრულების ვადები (დაწყებისა და დამთავრების წლები)	შემსრულებლები (პროექტში როლის მიითითებით)
1	ვეფხვაძეების ოთხი თაობა	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025	მარინა მემმარიაშვილი მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი

ანოტაცია: ქართულ სახვით ხელოვნებაში ვეფხვაძეების ოჯახის მხატვრული შემოქმედება ფენომენს წარმოადგენს.

ოჯახის დამფუძნებელი და პატრიარქი ივანე ვეფხვაძეა (1888-1971) წარმოშობით ღარიბი ხელოსნის ოჯახიდან იყო. ახალგაზრდობაში მუშაობდა როგორც თვითნასწავლი მხატვარი. შემდგომში კი, 1924 წელს, ფერწერა შეისწავლა თბილისის სამხატვრო აკადემიაში გიგო გაბაშვილის კლასში. ივანე ვეფხვაძის ცნობილ მონუმენტურ ტილოზე „შოთა რუსთაველი ვარძიაში“ გამოსახულია ქართველთა მეფეთა-მეფე თამარის ფიგურის ფრესკის ხატვის დროს ეკლესიაში შემოსული შოთა რუსთაველი. შოთა რუსთაველის და მეფე თამარის ისტორიის ერთ-ერთი ეპიზოდია მოცემული მეორე ტილოზე: „შოთა რუსთაველი თამარ მეფის ლანდთან“.

ივანე ვეფხვაძის ვაჟი ალექსი ვეფხვაძე (1921-1982) არის სოციალური რეალიზმის ერთ-ერთი თვალსაჩინო ფუძემდებელი საქართველოში. მან შექმნა საქართველოს რევოლუციური ისტორიის რამდენიმე მონუმენტური ტილი: „დიდი სტალინის გასახლება ბათუმიდან 1903 წელს“, „იოსებ სტალინის პორტრეტი“ და ა.შ. ამ თემატიკის ტილო ამშვენებდა ყოფილი იმელის შენობის ინტერიერს. ამავე დროს ალექსი ვეფხვაძეს აქვს შექმნილი მრავალი ნამუშევარი საქართველოს ისტორიის წარსულიდან. ეს არის მრავალფიგურიანი კომპოზიციები: „დავით აღმაშენებელი დიდგორის ბრძოლის წინ“, „ვეფხისტყაოსანი“, „ხელშეკრულება“, „გენერალ ბაგრატიონის სასიკვდილო დაჭრა“ და

ა.შ. 1960-იან წლებში ალექსი ვეფხვაძეს აქვს შექმნილი მონუმენტური პანო ე.წ. „მკაცრ სტილში“ – „ახალგაზრდა მშენებლები“.

თანამედროვე ქართულ ხელოვნების ისტორიაში დიდია ჯოვანი (ივანე) ვეფხვაძის (1949-2016) წვლილი. ჯოვანი ვეფხვაძეს ეკუთვნის ძველი თბილისის ხედების ვრცელი გალერეა: „მეტეხის ხიდი“, „ხარფუხი“, „თბილისური ეზო“, „თბილისის კუთხე“ და ა.შ. ამ პეიზაჟებში ასახულია ძველი თბილისის ხედები და თბილისელების ყოველდღიური ყოფა. აღასანიშნავია ჯოვანი ვეფხვაძის გულდასმით შესრულებული ნატურმორტები: „ნატურმორტი ჩაიდნით“, „აღმოსავლური ნატურმორტი“, „რემბრანდტიდან ირანამდე“. თუ თბილისურ პეიზაჟებში ეროვნული თემა არის წამყვანი ნატურმორტებში ჰოლანდიური ფერწერის ტრადიციების კვალი იგრძნობა.

ჯოვანი ვეფხვაძის შვილი ბრუნო ჰიპერრეალიზმის თვალსაჩინო წარმომადგენელია. მის ფერწერულ ნამუშევრებში ჩანს მხატვრული ოსტატობა და მაღალი პროფესიონალიზმი. ბრუნო ვეფხვაძის შემოქმედების მთავარი თემაა - ანტიკური სამყარო არქიტექტურულ გარემოში, როგორც თეატრალურ სცენაზე ვითარდება უცხო, ზღაპრული მოქმედება - ქალები ეფერებიან ვეფხვებს, ახალგაზრდა უკრავს ლუტნაზე, რომელიც მხატვარი ხატავს შიშველ მოდელს. როგორც მისი წინაპრების შემოქმედებაში, ბრუნოც მიმართავს ეროვნულ თემატიკასაც: „ვარძია“, „დავით გარეჯი“, „ნატურმორტი“, „ხევსურული ნანა“, „დავით აღმაშენებელი“; პეიზაჟისა და ნატურმორტის ჟანრს: ნატურმორტი - „რეტრო“, „აღდგომა“ და ბევრი სხვა.

ვეფხვაძეების ოჯახის ნაწარმოებები ინახება როგორც საქართველოს ეროვნულ მუზეუმში და კერძო კოლექციებში, ასევე საქართველოს საზღვრებს გარეთ.

შედეგი: კვლევის საბოლოო შედეგად გამოიკვეთა ვეფხვაძეების ოჯახის შემოქმედების ადგილის მნიშვნელოვნება ქართული სახვითი ხელოვნების განვითარების ისტორიაში.

2	ძიებები ნიკო ფიროსმანის შემოქმედების სრულყოფილი აღქმა-შეფასებისათვის	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2025	გიორგი ხოშტარია მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
---	--	---	-----------	--

ანოტაცია: ბოლო ორწლიანი მუშაობა ნიკო ფიროსმანის შესახებ მიზნად ისახავდა, მრავალწლიანი კვლევის საფუძველზე, არსებულ მასალაზე დაყრდნობით, შედგენილიყო სამეცნიერო ნაშრომის ტექსტი, რომელიც ითარგმნებოდა ფრანგულ და ინგლისურ ენებზე და მომზადდებოდა გამოსაცემად. სიახლეს წარმოადგენს ის, რომ შემუშავებულ იქნა მეთოდი ნიკო ფიროსმანის მხატვრული წყობის ანალიზისთვის, რომელიც სამი პუნქტისგან შედგება: I – ასახვის საგანი; II - ენობრივი სუბსტრატი - მასალა და ე.წ. სილამაზის ფორმალური პრინციპები: რიტმი, სიმეტრია, რომელიც მთავრდება მხატვრული მთლიანობით; III - არსებული გამოსახულების ინდივიდუალური მხარე (ავტორისეული).

შედეგი: კვლევის დასრულების შედეგად გამოსაცემად მომზადდა წიგნი სამენოვანი ტექსტით, რომელიც გადაცემულია დასაბეჭდად.

ამავე თემაზე მოხსენება „ფიროსმანის შემოქმედება“ წაკითხულ იქნა არლიში გამართულ საერთაშორისო კონფერენციაზე: „ფიროსმანიდან ვან გოგამდე“. სტატია ინგლისურ ენაზე იქნა დაბეჭდილი კონფერენციის მასალებში.				
3	საქართველოში კინოთეატრების არქიტექტურის ისტორიიდან	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2023-2025	თამაზ გერსამია მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი, მკვლევარი
ანოტაცია: საქართველოში კინოთეატრების ისტორია იწყება XX საუკუნიდან. მათი სახელწოდებები და ადგილმდებარეურო რამდენჯერმე შეიცვალა/ ფრანგი გამომგონებლების ძმები ლ. და პ/ ლიუმერების აპარატით პერველი ჩვენება შედგა 1896 წლის 16 ნოემბერს სათავადაზნაურო თეატრში, შემდეგ "ცოცხალი სურათებს" სენსებს ატარებდნენ საცხოვრებელ სახლებში, ნიკიტინების ცირკში და საზოგადო თავშეყრის სხვა ადგილებში. 1904 წელს ოდესელმა კომერსანტმა ს.ივანიცკიამ თბილისში გოლოვინის პროსპექტზე (ახლანდ. რუსთაველის გამზირი), რესტორან "დათვის" შენობაში გახსნა პირველი სტაციონარი "ილუზიონი". 1905 წელს მანვე მუშტაიდის ბაღის ტერიტორიაზე კინოფილმების სადემონსტრაციოდ 150-ადგილიანი ხის (ე.წ ბალაგანი) ააგო. ამავე წელს გოლოვინის პროსპექტზე გაიხსნა კინოთეატრის დახურული დარბაზი "ელექტრონის პროექტორი". 1907-ისთვის თბილისში უკვე მოქმედებდა კინოთეატრები: ამპირი, კოლიზეი, ლირა, მუზა, მულენ-ელექტრეკი (დახურული და საზაფხულო დარბაზებით) სინემა დისკი. 1909 წელს 12 აპრილს მიხეილის პროსპექტზე (ახლანდ. დავით აღმაშენებლის გამზირი) გაიხსნა კინოთეატრი "ოქტომბერი"; დასადისა და ინტერიერის მორთულობა დასრულდა 1914 წელს). 1915 წელს კინოთეატრების რიცხვს შეემატა "არფასტო" (გოლოვინის პროსპექტზე; სასტუმრო "პალას - ოტელის" (ახლანდ. თეატრისა და კინოს უნივერსიტეტის) შენობაში; შემდგომში - "სპარტაკი"). "მოდერნი", "ოდეონი", "პატეოგრაფი", "სატურნი", "მინიონი" (სასტუმრო "მაჟესტიკი" ; ახლანდ. "თბილისი მარიოტი". მიხეილის პროსპექტზე აშენდა კინოთეატრი "პალასი" (შემდგომში - "ამირანი") - იმ დროისათვის ყველაზე უდიდესი კინოთეატრი რუსეთის იმპერიაში. მ. არამიანცის სახლის ქვედა სართულზე განთავსდა კინოთეატრი "სოლეი" (ახლანდ.. პანტომიმის თეატრი). კინოთეატრები გაიხსნა საქართვეკოს სხვადასხვა ქალაქში. ქუთაისში 1908-მდე იყო 2 კინოთეატრი - "მონპლუზირი" (შემდგომში - "დამკვრელი" და "თამარი" (შემდგომში - "ოფიცერთა კლუბი"). 1910 წელს 8 სექტემბერს გაიხსნა კინოთეატრი "რადიუმი" (შემდგომში - "კომუნა") 450-სავარძლიანი დარბაზით? იარუსით, ლოჟებითა და სცენით. ბათუმში პირველი კინოსეანსი 1907 წელს კინოსტაციონარ "ილუზიონში", რომელიც მდებარეობდა დონდუკოვ-კორკოვის ქუჩაზე. 1911-21 წლებში იყო 7 კინოთეატრი: "აპოლო" (შემდგომში - "ინტერნაციონალი"), ილუზიონი, ლირა, პალასი, პიკადილი (შემდგომში - ოქტომბერი), ტრიუმფი, რელიგიონი (დახურული და				

საზაფხულო დარბაზებით. კინოს ხელოვნებად ჩამოყალისებასთან ერთად კი შეიქმნა კინოთეატრების არქიტექტურა. თემაზე მუშაობისას მოპოვებულია და განხილული ცალკეული კინოთეატრების დაგეგმარება, მათი გარეგნული სახე (არქიტექტურა) და დამახასიათებელი ნიშნები.				
შედეგი: ჩატარებული კვლევა აღრმავეს ჩვენ ცოდნას კინოთეატრების მშენებლობის ისტორიაზე და არქიტექტურაზე საქართველოში.				
4	ქართული ხელოვნებისა და კულტურის ინსტიტუციონალიზაციის გზა მე-19 საუკუნის ბოლოსა და მე-20 საუკუნის დასაწყისში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2025	მზია ჩიხრაძე, უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი, მკვლევარი
ანოტაცია: ნაშრომში განხილულია XIX და XX საუკუნეების მიჯნაზე საქართველოს სახელმწიფო პოლიტიკა და კულტურის პოლიტიკა, რაც თავის მხრივ, ეროვნულობის ქვაკუთხედზე იდგა. 1918-1921 წლებში ახალგაზრდა ქვეყნის მძიმე პოლიტიკურ-ეკონომიკური მდგომარეობიდან და დემოკრატიული რესპუბლიკის მოკლე ისტორიიდან გამომდინარე, ჩამოყალიბებული გეგმის შემუშავება და მისი პოლიტიკის განსაზღვრა საქართველოს მენშევიკურმა მთავრობამ ვერ შეძლო, თუმცა, ხელოვნებისა და კულტურის განვითარების მიმართულება პროგრესისა და ინოვაციისკენ, სწრაფი ცვლილებებისა და მოდერნულობისკენ სრულიად აშკარა იყო. საქართველოს მენშევიკური მთავრობა აგრძელებდა კულტურისა და ხელოვნების განვითარების იმ ეროვნულ გზას, რომელიც XIX საუკუნის 60-იანი წლებიდან იღებდა სათავეს. განხილულია დიმიტრი შევარდნაძის როლი კულტურისა და ხელოვნების დარგში მდგრადი ინსტიტუციების განვითარების საქმეში. გაანალიზებულია, თუ ნაბიჯ-ნაბიჯ როგორ ხდებოდა სახელოვნებო ინსტიტუციების დაფუძნება, რა როლი ჰქონდათ მათ სახელმწიფო მშენებლობაში და რა მნიშვნელობას ატარებდნენ ეს სახელოვნებო ინსტიტუციები.				
შედეგი: აქამდე ფრაგმენტულად არსებული მასალისა თუ სამეცნიერო კვლევებისაგან განსხვავებით, გაკეთდა თანამიმდევრული, ფუნდამენტური ანალიზი სახელოვნებო და კულტურული ინსტიტუციების ჩამოყალიბების, ამ ინსტიტუციების მნიშვნელობის, მათი როლის შესახებ ახალგაზრდა სახელმწიფოს მშენებლობის საქმეში. ასევე განისაზღვრა მათი მნიშვნელობა დღევანდულობისთვისაც და გამოიკვეთა დიმიტრი შევარდნაძის როლი ამ ინსტიტუციების შექმნისა და მუშაობის საქმეში. ეს ნაშრომი შეავსებს ქართულ ხელოვნებათმცოდნეობაში აქამდე არსებულ თეთრ ლაქას აღნიშნული მიმართულებით.				
5	სივრცის პრობლემა 1910-იანი - 1920-იანი წლების ქართულ მოდერნიზმში. ნიკო ფიროსმანაშვილის ნამუშევრების ანალიზი	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2025	ნანა ყიფიანი, უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი, მკვლევარი

ანოტაცია: პროექტი საერთო სათაურით „სივრცის პრობლემა 1910-იანი - 1920-იანი წლების ქართულ მოდერნიზმში“, 2012-2028 წლებზეა გათვლილი, ეს საშუალებას იძლევა სისტემურად იყოს შესწავლილი პრობლემა და არა ფრაგმენტულად. კვლევის ამ ეტაპზე მთავარი ყურადღება დაეთმო ნიკო ფიროსმანაშვილის ე.წ. „ეპოსური“ სურათების ინტერდისციპლინარულ ანალიზსა და სურათის „ექიმი ვირზე“ შესწავლას.

ფიროსმანაშვილის შემოქმედება განიხილება როგორც სწორედ მოდერნული მხატვრის შემოქმედება, რომელშიც ინდივიდუალური და უნივერსალური, ბუნების/ცხოვრების ინდივიდუალური, და ამავე დროს ეპიკური ხედვა, თანადროულისა და ძველის თანხმობა, მძლავრ სინერგიულ კონსტრუქციას ქმნის. ამ სინერგიული მთლიანობის ძიება კონკრეტული სახვითი ელემენტებისა და გამომსახველობითი ხერხების სკურპულოზური ანალიზით ხდება, რაც ხსნის ფიროსმანაშვილის მიერ სივრცის ორგანიზების, სივრცის მნიშვნელობის თავისებურებებს. ეს კი ავლენს იმ პოეტურ-ალეგორიულ, სიმბოლურ შრეს, რომელიც სწორედ ამ ორგანიზებით იქმნება და მისით გამოიხატება.

„ეპოსურ“ სურათებში კარგად ჩანს ორი აზრობრივი სისტემის თანაარსებობა - 1. რურალური ყოფის ჩვეული სიუჟეტები და 2. მათში ჩაქსოვილი რელიგიური და ტრადიციულ-არქაული საფუძვლები. ეს საფუძვლები ქმნიან იმ მთლიანობას, რაც მათ ციკლებად ჰკრავს, მთლიანად შემოქმედებას კი ერთ დიდ ციკლად წარმოადგენს. ფიროსმანაშვილის „ეპოსურ“ სურათებში აშკარაა ერთი ამბის თხრობა - ერთი დიდი ამბისა ბინადრობაზე და ცხოვრებაზე, რომელიც პატარ-პატარა სიუჟეტებისგან შედგება, აჩვენებს რა ყოფითი საქმიანობისგან შედგენილ დიდ ცხოვრებას. ამ ყოფით სცენებში არის ის ხაზი, რაც ავლენს, რომ ჩვენს წინაა მეტაფორები ბინადრობაზე.

სტრუქტურული ანალიზი ფოკუსირებულია ფიროსმანაშვილის ბუნების ე. წ. ძირითად პერსონაჟებზე - მთები და ცა - რომელთა კონფიგურაცია (მთების დიაგონალურად დამრეცი კალთები, რომლებიც სურათის ცენტრში იკვეთებიან, მათ თავზე გადაშლილი, დაყირავებული მოტოლფერდო ან არაწესიერი სამკუთხედების ფორმის ცა), გამოსახულებას კრავს როგორც კომპოზიციურ, ისე სიმბოლურ, კონცეპტუალურ მთლიანობად.

ანალიზი აჩვენებს, რომ მხატვარი არქეტიპებით აზროვნებს, ქმნის არქეტიპულ მეტაფორებს. ფიროსმანაშვილთან ყურადღებამისაქცევია - პოეტური მეტაფორა, ანუ, როგორ გარდაისახება მითი, წესი და რიტუალი პოეტურ მეტაფორად, როგორ ახდენს ის მათ ინტერპრეტაციას, როგორ ატარებს იმ არქაული მნიშვნელობების კვალს, რაც ჩანს მისი სურათების არა მხოლოდ ერთიან სტრუქტურაში, არამედ მის იმ შემადგენლებში, რომლებიც კიდევ უფრო ათვალსაჩინოებენ და ამყარებენ ერთიანი სტრუქტურის შინა-არსს.

შედეგი: რადგან თემა დიდი პროექტის ნაწილია, ის ხელს უწყობს ენობრივად, ფორმისეულად, კონცეპტუალურად დაზუსტდეს მისი ძირითადი მახასიათებლები; კონკრეტულად, სივრცის გააზრების თავისებურებები 1910-იანი - 1920-იანი წლების ქართულ მოდერნიზმში.

I.3. მრავალწლიანი სამეცნიერო-კვლევითი პროექტის/პროექტების საანგარიშო წელს შესრულებული სამუშაოები

№	პროექტის დასახელება	მეცნიერების დარგი და სამეცნიერო მიმართულება	პროექტის დაწყებისა და დამთავრების წლები	შემსრულებლები (პროექტში როლის მითითებით)
1	XX ს-ის 1960-70-იან წლებში გამოცემული ჟურნალების მხატვრული გაფორმება	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	მარიამ გაჩეჩილაძე მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: XX საუკუნის ქართული გრაფიკული ხელოვნების განვითარების თვალის მიდევნების თვალსაზრისით განსაკუთრებული როლი ენიჭება საჟურნალო-საგაზეთო მხატვრობას, რადგან თითქმის ყველა დამწყები თუ სრულასაკოვანი მხატვარი დროის გარკვეულ მოწვევებში თანამშრომლობდა ჟრნალ-გაზეთების გამომცემლობებთან. ამას სხვადასხვა მოტივი განაპირობებდა - იყო ეს როგორც მხატვართა შემოქმედების ნაწილი და პირადი დაინტერესება, ასევე ფინანსურადაც ხელს უმართავდა ხელოვანებს. XX საუკუნის საჟურნალო-საგაზეთო ილუსტრაციების დიდი ნაწილი პოლიტიკური შეინაარსით იყო დატვირთული, თუმცა მნიშვნელოვანი ნაწილი სასწავლო-შემეცნებით ხასიათსაც ატარებდა და კონკრეტული სტატიისა თუ პოეზიის ნიმუშის დასურთებასაც წარმოადგენდა. 1960-70-იანი წლების საჟურნალო-საგაზეთო გრაფიკაში ისეთი წამყვანი ოსტატები მუშაობდნენ, როგორებიც იყვნენ - ჟ. „დილა“ და ჟ. „საბჭოთა ქალი“ - ლადო გუდიაშვილი, ამირ კაკაბაძე, ლორეტა შენგელია, ირაკლი თოიძე, დიმიტრი ერისთავი, გივი კასტაძე და სხვ.; ჟ. „პიონერი“ - ჯემალ ლოლუა, რევაზ ცუცქირიძე, ნანა შალიკაშვილი, კოკი მახარაძე, დიმიტრი ხახუტაშვილი, გოგი როინიშვილი და სხვ.; ჟ. „ნიანგი“ - ჯემალ ლოლუა, გიგლა ფირცხალავა, სპარტაკ ცინცაძე, ვახტანგ ქოქიაშვილი, ზაურ დეისაძე, ნოდარ მაღაზონია, ელგუჯა ბერძენიშვილი და სხვ.; ჟ. „ცისკარი“ - გივი თოიძე, დიმიტრი ერისთავი და სხვ.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: მიმდინარე 2025 წელს ძირითადად დამუშავდა საბავშვო გამოცემები, ჟურნალები „დილა“ და „პიონერი“. მოხდა შედარება ამავე ათწლეულებში წიგნის მხატვრობაში არსებულ გამოკვეთილ დამახასიათებელ მიმართულებებთან. ფაქტობრივად წიგნის მხატვრულ გაფორმებასაც ჟურნალ-გაზეთების გაფორმებით დაკავებული მხატვრები წარმართავენ და ბუნებრივია მხატვრული გადაწყვეტის ბევრი მსგავსებაც არის გამოვლენილი.				
შუალედური შედეგები: XX საუკუნის გამოყენებითი გრაფიკის განვითარებაში გამოვლენილი სურათი მკაფიო წარმოდგენას იძლევა და აფიქსირებს იმ არსებულ ცვლილებებს, რაც საბჭოური დაპროგრამებული პროპაგანდისტული დაკვეთების თანდათანობითი შესუსტების მაჩვენებელი ხდება. მხატვართა ხელწერაში და გასაფორმებელი ნაწარმოებისა თუ სტატიის ილუსტრირებაში თანდათან მატულობს შემოქმედებითი თავისუფლება და ინდივიდუალური ხელწერის დაფიქსირება.				

2	მოსე თოიძის შემოქმედება. მოსე თოიძე - ახალი ქართული მხატვრობის წამყვანი ფიგურა	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	სამსონ ლეჟავა მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: ამ ნაშრომში, ფართო კულტურულ-ისტორიულ ფონზე, განიხილება მოსე თოიძის შემოქმედების განსაკუთრებული ფუნქციური დატვირთვა. მან შეძლო უაღრესად შემჭიდროვებულ დროში, განეხორციელებინა ის ფუნქცია, რომელიც სხვა ქვეყნების მხატვრობაში მრავალ თაობაში იყო ხორცშესხმული. მან საკუთარ თავში გამოატარა პერედვიჟნიკური რეალიზმის, იმპრესიონიზმის, ჯგუფი ნაბის, სიმბოლიზმის, ფოვიზმის მახასიათებლები - ხშირად ორიგინალური სინთეზირებული სახით. მან ჟანრულ „ტიპიზირებულ“ სცენებს ახალი, ინტენსიური დატვირთვა შესძინა. ძველი თბილისის ასახვისას მან „ფლანერის“ როლი შეასრულა. თავისებური, „კაპრიზოსეული“ დამხრობით. მანვე ასახა ცოცხალი და ღრმადჩამწვდომად წარმოჩენილი, რუსალური სცენები. განსაკუთრებულია მისი „ლამის თბილისი“ ნეორომანტიკული სერია - ფერწერული სიმდიდრით, ღრმა ემოციურობითა და ორიგინალურობით. 1920-ანი წლებში ინდუსტრიულ სცენებში აშკარად მოდერნისტული სიმბაფრე გამოიკვეთა. შექმნა ღრმად სახასიათო, სულიერი სიღრმით გამორჩეული, მრავლისმეტყველი პორტრეტები და მასშტაბური, მრავალფიგურიანი, სინთეზური ხასიათის, კრებითი სცენები. მისი ფერწერა ღრმად ემოციური, ცინცხალი და სასიცოცხლო ენერგიით აღსავსეა. იგი აღიქმება, როგორც ახალი ქართული მხატვრობის „ენციკლოპედიური“ ფიგურა. უდიდესი მნიშვნელობისა არის მისი პედაგოგიური საქმიანობა - ჯერ მის მიერვე დაარსებულ სამხატვრო სტუდიაში, ხოლო მომდევნოდ - სამხატვრო აკადემიაშიც - თავისი დემოკრატიულობით, ღრმა ერუდიციის უშურველი გამზიარებლობითა და იმით, რომ საუკეთესო, გამორჩეული შეგირდები აღზარდა. მის შემოქმედებას კარგად ახასიათებს კოტე მარჯანიშვილის იდეა: „ხელოვნების მიზანი უბრალოა: მიანიჭოს ადამიანს სიხარული, შთაბეროს მას მხნეობა“.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: მიმდინარე 2025 წელს მოხდა როგორც მასალების მოძიება-გაცნობა, როგორც მოსე თოიძის სახლ-მუზეუმში, ასევე კერძო კოლექციებში და საქრთველოს მუზეუმებში. განხორციელდა გადარჩეული მასალების ფოტოფიქსირება. დამუშავდა მხატვრი შემოქმედების შესახებ არსებული პუბლიკაციები.				
შუალედური შედეგები: გამოიკვეთა მოსე თოიძის შემოქმედების მრავალმიმართულებიანობა, ახალ გეზთა მიკვლევის უნარიანობა და პოლიფუნქციურობა. გამჟღავნდა მისი თემატიკის მასშტაბური დატვირთვის საფუძვლები, რაც გამოიხატა არაგარეგან, სიღრმისეულ, ძირეულ გამტარობაში საკუთარი ერის გულისნადებისა.				

ახლებურად და კონკრეტული ანალიზით დასაბუთდა, რომ მოსე თოიძე საქართველოს სახვითი ხელოვნების ისტორიაში იყო ერთგვარი მაერთებელი „ხიდი“ ძველი დროის ხელოვნებასა და უკვე ახალ დროში - მოდერნისტული მიგნებების დამკვიდრების გზაზე. განმტკიცდა ის პოზიცია, რომლის მიხედვითაც იგი ერთგვარ - პროგრამულ „მრავალშემომკრებ“ ნიმუსებს ქმნიდა, რომელთაც რეალურად ღრმა სიმბოლური დატვირთვა შეიძინეს ჩვენს ისტორიაში ხელოვნებისა. თავის მთლიანობაში გამომჟღავნდა ის, რომ მოსე თოიძე აღმოჩნდა ის ფიგურა, რომელმაც პროფესიულად დააფიქსირა დროის მოთხოვნათა და გამოწვევათა ადექვატური მიდგომა და ქართული კულტურული სივრცე აზიარა ახალ დროის ხელოვნებაში ჩენილ მონათხოვს.				
3	ქართული სათეატრო მხატვრობის ძირითადი ტენდენციები (1930-1940 წწ.)	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	ელენე თუმანიშვილი, უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი, მკვლევარ
ანოტაცია: განსახილველი პერიოდი სპექტაკლის გადაწყვეტის ახალი კონცეფციით გამოირჩევა. სასცენო სივრცის მხატვრული გადაწყვეტა აღარ შემოიფარგლება მოქმედების ადგილის უბრალო აღნიშვნით, არამედ მხატვარი ცდილობს, სცენოგრაფია „შემოქმედებითად“ ჩართოს სცენურ თამაშში და ამით მეტად გამოკვეთოს სპექტაკლის მთავარი იდეა. სცენაზე სულ უფრო იკიდებს ფეხს რეჟისორული მეტაფორა, რომელიც სპექტაკლის არსის გამოვლენისკენაა მიმართული. მხატვრის მიერ სასცენო სივრცის გადაწყვეტა, რეჟისორთან ერთად, ამიერიდან, სპექტაკლის არსის, მთავარი სათქმელის გამხსნელი და წარმომჩენი ხდება.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: შეგროვებულია თემასთან დაკავშირებული მასალა რუსთაველის სახ. და მარჯანიშვილის სახ. თეატრების მუზეუმებში დაცული მხატვართა ესკიზების სახით. დამუშავებულია სამეცნიერო ლიტერატურაში გამოქვეყნებული ესკიზების ილუსტრაციები და ფოტომასალა.				
შუალედური შედეგები: შეგროვებული და გაანალიზებული მასალა საშუალებას იძლევა, წარმოჩინდეს განსახილველი პერიოდის ქართული სათეატრო მხატვრობის საერთო სურათი და გამოიკვეთოს უძირითადესი ტენდენცია, რომლის სიღრმისეული ანალიზი კვლევის დამასრულებელ ეტაპზე განხორციელდება.				
4	ფორმალიზმსა და ნატურალიზმში დადანაშაულებული ქართველი მხატვრები - დავით კაკაბაძე, ლადო გუდიაშვილი	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	თამარ ბელაშვილი მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: 1933-1934 წლებში დავით კაკაბაძე ქმნის რიონჰესისადმი მიძღვნილი ნამუშევრების სერიას (6 ნამუშევარი), რომელიც დამოუკიდებელი კვლევის საგანად არასდროს ქცეულა.				

აქ საგულისხმოა რიონჰესი – როგორც ბოლშევიკური ხელისუფლების გამარჯვების სიმბოლო და რიონჰესი – როგორც კაკაბადისეული მაშინიზმის მატერიალური ქცეული იდეა. თითქოს, ყველა ნიშნით, დავით კაკაბადის მიერ რიონჰესის თემაზე შექმნილი ნამუშევრები რეჟიმის მესვეურთ უნდა მოსწონებოდათ, მეტიც, მათში საკუთარი პროპაგანდისტული ხაზის გაგრძელება დაენახათ. თუმცა 1936 წელს საქართველოს მხატვართა კავშირში გამართულ შეხვედრაზე, რომელიც ფორმალიზმის წინააღმდეგ ბრძოლას მიემდგნა, მომხსენებლებმა მხატვრის შემოქმედება სასტიკად გააკრიტიკეს, ის ფორმალიზმში დაადანაშაულეს, რაც იმხანად ქვეყანაში არსებული პოლიტიკური ვითარების გათვალისწინებით, ადამიანის გაწირვის ტოლფასი იყო. ბრალდებად კი პეიზაჟის ამსახველ ნამუშევრებზე დანაწევრებული ზედაპირების არსებობა და კომპოზიციებში მუშებისა და გლეხების არარსებობა წაუყენეს.

ამბავი უფრო ადრე დაიწყო, პარიზიდან ახლადჩამოსულმა დავით კაკაბაძემ, 1928 წელს, თბილისში დიდი საანგარიშო გამოფენა მოაწყო. უკვე გასაბჭოებულ საქართველოში მომხდარი ეს ფაქტი, კრიტიკამ უკიდურესად თავშეკავებით შეაფასა. აშკარა იყო, რეჟიმის პროპაგანდისტულ ამოცანებს მსგავსი მხატვრობა არც აინტერესებდა და არც გამოადგებოდა. მსგავსი შემოქმედებითი თავისუფლების სააზროვნო მასშტაბის მქონე ხელოვანი კი, გამონაკლისის გარეშე, ხელისშემშლელი ხდებოდა. ამ გამოფენის შემდეგ, თავად მხატვარმა დაზგურ ფერწერაში მუშაობა რამდენიმე წლით საერთოდ შეწყვიტა. მომდევნო 6 წლის მანძილზე ის მხოლოდ კინოსა და თეატრის მხატვრობაში აგრძელებს საქმიანობას. რიონჰესის სერია, რეალურად იყო პირველი დაზგური ნამუშევარი, რაც ამ შემოქმედებითი პაუზის „დუმილის“, როგორც ვახტანგ ბერიძე აღნიშნავს – შემდგომ დავით კაკაბაძემ შექმნა.

ელექტროფიკაცია და ჰესის თემა საოცრად ხიბლავდა ბოლშევიკებს. ეს თემა ასევე ერთ-ერთი საფუძვლისმიერი იყო XX საუკუნის დასაწყისის მოდერნიზმისთვის. მათ ინდუსტრიალიზაციის და ცივილიზაციის წინსვლა-განვითარების საკითხი განსაკუთრებით აინტერესებდათ. ჰესი კი საკუთარ თავში, არაერთ ფაქტორს აერთიანებდა. ის წარმოადგენდა სიმბოლოს კაცობრიობის მეცნიერულ-ტექნიკური განვითარებისას, ასევე როგორც მძლავრი რკინა-ბეტონის კონსტრუქცია, უკვე არსებული კონსტრუქტივიზმის ჭრილშიც მიმზიდველად გამოიყურებოდა; ორგანულ ბუნებასთან მისი ბმის თემა (როგორც ვიზუალური, ასევე შინაარსობრივი), დამატებითი ინტერესის მიმართულებას ქმნიდა კაკაბადისთვის. მისი შემოქმედების ერთ-ერთი საფუძველი და ინტერესის თემა ხომ მაშინიზმი იყო. ის ამაზე საკუთარ თეორიულ ნაშრომებშიც ხშირად მსჯელობდა.

ცხადია აქ მხატვრისა და რეჟიმის ინტერესთა თანხვედრაც იკვეთება, თუმცა მხოლოდ ფორმალურ-თემატურ დონეზე, რაც შეეხება შინაარსობრივ და ფორმისმიერ ინტერპრეტაციას, ინტერესთა ვექტორები მკვეთრად სხვაობრივია.

კაკაბადისეული რიონჰესის ყველა ვერსია თანადროული ქართული მოდერნიზმის მკაფიო მაგალითებია. აქ არაფერია ზედმეტი, ხელოვანი აბსოლუტურად არ ცდილობს თუნდაც რაიმე ფორმით ანგარიში გაუწიოს მხატვრული ხერხების და მეთოდების უნიფიკაციაზე ორიენტირებული ოფიციალური მოთხოვნებს. მას საკუთარი სათქმელი და

ამ სათქმელს მისადაგებული მკაფიო ინდივიდუალობით გამორჩეული ფორმა აქვს, და ასე იყო ყოველთვის. ამ ხაზის ლოგიკური გაგრძელებაა, უკვე 1934 წლით დათარიღებული იმერეთის პეიზაჟებიც, სადაც ავტორი კვლავინდებურად ერთგული რჩება მისეული მხატვრული ენის.

პროლეტარული ხელოვნებისთვის ფორმალიზმის გარდა ნატურალიზმიც მიუღებელი იყო. ეს უკანასკნელი მათთვის რეალიზმის ანტიპოდად განიხილებოდა. თავად, საკმაოდ უჭირდათ რეალიზმსა და ნატურალიზმს შორის მიჯნის განსაზღვრა, უპირისპირდებოდნენ ნებისმიერ ევროპულ, როგორც თავად უწოდებდნენ ბურჟუაზიულ ტენდენციას ხელოვნებაში და ფორმალიზმს, ფუნქციონალიზმს, ინჟინერიზმსა და ა.შ. უსასრულოდ. პროლეტარული ხელოვნების შემოქმედებითი მეთოდისთვის არათავსებადი აღმოჩნდა ნებისმიერი მანამდე არსებული ფორმა, მათ შორის რეალიზმიც, რომელიც მართალია, დროთა განმავლობაში, უპირატეს პოზიციას მოიპოვებს, თუმცა მისი კლასიკური ვერსია ბოლშევიკებისთვის მიუღებელი იქნა ბოლომდე. ეს რაც შეეხება იმას, თუ როგორი არ უნდა ყოფილიყო პროლეტარული ხელოვნება, ხოლო ის თუ როგორი ხელოვნება სურდათ, გასული საუკუნის 30-იან წლებში ჯერ ისევ ბუნდოვანად წარმოედგინათ. ერთი რამ კი სულ უფრო მკაფიოდ ჩანდა – ამ ხელოვნების არსი – იდეოლოგიური პროპაგანდა, ფორმა კი – ფორმალიზმის, ნატურალიზმისა და გამარტივებისგან სრულად დაცლილი გამოსახუება იყო. აღქმის სიმარტივე და ხალხზე მორგებული, მკაფიო საზოგადოებრივი პოზიცია - აი ძირითადი კრიტერიუმები, რასაც საბჭოთა მხატვარი, მუსიკოსი თუ ლიტერატორი უნდა მიჰყოლოდა.

თავისი შემოქმედების არც ერთ ეტაპზე, არც ერთხელ, დავით კაკაბაძეს საკუთარი შემოქმედებითი ხედვის ორიენტირი, არასდროს შეუცვლია. მისმა მხატვრულ-სააზროვნო მასშტაბმა კი სძლია იმას, რასაც თავად როგორც ადამიანი ემსხვერპლა. მან შექმნა ნამუშევრები, სადაც მხატვრულმა ამოცანამ რეჟიმის ინტერესები სრულად გადაფარა და საბოლოოდ გააქრო კიდეც. მათ შორის არის რიონჰესის სერიაც.

საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: ამ საანგარიშო წელს, მოხდა საარქივო მასალის მოძიება აღნიშნულ თემასთან დაკავშირებით. ამ მასალის საფუძველზე მომზადდა პუბლიკაცია დავით კაკაბაძის შესახებ. მომდევნო წელს დაგეგმილია ანალოგიური კვლევის განხორციელება უკვე ლადო გუდიაშვილის ამ პერიოდის შემოქმედების შესახებ, რადგან ფორმალიზმში დადანაშაულებულ მხატვრებს შორის უპირატესად დავით კაკაბაძე და ლადო გუდიაშვილი აღმოჩნდნენ დევნის ობიექტები საწყის ეტაპზე.

შუალედური შედეგები: შუალედურ შედეგად შეიძლება ჩაითვალოს პუბლიკაცია დავით კაკაბაძის შემოქმედების შესახებ - იგულისხმება სწორედ მხატვრის ის პერიოდი, რომელიც ჩვენი კვლევის ობიექტია ამჟერად; მომზადებული პუბლიკაცია გადაცემულია დასაბეჭდად.

5	ქალი შემოქმედნი თანამედროვე ქართულ სახვით ხელოვნებაში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	მარიანა ოკლეი მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
---	--	--	-----------	---

ანოტაცია: ხელოვნების ბევრი ისტორიკოსის მიხედვით ქალები ხელოვნებაში საერთოდ არ არსებობდნენ. ქალები მხატვრები, მწერლები, კომპოზიტორები ხშირად ხელოვნების ისტორიაში ეგზოტირებულნი არიან. მათი ბიოგრაფიის „სკანდალური“ დეტალები უფრო მეტად იპყრობს ყურადღებას, ვიდრე მათი მიღწევები ხელოვნებაში. ამგვარად, ქალი, როგორც ხელოვანი ვერ თავისუფლდება და თითქოს არ ეძლევა სუბიექტური რეპრეზენტაციის საშუალება, მაინც ობიექტად რჩება.

საქართველოს რეალობაში აღმოვაჩენთ, რომ განსაკუთრებით საინტერესო მე-19 საუკუნის დასასრული აღმოჩნდა. ეს ის პერიოდია. როდესაც ფემინისტური მოძრაობა იკიდებს ფეხს ქართულ საზოგადოებაში. ამ პერიოდში ცნობილი ქართველი ქალბატონები ბარბარე ჯორჯაძე, ეკატერინე გაბაშვილი, საფო მგელაძე მოუწიდებენ მამაკაცებს მისცენ საშუალება თავის ცოლებს და ქალიშვილებს მიიღონ განათლება, რათა მოეხერხებინათ თანამედროვეობისათვის ფეხის აწყობა. ქალებს საქართველოში ისევე, როგორც ევროპასა და ამერიკაში დიდი ბრძოლის გადატანა მოუწიათ, რომ თავი დაემკვიდრებინათ.

შესაძლებლობების გათანაბრების შესანიშნავი მაგალითი იყო 1920-იანი წლებში ქართველ მხატვრობაში მომხდარი მოვლენა, როდესაც ქართველ მხატვართა ჯგუფი გაემგზავრა საფრანგეთში განათლების მისაღებად და ლადო გუდიაშვილისა და დავით კაკაბაძის გვერდით აღმოჩნდნენ ქალი მხატვრები ელენე ახვლედიანი და ქეთევან მაღალაშვილი. როგორც კი ქალებს მიეცათ საშუალება მათ მაშინათვე მოახერხეს თავის დამკვიდრება მამაკაცი კოლეგების გვერდით.

ამ პროცესში ქართული გამოცდილება დიდად არ განსხვავდებოდა ევროპულისაგან. აცდენა მოხდა უფრო ქრონოლოგიური მიმართულებით. საქართველომ ეს გზა შედარებით გვიან და უფრო მცირე მასშტაბით გაიარა.

ქალის სახე ხელოვნების ობიექტივში არსებობს იმ დროიდან, რაც არსებობს ხელოვნება, თუმცა მათ შესახებ გვიყვებიან მამაკაცები. ასე გრძელდებოდა დიდ ხანს. მე-19 საუკუნეში ჩნდება ქალი ხელოვანები. ისინი ამკვიდრებენ ქალი ავტორის ადგილს მამაკაცებს შორის.

მე-20 საუკუნეში მოდერნიზმა გააძლიერა ავტორის სუბიექტური საწყისი და მას მთავარი როლი მიანიჭა. ამ პერიოდს ემთხვევა ფემინიზმის პიველი ტალღა, რომელიც დაფუძნებული იყო სწავლისა და არჩევნებში ხმის მიცემის უფლების მოპოვებაზე. მეორე ტალღა 60-იან წლებში დაიწყო და მიზნად ისახავდა კულტურაში ფასეულობათა ცვლილებების მოხდენას. ამ მოვლენის მთავარი ასპარეზი 70-იანი წლებიდან მოყოლებული თანამედროვე ხელოვნება გახდა. დაიწყო ტრადიციების შეცვლა, რომელიც გულისხმობს ძველი კულტურისა, ტრადიციების და მირებული ნორმების საწინააღმდეგო აზრისა და კრიტიკის წარმოქმნას.

ქვეყნის ისტორია ძირითადად მითებზეა დაფუძნებული, მათ შორის ჩვენიც. მითი რომლის მეშვეობით საქართველო მსოფლიო კონტექსტში წარმოჩინდა არის ამბავი უძლიერესი ქალის მედეას შესახებ. ჩემის აზრით სწორედ 21-ე საუკუნეში მკვეთრად გამოვლინდა, რომ არქიტექტურის თვალსაზრისით ძალიან სერიოზული მითოსური სახე გვაქვს, რომელშიც ჩამოყალიბებულია ჩვენი ქალების ხასიათის მნიშვნელოვანი ნაწილი.

ქალის იდენტობამ საქართველოში საკმაოდ მნიშვნელოვანი ცვლილებები განიცადა. ეს პროცესი გრძელდება. ქალი გამოვიდა ტრადიციული სოციალური როლიდან და მამაკაცის გვერდით დადგა. ქართველი ქალები ახერხებენ ხელოვნების სფეროში თავიანთი ინტერესების წარმოჩენას და საკუთარი იდენტობის ძიებაში საინტერესო განვითარებას ახორციელებენ. ეს პროცესი საკმაოდ აშკარად ვლინდება ხელოვნების სხვადასხვა სფეროებში. ქართველი ქალი მხატვრების სია საკმაოდ მრავალფეროვანი და ისტორიულ-ქრონოლოგიური კონტექსტით ძალიან დიდ პერიოდს მოიცავს (ე. ახვლედიანი, ქ. მაღალაშვილი, ე. ლალაევა-ედიბერიძე, კ. კვეესი, ი. შტენბერგი და სხვა).				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: ლიტერატურის გაცნობა, დამუშავება და ანალიზი. ქალი მხატვრების კლასიფიკაცია და შერჩევა. მათი ნამუშევრების დახარისხება. ხელოვნების მუზეუმის ფონდებში მუშაობა. საარქივო მასალის დამუშავება. მომავალში იმ ქალი მხატვრების შემოქმედების ჩვენება, რომლის ხელოვნებაში აქტიურად იკვეთება ფემინისტური ხედვა.				
შუალედური შედეგები: ამ ეტაპზე შესწავლილი სამეცნიერო ლიტერატურის შედეგად, მოძიებული საინფორმაციო და საილუსტრაციო მასალის მეშვეობით, მომზადებულია ბაზა, რომ შემდგომ წელს გადავიდე უშუალოდ მხატვრების შემოქმედების განხილვაზე, დავაზუსტო და გამოვყო ქალის როლი და მისი მნიშვნელობა თანამედროვე ქართულ სახვით და ზოგადად ქართული კულტურის ისტორიაში.				
6	კალისტრატე ცინცაძის ქუჩის # 9-ში მდებარე საცხოვრებელი სახლისა და მისი მიმდებარე ურბანული გარემოს კვლევა არქიტექტურული თვალსაზრისით	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-202?	მაია მანია მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: უმნიშვნელოვანესია კალაში, კალისტრატე ცინცაძის და ვერცხლის ქუჩების და ოქრომჭედლების მრუდის (გასასვლელის) რკალში მოქცეული განაშენიანების კვლევა არქიტექტურული თვალსაზრისით. კვლევას მრავალი წელია ართულებს ის ფაქტი, რომ არაერთი საცხოვრებელი ნაგებობა ჩაკეტილ-ჩარაზულია და მათი ზედმიწევნით დათვალიერება ვერ ხერხდება. ამ წლების განმავლობაში დაგვიგროვდა დიდძალი ფოტომასალა, რომელიც არ არის საკმარისი სრულფასოვანი კვლევის ჩასატარებლად. ქუჩების ამავე რკალში შედის ოქრომჭედლების გასასვლელის # 4, ორსართულიანი ნაგებობა, რომელიც 2025 წლის ნოემბერ-დეკემბრის დასაწყისში დაანგრის. ასეთივე ბედი გაიზიარა # 6 საცხოვრებელმაც. ამ ადგილას უკვე მიმდინარეობს მშენებლობა. ზემონახსენები რკალის მიმდებარე ურბანული გარემო დაზიანებულია.				

ზემო კალას აღნიშნული ურბანული მონაკვეთი განსაკუთრებული სიმჭიდროვით გამოირჩევა. ამ განაშენიანებას საფუძვლად ქუჩების შუა საუკუნეებში ჩამოყალიბებული ქსელი უდევს საფუძვლად. მისი შესწავლა მნიშვნელოვანია ძველი თბილისის ამ უმნიშვნელოვანესი ურბანული კვანძის ასაკის დასადგენად და გადასარჩენად.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: მოხდა აღნიშნული უბნის ნაგებობათა ამჟამინდელი მდგომარეობის დაფიქსირება, განხორციელდა როგორც ფოტოფიქსაციის, ასევე აღიწერა არსებული მიმდინარე პროცესები.				
შუალედური შედეგები: ზემო კალა ძველი თბილისის ერთერთ თვალსაჩინო და უმნიშვნელოვანესი უბანია. სწორედ ამიტომ დღემდე შემორჩენილი მისი ყოველი კუთხის დაფიქსირება და მდგომარეობის შეფასება, განაპირობებს მომავალი კვლევის სრულფასოვან წარმართვისათვის.				
7	ქართული მოდერნისტული მხატვრობა ევროპული მოდერნიზმის კონტექსტში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2022-2028	ცისია კილაძე უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: ქართული მოდერნისტული მხატვრობა ევროპული მოდერნიზმის კონტექსტში დიდი საკვლევი თემაა და რამდენიმე ქვეთემას მოიცავს. ესენია მხატვრული ფორმის, სივრცისა და დროის, მეთოდოლოგიის და მოდერნისტული მიმდინარეობების საკითხები, პორტრტი და ავტოპორტრტი, ქალაქისა და ურბანული გართობის თემა, კაფეები, ბაღები და სხვა, ირონისა და თეატრის როლი მხატვრობაში, ომისა და რევოლუციის თემა, ნატურმორტი და სხვ., ასევე ეროვნული ფორმის პრობლემა ქართულ მოდერნისტულ მხატვრობაში და ამ კონტექსტში მისი შედარება ევროპულ ტრადიციასთან. თემა მოიცავს ცნობილი ქართველი მოდერნისტი მხატვრების შემოქმედებას. ესენია: შალვა ქიქოძე, დავით კაკაბაძე, ელენე ახვლედიანი, ვალერიან სიდიამონ ერისთავი, ლადო გუდიაშვილი და სხვები.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: შესრულებულია სამუშაო მოდერნისტულ მხატვრობაში სივრცის კონცეფციის გაგებისთვის. მოძიებულია ლიტერატურა, როორც ქართულ ისე უცხოურ ენაზე, ნაწილობრივ შესრულებულია კვლევა სივრცის პრობლემის შესახებ მხატვრობაში და მეტადრე მოდერნისტულ მხატვრობაში. მიმდინარეობს ამ პრობლემის ირგვლივ სხვადასხვა ევროპელ მეცნიერთა თეორიული ნაშრომების დამუშავება, ასევე დავით კაკაბაძის თეორიული ნაშრომების კვლევა.				
შუალედური შედეგები: ჩატარებული სამუშაოს შედეგად დაწერილია კვლევა: სივრცის აღქმა მხატვრობაში - ევროპელი მეცნიერები და დავით კაკაბაძე, რომლის მოკლე ვერსია წარმოდგენილი იქნება მოხსენების სახით საერთაშორისო კონფერენციაზე - ქართული ხელოვნების ისტორია: ტრადიცია და პერსპექტივები.				

8	სტალინური პერიოდის სახვითი ხელოვნების გამოფენები: ინსტიტუციური ჩარჩო, დანიშნულება, მიზნები	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	ნინო ჭინჭარაული მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: სამეცნიერო კვლევითი პროექტი წარმოადგენს ქართული კულტურის ყველაზე რეპრესიული დეკადების ისეთი საყურადღებო მხატვრული პროდუქტის კვლევის მცდელობას, როგორიც იყო მხატვრული გამოფენები. პოლიტიკური ტერორის პირობებში დამახასიათებელ ფორმატს იძენდა მხატვრული ექსპოზიციები, რომელთაც წინ კიდევ უფრო საგულისხმო მოსამზადებელი პერიოდი უძღოდა. საქართველოს ეროვნული არქივის ფონდებში დაცულია არაერთი დოკუმენტი, რომელიც ამ მხატვრული ღონისძიებების რეკონსტრუირების გარკვეულ საშუალებას იძლევა. გარდა საარქივო წყაროებისა, ასევე მნიშვნელოვან ინფორმაციას იტევს თანადროული პერიოდული პრესა, სადაც საგამოფენო რეცენზიები მიმდინარე საგალერეო ცხოვრების ნიშანდობლივ „გაფილტვრას“ ახდენდა.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: მიმდინარე წელს დამუშავდა საარქივო წყაროები; გამოვლინდა აქამდე უცნობი დოკუმენტები; კვლევითი საგნის კონტექსტში ნაწილობრივ განხორციელდა სამეცნიერო ლიტერატურისა და პერიოდული პრესის მასალების დამუშავება.				
შუალედური შედეგები: კვლევის ფარგლებში გაიმართა კონკრეტულ საკითხებს მორგებული სამეცნიერო კორპუსი; დაზუსტდა კონცეპტუალური ჩარჩო; გამოიკვეთა საკვლევი საგნის აქამდე უცნობი ასპექტები; სისტემურად, მიზეზ-შედეგობრივი ლოგიკით დალაგდა საკვლევი საგნის კომპლექსური საკითხები.				
9	ქართული ფერწერის დარგის განვითარება 1950-იანი წლებიდან XXI საუკუნის დასაწყისამდე	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2028	დალი ლებანიძე მეცნიერი თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: ქართული სახვითი ხელოვნების დარგების, კონკრეტულად კი ფერწერის დარგის განვითარებაში 1950-იანი წლებიდან ახალი ეტაპი იწყება. განვლილ წინა ათწლეულებში ძირითადად სოციალიზმის ხაზს მიდევნება სავალდებულო მოთხოვნად იყო დადგენილი და რეალიზმის გზით ვითარდებოდა. მხატვრები იძულებულნი იყვნენ უარი ეთქვათ მსოფლიო კულტურულ მემკვიდრეობაზე და თხრობით-ჰეროიკული, სოციალისტური შინაარსის ნაწარმოებები შეექმნათ. ცვლილებები ირიტადად 1950-იანი წლების ბოლოდან და 1960-ანი წლების დასაწყისიდან დაიწყო. ქართველმა მხატვრებმა თანდათან შემოქმედებითი განთავისუფლების გზას მიაგნეს. ეტაპობრივი ძიებით, „ნაბიჯ-ნაბიჯი“ წინსვლით ეთმობა ყურადღება ჩვეულებრივი ადამიანური ფასეულობების წინ წამოწევას. მაგრამ ახალი ძიებები ფერწერის სამეცნიერო ენაში				

უმტკივნეულოდ არ მიდიოდა. მიუხედავად იმისა, რომ პარტიული წნეხი თანდათან შენედა, ოფიციალურ გამოფენებზე უპირატესობა მაინც სოციალისტური იდეოლოგიისა და რეალისტურ-ნატურალისტურ ფერწერას ენიჭებოდა. ყოველივე ამის მიღწევა კი საკმაოდ რთული პერიპეტეიების გადალახვით ხდებოდა. 1970-ანი წლების ბოლოსთვის კიდევ უფრო საინტერესო, ახალი და ახალი მიეზებით გამდიდრებული სურათი იკვეთება. ხელოვანთა უმეტესი ნაწილი ეროვნული ხასიათის ნაწარმოებთა მხატვრული სახის შექმნას მიმართავს და თანდათან მეტად სიღრმისეული და შემოქმედებითი გადაწყვეტის გზები იკვეთება. მრავალფეროვანი ხდება ნაწარმოებთა თემატიკა. ცოცხლდება ფერწერული კოლორიტი და კომპოზიციითა აგებასა და ნახატსაც თავისუფლების გასაქანი ეძლევა.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: საკვლევი თემა საკმაოდ დიდ და მეტად საინტერესო, ხშირად წინააღმდეგობებით სავსე პროცესების თვალის მიდევნებასა და გაანალიზებას მოითხოვს. ამჟამად დამუშავებული მასალები ძირითადად ეყრდნობა მხატვრების: ჟანი მემმარიაშვილის, ზურაბ ნიჟარაძის, ედმონდ კალანდაძის, ჯიფსონ ხუნდაძის, გურამ ქუთათელაძის, ნიკოლოზ იგნატოვის, ბელა ბერძენიშვილის შემოქმედებას.				
შუალედური შედეგები: 1950-60-იანი წლების მხატვართა შემოქმედების დამუშავების საფუძველზე კიდევ უფრო მკაფიოდ გამოიკვეთება მომავალი ათწლეულების ახალ-ახალი ეტაპები. ეს ორი ათწლეული თითქოსდა ტრამპლინს ქმნის შემდგომი მიეზებისთვის და მხატვრებს ამოცანათა გადაწყვეტის თამაში და ინოვაციური მიდგომებისკენ უხსნის გზას.				
10	XX საუკუნის დეკორატიულ გამოყენებითი ხელოვნება - „მხატვრული მინა“	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2026	სოფიო ჩიტორელიძე მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: კვლევა მიზნად ისახავს XX საუკუნის ქართული დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი დარგის - მხატვრული მინის ისტორიულ, სტილისტურ და ტექნოლოგიურ შესწავლას. კვლევა მოიცავს მხატვრული მინის განვითარების განხილვას კულტურულ კონტექსტში, წამყვანი ავტორების შემოქმედების ანალიზს, მასალებისა და ტექნოლოგიების თავისებურებების გამოვლენას, აგრეთვე სფეროს დოკუმენტურ და საარქივო მასალების შეგროვებას.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: XX საუკუნის ქართული მხატვრული მინის ისტორიისა და განვითარების ძირითადი ეტაპების შესწავლა; ბიბლიოგრაფიული წყაროების მოძიება და დამუშავება; კონკრეტული ავტორებისა და ნამუშევრების შერჩევა და პირველადი ანალიზი (სტილისტური, ფორმალური და ტექნოლოგიური ასპექტები); მხატვრული მინის ნიმუშების ვიზუალური დოკუმენტაციის შეგროვება და კატალოგიზაციის პროცესის დაწყება; კვლევის				

სტრუქტურის ჩამოყალიბება და ტექსტური მასალის პირველადი მონახაზების მომზადება.				
შუალედური შედეგები: ჩამოყალიბდა კვლევის კონცეპტუალური ჩარჩო და ძირითადი კვლევითი მიმართულებები; მოძიებულ იქნა XX საუკუნის ქართული მხატვრული მინის შესახებ არსებული ძირითადი წყაროები; გამოიკვეთა წამყვანი ავტორები, სტილისტური ტენდენციები და ტექნოლოგიური თავისებურებები; მომზადდა კვლევის ტექსტის საწყისი ნაწილი, რომელიც საფუძვლად დაედება შემდგომ ანალიზსა და საბოლოო სამეცნიერო ნაშრომს.				
11	აბსტრაქცია როგორც სულიერი და ტრანსცენდენტული გამოცდილების ვიზუალური ენა ახალ და უახლეს ქართულ ხელოვნებაში	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2027	მარიამ მიქაძე მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: კვლევის საგანია აბსტრაქცია როგორც სულიერი და ტრანსცენდენტული გამოცდილების ვიზუალური ენა ახალ და უახლეს ქართულ ხელოვნებაში. აბსტრაქტული მხატვრობის მხატვრული ფორმის ანალიზთან ერთად, კვლევის თეორიულ საფუძვლად გამოყენებულია მირჩა ელიადეს „საკრალური და პროფანული“; ჩარლზ ტეილორის ეპიფანიური ხელოვნების თეორია, ფრიდრიხ ნიცშეს აპოლონური საწყისის კონცეფცია (“ტრაგედიის დაბადება მუსიკის სულიდან”, 1972 წელი) გოეთეს „ფერთა თეორია“ და ჯეიმს ელკინსის ნაშრომი „რელიგიის უცნაური ადგილი თანამედროვე ხელოვნებაში“. ჩვენი კვლევის მიზანია, სახელოვნებათმცოდნეო პრიზმიდან დავაკვირდეთ როგორ აქცევს ვიზუალური ხელოვნება აბსტრაქციას როგორც საკრალურობის, მარადიულობის, პირველსაწყისის ძიების, სულიერების გამომსახველობით ენად.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: პირველ ეტაპზე დამუშავდა უცხოენოვანი სახელოვნებათმცოდნეო ლიტერატურა, ფილოსოფიური ნაშრომები, რომელიც იკვლევს აბსტრაქციის სიღრმისეულ საზრისებს. გაანალიზდა ვერა ფადავას აბსტრაქციები და ჩატარდა მისი კომპარატივისტული ანალიზი გლობალურ სახელოვნებო კონტექსტში.				
შუალედური შედეგები: ვერა ფადავას მხატვრობის კვლევამ აჩვენა, რომ ეს აბსტრაქციები არ არის მხოლოდ ჰარმონიული ფერთა წყობის მშვენიერი სინთეზი, ეს ღრმა შინაარსობრივი საზრისების მატარებელი მხატვრობაა - პერსონალური ტრანსცენდენტული გამოცდილების ვიზუალიზაციაა, რაც უფრო სიღრმისეულ და საფუძვლიან კვლევას ითხოვს და სვამს კითხვას აბსტრაქციის, როგორც საკრალურის „კომუფლაჟის“ (ელიადესეული ტერმინი), რაობის შესახებ.				
12	სამხრეთკავკასიურ-სელჩუკური კულტურული	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2024-2029	ეკატერინე ყარსელიშვილი

	ურთიერთობები არქიტექტურაში			მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: XIII საუკუნეში მუსლიმურ და ქრისტიანულ სამყაროს შორის არსებული მთავარი პოლიტიკური საზღვარი გადიოდა აღმოსავლეთ ხმელთაშუა ზღვის რეგიონსა და დასავლეთ ანატოლიაზე. საზღვრის აღმოსავლეთით მდებარეობდა რუმის სელჩუკთა სასულთანო, რომლის დედაქალაქი იყო კონია, ხოლო დასავლეთით - ნიკეის (1204–1261 წწ.) ბიზანტიური მემკვიდრე სახელმწიფო, რომელსაც მართავდა ლასკარიდთა დინასტია და რომელიც 1261 წელს, ლათინებისგან კონსტანტინოპოლის გათავისუფლების შემდეგ, კვლავ გაერთიანდა და აღადგინა ბიზანტიის იმპერია. საქართველოს სამხრეთი საზღვარი ყოველთვის სადაო და ცვალებადი იყო მუსლიმ მეზობლებთან, იქნებოდნენ ეს წარმოშობით ნახჭევანელი ილდეღიზიდთა საათაბაგო თუ ანისის მმართველი შადიდთა დინასტია. იქიდან გამომდინარე, რომ ანატოლიელი სელჩუკი თურქებისგან საქართველო მეტნაკლებად შორსაა, მათთვის მეტ საფრთხეს წარმოადგენდნენ ჯვაროსნები და თურქი დანიშმენდები. საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: დამუშავდა არსებული უცხოენოვანი ლიტერატურა, რომელიც შეეხება XI-XIV საუკუნეებში მიმდინარე პოლიტიკურ-კულტურულ მოვლენებს.				
შუალედური შედეგები: შეიქმნა 50 გვერდიანი ნაშრომი, რომელიც შედგება 3 თავისგან (ისტორიული ვითარება, კულტურული კონტექსტი, ისტორიული წყაროები).				
13	უცხოელი მხატვრები საქართველოში - XIX-XX სს.	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	ნინო ჭოდოშვილი უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი მკვლევარი
ანოტაცია: ახალი ქართული ხელოვნების ჩამოყალიბების პერიოდი საქართველოს ისტორიის ერთ-ერთ ყველაზე გარდამტეხ, უაღრესად რთულ და ტრაგიკულ ეპოქას დაემთხვა. თავისთავად ცხადია, რომ ქართულ კულტურაზე აისახა XVIII-XIX საუკუნეებში საქართველოსა და მთლიანად კავკასიაში განვითარებული საბედისწერო მოვლენები, მნიშვნელოვანი პოლიტიკური და საზოგადოებრივი ცვლილებები. სხვა არაერთ წინაპირობასთან ერთად, საქართველოში დაზგური მხატვრობის განვითარებაში მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს უცხოელმა მხატვრებმაც. ამ მხრივ გამორჩეულია XIX საუკუნე, როდესაც სამოგზაუროდ თუ სხვა მიზნებით კავკასიაში არაერთი მხატვარი ჩამოვიდა. ზოგიერთი მათგანი საქართველოში საკმაოდ დიდი ხნით შემორჩა, ზოგი კი, აქ დამკვიდრდა და თავისი შემოქმედებითა და მოღვაწეობით გავლენა იქონია თანადროულ კულტურულ პროცესებზე.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: ამ ეტაპზე განხორციელდა ბოლო წლებში გამოქვეყნებული კვლევებისა და ახალი პუბლიკაციების გათვალისწინებით, საქართველოსა და კავკასიაში XVIII საუკუნის ბოლოდან XX საუკუნის 30-იანი წლების				

ბოლომდე მოღვაწე უცხოელი მხატვრების შემოქმედების კვლევა; საქართველოს მუზეუმებსა და კერძო კოლექციებში დაცული მათი ნამუშევრებისა შესწავლა; ასევე, ადგილობრივი პრესის გაცნობა უცხოელი მხატვრების გავლენების გაანალიზებისა და მათი როლის გამოვლენის მიზნით საქართველოსა და განსაკუთრებით, თბილისის მხატვრულ ცხოვრებაზე.				
შუალედური შედეგები: შესწავლილ იქნა XIX საუკუნის განმავლობაში თბილისის საზოგადოებრივ და კულტურულ ცხოვრებაში განვითარებული ცვლილებები: თბილისში მოღვაწე მხატვრების საგამოფენო საქმიანობა, სამხატვრო სკოლების დაარსებისა და განვითარების ისტორია. დამუშავებულ იქნა ადგილობრივი პრესა; ასევე შესწავლილ იქნა თბილისის სამხატვრო აკადემიის დაარსებასთან დაკავშირებული ისტორია.				
14	საბჭოთა ქართული ქანდაკება 1920-1950-იანი წლების შუალედში. ფორმა და სოციო-პოლიტიკური კონტექსტები	ჰუმანიტარული მეცნიერებანი. ხელოვნების ისტორია	2025-2026	თეიმურაზ ქანთარია-ჯაბადარი მეცნიერი თანამშრომელი
ანოტაცია: თემა ეხება საქართველოს საბჭოთა პერიოდის (1920-1950-იანი წწ.) ქანდაკებას, ამ დროს მოღვაწე მოქანდაკეებს, მათი ნამუშევრების მოძიებას, იდენტიფიკაციას, შექმნის თარიღების დაზუსტებას, მათ მხატვრულ-სტილისტურ ანალიზს ლოკალური და გლობალური კონტექსტების (კულტურული, პოლიტიკური და სხვ.) გათვალისწინებით.				
საანგარიშო წელს შესრულებული ამოცანები/სამუშაოები: მიმდინარე წელს, მუშაობა წარიმართა ეროვნულ არქივში, თემასთან დაკავშირებული დოკუმენტების მოსაძიებლად; დამუშავდა ქართული და უცხოენოვანი პრესა: გაზ.: კომუნისტი, Правда Востока, Правда, Вечерняя Москва; ჟურ.: საბჭოთა ხელოვნება, დროშა და სხვ. კვლევის ფარგლებში დამატებით რესურსს ქმნიდა სხვადასხვა ონლაინ პლატფორმები, როგორიცაა: https://www.ya.ru/archive; https://electro.nekrasovka.ru/; https://www.net-film.ru/ და სხვ.				
შუალედური შედეგები: აღნიშნულმა მასალამ, განსაკუთრებით პრესაზე მუშაობამ, შესაძლებელი გახადა, მიღებულიყო ერთდროულად რამდენიმე ინფორმაცია: ფაქტთა დადგენის, მათი ზუსტი თარიღის, შინაარსის და კონტექსტის შესახებ. ამ ინფორმაციაზე დაყრდნობით გამოვლინდა ავტორთა ბიოგრაფიული, დაკვეთების და შესრულების დეტალები, რომელიც აქამდე უცნობი იყო, მოქანდაკეთა აქამდე უცნობი ან ნაკლებად აფიშირებადი ნამუშევრები, ის გარემოებები (სოციო-პოლიტიკურ კონტექსტში), რომელშიც ეს ნამუშევრები იქმნებოდა და იფინებოდა. კვლევის ფარგლებში მომზადდა ორი საკონფერენციო მოხსენება: მოდერნისტული ტენდენციები ქართულ ქანდაკებაში (1920-30-იან წლებში); საბჭოთა კავშირში დადგმულ პოლიტიკურ ქანდაკებათა მხატვრული ფორმის შესახებ; გამოსაქვეყნებლად გადაცემულია სტატია აღებული პოლიტიკური ქანდაკებები.				

II. სამეცნიერო საგრანტო პროექტები

II.1. ეროვნული დაფინანსებით:

II.1.ა. დასრულებული პროექტი/პროექტები (იმ შემთხვევაში, თუ პროექტი/პროექტები დასრულდა საანგარიშო წელს)

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი	წამყვანი ორგანიზაცია	მონაწილე პერსონალის რაოდენობა	მონაწილენი ამ სტრუქტურულიდან პროექტში როლის მითითებით
1	იტალია 1956. ფოტოგრაფი სერგო ქობულაძე (წიგნი ალბომი) 2024-2025	რიჩარტ ვიზუალი	გ.ჩუბინაშვილის ეროვნული კვლევითი ცენტრი	მ.გაჩეჩილაძე, პროექტის ხელმძღვანელი; მ. მიქაძე, მკვლევარი ე.ყარსელიშვილი, მკვლევარი	მ.გაჩეჩილაძე, პროექტის ხელმძღვანელი; მ. მიქაძე, მკვლევარი ე.ყარსელიშვილი, მკვლევარი
ანოტაცია: პროექტი მოიცავს 1956 წელს ვენეციის XXVIII ბიენალეზე მონაწილეობის პერიოდში სერგო ქობულაძის მიერ გადაღებულ იტალიის ქალაქების ფოტოების (დაცულია გიორგი ჩუბინაშვილის ეროვნულ კვლევით ცენტრში) კვლევას, გამოცემას და გამოფენას.					
2	თბილისელი მხატვარი ნოდარ აფციაური	თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	გ.ჩუბინაშვილის ეროვნული კვლევითი ცენტრი	ს.ჩიტორელიძე, პროექტის ხელმძღვანელი მ. გაჩეჩილაძე, კოორდინატორი მ.მემძარიაშვილი, მკვლევარი ს. ლეჟავა, მკვლევარი	ს.ჩიტორელიძე, პროექტის ხელმძღვანელი მ.გაჩეჩილაძე, კოორდინატორი მ. მემძარიაშვილი, მკვლევარი ს. ლეჟავა, მკვლევარი
ანოტაცია: ნაშრომში განხილულია მხატვარ ნოდარ აფციაურის შემოქმედება, რომელიც მრავალფეროვნებით გამოირჩევა. მხატვარი მუშაობს გრაფიკის, ფერწერის, ქანდაკების, გამოყენებითი ხელოვნების დარგში. თავის მხრივ ფერწერაში მხატვარს იზიდავს პეიზაჟის, ნატურმორტისა და პორტრეტის ჟანრები. მან შექმნა როგორც რეალისტური, ასევე აბსტრაქტული ხასიათის ტილოები; გრაფიკაში შეასრულა მეგობრული შარჟები, კარიკატურები, აფხაზეთის ომის გმირების პორტრეტები, წიგნისა და საგაზეთო ილუსტრაციები და ა.შ. მრავალფეროვანია აგრეთვე გამოყენებითი ხელოვნების დარგის მხატვრული ნიმუშები: კერამიკული და მინის ჭურჭელი, ლითონის ნაკეთობები, სამკაულები.					

3	კარიკატურის ასწლიანი ისტორია საქართველოში 1880-1980 FR18-6262 2019-2025	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	ნინო ჭოლოშვილი ირინე აბესაძე ქრისტინე დარჩია სალომე ჭანტურიძე	ნინო ჭოლოშვილი პროექტის ხელმძღვანელი
ანოტაცია: პროექტის მიზანია საქართველოში შექმნილი კარიკატურის შესახებ ფუნდამენტური კვლევის მომზადება, კარიკატურის ასწლიანი ისტორიისა და დაგროვილი მატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის შესწავლა, მდიდარი ვიზუალური მასალის (გრაფიკული და ფერწერული ნაწარმოებების, პრესაში გამოქვეყნებული კომენტარებული ილუსტრაციების, ღია ბარათებისა და სხვ.) თავმოყრა. ფუნდამენტური კვლევა მოიცავს ქართული დაზგური მხატვრობის განვითარების ამა თუ იმ პერიოდს. პროექტი მულტიდისციპლინური ხასიათისაა და გულისხმობს როგორც კვლევის სხვადასხვა მიმართულებას, ასევე კომპლექსურ მიდგომას, კერძოდ, ხელოვნების ნაწარმოებების კვლევისა და გააზრებას არა მხოლოდ სახელოვნებათმცოდნეო, არამედ ისტორიულ, სოციალურ-პოლიტიკურ და კულტუროლოგიურ ჭრილში. მრავალკომპონენტური პროექტის შედეგად, მომზადდა და გამოიცა უხვად ილუსტრირებული ქართულ-ინგლისური მონოგრაფია-ალბომი. პროექტის ფარგლებშივე მომზადდა ვებგვერდიც https://caricature.ge					

II.1.ბ. მრავალწლიანი სამეცნიერო-კვლევითი პროექტის/პროექტების საანგარიშო წელს შესრულებული სამუშაოები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი	წამყვანი ორგანიზაცია	მონაწილე პერსონალის რაოდენობა	მონაწილენი ამ სტრუქტურულიდან პროექტში როლის მიზნით
1	ქალ- მხატვართა შემოქმედება XX საუკუნის ქართული და დასავლური კულტურების კონტექსტში FR-24-4954 2025-2028	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	გ. ჩუბინაშვილი ს. ეროვნული კვლევითი ცენტრი	4 (ოთხი) მარიანა ოკლეი ლიანა ანთელავა ნინო ჭოლოშვილი თათია ღვინერია	მარიანა ოკლეი პროექტის ხელმძღვანელი ნინო ჭოლოშვილი, ძირითადი პერსონალი

ანოტაცია: XX საუკუნის დასაწყისიდან ქალი-მხატვრები აქტიურად მონაწილეობენ საქართველოს კულტურულ ცხოვრებაში, თუმცა მათი შემოქმედების შესწავლა არასდროს გამხდარა საგანგებოდ კვლევის საგანი ფემინისტური პარადიგმის ფარგლებში. ფემინისტური მოძრაობა ბოლო ათწლეულში პოპულარობას იძენს საქართველოში, თუმცა ამ საკითხს არასდროს ჰქონია ისეთი სიღრმისეული მნიშვნელობა ქართული სოციუმისათვის, როგორც ეს დასავლეთის ქვეყნებშია. აქედან ბუნებრივია, რომ ქალ-მხატვართა შემოქმედების შესწავლა ჩვენში არასდროს მომხდარა ახალ პარადიგმაზე დაყრდნობით. ქართულ მეცნიერებაში არ განხორციელებულა არც ერთი მცდელობა ფემინისტური ხელოვნებათმცოდნეობითი მეთოდის გამოყენებით ქალ-მხატვართა ხელოვნების კვლევისა.

ყველა დროში ქალი წამყვან როლს თამაშობდა საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. ქალები საუკუნეების მანძილზე კმნიდნენ ხელოვნების ნიმუშებს, მონაწილეობდნენ კულტურის ფორმირების შექმნაში. მაგრამ ხელოვან ქალებს მთელი ჩვენი ცნობიერი ისტორიის მანძილზე დევნიდნენ და ავიწროებდნენ. მას მერე, რაც დასავლეთში 1960-იანი 1970-იანი წლების ფემინისტური აქტივობის შედეგად ქალი გახდა განუყოფელი და ცენტრალური ნაწილი ხელოვნების თეორიისა, გენდერული თემატიკა ქართულ ხელოვნებაში ძალზე ზედაპირულად არის რეფლექსირებული. ისევე როგორც არ არის რეფლექსირებული ქართული კულტურა მის მთლიანობაში. ამიტომ პროექტის ფარგლებში განხორციელებული იქნება XX საუკუნის ქართული კულტურის რეფლექსია, რაც განხორციელდება ზოგად კულტუროლოგიური და ინტერდისციპლინარული მეთოდების გამოყენებით.

პროექტის ფარგლებში, ასევე ყურადღება გამახვილდება ქართველ ქალ ფოტოხელოვანთა შემოქმედებაზე, მათი ხედვის განსაკუთრებულობაზე. შესწავლილ იქნება მათი სოციალური პოზიცია და მხატვრული ხელწერა, მათი მიმართება ქალ მხატვართა შემოქმედებასთან.

შეისწავლება და გაანალიზდება შემდეგი საკითხები:

- ზოგადად ქალის როლი, საქართველოს საზოგადოებრივ-სოციალურ ცხოვრებაში;
- ქართველი ქალი მხატვრების გამოჩენა შემოქმედებით ასპარეზზე ;
- ეროტიკა ქალ მხატვართა შემოქმედებაში, როგორც პროტესტის გარკვეული ფორმა;
- საერთო და განსხვავება ქართველი და დასავლელი ქალ მხატვართა მსოფლხედვასა და მანიფესტაციას შორის.

ამ პროექტის ფარგლებში ქალ მხატვართა შემოქმედება პირველად იქნება განხილული ზოგადად კულტუროლოგიური გამოკვლევის სახით, რომელიც განხორციელდება ინტერდისციპლინური კვლევის მეთოდებით.

ამ ეტაპზე ჩატარებულია საუშაოები სამეცნიერო ლიტერატურის მოძიების და კვლევის მიმართულებით. ამ თემის ირგვლივ დასავლეთში მოღვაწე ხელოვნების ისტორიკოსების მიერ განხორციელებული კვლევების შტუდირება და გადარჩევა. ჩატარებულია საარქივო, საბიბლიოთეკო და მუზეუმში საფონდო საუშაოები. ნაწილობრივ განვახორციელდა მასალის ფოტო-ფიქსაცია. ჩამოვყალიბდით იმ ქართველ ქალ ხელოვანებზე, რომელთა შემოქმედება შევა ჩვენს კვლევაში.

2	ტრადიციული საცხოვრისი აღმოსავლეთ	შოთა რუსთაველის ეროვნული	გ. ჩუბინაშვილი ს ეროვნული	5 (ხუთი) ეკატერინე კვაჭატაძე,	ეკატერინე კვაჭატაძე,
---	---	--------------------------------	---------------------------------	-------------------------------------	-------------------------

	და სამხრეთ საქართველოში FR-23-569 2023-2026	სამეცნიერო ფონდი	კვლევითი ცენტრი	პროექტის ხელმძღვანელი; ნოდარ არონიშვიძე, პროექტის კოორდინატორი ; სამსონ ლეჟავა, ძირითადი მონაწილე; გოგოთურ მისრიაშვილი, ძირითადი მონაწილე; ელდარ ნადირაძე, ძირითადი მონაწილე	პროექტის ხელმძღვანელი; ნოდარ არონიშვიძე, პროექტის კოორდინატორი; სამსონ ლეჟავა, ძირითადი მონაწილე
ანოტაცია: იხ. პროექტის ხელმძღვანელის, ე. კვაჭატაძის ანგარიში					
3	XIX-XX საუკუნეების ქართული ხელოვნების ისტორია FR-21-8422 2022-2026	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	გ.ჩუბინაშვილი ს ეროვნული კვლევითი ცენტრი	17 (ჩვიდმეტი)	1.თამარ ბელაშვილი – ხელმძღვანელი 2.მარიამ გაჩეჩილაძე – კოორდინატორი 3. მზია ჩიხრაძე – მონაწილე 4.მაია მანია – მონაწილე 5.გიორგი ხოშტარია – მონაწილე 6.ცისია კილაძე – მონაწილე 7.ლალი ანდრონიკაშვილი ი – მონაწილე

					8.ელენე თუმანიშვილი – მონაწილე 9.მარიანა ოკლეი – მონაწილე 10.მარინე მეძმარიაშვილი – მონაწილე 11.სამსონ ლეჟავა – მონაწილე 12.სოფიო ჩიტორელიძე – მონაწილე 13.ნინო ჭინჭარაული – მონაწილე 14.თეა ტაბატაძე – მონაწილე 15. თემურ ქანტარია– ჯაბადარი – მონაწილე 16.თამაზ გერსამია – მონაწილე 17.ნანა ყიფიანი – მონაწილე
<i>ანოტაცია:</i> პროექტი გულისხმობს XIX-XX საუკუნეების ქართული ხელოვნების (არქიტექტურა და სახვითი ხელოვნება) შესახებ ერთიანი გამოცემის მომზადებას. აღნიშნული ნაშრომი, სტრუქტურის თვალსაზრისით, ნარკვევების ერთობლიობას წარმოადგენს. პროექტის მონაწილე თითოეული მკვლევარი თემატიკის, ქრონოლოგიისა და პრობლემის შესაბამისად, ტექსტის კონკრეტული ნაწილის (თავი, პარაგრაფი, და ა.შ.) ავტორია. წიგნის სტრუქტურული წყობა ქრონოლოგიურ თანმიმდევრობას მიჰყვება და ამიტომ საბოლოო ჯამში XIX-XX საუკუნეების ქართული ხელოვნების ისტორიის გაბმული სურათის შექმნა ხდება შესაძლებელი.					

II.2. უცხოური დონორი ორგანიზაციების დაფინანსებით:

II.2.ა. საანგარიშო წელს დასრულებული პროექტები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი	წამყვანი ორგანიზაცია	მონაწილე პერსონალის რაოდენობა	მონაწილენი ამ სტრუქტურიდან პროექტში როლის მითითებით
1	სამხრეთკავკასიურ-სელჩუკური კულტურული ურთიერთობები არქიტექტურაში	FARIG	გ. ჩუბინაშვილის ეროვნული კვლევითი ცენტრი	1 (ერთი) ეკატერინე ყარსელიშვილი	ეკატერინე ყარსელიშვილი პროექტის ავტორი

ანოტაცია: კავკასიასა და ისლამურ სამყაროს ისლამის ჩასახვიდან სულ ცოტა ხანში უკვე აქტიური ურთიერთობა ჰქონდათ; ამაზე ბევრად უფრო ხანგრძლივი ურთიერთობა ჰქონდა კავკასიას იმ ხალხებთან, ეთნოსებთან, რომლებმაც მიიღეს ისლამი. არსებულ ვითარებას ეთნიკური და რელიგიური ურთიერთობების კულტურაზე ასახვის პრობლემამდე მივყავართ. თითქოს ისინი მსოფლმხედველობრივად ერთმანეთისგან უნდა გამომდინარეობდეს, მაგრამ სინამდვილეში ეს ბევრად რთული საკითხია.

მეცამეტე საუკუნეში მუსლიმურ და ქრისტიანულ სამყაროს შორის არსებული მთავარი პოლიტიკური საზღვარი გადიოდა აღმოსავლეთ ხმელთაშუა ზღვის რეგიონსა და დასავლეთ ანატოლიაზე. საზღვრის აღმოსავლეთით მდებარეობდა რუმის სელჩუკთა სასულთანო, რომლის დედაქალაქი იყო კონია, ხოლო დასავლეთით - ნიკეის (1204–1261 წწ.) ბიზანტიური მემკვიდრე სახელმწიფო, რომელსაც მართავდა ლასკარიდთა დინასტია და რომელიც 1261 წელს, ლათინეებისგან კონსტანტინოპოლის გათავისუფლების შემდეგ, კვლავ გაერთიანდა და აღადგინა ბიზანტიის იმპერია.

საქართველოს სამხრეთი საზღვარი ყოველთვის სადაო და ცვალებადი იყო მუსლიმ მეზობლებთან, იქნებოდნენ ეს წარმოშობით ნახჭევანელი ილდეღიზიდთა საათაბაგო თუ ანისის მმართველი შადიდთა დინასტია. იქიდან გამომდინარე, რომ ანატოლიელი სელჩუკი თურქებისგან საქართველო მეტნაკლებად შორსაა, მათთვის მეტ საფრთხეს წარმოადგენდნენ ჯვაროსნები და თურქი დანიშმენდები.

II.2.8 მრავალწლიანი სამეცნიერო-კვლევითი პროექტის/პროექტების საანგარიშო წელს

შესრულებული სამუშაოები

№	პროექტის დასახელება	დამფინანსებელი	წამყვანი ორგანიზაცია	მონაწილე პერსონალის რაოდენობა	მონაწილენი ამ სტრუქტურიდან პროექტში როლის მითითებით
1					
ანოტაცია:					
2					
ანოტაცია:					

n					
ანოტაცია:					

III. სამეცნიერო პუბლიკაციები

III.1. პუბლიკაციები საქართველოში:

(ივსება სამეცნიერო/სასწავლო ერთეულის პერსონალის ანბანური სიის მიხედვით.
 დუბლირებული პუბლიკაციები დატოვეთ ერთ ეგ ზემოთაღნიშნულად. პუნქტი, რომელიც არასრულად
 იქნება შევსებული, არ ჩაითვლება.).

III.1.ა. მონოგრაფია/წიგნი:

№	ავტორ(ებ)ი	სათაური	გამომცემლობა	ISBN (არსებობის შემთხვევაში)	გვერდების რაოდენობა
1	მარიამ გაჩეჩილაძე	სპარტაკ ცინცაძე - 90	მერიდიანი	ISBI 9789941347979	132 გვერდი
ანოტაცია: წიგნი წარმოადგენს ქართული გრაფიკული ხელოვნების, 1960-იანელთა თაობის ერთ-ერთი წამყვანი ოსტატის, სპარტაკ ცინცაძის საიუბილეო ალბომს. ტექსტი რომელიც ერთვის წიგნს მოიცავს მხატვრის შემოქმედების განვითარების მიმოხილვას, მის მიერ დატოვებული ღვაწლის წარმოჩენას. მიმოხილულია მხატვრის დაზგური ნამუშევრები და განსაკუთრებული ადგილი აქვს დათმობილი მის მიერ წიგნის გრაფიკაში შეტანილ წვლილზე. ტექსტი გამდიდრებულია მხატვრის დღიურებიდან ამოკრეფილი ამონარიდებით, რომელშიც გამოვლენილია სპარტაკ ცინცაძის შეხედულებები როგორც პროფესიული საკითხების მდგომარეობასა და მისი განვითარების პერსპექტიულ ხედვაზე, ასევე გულითადი ზრუნვა მომავალი თაობის აღზრდა-განვითარებაზე, ასახულია მხატვრის ხედვები და ფიქრი საკუთარი ქვეყნის ბედ-ილბაღზე, თუ რა როლი უნდა შეასრულოს ხელოვანმა საკუთარი ქვეყნის მომავლის განვითარებისთვის. წიგნს თან ერთვის ასევე სამეცნიერო აპარატი, რომელშიც ფიქსირდება მხატვრის მიერ მთელი შემოქმედებითი მოღვაწეობის მანძილზე შექმნილი ნამუშევრები, როგორც დაზგური ასევე წიგნის გაფორმებისა და სხვადასხვა პერიოდული გამოცემების ჩამონათვალი, რომლებიც თარიღების მიხედვითაა დაფიქსირებული.					
2	მარიამ გაჩეჩილაძე, მარიამ მიქაძე, ეკატერინე ყარსელიშვილი	იტალია 1956. ფოტოგრაფი სერგო ქობულაძე	სეზანი	ISBN 978-9941- 8-7326-3	202 გვერდი

ანოტაცია: წიგნი ეძღვნება სერგო ქობულაძის დაბადებიდან 115-ე წლისთავს. ის მოიცავს 1956 წელს ვენეციის XXVIII ბიენალეზე მონაწილეობის პერიოდში სერგო ქობულაძის მიერ გადაღებულ იტალიის ქალაქების ფოტოებს, რომელიც გიორგი ჩუბინაშვილის სახელობის ეროვნული კვლევითი ცენტრის არქივშია დაცული.					
3	მარინა მემმარიაშვილი, სამსონ ლეჟავა, სოფიო ჩიტორელიძე	თბილისელი მხატვარი ნოდარ აფციაური	ფავორიტი	ISBN 978-9941- 8-5126-1	274 გვერდი
ანოტაცია: წიგნი ეძღვნება მხატვრის დაბადებიდან 75 წლის იუბილეს. მასში განხილულია ნოდარ აფციაურის ბიოგრაფია, მისი მრავალფეროვანი შემოქმედების სხვადასხვა მიმართულება - ფერწერა, გრაფიკა, ქანდაკება, გამოყენებითი ხელოვნება. ავტორთა მონაწილეობა წიგნის ტექსტუალურ ნაწილში შემდეგია: მ. მემმარიაშვილი - თბილისელი მხატვარი ნოდარ აფციაური; ს. ლეჟავა - ნოდარ აფციაური - შემოქმედი, პიროვნება, თანამდგომი; ს. ჩიტორელიძე - დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნება ნოდარ აფციაურის შემოქმედებაში: ფორმა, საგანი, ინტუიცია.					

III.1.ბ. სახელმძღვანელო:

№	ავტორ(ებ)ი	სათაური	გამომცემლობა	ISBN (არსებობის შემთხვევაში)	გვერდები ს რაოდენო ბა
1					
ანოტაცია:					
2					
ანოტაცია:					
n					
ანოტაცია:					

III.1.გ. სტატია:

№	ავტორ(ებ)ი	სათაური	DOI (არსებ ობის შემთხ ვევაში)	ჟურნალის დასახელება, გამომცემლობა, ISSN	ჟურნალის ნომერი, გვერდები

1	თამარ ბელაშვილი	იაკობ ნიკოლაძის ნამუშევრების უმთავრესი მხატვრულ- გამომსახველობითი მახასიათებლები	https://doi.org/10.52340/academia.2025.11.04	ACADEMIA თსსა ISSN 1512- 0899 E-ISSN: 3088- 4306	#11, 2025 გვ. 50-68
ანოტაცია: იაკობ ნიკოლაძის შემოქმედების შესახებ არა ერთი პუბლიკაცია არსებობს, თუმცა მისი მხატვრულ-გამომსახველობითი მახასიათებლები, ჯერაც ბოლომდე შესწავლილი არ არის. ეროვნულ მახასიათებლებზე მსჯელობისას აუცილებელია ურთიერთისგან გაიმიჯნოს მისი რამდენიმე სახესხვაობა. ეროვნული მოტივი, როგორც ვიზუალური, სახეობრივ- სიმბოლური ნიშანი; ასევე თხრობითი, ფაბულისეული შემადგენელი, რაც თავის მხრივ, ხშირად, ისტორიული მოტივის თანამოზიარე ხდება და მათგან სრულიად განსხვავებული, ნაკლებფორმალისტური ვერსია, როგორც მსოფლმხედველობრივი კატეგორია, გაცხადებული მხატვრული აზროვნების ფორმისმიერ სპეციფიკაში. ნიკოლაძის შემოქმედებაში ყველა ამ ნიშანს ვხვდებით.					
2	თამარ ბელაშვილი	დავით კაკაბაძის 1930- იანი წლების ნამუშევრები და ფორმალიზმში დადანაშაულებული მხატვარი <i>გადაცემულია დასაბეჭდად</i>		თსუ, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი. ვიზუალური ხელოვნების სასწავლო- სამეცნიერო ინსტიტუტის პირველი საერთაშორისო სიმპოზიუმის შრომათა კრებული	
ანოტაცია: 1933-1934 წლებში დავით კაკაბაძე ქმნის რიონჰესისადმი მიძღვნილი ნამუშევრების სერიას (6 ნამუშევარი), რომელიც დამოუკიდებელი კვლევის საგანად არასდროს ქცეულა. აქ საგულისხმოა რიონჰესი – როგორც ბოლშევიკური ხელისუფლების გამარჯვების სიმბოლო და რიონჰესი – როგორც კაკაბაძისეული მაშინიზმის მატერიალ ქცეული იდეა. თითქოს, ყველა ნიშნით, დავით კაკაბაძის მიერ რიონჰესის თემაზე შექმნილი ნამუშევრები რეჟიმის მესვეურთ უნდა მოსწონებოდათ, მეტიც, მათში საკუთარი პროპაგანდისტული ხაზის გაგრძელება დაენახათ. თუმცა 1936 წელს საქართველოს მხატვართა კავშირში გამართულ შეხვედრაზე, რომელიც ფორმალიზმის წინააღმდეგ					

ბრძოლას მიემდგნა, მომხსენებლებმა მხატვრის შემოქმედება სასტიკად გააკრიტიკეს, ის ფორმალიზმში დაადანაშაულეს, რაც იმხანად ქვეყანაში არსებული პოლიტიკური ვითარების გათვალისწინებით, ადამიანის გაწირვის ტოლფასი იყო.

კაკაბაძისეული რიონჰესის ყველა ვერსია თანადროული ქართული მოდერნიზმის მკაფიო მაგალითებია. აქ არაფერია ზედმეტი, ხელოვანი აბსოლუტურად არ ცდილობს თუნდაც რაიმე ფორმით ანგარიში გაუწიოს მხატვრული ხერხების და მეთოდების უნიფიკაციაზე ორიენტირებული ოფიციალური მოთხოვნებს. მას საკუთარი სათქმელი და ამ სათქმელს მისადაგებული მკაფიო ინდივიდუალობით გამორჩეული ფორმა აქვს, და ასე იყო ყოველთვის. ამ ხაზის ლოგიკური გაგრძელებაა, უკვე 1934 წლით დათარიღებული იმერეთის პეიზაჟებიც, სადაც ავტორი კვლავინდებურად ერთგული რჩება მისეული მხატვრული ენის.

3	თამარ ბელაშვილი	თბილისში, შოთა რუსთაველის ქანდაკების დადგმის მიზნით გამოცხადებული კონკურსის მასალები	Orcid ID: 0009- 0001- 3706- 7925	International Scientific Electronic Journal <i>History, Archaeology, Ethnology.</i> <i>E-ISSN:</i> <i>2449-285X</i>	გვ. 592-610
---	--------------------	--	---	--	-------------

ანოტაცია: 1934 წელს 20 აგვისტოს საქართველოს კპ/ზ ცენტრალური კომიტეტის დადგენილებით საქართველოს სახკომსაბჭოსთან დაარსდა შოთა რუსთაველის საიუბილეო კომიტეტი. რომელსაც დაევალა რუსთაველის 750 წლის იუბილეს მომზადება. იმ უამრავ ღონისძიებას შორის, რაც იუბილეს ფარგლებში უნდა განხორციელებულიყო იგულისხმებოდა თბილისში რუსთაველის ქანდაკების დადგმაც. საიუბილეო კომიტეტმა შეიმუშავა საკონკურსო მოთხოვნები და გამოცხადდა კონკურსი, რომელშიც ათობით ადგილობრივმა და უცხოელმა ავტორმა მიიღო მონაწილეობა. საბოლოოდ გადარჩა თექვსმეტი პროექტი, რომელთაგან უპირატესობა კონსტანტინე მერაბიშვილის ნამუშევარს მიენიჭა. 1937 წელს საზეიმოდ აღინიშნა რუსთაველის იუბილე და ამ მიზნისთვის შექმნილმა საიუბილეო კომიტეტმაც, არსებობა შეწყვიტა. თუმცა რუსთაველის ქანდაკება ამ დროისთვის, ჯერ ისევ არ იდგა თბილისში. ის მოგვიანებით 1942 წელს დაიდგა ლუქსემბურგის სკვერში და ამასთან საპროექტო ვარიანტთან შედარებით, მკვეთრად სახეცვლილი.

ქართული მრგვალი ქანდაკების ისტორია, კვლავაც საფუვლიან კვლევას საჭიროებს. განსაკუთრებით ეს ეხება საბჭოთა პერიოდის ნამუშევრებს. მათ შესახებ არსებული მასალა უმეტესად ძლიერ ტენდენციურია. მოვლენების სწორი ანალიზი ისტორიულ-კულტურული კონტექსტის გათვალისწინებით, ერთადერთი მართებული გზაა წარსულის ადეკვატური გადაზრების და ქართული ხელოვნების თავისთავადი განვითარების პროცესში გაჩენილი იმ ხელოვნური, ძალისმიერი წყვეტის გადასალახად, სოცრეალისტური ხელოვნების სახელით რომ მოიხსენიება დღეს.

სოცრეალიზმის შემთხვევაში, მხოლოდ სახელდება არ არის საკმარისი. ამ პროცესებს ობიექტური, საფუძვლიანი ანალიზი და თანმიმდევრული კვლევა სჭირდება. აქ იგულისხმება როგორც კომპარატივისტული, ასევე ისტორიულ-მხატვრული ანალიზი, იკონოგრაფიულ კვლევის მეთოდთან და ცხადია მხატვრულ-სტილისტურ ანალიზთან ერთად.

ქართული ქანდაკების ისტორია უჩვეულოდ არაერთგვაროვანია. წინაქრისტიანულ მრგვალ ქანდაკებას ქვეყნის გაქრისტიანების შემდგომ სრულად ანაცვლებს რელიეფი. მრგვალი ქანდაკება როგორც ახალი მიმართულება ქართულ რეალობაში, XIX ს.-ის ბოლოდან ბრუნდება და 1930-იანი წლებისთვის, როცა რუსთაველის ქანდაკების კონკურსი ცხადდება, ის ჯერ ისევ ახალგაზრდა დარგებს შორის მოიაზრება. ამის პარალელურად კი მონუმენტური ხელოვნების პროპაგანდა უკვე მთელი ძალითაა ამოქმედებული საბჭოთა სივრცეში. მსგავსი განმაპირობებლების ფონზე ჩატარებული ასეთი დიდი მასშტაბის და მნიშვნელობის კონკურსი მოვლენების ჯამური სახით ჩვენების შესაძლებლობას ქმნის. საინტერესოა კრიტერიუმები რითაც შეირჩა ნამუშევრები, რის გამომხატველად იქნა მოაზრებული და რა ამოცანას ისახავდა მიზნად კონკურსი, რომელმაც სკუთარ ისტორიაში უამრავი მოვლენა მოსაზღვრა და დაიტია. როგორც ცნობილია საბჭოთა იდეოლოგიები არ წყალბდნენ შოთა რუსთაველს როგორც მეფის მეხოტბე პოეტს. რადიკალურად შეიცვალა ამ მხრივ ვითარება 1930-იანი წლების დასაწყისში, რაც ცხადია უპირველესად, წმინდად იდეოლოგიური ხასიათის მიზეზებს უკავშირდებოდა. კონკურსის მიმდინარეობის პარალელურად განახლდა და შეიცვალა საიუბილეო კომიტეტის შემადგენლობა, გადასხვაფერდა დამოკიდებულება ზოგადად ხელოვნების ნაწარმოებებისადმი და მათი შეფასების კრიტერიუმები.

1935-1937 წლებში რუსთაველის ქანდაკების დადგმის ისტორია, ნათლად ასახავს პროცესს თუ როგორ ცდილობს სახელმწიფო ხელოვნება რეჟიმის სამსახურში ჩააყენოს, ამასთან ისე, რომ ერთი მხრივ ხალხის ინტერესებს მოარგოს და მიუსადაგოს და იმავედროულად წმინდად პოლიტიკური დაკვეთა შეასრულოს.

მნიშვნელოვანია, რომ აღნიშნული კონკურსის შესახებ მასალების უმეტესობა, როგორც დოკუმენტური, ასევე ვიზუალური, საქართველოს ეროვნულ არქივში ინახება.

4	მარიამ გაჩეჩილაძე	ქართული გრაფიკული ხელოვნების ოსტატი		ალმანახი „მწიგნობარი“, თბ., 2025	10 გვერდი
ანოტაცია: სტატია ეძღვნება გრაფიკოს სპარტაკ ცინცაძის შემოქმედებას და მხატვრის მიერ გამომცემლობა „მერანში“ მოღვაწეობის პერიოდში შექმნილ ნამუშევრებზე და მის მიერ გამომცემლობის მთავარ მხატვრად მუშაობის ღვაწლზეა გამახვილებული ყურადღება. აღასანიშნავია, რომ სპარტაკ ცინცაძე 40 წლის მანძილზე მოღვაწეობდა გამომცემლობაში, თავადაც აფორმებდა ათეულობით წიგნს და ხელს უწყობდა ახალგაზრდა მხატვრებს ჩართულობას წიგნის მხატვრობის განვითარების საპასუხისმგებლო საქმიანობაში.					
5	ცისია კილაძე	შალვა ქიქოძის მხატვრობა გადაცემულია დასაბეჭდად		ევროპალის ხელოვნების ფესტივალის	10 გვერდი

				ქართული მოდერნიზმის გამოფენის კატალოგი	
ანოტაცია: ქართული მოდერნიზმის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი და გამორჩეული წარმომადგენელია შალვა ქიქოძე (1894-1921). მან, ხანმოკლე სიცოცხლის მიუხედავად, დაგვიტოვა ძალზე ინდივიდუალური, თვითმყოფადი ხელწერის მქონე შემოქმედება და შექმნა მხატვრული ხედვა, რომელიც ეროვნულ ნიადაგზეა აღმოცენებული და ევროპულ მხატვრულ ტრადიციასთანაც მჭიდროდაა დაკავშირებული. მისი მხატვრობა დატვირთულია სიმბოლურ-მეტაფორული სახეებით, მძაფრი ემოციური მუხტითა და ირონიული, ამასთანავე, მორალისტური დამოკიდებულებით სამყაროს მიმართ. შალვა ქიქოძის მხატვრობა სამყაროს მისეული ფილოსოფიური ხედვაა და მისი შეცნობისკენ, ერთგვარი უნივერსალური კატეგორიებისკენ სწრაფვით გამოირჩევა ექსპრესიასა და ემოციურობასთან ერთად.					
6	მაია მანია	თბილისის გეოფიზიკური ობსერვატორიის არქიტექტურა (ინგლისურ ენაზე)		თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტ ის გეოფიზიკის ინსტიტუტის და საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტ ის საერთაშორის ო კონფერენციის მასალები ISBN 978-9941- 36-434-1 ISSN 3088- 4349z	გვ. 3-9
ანოტაცია: სტატია შეეხება თბილისის მაგნიტურ-მეტეოროლოგიური ობსერვატორიის ისტორიას. თბილისის ფარგლებში მაგნიტურმა ობსერვატორიამ ოთხჯერ იცვალა ადგილი. შესაბამისად, სტატიაში განხილულია ობსერვატორიის ოთხივე შენობა და ძირითადი აქცენტი გაკეთებულია რიგით მეოთხე, ე.წ. კუკიის ობსერვატორიის არქიტექტურაზე. 1859-1861 წწ. აშენებული კუკიის ობსერვატორია წარმოადგენს ობსერვატორიული ტიპის პირველ ნაგებობას კავკასიაში და კლასიციზმის სტილის უმნიშვნელოვანეს ძეგლს თბილისში. სტატიაში საუბარია თბილისის ობსერვატორიის					

მემკვიდრეებზე - კარსნისა და დუშეთის მაგნიტური ობსერვატორიების არქიტექტურაზე და მათ ფიზიკურ მდგომარეობაზე. ნაშრომში მოხსენიებულია თბილისის უძველესი ობსერვატორია - შაჰისტახტი, რომლის აშენებას ქართველი მეცნიერები არაბობის დროს უკავშირებენ.

ნაშრომი ილუსტრირებულია საარქივო და ავტორის მიერ გადაღებული ფოტოებით.

7	თეიმურაზ ქანთარია- ჯაბადარი	კინოთეატრის „რუსთაველი“ საფასადო ქანდაკების შესახებ	ISSN 1512- 1321	ACADEMIA თსსა ISSN 1512- 0899 E-ISSN: 3088- 4306	#11, 2025 22 გვერდი
8	თეიმურაზ ქანთარია- ჯაბადარი	მოკლემეტრაჟიანი ფილმი: „კედელი“ და სოციალური ქსელები. ურთიერთკავშირის დადგენისთვის		ხელოვნებისა და მედიის კვლევების საერთაშორის ო კრებული ხელოვნებათმ ცოდნეობა	N5 (15), 2025
9	თეიმურაზ ქანთარია- ჯაბადარი	აღებული პოლიტიკური ქანდაკებები გადაცემულია დასაბეჭდად		საქართველოს სიძველენი	N28, 2025
10	ეკატერინე ყარსელიშვილი	იტალია სერგო ქობულაძის შემოქმედებაში		ITALICA – GEORGICA	9 გვერდი

ანოტაცია: სტატიაში განხილულია სერგო ქობულაძის შემოქმედებაში იტალიური ხელოვნების როლი.

11	სოფიო ჩიტორელიძე	ნოდარ აფციაურის შემოქმედება – ფორმა, მასალა, მხატვრული ხედვა		Ars Georgica, სერია B, 2025	http://georgianart.ge/ ISSN 1512 4088
----	---------------------	---	--	--------------------------------	--

ანოტაცია: სტატიაში განხილულია ნ. აფციაურის მრავალმხრივ შემოქმედებას ფერწერაში, გრაფიკაში, ქანდაკებასა და დეკორატიულ-გამოყენებით ხელოვნებაში, აქცენტით მასალისა და ფორმის ურთიერთქმედებაზე. ნაშრომი ასახავს, როგორ იქცა მინა - მათ შორის სადიპლომო კომპოზიცია „მზე“ (1976) - ფუნქციური ობიექტიდან შუქ-სივრცელთან დიალოგში მდგომ არტ-ობიექტად; როგორ გაიაზრა ავტორმა ეთნოგრაფიულ-ტრადიციული „ლურჯი სუფრის“ კონცეფცია კერამიკულ სერვიზში; როგორ იყენებს იგი არატრადიციულ მედიუმებს (ბოთლის ვიტრაჟები, ლითონისა და ხის პლასტიკა, ხელნაკეთი დანები, სამკაულები) მასალის ავთენტურობისა და არქაული პლასტიკის ხაზგასმით. გაანალიზებულია პორტრეტული და პეიზაჟური ციკლები,

ძველი თბილისის ინტერპრეტაცია და რელიგიური სიუჟეტები, სადაც ფორმა მინიმალიზებულია, მიდგომა - ინტუიციური და კონცენტრირებული. განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება 1990-იანი წლების ომის დროის პორტრეტებს, როგორც მინიმალური პლასტიკური საშუალებებით შექმნილ მაღალემოციურ დოკუმენტურ მასალას, ასევე კარიკატურებისა და ექსლიბრისების ლაკონურ ვიზუალურ მეტყველებას. ნაჩვენებია, რომ ნოდარ აფციაურისათვის მედიუმთა შორის თავისუფალი გადაადგილება და საგნის ფუნქციის გადააზრება ქმნის ერთიან მხატვრულ სისტემას, სადაც ფორმა, მასალა და ინტუიცია თანაბრად განსაზღვრავს მხატვრულ ხედვას.

12	მზია ჩიხრაძე	კულტურული იდენტობის არქიტექტორი - დიმიტრი შევარდნაძე გადაცემულია დასაბეჭდად		შავი ზღვისპირეთი ცივილიზაცია თა გზაჯვარედინ ზე IV	
----	--------------	--	--	--	--

ანოტაცია: დიმიტრი (დიტო) შევარდნაძე თანამედროვე ქართული კულტურის ისტორიაში ერთ-ერთი გამორჩეული ფიგურაა, რომელმაც მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა როგორც ქართული მოდერნიზმის განვითარებაში, ისე ეროვნული კულტურის ინსტიტუციური ბაზის ჩამოყალიბებაში. მან ევროპული განათლება და თანამედროვე ხელოვნების იდეალები ეროვნულ საფუძვლებზე დააფუძნა და ხელი შეუწყო ქართული კულტურის ევროპულ სივრცეში ინტეგრაციას. მისი ინიციატივით დაარსდა ქართველ ხელოვანთა საზოგადოება (1916), რომელიც არა მხოლოდ ხელოვანთა გაერთიანებას, არამედ მემკვიდრეობის დაცვასა და განათლებას ემსახურებოდა. სწორედ ამ ხედვით შეიქმნა ეროვნული გალერეა (1920), სამხატვრო აკადემია (1922) და შემუშავდა ეროვნული მუზეუმის კონცეფცია.

შევარდნაძე აქტიურად უწყობდა ხელს ახალგაზრდა ხელოვანთა (გუდიაშვილი, კაკაბაძე, ახვლედიანი და სხვ.) განათლებას ევროპაში. ის მიიჩნევდა, რომ საერთაშორისო მნიშვნელობის ხელოვნება მხოლოდ ეროვნული საფუძვლიდან უნდა აღმოცენებულიყო. როგორც მხატვარი, ის მუშაობდა სხვადასხვა თანამედროვე მხატვრულ მიმდინარეობაში და დაგვიტოვა მნიშვნელოვანი ნამუშევრები ფერწერაში, გრაფიკაში, თეატრისა და კინოს მხატვრობაში. მისი მოღვაწეობა უკავშირდება ხელოვნებისა და განათლების სინთეზს, კულტურული თვითშეგნების ამაღლებას და სახელმწიფოს კულტურული სტრუქტურის შექმნას. შევარდნაძის მემკვიდრეობა დღემდე ცოცხლობს იმ ინსტიტუტებში, რომლებიც მისი ხედვითა და ძალისხმევით ჩამოყალიბდა.

13	მზია ჩიხრაძე	აბსტრაქცია ქართულ ხელოვნებაში და ლეილა შელიას შემოქმედება		VII საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის „კულტურა და ხელოვნება თანამედროვეობის კონტექსტში“ მასალები ISBN 987-9942-9519-5-4	გვ. 248-257
----	--------------	---	--	--	-------------

ანოტაცია: სტატია შეეხება აბსტრაქციის განვითარების გზას ქართულ ხელოვნებაში, რომლიც სათავეს დავით კაკაბაძის აბსტრაქტულ ნამუშევრებში იღებს. შესაბამისად, ნაშრომი განიხილავს აბსტრაქციის საფუძვლებსა და თავისებურებებს. XX საუკუნის პირველ ათწლეულებში მნიშვნელოვანი ფიგურაა დავით კაკაბაძე, რომლის სახელსაც უკავშირდება აბსტრაქციის საწყისები ქართულ თანამედროვე ხელოვნებაში. შემდეგი ეტაპი ქართული აბსტრაქციის განვითარებაში ალექსანდრე ბანძელაძეს და მის გარშემო შეკრებილ ახალგაზრდა ხელოვანთა ჯგუფს ეხება. მათი ხელოვნების ზოგადი სურათის წარმოჩენის შემდეგ, მთავარი აქცენტი გაკეთებულია ლეილა შელიას აბსტრაქტულ ნამუშევრებზე, სადაც გამოვლენილია მხატვრის სპეციფიკური ხელწერა და მნიშვნელოვანი ნარატივები.

ლეილა შელიას აბსტრაქტული ხელოვნება მნიშვნელოვანი ნაბიჯია ქართული თანამედროვე ხელოვნების განვითარებისთვის. მან გაარღვია საბჭოთა სოციალისტური ხელოვნების საზღვრები და შურა ბანძელაძისა და მისი ჯგუფის მსგავსად ადგილი დაიკავა ქართულ საბჭოთა არაფორმალურ ხელოვნებაში. ლეილა შელია თავისი მეტად სპეციფიკური აბსტრაქციით შეიძლება ჩაითვალოს პირველ ქართველ თანამედროვე მხატვრად, ვინც „გამოადვიდა“ აბსტრაქტული ხელოვნება და უახლესი ქართული ხელოვნების მნიშვნელოვან ნაწილად აქცია ის.

14	ნინო ჭინჭარაული	ხელოვნების გაკვეთილები მოსკოვიდან: სტალინური პერიოდის საგანმანათლებლო მისიები საქართველოში		ACADEMIA ISSN 1512-0899	#11, 2024-2025 გვ. 68-88
----	-----------------	--	--	-------------------------	--------------------------

ანოტაცია: ბოლშევიკური ანექსიით დაწყებული გასაბჭოების ისტორია საქართველოში, მრავალ ასპექტთან ერთად, ადგილობრივი ხელოვნების სოციალისტური მოთვინიერებით იწყება. მიუხედავად იმისა, რომ სახელოვნებო ინსტიტუციები საქართველოში ჩრდილოეთთან შეთანხმებულ სამოქმედო პროგრამებს გადიოდა, ადგილობრივი გამგეობები და, განსაკუთრებით, მართვის ქვედა რგოლები ცდილობდა

მოსკოვის დირექტივები არ გაეგო „ვიწროდ“, ხოლო რუსული დელეგაციების მისამართით გამოვლენილი „რევერანსული“ დამოკიდებულებები, არცთუ ხშირად, მხატვრული საზოგადოების ფარული, თუ ღია გაღიზიანების მიზეზი ხდებოდა.

განხილვის საგანს წარმოადგენს საბჭოთა კავშირის მეტროპოლიური ცენტრებიდან ქართული სახვითი კულტურის კურირების მიზნით, მოვლინებული „სტუმრებისა“ და „საჩუქრების“ ფენომენზე დაკვირვებისა და მისი შეფასების მცდელობა. ამ მხრივ, საყურადღებოა საქართველოს სსრ მხატვართა კავშირის საარქივო ჩანაწერები, რომელთა გაცნობისას ბუნებრივად ჩნდება კითხვები საბჭოთა იმპერიალიზმთან დაკავშირებით, ხოლო მასალების ანალიზისას მკაფიოდ იკითხება პოსტ-კოლონიურ კატეგორიებთან სიახლოვე და ცენტრის და პერიფერიის არაცალსახა ურთიერთმიმართებები.

საბჭოთა პერიოდის საქართველოში ხელოვნების „განვითარების“ სურვილით და მოსკოვთან შეთანხმებით, სხვადასხვა დროს რეგულარულად იგზავნებოდა მოძრავი გამოფენები - სუსტი და საკამათო ექსპოზიციებით, ხოლო საგანმანათლებლო-დაზვერვითი მისიებით ჩამოდიოდნენ ე. წ. „გასტროლიორი“ კრიტიკოსები და ხელოვნების ისტორიკოსები, რომლებიც, ერთი მხრივ, ტენდენციურად აშუქებდნენ ქართული სახვითი ხელოვნების საკითხებს ცენტრალურ პრესაში, მეორე მხრივ, კითხულობდნენ პროპაგანდისტულ სალექციო კურსს თანამედროვე რუსული ხელოვნების შესახებ. აღნიშნულთან დაკავშირებით, ასევე ჩნდებოდა ოფიციალური შეხვედრების სამუშაო ენის პრობლემატიკა, მხატვრული განათლების სტრუქტურულ-მეთოდოლოგიურ მოცემულობაში უხეშად ჩარევის შემთხვევები და სხვ. ეს ყოველივე, საბჭოთა სისტემის ლეგიტიმიზაციის მიზნით და პროგრესის „ჩუქების“ სახელით კეთდებოდა. საქართველო-რუსეთის გეოპოლიტიკურ კონტექსტში კი, პროგრესის იდეა მუდამ იკვებებოდა რუსეთთან გარდაუვალი და ჭეშმარიტი ინტეგრაციის მითით - უსაფრთხოების, კეთილდღეობის და განმანათლებლობის უცვლელი კომბინაციით.

III.2. პუბლიკაციები უცხოეთში:

III.2.ა. მონოგრაფია/წიგნი:

№	ავტორ(ებ)ი	სათაური	გამომცემლობა, გამოცემის ადგილი	ISBN (არსებობის შემთხვევაში)	გვერდები ს რაოდენო ბა
1	ნინო ჭინჭარაული	Between Imperialism and Nationalism: The so-called Georgian Style Architecture <i>გადაცემულია დასაბეჭდად</i>	Leuven: Leuven University Press Leuven:		
ანოტაცია: თანამედროვე ქართული არქიტექტურის კონტექსტში ქართული რევაციალიზმის კვლევა, 200-წლიანი ქართულ-რუსული ურთიერთობების					

გეოპოლიტიკურ ჩარჩოში, ბუნებრივად აჩენს იმპერიალიზმისა და კოლონიალიზმის საკითხებს, სადაც ქართული კულტურის ფორმირება არსებითად უკავშირდება ანექსიის, ჰეგემონიისა და ექსპლუატაციის პრობლემებს.

კვლევის ფოკუსს წარმოადგენს ე.წ. „ქართული სტილი“ — არქიტექტურული მეთოდი, რომელიც ფსევდოქართულ მოტივებზეა დაფუძნებული. მისი წარმოშობის დასაწყისიდან, მე-19 საუკუნეში, იგი დაკავშირებული იყო რუსი არქიტექტორებისა და მეცნიერების საქმიანობასთან და ქართულ საზოგადოებაში აღიქმებოდა, როგორც თავისებური სოციალურ-კულტურული ფორმა, რუსული მეტროპოლიებიდან შემოტანილი. ქართული სტილის არქიტექტურული მეთოდის მახასიათებლები — შუასაუკუნეების ქართული არქიტექტურის პირდაპირი კოპირებები, აქცენტირებული ფასადური დეკორი, რომელიც მხოლოდ გარეგნულად შეესაბამებოდა არქიტექტურულ გეგმებს, ფუნქციური მიზანშეწონილობის სირთულეები, ასევე კედლის ზედაპირებისა და ორნამენტაციისადმი გამდიდრებული ყურადღება — ქართული რევანიალიზმის ისტორიის ფუნდამენტურ საკითხებს წარმოადგენდა.

1910-იანი და 1920-იანი წლების ქართული ავანგარდული არქიტექტურის ფარგლებში *ქართული სტილის* გამოყენება მკაცრად იყო გაკრიტიკებული, ხოლო მის ავტორებს ისტორიციისტული მიდგომების გამო „არქაული გემოვნების“ გავრცელებაში ედებოდათ ბრალი. 1930-იანი წლების შემდეგ ეს მეთოდი საქართველოში სტალინური ეპოქის სავიზიტო ბარათად იქცა. ქართული რევანიალიზმისა და კლასიკური არქიტექტურული პრინციპების კომბინაციამ აღადგინა ხელოვნებათა სინთეზის იდეა, რომელიც ავანგარდულმა ხელოვნებამ უარყო. სოციალისტურ საქართველოში ნაციონალისტური კულტურული ნიშის შექმნა სავალდებულო იყო, როგორც საბჭოთა კავშირში შემავალი სოციალისტური რესპუბლიკების „დიდი საბჭოთა ოჯახის“ მითოლოგიზაციის ერთ-ერთი ძირითადი კომპონენტი. მეტროპოლიურ რიტორიკას ქართველი არქიტექტორები მკვეთრად და ღიად ეწინააღმდეგებოდნენ. *ქართული სტილის* მეთოდი გამოვლინდა როგორც მოსკოვიდან მომდინარე იდეოლოგიური ინსტრუქცია, რომელიც ადგილობრივი არქიტექტურული მემკვიდრეობის სტაბილიზაციასა და კონსერვაციას უწყობდა ხელს, მაშინ როცა ეროვნული ხელოვნების ფორმების ეგზოტიზაციის პრაქტიკა მხოლოდ აისბერგის მწვერვალი იყო.

III.2.ბ. სტატია:

№	ავტორ(ებ)ი	სათაური	DOI (არსებობის შემთხვევაში)	ჟურნალის დასახელება, გამომცემლობა, გამოცემის ადგილი, ISSN	ჟურნალის ნომერი, გვერდები
1	მაია მანია	არქიტექტორი ქეთევან სოკოლოვა-ქურდიანი (ინგლისურ ენაზე)		The Global Encyclopedia of Women in	https://www.bloombsburyvisualar

				Architecture 1960 – 2015 (Bloomsbury Encyclopaedia)	ts.com/category-list?docid=wiacountrybrowse
ანოტაცია: სტატიაში არქიტექტორი ქეთევან სოკოლოვა-ქურდიანი (1905-1988) წარმოჩენილია როგორც პრაქტიკოსი არქიტექტორი. დადგენილია ბიოგრაფიული ცნობები მის შესახებ და განხილულია მის მიერ თბილისსა და საქართველოში აშენებული როგორც საცხოვრებელი, ისე საერო ნაგებობები.					
1	მაია მანია	არქიტექტორი ვალერია (ლელი) ჰაჯიბეილი-ჩხენკელი (1914-1995)		The Global Encyclopedia of Women in Architecture 1960 – 2015 (Bloomsbury Encyclopaedia)	https://www.bloomsburyvisualarts.com/category-list?docid=wiacountrybrowse
ანოტაცია: სტატიაში ბლუმზბერის ენციკლოპედიისათვის საქართველოს დამსახურებული არქიტექტორი ვალერია (ლელი) ჰაჯიბეილი-ჩხენკელი (1914-1995) წარმოჩენილია როგორც პრაქტიკოსი არქიტექტორი. მოცემულია ბიოგრაფიული ცნობები მის შესახებ და განხილულია მის მიერ თბილისსა და საქართველოში 1960-იან-1970-იან წლებში აშენებული საცხოვრებელი და სხვა შენობები როგორც რეგიონული ხასიათის ომისშემდგომი მოდერნიზმის ნიმუშები (შუასაუკუნეობრივი კოშკურა მოცულობა ისტორიული არქივის შენობაში თბილისში (1968), ტრადიციული დარბაზული სახლის მთავარი კონსტრუქციული ელემენტის - დედაბოდის გამოყენება 1970-იანი სოფლის კლუბების ინტერიერში). სტატიაში აღნიშნულია ვ. ჰაჯიბეილის მიერ შეტანილი დიდი წვლილი XIX საუკუნის თბილისური და აღმოსავლეთ საქართველოს საცხოვრებელი სახლების მეცნიერულ შესწავლასა და აზომვაში.					
2	მაია მანია	არქიტექტორი თინათინ ფანიაშვილი (1917-2009).		The Global Encyclopedia of Women in Architecture 1960 – 2015 (Bloomsbury Encyclopaedia)	https://www.bloomsburyvisualarts.com/category-list?docid=wiacountrybrowse
ანოტაცია: სტატიაში ბლუმზბერის ენციკლოპედიისათვის არქიტექტორი თინათინ ფანიაშვილი (1917-2009) წარმოდგენილია როგორც პრაქტიკოსი არქიტექტორი. სტატიაში განხილულია თ. ფანიაშვილის მიერ აშენებული რამდენიმე შენობა, რომელიც ომისშემდგომი მოდერნიზმის ნიმუშებს					

წარმოადგენს. მის მრავალრიცხოვან ნაგებობებს შორის განსაკუთრებით არის აღნიშნული, რეგიონული ხასიათის ომისშემდგომი მოდერნიზმის ნიშნების მატარებელი სასტუმროს კომპლექსი თბილისში, გამარჯვების პარკის მიმდებარედ (დანგრეულია 1990-იან წლებში), რომლის ინტერიერებში ძველი ქართული ხალხური საცხოვრებლის უმთავრესი ელემენტის გვირგვინის გამოყენება იყო დამახასიათებელი, გარეგნული ფორმებით კი ნეო ბრუტალიზმის ტალღას ეხმიანებოდა. აღნიშნული სასტუმროს კომპლექსის პროექტი 1972 წელს ქალი არქიტექტორების მსოფლიო კავშირის პარიზში გამართულ გამოფენაზე იყო წარდგენილი. აღნიშნულია თინათინ ფანიაშვილი დიდი წვლილი ქართული საბჭოთა არქიტექტურის განვითარების საქმეში.

IV. სამეცნიერო ფორუმებში მონაწილეობა:

№	ავტორ(ებ)ი, მომხსენებელი (ეს უკანასკნელი გაამუქეთ)	მოხსენების სათაური	ფორუმის დასახელება	სტატუსი: ადგილობრივი/საერთაშორისო	თარიღი, ადგილი
1	სამსონ ლეჟავა	გიორგი ჩუბინაშვილის კონცეფციის ზოგიერთი ასპექტი	ქართული ხელოვნების ისტორია: ტრადიცია და პერსპექტივები	საერთაშორისო კონფერენცია	10-12.12.2025 თბილისი, გ. ჩუბინაშვილის ცენტრი
2	თამარ ბელაშვილი	ალექსანდრე გრიბოედოვის საფლავის ძეგლის ავტორის დადგენისათვის	ქართული ხელოვნების ისტორია: ტრადიცია და პერსპექტივები	საერთაშორისო კონფერენცია	10-12.12.2025 თბილისი, გ. ჩუბინაშვილის ცენტრი
3	მაია მანია	თბილისის გეოფიზიკური ობსერვატორიის არქიტექტურა	Modern problems in Geophysics	საერთაშორისო კონფერენცია	26.11.2025 თბილისი, მ. ნოდის სახ. გეოფიზიკის ინსტიტუტი
4	მაია მანია	კლასიციზტური არქიტექტურა და 1830-იანი წლების თბილისი	ქართული ხელოვნების ისტორია: ტრადიცია და პერსპექტივები	საერთაშორისო კონფერენცია	10-12.12.2025 თბილისი, გ. ჩუბინაშვილის ცენტრი
5	ცისია კილაძე	სივრცის აღქმა მხატვრობაში - ევროპელი მეცნიერები და დავით კაკაბაძე	ქართული ხელოვნების ისტორია: ტრადიცია და პერსპექტივები	საერთაშორისო კონფერენცია	10-12.12.2025 თბილისი, გ. ჩუბინაშვილის ცენტრი

6	მზია ჩიხრაძე	კულტურული იდენტობის არქიტექტორი - დიმიტრი შევარდნაძე	შავი ზღვისპირეთი ცივილიზაციათა ზგაჯვარედინზე	საერთაშორისო კონფერენცია	19-21.09.2025 ბათუმი
7	მზია ჩიხრაძე	აბსტრაქცია ქართულ ხელოვნებაში და ლეილა შელიას შემოქმედება	კულტურა და ხელოვნება თანამედროვეობის კონტექსტში	საერთაშორისო კონფერენცია	25-26.10.2025 ბათუმი
8	თეიმურაზ ქანთარია- ჯაბადარი	საბჭოთა კავშირში დადგმულ პოლიტიკურ ქანდაკებათა მხატვრული ფორმის შესახებ	ქართული ხელოვნების ისტორია: ტრადიცია და პერსპექტივები	საერთაშორისო კონფერენცია	10-12.12.2025 თბილისი, გ. ჩუბინაშვილის ცენტრი
9	თეიმურაზ ქანთარია- ჯაბადარი	მოდერნისტული ტენდენციები ქართულ ქანდაკებაში 1920- 30-იან წლებში	არქივთმცოდნეობა, წყაროთმცოდნეობა. ტენდენციები და გამოწვევები	საერთაშორისო კონფერენცია	25-27.09.2025 თბილისი, საქართველოს სახელმწიფო არქივი
10	სოფიო ჩიტორელიძე	ნოდარ აფციაურის შემოქმედება - ფორმა, მასალა, მხატვრული ხედვა	ქართული ხელოვნების ისტორია: ტრადიცია და პერსპექტივები	საერთაშორისო კონფერენცია	10-12.12.2025 თბილისი, გ. ჩუბინაშვილის ცენტრი
11	ეკატერინე ყარსელიშვილი	წინასწარი მოსაზრებები ოშკის მონასტერში აღმოჩენილი ორნამენტის შესახებ	ქართული ხელოვნების ისტორია: ტრადიცია და პერსპექტივები	საერთაშორისო კონფერენცია	10-12.12.2025 თბილისი, გ. ჩუბინაშვილის ცენტრი
12	მარიამ მიქაძე	ვერა ფაღვას აბსტრაქტული ოპუსები როგორც ტრანსცენდენტული გამოცდილების ენა	ქართული ხელოვნების ისტორია: ტრადიცია და პერსპექტივები	საერთაშორისო კონფერენცია	10-12.12.2025 თბილისი, გ. ჩუბინაშვილის ცენტრი

IV.1. საქართველოში:

IV.2. უცხოეთში:

№	ავტორ(ებ)ი მომხსენებელი (ეს უკანასკნელი გაამუქეთ)	მოხსენების სათაური	ფორუმის დასახელება	თარიღი, ადგილი
1				
2				
n				

VI. სხვა აქტივობები (არსებობის შემთხვევაში):

ა) სამეცნიერო კრებულების/წიგნების რედაქტორობა ან რეცენზირება

ბ) კონფერენციების ორგანიზება

- **ეკატერინე გედევანიშვილი**
 - რუსუდან ქოჩიანისადმი მიძღვნილი კონფერენცია
მესტია, 26-29.11.2025
საორგანიზაციო ჯგუფის წევრი
- **ნინო ჭოლოშვილი**
 - თსსა რესტავრაციის, ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტის
საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია
თბილისი, 3-5.12.2025
თანაორგანიზატორი და მოდერატორი

გ) საჯარო ლექცია-სემინარები

დ) ექსპედიციები

- **დავით ხოშტარია**
 - ექსპედიციები სიღნაღში; ქუთაისში; ბათუმში; წინანდალსა და კისისხევში;
წინანდალში
- **ირინე ელიზბარაშვილი**
 - ორი ექსპედიცია სამცხე-ჯავახეთსა და მთიან აჭარაში
- **ქეთევან აბაშიძე**
 - ორი ექსპედიცია ტაო-კლარჯეთში; ექსპედიციები გელათში; მცხეთაში;
მანგლისში; ბოლნისში; წულრულაშენში; ალავერდში; შუამთაში; გრემში;
ატენში; ყინცვისში
- **მანონ ლილუაშვილი**
 - ექსპედიციები სიღნაღში; ქუთაისში; ბათუმში; წინანდალსა და კისისხევში;
წინანდალში

- ნათია ნაცვლიშვილი
 - ექსპედიციები სიღნაღში; ქუთაისში; ბათუმში; წინანდალსა და კისისხევში
- თამარ დოლიძე
 - ორი ექსპედიცია სამცხე-ჯავახეთში
 - ექსპედიციები სამშვილდეში; წრომში; სამწევრისში; ზემო ნიქოზში
- მარინე ბულია
 - მივლინება ბულგარეთში (სოფია, ასენოვგრადი, პეტრიწონის მონასტერი)
- მზია ჯანჯალია
 - მივლინება ბულგარეთში (სოფია, ასენოვგრადი, პეტრიწონის მონასტერი)

პუბლიკაციებისა და კონფერენციების შესახებ შეჯამებული ინფორმაცია სამეცნიერო/სასწავლო ერთეულების მიმართულებების მიხედვით

№	ძველი ქართული ხელოვნების განყოფილება	სამეცნიერო პერსონალის რაოდენობა	პუბლიკაციების საერთო რაოდენობა (საქართველოში და საზღვარგარეთ)	სამეცნიერო ფორუმებში მონაწილეთა საერთო რაოდენობა (საქართველოში და საზღვარგარეთ)	გრანტებში მონაწილეთა რაოდენობა
		35	13	16	38
	ახალი და თანამედროვე ხელოვნების განყოფილება	21	12	10	21

გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ეროვნული კვლევითი ცენტრის საქმიანობის სხვა მიმართულებები

1. სერგო ქობულაძის სახელობის ხელოვნების ძეგლთა ფიქსაციის ლაბორატორია
მარინა ფანცხავა
ხელოვნების ძეგლთა ფიქსაციის ლაბორატორიის გამგე

2025 წელს განხორციელებული საქმიანობის ანგარიში

2025 წლის განმავლობაში ლაბორატორიაში გრძელდებოდა ფოტოსაცავში დაცული მასალის გეგმიური გაციფრულების პროცესი - სლაიდების სკანირება, ციფრულ მატარებელზე გადატანა და სისტემატიზირებული სახით დაარქივება, რაც გულისხმობს დიგიტალიზირებული მასალის კატალოგიზაციას (ნუმერაცია, ანოტირება და ინვენტარის წიგნში შეტანა), გარე მყარ დისკებზე დუბლირებული სახით შენახვას. ამგვარად დაბინავებულ იქნა ქართული ხუროთმოძღვრების, სამუზეუმო ექსპონატების და სხვათა ამსახველი 600-მდე ერთეული გამოსახულება.

წელს ახალი ფოტომასალებით შეივსო ლაბორატორიის ფოტოარქივის ბაზაზე შექმნილი გიორგი ჩუბინაშვილის ეროვნული ცენტრის თანამშრომელთა პირად შემოწირულობათა ფოტოფონდიც. საფუძველი დაედო ვიდეო მასალების არქივის შექმნასაც.

2025 წელს ლაბორატორიამ შეასრულა მთელი რიგი სამუშაოები (მასალის შერჩევა-მოძიება, საჭიროების შემთხვევაში სკანირება) ეროვნული ცენტრის და ასევე სხვადასხვა ინსტიტუციების წარმომადგენლების მიერ სამეცნიერო ფორუმზე თუ საჯარო ლექციებზე წასაკითხი მოხსენებების, სამეცნიერო კვლევით პროექტებში გამოსაყენებელი და პუბლიკაციებისთვის გამიზნული ვიზუალური ფოტომასალით უზრუნველყოფისთვის. ლაბორატორიის არქივის მასალები გასხვისებულ იქნა შესაბამის მოთხოვნის და ფორმალობის დაცვით. ფოტომასალით უზრუნველყოფილ იქნენ:

- საქართველოს შოთა რუსთაველის სახელობის თეატრისა და კინოს სახელმწიფო უნივერსიტეტი. სახელოვნებო მეცნიერებების, მედიის და მენეჯმენტის ფაკულტეტის ასისტენტ პროფესორის ლალი ოსეფაშვილის მიერ ჟურნალებში ქრონოსი და საქართველოს სიძველენი გამოსაქვეყნებელი სტატიებისთვის, რომლებიც ეძღვნება ატენის სიონისა და გელათის საკურთხეველთა კვლევის საკითხებს.
- გიორგი ჩუბინაშვილის ხელოვნების ეროვნული ცენტრის მთავარი მეცნიერ მუშაკი - ნინო ჭიჭინაძე. სამეცნიერო პუბლიკაციისთვის კრებულში “Spaces, Landscapes, and Social Lives of the Cross in Medieval South Caucasus and Beyond”.
- საქართველოს ხელოვნების სასახლის კულტურის ისტორიის მუზეუმის გენერალური დირექტორი - გიორგი კალანდია წლენჯიხის მაცხოვრის ფერისცვალების საკათედრო მონასტრის კედლის მხატვრობის ამსახველი ფოტომასალის არაკომერციული მოხმარებისთვის.
- ივანე ჯავახიშვილის სახელობის საქართველოს სახელმწიფო უნივერსიტეტის ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ინსტიტუტის დოქტორანტი - ნატალია ტურაბელიძე სტატიისთვის „კლასიკური პროტოტიპები შუა საუკუნეების ქართულ კედლის მხატვრობაში: ატენის სიონი“. სტატია მომზადდა

პუბლიკაციისთვის გერმანულ გამოცემაში „Mitteilungen zur Spätantiken Archäologie und Byzantinischen Kunstgeschichte“.

გარდა ამისა:

- **თამარ დოლიძე**
 - დევიდ უინფილდის ფოტოარქივის პასპორტიზაცია

2. არქივისა და ბიბლიოთეკის განყოფილების 2025 წლის ანგარიში

არქივისა და ბიბლიოთეკის განყოფილებაში ბოლო წლებში მიმდინარეობს რეინვენტარიზაციისა და დიგიტალიზაციის პროცესი, რომელიც, მწირი რესურსების გამო, საკმაოდ ხანგრძლივი სამუშაო პროცესია. აღნიშნულის გათვალისწინებით გამოყოფილების ძირითად ყოველწლიურ საქმიანობას, სხვადასხვა ინტენსივობით წარმოადგენს შემდეგი სამუშაოები:

1. საარქივო დოკუმენტაციის თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი სისტემით აწყობა-მოწესრიგება, რაც გულისხმობს საარქივო მასალების დოკუმენტების, შემოსულობათა წიგნების, მიღება-ჩაბარების აქტებისა და სხვა დოკუმენტების მოწესრიგებას.
2. არსებული საარქივო მასალების რეინვენტარიზაცია, რომლის ფარგლებშიც მიმდინარეობს არქივში დაცული საარქივო მასალის ხელახალი დათვლა და განთავსება.
3. ბოლო წლების მანძილზე შემოსული საარქივო მასალების დამუშავება, დახარისხება და შესაბამისი წესით განთავსება.
4. თანამედროვე, საერთაშორისო სტანდარტების ელექტრონული საარქივო სისტემის – სააღრიცხვო ბარათისა და პასპორტის ფორმის შევსება.
5. არქივში დაცული ძველი მასალების ეტაპობრივი გაციფრება პრიორიტეტების მიხედვით, რაც გულისხმობს არქივში დაცული ძველი შემოსულობების ელექტრონული ვერსიების მომზადება-დაარქივებას.

აღნიშნულის პარალელურად ხორციელდება დამატებითი სამუშაოები, რაც წლიური გეგმის ერთიან პროცესს ნაწილობრივ თანხვედება, თუმცა უმეტეს შემთხვევაში ეს გახლავთ სამუშაო პროცესში წარმოჩენილი დამატებითი საკითხები და პრობლემები, რომელთა გადაჭრა, როგორც წესი, წლის განმავლობაშივე ხორციელდება.

უშუალოდ 2025 წელს არქივის განყოფილებაში განხორციელდა შემდეგი სამუშაოები:

- გამოვლინდა ახალი საარქივო მასალები და განხორციელდა მათი სისტემატიზაცია, დანომრვა, ფოტოფიქსაცია.

პირად არქივებს დაემატა:

- გიორგი ჩუბინაშვილის – 23 ახალი საქაღალდე
- ვახანგ ბერიძის – 12 ახალი საქაღალდე
- რენე შმერლინგის – 15 ახალი საქაღალდე
- იოსებ ბანძელაძის – 7 ახალი საქაღალდე

დამუშავდა გასარკვევ მასალათა არასტანდარტული ორი ყუთი – განხორციელდა მათი სისტემატიზაცია, შესაბამის პირად არქივებში განთავსება და ფოტოფიქსაცია.

მიმდინარე წელს არქივის საცავს დაემატა შემდეგი მასალები:

- მარინე მემმარიაშვილის სადისერტაციო ნაშრომი;
- ნინო ერისთავის სადისერტაციო ნაშრომი;
- რუსუდან გაჩეჩილაძის პირადი არქივის მასალები – ლექსები (78 რგული);
- რენე შმერლინგის პირადი არქივის მასალები (2 საქაღალდე) – რკონი, წერილები და ზემო ნიქოზის მასალები (მელნიტა და ფანქრით შესრულებული ხელნაწერები, ასევე ნაბეჭდი მასალები).
- იოსებ ბანძელაძის პირადი არქივი და ბიბლიოთეკა – ნახაზები, ფოტომასალა, ელექტრონული მასალები;
- ნუკრი ალხაზაშვილის პირადი არქივის რამდენიმე დოკუმენტი;
- თითოეულ შემთხვევაში განხორციელდა მასალების ფოტოფიქსაცია და დანომრვა, განისაზღვრა მათი შენახვის შესაბამისი ფორმა და ადგილი.

შეთანხმებულია ცენტრის არქივისთვის შემდეგი პირების არქივების გადმოცემა:

1. ეკა პრივალოვას პირადი არქივის ნაწილი;
2. ნინო ბრაილაშვილის პირადი არქივი;
3. გურამ ჟღენტის პირადი არქივი;
4. ნუკრი ალხაზაშვილის პირადი არქივი;
5. სამსონ ლეჟავას პირადი არქივი;

მიმდინარე წლის მანძილზე მომზადდა და განხორციელდა გიორგი ჩუბინაშვილის 140 წლის საიუბილეოდ დაგეგმილი გამოფენა – „საქართველო ევროპული კულტურის კონტექსტში“, რომელიც 10 დეკემბერს გაიხსნა.

გამოფენაზე წარმოდგენილი იყო უნიკალური საარქივო მასალა, მათ შორის:

- 1930 წელს გერმანიაში ჩატარებული „ძველი ქართული ხელოვნების“ ფოტო-გამოფენის ორიგინალური ფოტოები (პირველად გამოიფინა);
- ინსტიტუტის ექსპედიციების ამსახველი ფოტომასალა;
- გიორგი ჩუბინაშვილის პირადი ფოტომასალა, ხელნაწერები, წერილები და პირადი ნივთები.

მიმდინარე წელს მოხდა შეთანხმება საქართველოს ცენტრალური არქივის ლაბორატორიასთან, რის საფუძველზეც დაგეგმილია არქივის საცავის სივრცეებში გეგმიური სადებინფექციო სამუშაოების ჩატარება, საარქივო მასალების შენახვის სათანადო პირობების უზრუნველყოფისა და პრევენციული დაცვის მიზნით.

გარდა ამისა:

- **მარიამ გაჩეჩილაძე**
 - ცენტრის ახალი და თანამედროვე ხელოვნების განყოფილებაში დაცული მხატვარ ვახტანგ ჯაფარიძის არქივის დამუშავება
- **ეთერ ედიშერაშვილი**
 - ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში დაცული, პროფ. შალვა ამირანაშვილის არქივის უცნობი წერილობითი და ფოტოდოკუმენტაციის დამუშავება, რომელიც მოიცავდა ქართული, ისლამური და დასავლეთ ევროპული ხელოვნების ნიმუშების სისტემატიზაციას

2025 წელს ბიბლიოთეკის განყოფილებაში განხორციელდა შემდეგი სამუშაოები:

- თანამშრომელთა პირად საბიბლიოთეკო სექტორს დაემატა თამაზ სანიკიძის პირადი ბიბლიოთეკა, რომელიც ნაწილობრივ აღნუსხულია და საჭიროებს დამატების სივრცესა და ინვენტარს, რათა მოხდეს მისი სრულფასოვანი განთავსება;
- ჩუბინაშვილის ცენტრის ბიბლიოთეკას, ოჯახის სურვილით გადაეცა იოსებ ბანძელაძის პირადი ბიბლიოთეკა – განხორციელდა მისი აღნუსხვა, თუმცა განთავსება შესაბამისი ინფრასტრუქტურის არარსებობის გამო ამ ეტაპზე ვერ ხერხდება;
- ჩუბინაშვილის ცენტრის ბიბლიოთეკას, ოჯახის სურვილით გადაეცა იგორ გილგენდორფის პირადი ბიბლიოთეკა – განხორციელდა მისი აღნუსხვა, თუმცა განთავსება შესაბამისი ინფრასტრუქტურის არარსებობის გამო ამ ეტაპზე ვერ ხერხდება;

- ამის პარალელურად, ბიბლიოთეკაში მიმდინარეობს სხვადასხვა საცავის შემადგენელი წიგნადი ფონდების ელექტრონულ კატალოგებში შეყვანა და მათი მყარი სახით დალაგება შესაბამისი სისტემით. წლის განმავლობაში მოცემულ სისტემაში შეყვანილ იქნა 5000–ზე მეტი ერთეული.
- მიმდინარე წელს განხორციელდა გიორგი ჩუბინაშვილის პირადი ბიბლიოთეკის ნახევრის აღნუსხვა, გატარება, სისტემაში შეყვანა და შესაბამის სტელაჟებზე წიგნების გათავსება.

3. მატერიალური კულტურის ძეგლთა აღწერილობის განყოფილება 2025 წელს შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის ანგარიში

განყოფილებაში წლის განმავლობაში მუშაობა მიმდინარეობდა სამეცნიერო-საცნობარო, ენციკლოპედიური ხასიათის მრავალტომიანი გამოცემის „საქართველოს ისტორიისა და კულტურის ძეგლთა აღწერილობის“ მეშვიდე წიგნის ტექსტობრივ და საილუსტრაციო მასალაზე. წიგნი ეძღვნება ისტორიული შიდა ქართლის მთიანეთის ისტორიისა და კულტურის ძეგლებს.

არქიტექტურული ძეგლების ადგილზე მონახულების შეუძლებლობის (როგორც ცნობილია, საქართველოს ეს კუთხე ოკუპირებულია რუსეთის ფედერაციის მიერ, აღნიშნული ვითარება კი მასალის მოპოვებას დიდად ართულებს) და ძეგლთა სიმრავლის მიუხედავად, განყოფილებამ მაინც შეძლო საკმაოდ დიდი ტექსტობრივი მასალის მომზადება და სახვითი მასალის მოპოვება, რაც დიდ სირთულეებთან იყო დაკავშირებული.

წიგნის საილუსტრაციო მასალის საკმაოდ დიდი მოცულობისა და მისი მაღალი პოლიგრაფიული დონით მომზადების საჭიროებიდან გამომდინარე, მასალა უნდა დამუშავდეს მაღალი კვალიფიკაციის სპეციალისტის მიერ, გარდა ამისა საჭიროა ტექსტობრივი მასალის სალიტერატურო კონტროლი, სამიებლების მომზადება და მასალის დაკაბადონება, რისთვისაც საჭიროა ამ საქმეში სათანადო დარგის სპეციალისტთა ჩართვა.

ვფიქრობთ წიგნი გამოსაცემად მზად გვექნება 2026 წლის III კვარტალში და მისი გამოცემა შესაძლებელი იქნება 2026 წლის მიწურულს. წიგნი მიძღვნილი იქნება ცხინვალისა და ჯავის მუნიციპალიტეტის ძეგლებისადმი.

წიგნს ექნება შესავალი, რომელშიც მიმოხილული იქნება მხარის ისტორია და კულტურული მემკვიდრეობა. თითოეულ მუნიციპალიტეტს ექნება საცნობარო სტატია, ცალკე სტატია ექნება ქალაქებს ცხინვალსა და ჯავს და ასევე იმ სოფლების ნაწილს რომლებზედაც მოპოვებული იქნება ისტორიული ცნობები. წიგნს დაერთვება საცნობარო აპარატი სამიებლები (გეოგრაფიული და ეთნიკური სახელებისა, ძეგლთა და ქრონოლოგიური) და სახვითი მასალა (ნახაზები, ფოტოსურათები და სხვ.)

თამამად შეიძლება ითქვას, რომ დღემდე არ არსებობს საკვლევი რეგიონის კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ ანალოგიური გამოცემა, რომელშიც მიმოხილული იქნებოდა ქართული ხელოვნების განვითარების სხვადასხვა პერიოდთან დაკავშირებული ისტორიის, არქეოლოგიის, ხუროთმოძღვრებისა და მონუმენტური მხატვრობის მრავალი ძეგლი. მათი უმეტესი ნაწილი შეუსწავლელია და სრულიად უცნობია, როგორც სამეცნიერო, ისე ფართო საზოგადოებისათვის.

საანგარიშო პერიოდში წიგნის მოსამზადებელ სამუშაოებში ჩართული იყვნენ და მომავალში იქნებიან ჩართული განყოფილების თანამშრომლები: თამაზ დვალი (პროექტის ხელმძღვანელი), ფლერ დევდარიანი (მასალის მოძიება და სტატიების დაწერა კედლის მხატვრობის ძეგლებზე). ბაადურ კუპრეიშვილი (საარქიო სამუშაოები, სახვითი მასალის მოძიება), მზია ბაქრაძე (ბიბლიოგრაფიის შედგენა, სტატიების დაწერა, ტექსტების რედაქტირება).

საანგარიშო პერიოდში განყოფილებაში, ქართული ენციკლოპედიის ირაკლი აბაშიძის მთავარ სამეცნიერო რედაქციასთან თანამშრომლობით, მომზადდა წიგნი „საქართველოს მატერიალური კულტურული მემკვიდრეობა – კახეთი“, რომელიც გამოიცა საქართველოს კულტურის სამინისტროს ფინანსური მხარდაჭერით [წიგნში მიმოხილულია 1235 ხუროთმოძღვრული ძეგლი და მოცემულია ისტორიული ცნობები 70 დასახლებული პუნქტის შესახებ (სახვითი მასალა: 1222 ნახაზი, 1077 ფოტოსურათი, 13 რუკა) წიგნის მოცულობა 800 გვერდი].

1. კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების რეაბილიტაცია, რესტავრაცია, კონსერვაცია, შეფასება, აღრიცხვა, პროექტების რეცენზირება

• მარინე ბულია

- გელათში მიმდინარე საკონსერვაციო სამუშაოებისა და დოკუმენტაციის შესწავლა-შეფასება

• გიორგი ჭანიშვილი

- თბილისი: აბანოს ქუჩის აბანოების რეაბილიტაცია. სახელოვნებათმცოდნეო კვლევა და რეკომენდაციები
- თბილისი: ვაკის პარკის კასკადის რეაბილიტაცია. სახელოვნებათმცოდნეო კვლევა და რეკომენდაციები
- გორი: სოფ. შინდისის გმირების მემორიალის რეაბილიტაციისა და მუზეუმის პროექტის სახელოვნებათმცოდნეო კვლევა და რეკომენდაციები
- სტეფანწმინდა: სოფ. სიონის სამონასტრო კომპლექსის რეაბილიტაციის პროექტის სახელოვნებათმცოდნეო კვლევა და რეკომენდაციები
- ბათუმი: წმ. ნიკოლოზის ეკლესიის რეაბილიტაცია. სახელოვნებათმცოდნეო კვლევა და რეკომენდაციები

- 49 დასკვნა და რეკომენდაციები საქართველოს ძველი ქალაქების მუნიციპალიტეტებში, არქიტექტურული ძეგლების დაცვითი ზონების არეალში მშენებლობასთან დაკავშირებით
- **ლალი ანდრონიკაშვილი**
 - დიდი ჯიხაიში - ნ. ნიკოლაძის სახლ-მუზეუმის რეაბილიტაციის პროექტი ხელოვნებათმცოდნე ექსპერტი
 - საქართველოს ურბანული განაშენიანების ესთეტიკური მახასიათებლების კვლევა- შემუშავების პროექტი ხელოვნებათმცოდნე ექსპერტი
 - სოფ. მუხრანის ტერიტორიული მოწყობის პროექტი ხელოვნებათმცოდნე ექსპერტი
- **მაია მანია**
 - აკადემქალაქში 1960-იან წლებში აშენებული თერმობაროკამერის შენობის მხატვრულ-არქიტექტურული შეფასება
 - ქალაქ დუშეთის გენერალური გეგმის კონცეფციისა და დუშეთის ურბანულ და არქიტექტურულ მემკვიდრეობაზე ზეგავლენის შეფასება

პედაგოგიური საქმიანობა

1 დავით ხოშტარია

- **ა. ქუთათელაძის სახ. თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია,**
ასოცირებული პროფესორი
 - ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტი:
 - ლექციები ძველ ქართულ არქიტექტურაზე - ბაკალავრიატისა და მაგისტრატურის პროგრამები
 - დოქტორანტების სამეცნიერო ხელმძღვანელობა
 - დოქტორანტ ნატალია ჩიტიშვილის თანახელმძღვანელობა (პროფესორ მიკელე ბაჩისთან ერთად) ფრიბურგის უნივერსიტეტი, შვეიცარია

2 მარიამ დიდებულიძე

- **საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა ტბელ აბუსერიძის სახელობის სასწავლო უნივერსიტეტი, პროფესორი**
 - შუა საუკუნეების ქართული სახვითი ხელოვნება - საბაკალავრო კურსი
 - ხელოვნების ნაწარმოების შეფასება და ინტერპრეტაცია - სამაგისტრო კურსი
- **თბილისის სასულიერო აკადემია და სემინარია, მიწვეული პედაგოგი**
 - ბიზანტიური მხატვრობის ისტორია - საბაკალავრო კურსი
 - შუა საუკუნეების ქართული კედლის მხატვრობა - საბაკალავრო კურსი

3 ქეთევან აბაშიძე

- **თბილისის სასულიერო აკადემია და სემინარია, მიწვეული პედაგოგი**
ხატწერის, რესტავრაციისა და საეკლესიო არქიტექტურის ფაკულტეტი:
 - ქართული ხელოვნების ისტორია - საბაკალავრო კურსი
 - ქართული ხუროთმოძღვრება - საბაკალავრო კურსი
 - ქრისტიანული ხელოვნების სახისმეტყველება - საბაკალავრო კურსიქრისტიანული ხელოვნების ფაკულტეტი:
 - მხატვრული ნაწარმოების ანალიზი

4 ირინე ელიზბარაშვილი

- **ა. ქუთათელაძის სახ. თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია**
ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტი:
 - ბაკალავრების, მაგისტრანტების და დოქტორანტების სამეცნიერო ხელმძღვანელობა

5 ქეთევან მიქელაძე

- **ა. ქუთათელაძის სახ. თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია, მოწვეული ლექტორი**
ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტი:
 - ისტორიულ პირთა გამოსახულებები შუა საუკუნეების კედლის მხატვრობაში - საბაკალავრო კურსი

6 თამარ ხუნდაძე

- **ა. ქუთათელაძის სახ. თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია, ასოცირებული პროფესორი, ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტის დეკანი**
ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტი:
 - ბიზანტიის ხელოვნების ისტორია - საბაკალავრო კურსი
 - დასავლეთ ევროპის შუა საუკუნეების ხელოვნების ისტორია - საბაკალავრო კურსი
 - შუა საუკუნეების ქართული რელიეფი - საბაკალავრო კურსი
 - ძველი ქართული ხელოვნების ისტორია - საბაკალავრო კურსი
 - აღმოსავლეთ ქრისტიანული რელიეფური ქანდაკება - სამაგისტრო კურსი
 - ბიზანტიის სახვითი ხელოვნება - სამაგისტრო კურსი
 - რომანული და გოთური ხელოვნება - სამაგისტრო კურსი
 - საბაკალავრო, სამაგისტრო და სადოქტორო ნაშრომების ხელმძღვანელობა

7 მარიამ გაბაშვილი

- საქართველოს უნივერსიტეტი, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა სკოლა.
ადმოსავლეთმცოდნეობის დეპარტამენტი, მოწვეული ლექტორი
 - ახლო აღმოსავლეთის ხელოვნება და კულტურა

8 თამარ ხოსროშვილი

- ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, მოწვეული ლექტორი
მასწავლებლის მომზადების საგანმანათლებლო პროგრამა, კურსები:
 - სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების სწავლების საფუძვლები
 - სასკოლო პრაქტიკა - სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება
 - შემოქმედებითობა და პრაქტიკა - საგანი სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება
- ნიუტონის თავისუფალი სკოლა, ესთეტიკის კათედრის ხელმძღვანელი, ხელოვნების პედაგოგი

9 მარინე ყენია

- საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა ტბელ აბუსერიძის სახელობის სასწავლო უნივერსიტეტი, პროფესორი
 - მაგისტრანტის სამეცნიერო ხელმძღვანელობა

10 მზია ჯანჯალია

- ა. ქუთათელაძის სახ. თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია, ასოცირებული პროფესორი
ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტი:
 - შუა საუკუნეების ქართული მხატვრობა - საბაკალავრო კურსი
 - შუა საუკუნეების ქართული სახვითი ხელოვნების პრობლემები - სამაგისტრო კურსი
 - შუა საუკუნეების ქართული მხატვრობა და ქრისტიანული სამყარო - სამაგისტრო კურსი
 - დოქტორანტების სამეცნიერო ხელმძღვანელობა

11 ფლერ დევდარიანი

- ა. ქუთათელაძის სახ. თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია, მოწვეული ლექტორი
ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტი:
 - რენესანსის ეპოქის ხელოვნება (ფერწერა, ქანდაკება, არქიტექტურა) - საბაკალავრო კურსი

12 ასმათ ოქროპირიძე

- ა. ქუთათელაძის სახ. თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია, მოწვეული ლექტორი
ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტი:
 - ქრისტიანული იკონოგრაფიის საფუძვლები - საბაკალავრო კურსი
- თბილისის სასულიერო აკადემიის სემინარია
ხელოვნებათმცოდნეობის ფაკულტეტი:
 - სახვითი ხელოვნების ნაწარმოების მხატვრული ანალიზი

13 მარიანა ოკლეი

- ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ასისტენტ პროფესორი
ხელოვნების ისტორიის და თეორიის ფაკულტეტი:
 - შესავალი ხელოვნებათმცოდნეობაში - საბაკალავრო კურსი
 - თეატრის და თეატრალურ-დეკორაციული ხელოვნების ისტორია - საბაკალავრო კურსი
 - XX საუკუნის დასავლეთ ევროპის ხელოვნება და დიზაინი - საბაკალავრო კურსი
 - თანამედროვე ქართული ხელოვნება: XX საუკუნის მეორე ნახევარი და XXI საუკუნე - სამაგისტრო კურსი
 - სამაგისტრო თემების ხელმძღვანელობა

14 მაია მანია

- ა. ქუთათელაძის სახ. თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია, ასოცირებული პროფესორი
ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტი:
 - ქართული ქალაქური არქიტექტურა - საბაკალავრო ლურსი
 - ხელოვნების სინთეზის თეორია - სამაგისტრო კურსი

15 თამარ ბელაშვილი

- ა. ქუთათელაძის სახ. თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია, ასოცირებული პროფესორი
ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტი:
 - გამოსახულებიდან ობიექტამდე, 50-70-იანი წლების ქართული ხელოვნების ისტორია - საბაკალავრო კურსი
 - ქართული საბჭოთა ხელოვნება - საბაკალავრო კურსი
- სახვითი ხელოვნების ფაკულტეტი:
 - მსოფლიო ხელოვნების ისტორია - საბაკალავრო კურსი

16 თეა ტაბატაძე

- ა. ქუთათელაძის სახ. თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია, ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტის კვლევითი ინსტიტუტის „კონსერვაციის ცენტრი“ მთავარი მეციერ-თანამშრომელი
ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტი:
 - მოდერნიზმი საქართველოში - საბაკალავრო კურსი
 - მოდერნიზმი საქართველოში - სამაგისტრო კურსისახვითი ხელოვნების ფაკულტეტი:
 - მსოფლიო ხელოვნების ისტორია - საბაკალავრო კურსიმედია ხელოვნების ფაკულტეტი
 - ქართული ხელოვნების ისტორია - საბაკალავრო კურსი
- თავისუფალი უნივერსიტეტი, მოწვეული ლექტორი
ხელოვნების, არქიტექტურისა და დიზაინის სკოლა (VAADS):
 - კრიტიკული აზროვნება ვიზუალურ ხელოვნებაში - საბაკალავრო კურსი

17 მზია ჩიხრაძე

- თავისუფალი უნივერსიტეტი, მოწვეული ლექტორი
ხელოვნების, არქიტექტურისა და დიზაინის სკოლა (VAADS):
 - ხელოვნების ისტორია - საბაკალავრო კურსი
- ევროპული სკოლის საერთაშორისო საბაკალავრო სადიპლომო პროგრამა
 - ვიზუალური ხელოვნება

18 ცისია კილაძე

- თბილისის სასულიერო აკადემია და სემინარია,
ხელოვნებადმცოდნეობის ფაკულტეტი
 - ხელოვნების ისტორიის კვლევის მეთოდები

19 ნინო ჭოლოშვილი

- ა. ქუთათელაძის სახ. თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია, პროფესორი
ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტი:
 - საკურატორო საქმე - საბაკალავრო და სამაგისტრო კურსები
 - პროექტის მენეჯმენტი - თეორია და პრაქტიკა - საბაკალავრო და სამაგისტრო კურსები
 - ფოტოგრაფიის ისტორია - საბაკალავრო კურსი
 - თანამედროვე ვიზუალური ხელოვნება - საბაკალავრო კურსი
 - XX საუკუნის ევროპისა და ამერიკის ხელოვნება (მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ) - საბაკალავრო კურსი

- ი. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, მოწვეული ლექტორი
 - ფოტოგრაფიის ისტორია და თეორია - სამაგისტრო კურსი
 - საკურატორო და საგამოფენო საქმე - სამაგისტრო კურსი
 - პროექტის მენეჯმენტი, თეორია და პრაქტიკა - სამაგისტრო კურსი

20 მარიამ მიქაძე

- ა. ქუთათელაძის სახ. თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია, მოწვეული ლექტორი
ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტი:
 - ხელოვნებათმცოდნეობის შესავალი (ვიზუალური ხელოვნების დარგები, ჟანრები და თანამედროვე ხელოვნების ფორმები) -

21 თამაზ გერსამია

- ა. ქუთათელაძის სახ. თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია, მოწვეული ლექტორი
რესტავრაციის და ხელოვნების ისტორიის ფაკულტეტი
 - ქალაქგეგმარების ისტორია - საბაკალავრო კურსი

22 მარიამ გაჩეჩილაძე

- ა. ქუთათელაძის სახ. თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია, მოწვეული ლექტორი
ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტი
- ქართული გრაფიკული ხელოვნების ჩასახვისა და განვითარების ისტორია - სამაგისტრო კურსის არჩევითი საგანი

2. საგანმანათლებლო პროგრამები, ლექციები, ინტერნეტ პლატფორმები და სხვ.

- დავით ხოშტარია
 - ინგლისურ ენოვანი სტატიები (18 სტატია) ქართული ხუროთმოძღვრების ძეგლებზე ინტერნეტ პლატფორმისთვის „ათინათი“: იდღეთის ნათლისმცემელი, მატანის ცხრაკარა, ფოთოლეთი, კალაურის წმ. გიორგი, რუისის ტაძარი, მელაანი, ბედიანი, იკორთა, ხირსა, ბოლნისის თევდორეწმინდა, კორცხელი, ცაიში, ყულიშკარი, სიღნაღის წმ. გიორგი, ბორჯომის კავალერთა სახლი, ბორჯომის პარკი, თბილისის აბრეშუმის მუზეუმი
www.atinati.com

- **მარიამ დიდებულიძე**
 - ინგლისურ ენოვანი სტატიები (6 სტატია) შუა საუკუნეების ქართულ კედლის მხატვრობაზე ინტერნეტ პლატფორმისთვის „ათინათი“: ბედია, ლაშთხვერი, წვირმი-ზაგარი, ლამარია, სვანეთის ხელოვნება; ჩვაბიანი
www.atinati.com
- **მარიამ გაჩეჩილაძე**
 - ინგლისურ ენოვანი სტატიები (3 სტატია) ქართველ მხატვრებზე ინტერნეტ პლატფორმისთვის „ათინათი“: სერგო ქობულაძე, აპოლონ ქუთათელაძე, იოსებ შარლემანი
www.atinati.com
- **მზია ჩიხრაძე** (ქეთევან ცეცხლაძესთან თანაავტორობით)
 - შესავალი სტატია - ქართული ნონკონფორმიზმის შესახებ, რათგერსის უნივერსიტეტის ზიმერლის მუზეუმის ვებგვერდისთვის.
- **ასმათ ოქროპირიძე**
 - ქართლის მოქცევის 1700 წლისადმი მიძღვნილი პროგრამა „ქართული თვითმყოფადობა“
კოორდინატორი ქართული ხელოვნების ისტორიის ლექციების კურსის განხრით
 - ქუთაის-გელათის ეპარქია. ტელესტუდია „გელათი“
ოთხი ლექცია: „ქრისტიანული ფერთამეტყველებისთვის“
2025 წლის იანვარ-თებერვალი
 - თბილისის არქიტექტორთა და სკულპტორთა ასოციაციის (TASSA)
პროექტი: „სიყვარული განდმართების გზა“
პროექტის პოდკასტების VIII ეპიზოდი
„განდმართების გზა - სიყვარულიდან ჯვრამდე“
19.07.2025
- **ეკატერინე გედევანიშვილი**
 - ქართლის მოქცევის 1700 წლისადმი მიძღვნილი პროგრამა „ქართული თვითმყოფადობა“
მონაწილეობა ლექციებისა და პოდკასტების ციკლში
- **სამსონ ლუჯავა**

- ქართლის მოქცევის 1700 წლისადმი მიძღვნილი პროგრამა „ქართული თვითმყოფადობა“
საჯარო ლექცია „კოლხური ოდა-სახლების აღნაგობა და ორნამენტის სემანტიკა“
2025 წლის ნოემბერი
- მაია მანია
 - საჯარო ლექცია თბილისის ურბანული მემკვიდრეობისა და ცალკეული ისტორიული ნაგებობების დაცვის მდგომარეობა სოციალური დაცვის დღეები 25-27.09.2025 ფარგლებში
- თამარ ბელაშვილი
 - საჯარო ლექცია „უჩინარი ადამიანები“
თბილისის სკულპტორტა და არქიტექტორთა ასოციაციის პროექტ „რანის“ ფარგლებში
02.07.2025
- ცისია კილაძე
 - საჯარო ლექცია ნიკო ფიროსმანაშვილის მხატვრობა
სიღნაღის არტ ფესტივალის ფარგლებში
2025 წლის აგვისტო
 - საქართველოს ეროვნული მუზეუმი - სამუზეუმო ექსპოზიციების შესახებ საგანმანათლებლო პროგრამების შედგენა და ჩატარება
- ნინო ჭოღოშვილი
 - ლექციები თემაზე ტრანსფორმაციის პროცესები თანამედროვე ვიზუალურ ხელოვნებაში
ჰალეს ხელოვნებისა და დიზაინის უნივერსიტეტი
2025 წლის მარტი-აპრილი

3. სამეცნიერო საბჭოებში, სარედაქციო კოლეგიებსა და ა.შ. საქმიანობა

1 დავით ხოშტარია

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი
- თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის აკადემიური საბჭოს წევრი

2 ლეილა ხუსკივაძე

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი

3 კიტი მაჩაბელი

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი

4 მარიამ დიდებულიძე

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე
- საქართველოს საპატრიარქოსთან არსებული ხუროთმოძღვრების, ხელოვნების და რესტავრაციის სამეცნიერო საბჭოს წევრი
- პატრისტიკული კვლევების საერთაშორისო ასოციაციის (AIEP-IAPS) წევრი
- Academia Europaea-ს თბილისის რეგიონული ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი

5 ნინო გომელაური

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი

6 მარინე ყენია

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს მდივანი
- ICOMOS საქართველოს ეროვნული კომიტეტის სამეცნიერო-მეთოდური საბჭოს წევრი
- ICOMOS ISCMP-ის (კედლის მხატვრობის საერთაშორისო სამეცნიერო კომიტეტი) წევრი

7 ირინე ელიზბარაშვილი

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი
- ICOMOS საქართველოს ეროვნული კომიტეტის სამეცნიერო-მეთოდური საბჭოს წევრი

8 მანანა სურამელაშვილი

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი

- ICOMOS საქართველოს ეროვნული კომიტეტის სამეცნიერო-მეთოდური საბჭოს წევრი

9 მარინე ბულია

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი
- კავკასიოლოგიის საერთაშორისო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის საერთაშორისო ინტერნეტ ჟურნალის „ამირანი“ სარედაქციო საბჭოს წევრი

10 ნინო ჭიჭინაძე

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი

11 თამარ ხუნდაძე

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი
- ა. ქუთათელაძის სახ. თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის რესტავრაციის, ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტის სამეცნიერო საბჭოს წევრი

12 ციციჩო ჩაჩხუნაშვილი

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი
- ICOMOS საქართველოს ეროვნული კომიტეტის სამეცნიერო-მეთოდური საბჭოს წევრი
- საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს მსოფლიო მემკვიდრეობის დაცვის სამეცნიერო-მეთოდური საბჭოს წევრი

13 თამარ ხოსროშვილი

- მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი, საგნობრივი ექსპერტი (სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება); ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების ავტორიზაციის ექსპერტი ხელოვნების მიმართულებით

14 გიორგი ჭანიშვილი

- საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის საბჭოს სტრატეგიული საკითხების სექციის საბჭოს წევრი
- საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის საბჭოს სტატუსის განსაზღვრის სექციის საბჭოს წევრი
- საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს კულტურული მემკვიდრეობის დამცავი ზონებისა და ურბანული მემკვიდრეობის სექციის საბჭოს წევრი
- საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს ისტორიულ-არქიტექტურული კულტურული მემკვიდრეობის რესტავრაცია-კონსერვაციის სექციის საბჭოს წევრი
- საქართველოს საპატრიარქოს ქრისტიანული ხუროთმოძღვრების, ხელოვნების და რესტავრაციის ცენტრის საბჭოს წევრი

15 ეკატერინე გედევანიშვილი

- გელათის რეაბილიტაციის დროებითი კომიტეტის ქართული საბჭოს წევრი

16 ქეთევან აბაშიძე

- საქართველოს საპატრიარქოსთან არსებული ხუროთმოძღვრების, ხელოვნების და რესტავრაციის სამეცნიერო საბჭოს წევრი

17 მზია ჯანჯალია

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი

18 ფლერ დევდარიანი

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი

19 ასმათ ოქროპირიძე

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი

20 მარიამ გაჩეჩილაძე

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი

- საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს უძრავი ძეგლის სტატუსის მიმნიჭებელი კომისიის წევრი

21 მარინა მეძმარიაშვილი

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი

22 სამსონ ლეჟავა

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი

24 ელენე თუმანიშვილი

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი

25 მარიანა ოკლეი

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი
- OISTAT-ის (სცენოგრაფების, თეატრის არქიტექტორების, ტექნოლოგიების და თეორეტიკოსების საერთაშორისო ქსელი) წევრი
- ICOM საქართველოს წევრი

26 მაია მანია

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი
- აპოლონ ქუთათელაძის თბილისის სახ. სამხატვრო აკადემიის ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტის სამეცნიერო საბჭოს წევრი

27 თამარ ბელაშვილი

- გიორგი ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო საბჭოს წევრი
- აპოლონ ქუთათელაძის თბილისის სახ. სამხატვრო აკადემიის ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტის სამეცნიერო საბჭოს წევრი
- თბილისის მერია, თბილისში ქანდაკებების განთავსების საკონსულტაციო საბჭოს წევრი
- საქართველოს ეროვნული ბანკი. ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების დიზაინის ესკიზების შერჩევის კომისიის საბჭოს წევრი

28 ნინო ჭოლოშვილი

- აპოლონ ქუთათელაძის თბილისის სახ. სამხატვრო აკადემიის ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს წევრი
- საქართველოს შოთა რუსთაველის სახ. თეატრისა და კინოს სახელმწიფო უნივერსიტეტის სადისერტაციო საბჭოს ხელოვნებათმცოდნეობის სექციის წევრი
- ICOM-ის წევრი
- IKT (International Association of Curators of Contemporary Art) წევრი

4. მთარგმნელობითი და სარედაქციო-საგამომცემლო საქმიანობა

გამოცემები

- ნ. ჭიჭინაძე, შუა საუკუნეების საქართველოს ჯვრის სანაწილეები, 2025
- ე. გედევანიშვილი (თანაავტორებთან ერთად), წმინდა მეომრები შუა საუკუნეების ქართულ ხელოვნებაში, 2025 - ქართულ და ინგლისურ ენებზე
- თ. დვალი, შემდგენელი, საქართველოს მატერიალური კულტურული მემკვიდრეობა. კახეთი, 2025
- მ. გაჩეჩილაძე, მ. მიქაძე, ე. ყარსელიშვილი, იტალია 1956. ფოტოგრაფი სერგო ქობულაძე, 2025
- მ. მეძმარიაშვილი, ს. ლეჟავა, ს. ჩიტორელიძე, თბილისელი მხატვარი ნოდარ აფციაური, 2025
- მ. გაჩეჩილაძე, სპარტაკ ცინცაძე - 90, 2025

გამოსაცემად მომზადდა:

1. გ. ჩუბინაშვილი, მცხეთის ჯვრის ტაძრის შესახებ მონოგრაფიის ქართულ ენაზე გამოცემა (მთარგმნელი დ. თუმანიშვილი, რედაქტორები: მ. დიდებულიძე, ირ. ელიზბარაშვილი, მ. ყენია, ტექნიკური დახმარება: მ. გაბაშვილი, ნ. არონიშიძე)
2. ვ. ბერიძე, ქართული ხელოვნების ისტორიის დამახინჯების წინააღმდეგ ნაშრომის ქართულ ენაზე გამოცემა (მთარგმნელები: მ. მეძმარიაშვილი, ნ. გომელაური)
3. დ. თუმანიშვილის კულტურის ისტორიული ნარკვევების კრებული (შემდგენელ-რედაქტორები მ. ყენია, ნ. არონიშიძე)
4. ნ. არონიშიძე, სოფელ ხახაბოს ისტორიული განაშენიანება

პერიოდიკა

- გამოსაცემად მომზადდა ცენტრის ყოველწლიური სამეცნიერო ჟურნალის - საქართველოს სიძველენი - 28-ე ნომერი (რედაქტორ-გამომცემლები: მ. დიდებულიძე, დ. ხომტარია, სარედაქციო ჯგუფი: მ. ყენია, ნ. ჩიტიშვილი)

- ელექტრონულ სივრცეში განსათავსებლად მომზადდა ცენტრის ყოველწლიური ელექტრონული სამეცნიერო ჟურნალის - *Ars Georgica* – 2025 წლის ნომერი (რედაქტორი: ე. თუმანიშვილი, სამხატვრო რედაქტორი: ს. ჩიტორელიძე, პასუხისმგებელი მდივანი: მ. გაჩეჩილაძე)
- 2025 წლის მანძილზე ცენტრის თანამშრომლები აქვეყნებდნენ ან დასაბეჭდად აქვთ გადაცემული სამეცნიერო სტატიები როგორც ქართულ, ასევე უცხოურ სამეცნიერო ჟურნალებში

გარდა ამისა:

- **მარინე ბულია**
 - თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია. სამეცნიერო რეცენზირებადი ჟურნალის *ACADEMIA* მთავარი რედაქტორი
 - კავკასიოლოგიის საერთაშორისო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი. საერთაშორისო ინტერნეტ ჟურნალის „ამირანი“ სარედაქციო საბჭოს წევრი
- **თამარ ხუნდაძე**
 - თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია. სამეცნიერო რეცენზირებადი ჟურნალის *ACADEMIA* რედაქციის წევრი
- **ნინო ჭოდოშვილი**
 - ირინა აბესაძის მონოგრაფიის „დარეჯან და შალვა ძნელადები“ რედაქტორი (გადაცემულია დასაბეჭდად)

5. საგამოფენო საქმიანობა/კურატორობა

გ. ჩუბინაშვილის ცენტრის მიერ მოწყობილი გამოფენები

- გამოფენა - იტალია 1956. ფოტოგრაფი სერგო ქობულაძე, თებერვალი, 2025
- მერაბ კოპალეიშვილის ნამუშევრების გამოფენა, მარტი, 2025
- ნინო ჯალიაშვილის ნამუშევრების გამოფენა „მეთევზე მძლოლის საძებრად“, მაისი, 2025
- ბავშვთა დაცვის დღისადმი მიძღვნილი კვირეული, მაისი-ივნისი, 2025
 - ანგელინა გოგოლაძის არტ სტუდიის 5 დან 17 წლამდე მოსწავლეების პერსონალური გამოფენა, ივნისი, 2025
- 195 სკოლასთან არსებული სამხატვრო სკოლის ბავშვთა გამოფენა, ივნისი, 2025
- თბილისისა და რუსთავის კალიგრაფიის სკოლების გამოფენა, ივლისი, 2025
- მხატვარ დავით ლეკიაშვილის პერსონალური გამოფენა, ოქტომბერი, 2025
- გიორგი ჩუბინაშვილის პირადი არქივის მასალების გამოფენა, დეკემბერი, 2025
წარმოდგენილი იყო უნიკალური საარქივო მასალა (1930 წელს გერმანიაში ჩატარებული „ძველი ქართული ხელოვნების“ ფოტო-გამოფენის ორიგინალური ფოტოები (გამოიფინა პირველად)

- ინსტიტუტის ექსპედიციების ამსახველი ფოტომასალა, ხელნაწერები და წერილები
გამოფენა ჩატარდა ევროპის მემკვიდრეობის დღეების ფარგლებში.

გარდა ამისა:

- **ს. ჩიტორელიძე**

- ტიხრული მინანქრის IV სიმპოზიუმი, ნოემბერი, 2025
სიმპოზიუმის თანაორგანიზატორი, საგამოფენო კატალოგის ტექსტის ავტორი
- ქანდაკების ფესტივალი-2025, ოქტომბერი, 2025
ფესტივალის კურატორი
გამოფენები ფესტივალის ფარგლებში: სასკოლო ასაკის მოზართა გამოფენა „მომავალი მოქანდაკე“, პროფესიონალი მოქანდაკეების საანგარიშო გამოფენა „თანამედროვე ქართული ქანდაკება - 2025 წლის გამოფენა“

6. საერთაშორისო ურთიერთობები (კონფერენციები, გამოცემები, ტრენინგები, საჯარო ლექციები, მაგისტრატურა, დოქტორანტურა, საზაფხულო სკოლები, გამოფენები და სხვ.)

2025 წელს ცენტრი აგრძელებდა თანამშრომლობას ჰუმანიტარული დარგის წამყვან ინსტიტუტებთან: სახელმწიფო ხელნაწერთა ინსტიტუტი, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი, ენათმეცნიერების ინსტიტუტი, ლიტერატურის ინსტიტუტი და სხვ. აგრეთვე საქართველოს ეროვნულ მუზეუმთან და სხვა რეგიონალურ მუზეუმებთან და საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოსთან.

საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს გ. ჩუბინაშვილის ცენტრისა და საქართველოს ავტოკეფალური ეკლესიის ურთიერთობა და თანამშრომლობა. ცენტრის მეცნიერები მისი უწმინდესისა და უნეტარესის კათოლიკოს პატრიარქის ილია მეორის მოწვევით ასწავლიან თბილისის სასულიერო აკადემიაში; ცენტრის თანამშრომლები არიან საქართველოს საპატრიარქოს ხუროთმოძღვრების, ხელოვნებისა და რესტავრაციის სამეცნიერო საბჭოს წევრები. მისი უწმინდესობა მუდმივად იჩენს ინტერესსა და ზრუნვას ცენტრის საქმიანობაზე. ცენტრის თანამშრომლები აქტიურად არიან ჩართულნი საქართველოს გაქრისტიანების 1700 წლისთავისადმი მიძღვნილ, საქართველოს ეკლესიის მიერ ინიცირებულ ღონისძიებებში (23 სექტემბერს ცენტრში ჩატარდა მნიშვნელოვანი შეხვედრა საზოგადოებრივ მოძრაობასთან - ის, რაც გვაერთიანებს), ასევე, ცენტრის თანამშრომლების ჯგუფი მონაწილეობდა წიგნის - თანამედროვე ქართული საეკლესიო ხელოვნება - გამოსაცემად მომზადებაში.

საერთაშორისო ურთიერთობები მეტად მნიშვნელოვანია ცენტრის სამეცნიერო მუშაობის ჯეროვნად წარმართვისთვის. ამ წლის განმავლობაში ცენტრს აქტიური

ურთიერთობა ჰქონდა ევროპისა და აშშ-ს სამეცნიერო ცენტრებთან როგორც ინსტიტუციურ, ასევე ინდივიდუალური კონტაქტების დონეზე:

კურტოს ინსტიტუტი, ინგლისი; ფლორენციის მაქს პლანკის ხელოვნების ისტორიის ინსტიტუტი (იტალია); რუტგერსისა და კოლუმბიის უნივერსიტეტები, აშშ; თესალონიკის ბიზანტიური ძეგლების ევროპული ცენტრი, ათენის უნივერსიტეტი, საბერძნეთი; ტოკიოს ტექნოლოგიური უნივერსიტეტი, იაპონია; ბაზელისა და ფრიბურგის უნივერსიტეტები, შვეიცარია; იერუსალიმისა და ჰაიფას უნივერსიტეტები, ისრაელი; ვიტერბოს უნივერსიტეტი, იტალია, ბუქარესტის ხელოვნების ისტორიის ინსტიტუტი და ახალი ევროპული კოლეჯი, რუმინეთი და სხვ. ცენტრის ახალგაზრდა მეცნიერებმა მონაწილეობა მიიღეს სხვადასხვა საერთაშორისო თავყრილობებში (ე. ყარსელიშვილი, ნ. ნაცვლიშვილი, ნ. ჩიტიშვილი, თ. დოლიძე, თ. ხოსროშვილი), ცენტრის მეცნიერ თანამშრომელი ნ. ჩიტიშვილი არის ფრიბურგის უნივერსიტეტის (შვეიცარია) დოქტორანტი.

ბევრ საერთაშორისო სამეცნიერო ინსტიტუციასთან ცენტრს გაფორმებულია აქვს თანამშრომლობის მემორანდუმები ერთობლივი ექსპედიციების, კონფერენციების, საზაფხულო სკოლების, პუბლიკაციების და სხვა ქმედებების მოწყობის მიზნით.

2025 წელს გაგრძელდა თანამშრომლობა UNESCO-სა და ICOMOS-ის ქართულ წარმომადგენლობებთან . ასევე FARIG-თან (Friends for Academic Research in Georgia, GB);

ამჟამად ჩუბინაშვილის ცენტრი არის RIHA-ს, ICCOM-ის წევრი და გეგმავს ჩვენი დარგის სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებში გაერთიანებას.

ვისთვის არის გამიზნული ცენტრის მოღვაწეობის შედეგები, ფოკუს-ჯგუფები, მათ შორის:

- დარგის სპეციალისტები;
- უცხოურ სამეცნიერო ცენტრებში მოღვაწე მეცნიერები
- კონსერვაცია-რესტავრაციის დარგის სპეციალისტები.
- ქართული კულტურისა და ხელოვნების პოპულარიზაცია უცხოეთში
- მომიჯნავე დარგების სპეციალისტები;
- საქართველოს სამოციქულო ეკლესია.
- საშუალო განათლების ყველა საფეხური (არაპირდაპირი ბმა - სახელმძღვანელოებში შესატანი მასალის სახით);

- ყველა უმაღლესი სასწავლებელი, სადაც სახელოვნებო საგნები ისწავლება;
- ტურიზმის სფეროს წარმომადგენლები;
- სამუზეუმო საქმის წარმომადგენლები;
- თავად ხელოვანები;
- დაინტერესებული ფართო საზოგადოება;
- მსგავსი ფუნდამენტურ სამეცნიერო ცოდნაზე დაფუძნებული მასალა მნიშვნელოვანია და ღირებულია ქვეყნის განვითარებისთვის, ეროვნული მაიდენტიფიცირებლების ჩამოქნა-შენარჩუნებისთვის და ქვეყნის ფარგლებს გარეთ სათანადოდ პოზიციონირებისთვის. მით უფრო მაშინ, როცა მეცნიერება, განათლება და კულტურა ქვეყნის უმნიშვნელოვანეს პრიორიტეტთა რიცხვშია.

პრობლემები

ცენტრის გამართულ და ეფექტურ მუშაობას აფერხებს მთელი რიგი ხელისშემშლელი ფაქტორები:

- მიუხედავად მრავალწლიანი მცდელობისა, კანონთან შესაბამისობაში მოყვანილი ცენტრის დებულების პროექტი ჯერაც არ არის დამტკიცებული. ამის გამო ვერ ტარდება დირექტორის არჩევნები.
- მთავარი ხელისშემშლელი ფაქტორი არის ცენტრის ბიუჯეტის სიმწირე. ამის გამო: თანამშრომელთა ხელფასები ძალიან დაბალია (საშუალო ხელფასი 300 ლარი), რაც აიძულებს მათ მოიძიონ შემოსავლის დამატებითი წყაროები (ლექციები, გრანტები, და ა.შ), რაც ბევრ დროს ართმევს მათ.
- ცენტრი მოკლებულია შესაძლებლობას მიიღოს ახალგაზრდა პერსპექტიული მეცნიერები, რაც ქმნის საფრთხეს როგორც ცენტრის, ასევე დარგის განვითარებისთვის.
- ცენტრი ვერ უზრუნველყოფს თანამშრომელთა წარგზავნას მნიშვნელოვან სამეცნიერო თავყრილობებში მონაწილეობის მისაღებად.
- ცენტრს არ აქვს ტრანსპორტი, რომელიც მისი პროფილის გათვალისწინებით (ქართული ხელოვნების ისტორიის კვლევა) ძალიან აფერხებს მუშაობას.
- ძალიან დაბალია საექსპედიციო სამუშაოებისთვის გამოყოფილი ხარჯები.
- ცენტრს არა აქვს ხარჯები ოფის-მენეჯერის (მნე) და ასევე პიარის

სპეციალისტის დასასაქმებლად.

- ვერ ხერხდება ბიბლიოთეკის სრული ინვენტარიზაცია მხოლოდ ერთი პროფესიონალი ბიბლიოთეკარის მუშაობით.
- ვერ ხდება საარქივო მასალის დამუშავება.
- არ ხდება აღჭურვილობის აუცილებელი ჩანაცვლება ახალი ერთეულებით.
- არ არსებობს თანხები პუბლიკაციებისთვის.
- ფინანსების არ არსებობს გამო ვერ ხერხდება ცენტრის ელექტრონული ჟურნალის „Ars Georgica“ სერია - B (georgianart.ge) - ახალ სერვერზე გადატანა, რაც პარალიზებულს ხდის 2022 წლამდე არსებულ მასალებზე წვდომას (საუბარია ჟურნალის 2010-2021 წლის ნომრებსა და 1964, 1987, 1991 წლების ციფრულ ვერსიებზე).
- ფინანსების არარსებობის გამო ვერ ხერხდება ჟურნალი „Ars Georgica“-ს ორენოვანი გამოცემა, რაც ქართული თანამედროვე ხელოვნების შესახებ არსებული მასალის შესახებ საერთაშორისო მასშტაბით წვდომის საშუალებას მისცემს სპეციალისტებს.

ანგარიშში აღნუსხული შთამბეჭდავი შედეგები ძირითადად თანამშრომელთა ენთუზიაზმით არის განპირობებული.

მარიამ გაჩეჩილაძე

ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი,

ახალი და თანამედროვე ხელოვნების განყოფილების გამგე

გიორგი ჩუბინაშვილის სახელობის ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული კვლევითი ცენტრის დირექტორის მოვალეობის შემსრულებელი